T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR: HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

ÜNAL KURTOĞLU
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Öznur ÖZDARICI

KIRIKKALE - 2023

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR: HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

ÜNAL KURTOĞLU
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Öznur ÖZDARICI

KIRIKKALE - 2023

Ünal KURTOĞLU tarafından hazırlanan "BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR: HAYATI, SANATI VE ESERLERİ" adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Öznur ÖZDARICI İmza:

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Recai ÖZCAN İmza:

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Düzce Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Zübeyde ŞENDERİN İmza:

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 07/07/2023

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Biricik yeğenim
Mehmet Ali KURTOĞLU'na

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

ÜNAL KURTOĞLU

07/07/2023

ÖZET

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR: HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

Kırıkkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Öznur ÖZDARICI
Temmuz 2023, 336 Sayfa

"Behçet Kemal Çağlar: Hayatı, Sanatı ve Eserleri" başlıklı bu yüksek lisans tezi, konu olarak Behçet Kemal Çağlar'ın edebiyat tarihindeki yeri ve önemini tespit etme gayesiyle hazırlanmış bir monografi araştırmasını ihtiva etmektedir. Behçet Kemal'in şahsiyetini, edebiyat sosyolojisi bağlamında incelemeyi esas alan bu araştırmada; sanatçının hayatı, sanat algısı ve eserleri, kültür tarihi zemininde yeni bir bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Değerlendirme yapılırken yöntem olarak iki temel ekol üzerinden gidilmiştir: Sanatkârın içinde bulunduğu dönemin sosyal, siyasal ve yazınsal zihniyetinin araştırmasını tümdengelim yaklaşımıyla ele alan Köprülü ekolü ve metin tahlili metodunda tümevarım yaklaşımıyla eseri esas alan Kaplan ekolü. Bu sebeple, Behçet Kemal Çağlar'ın hayatı ve eserleri irdelenirken tanıklık ettiği dönem zihniyetinin hususiyetleri; sanatçıya ve eserlerine olan tesiri bağlamında göz önüne alınmış ve çalışma, XX. asır dönem anlayışıyla sınırlandırılmıştır. Bu bakımdan araştırma; dört ana kısımdan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; konunun önemi, araştırmanın amacı, kapsamı ve düzeninden söz edilmiştir. Akabinde, Behçet Kemal'den söz eden belli başlı araştırmalar tanıtılmıştır. Bunun için YÖK Dokümantasyon Merkezindeki arşiv başta olmak üzere muhtelif veri tabanlarında arşiv taraması yapılmıştır. Bu tarama neticesinde Behçet Kemal'in edebiyat araştırmalarındaki yeri ve önemine dair elde edilen bulgular üzerinde durulmuştur. Ardından, çalışma konusunun temelindeki monografik hususlar kuramsal bir çerçevede değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede; sanatçının XX. asır edebiyat muhitindeki izini sürebilmek için çeşitli edebiyat araştırmaları ve tarihleri gözden geçirilmiştir. Bu tetkikte görülmüştür ki, literatürdeki mevcut çalışmalar, Çağlar'ın sanatkârlığını ve ortaya koyduğu eserleri izah etmede yetersiz kalmıştır.

İkinci bölüm Behçet Kemal'in hayatı konusuna ayrılmıştır. Sanatçının hayatı; hususi ve edebî olmak üzere iki yönden incelenmiştir. Hususi hayatı kısmında; doğumu, aile efradı, çocukluk ve tahsil dönemleri, meslek, siyaset ve memuriyet faaliyetleri, son sözü ve vefatı başlıkları ele alınmıştır. Ardından, sanatçının hayatındaki önemli noktaların, mümkün olabildiği kadarıyla üzerinde durulmuş ve hayat kronolojisinin dökümü yapılmıştır. Edebî hayatı ve sanatı başlığında ise; sanatçının fikir ve sanat dünyasına tesir etmiş iki önemli isim üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda Behçet Kemal'in babası Şaban Hami Bey'in ve Millî Mücadele Dönemi'nin kahramanı Halaskâr Gazi Mustafa Kemal'in; sanatçı ile olan ilişkisi irdelenmiştir. Akabinde, Behçet Kemal'in sanatındaki gaye ve Türklük şuurunun araştırması yapılarak sanatçının bu yöndeki faaliyetlerine de değinilmiştir.

Üçüncü bölüm, sanatçının eserlerine yönelik yapılan tetkikleri kapsamaktadır. Bu tetkikte; hakkında yeterli bilgi olmayıp literatürde yer almayan yahut sadece ismen var olan ve mahiyetine yönelik sistemli bir tasnifin yapılmadığı görülen dağınık haldeki eserlerin, kronolojik sıra gözetilerek bir araya getirilmesi, literatüre tanıtılması ve bu sebeple de tam bir dökümünün yapılması amaçlanmıştır. Bu bakımdan eser tetkikinde birden fazla veri tabanı incelemesi yapılmış ve eserlerin tamamı gözden geçirilmiştir. Bu konudaki araştırmada, Ankara Millî Kütüphane Arşivi esas alınmış ve kaynakların birinci baskıları taranarak sanatçının; toplam kırk eserinin olduğu yeni bir bulgu olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda, sanatçının eserleri tetkik edilirken dil, üslup ve tema konusunda ayrıntıya girilmemiş, eserlerin muhtevasından ve içerik düzeninden genel hatlarıyla söz edilerek literatüre sunulması hedeflenmiştir. Eserler; "Müstakil Şiirler", "Oyunlar", "Destanlar", "Anılar", "Gezi Yazısı", "Biyografik Eserleri", "Araştırma Eserleri", "Günümüz Türkçesine Aktardığı ve Sadeleştirme Yaptığı Eserler", "Derleme Eserleri", "Henüz Basılmamış Eserleri" ve "Vefatının Ardından Adıyla Basılmış Eserler" olmak üzere on bir alt başlıkta tasnif edilerek incelenmiştir.

Çalışmanın vardığı netice ve araştırma süresince yararlanılan kaynakların ayrıntılı dökümü ise dördüncü bölümde ele alınmıştır. Araştırmanın "Sonuçlar ve Tartışma" kısmında, tetkik süresince elde edilen bulguların değerlendirmesi yapılmış ve sonrasında yararlanılan kaynaklar alt başlıklara ayrılarak "Kaynakça" başlığında verilmiştir. Çalışmaya esas arşiv incelemesinde elde edilen orijinal vesikalar da sanatçının hayatına dair oldukça önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda; araştırma sürecinde toplam 130 vesikaya ulaşılmış ve bu vesikalar, arşiv soruşturmasında kullanılan resmî yazışma evraklarıyla birlikte tezin ek kısmında belli bir tertiple sunulmuştur. Bu bakımdan çalışmanın ek kısmı; oldukça özgün ve mühim bulgular içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Behçet Kemal Çağlar, Halaskâr Gazi, XX. yüzyıl, edebiyat ve kültür tarihi, edebiyat sosyolojisi, monografi.

ABSTRACT

THE LIFE, ART AND WORKS OF: BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

Kırıkkale University
Social Sciences Institute
Department of Turkish Language and Literature, Master Thesis
Supervisor: Associate Professor Öznur ÖZDARICI
July 2023, 336 Pages

"Behçet Kemal Çağlar: His Life, Art and Works", this master's thesis contains a monograph research prepared with the aim of determining the place and importance of Behçet Kemal Çağlar in the history of literature. In this research, which is based on examining Behçet Kemal's personality in the context of sociology of literature, the life, art perception and works of the artist have been tried to be evaluated from a new perspective on the ground of cultural history. While making the evaluation, two basic schools were followed as a method: Köprülü's school, which deals with the research of the social, political and literary mentality of the period in which the artist lived with a deductive approach, and Kaplan's school, which is based on the work with an inductive approach in the text analysis method. For this reason, while examining the life and works of Behçet Kemal Çağlar, the characteristics of the mentality of the period he witnessed were taken into consideration in the context of its influence on the artist and his works, and the study was limited to the understanding of the XXth century period. In this respect, the research consists of four main parts.

In the introduction, the importance of the subject, the purpose, scope and organization of the research are mentioned. Subsequently, the main studies mentioning Behçet Kemal are introduced. For this purpose, an archive search was made in various databases, especially the archive in the YÖK Documentation Center. As a result of this search, the findings on the place and importance of Behçet Kemal in literary studies are emphasized. Then, the monographic issues underlying the subject of the study were evaluated in a theoretical framework. In this evaluation, various literary studies and histories were reviewed in order to trace the artist in the literary milieu of the twentieth century. This examination has shown that the existing studies in the literature are insufficient in explaining Çağlar's artistry and his works.

The second chapter is devoted to Behçet Kemal's life. The artist's life is analyzed in two aspects: private and literary. In his personal life; his birth, family members, childhood and education periods, profession, politics and civil service activities, last words and death are discussed. Then, the important points in the artist's life are emphasized as much as possible and the chronology of his life is analyzed. Under the heading of his literary life and art, two important names who influenced the artist's world of ideas and art are emphasized. In this direction, the relationship between Behçet Kemal's father Şaban Hami Bey and the hero of the National Struggle Period, Gazi Mustafa Kemal, was analyzed. Subsequently, the purpose of Behçet Kemal's art and the consciousness of Turkishness were investigated and the artist's activities in this direction were also mentioned.

The third section covers the research on the artist's works. The aim of this survey is to bring together the scattered works, about which there is not enough information, which are not included in the literature or which exist only by name and for which no systematic classification has been made, in chronological order, to introduce them to the literature and therefore to make a complete breakdown. In this respect, more than one database was examined and all of the works were reviewed. In the research on this subject, the Ankara National Library Archive was taken as a basis and the first editions of the sources were scanned and it was determined as a new finding that the artist had a total of forty works. In this context, while examining the works of the artist, it was aimed to present them to the literature by mentioning the content and content organization of the works in general terms without going into detail about language, style and theme. The works are classified and analyzed under eleven sub-headings: "Independent Poems", "Plays", "Epics", "Memoirs", "Travel Writings", "Biographical Works", "Research Works", "Works Translated into Modern Turkish and Simplified Works", "Compilation Works", "Unpublished Works" and "Works Published after his death".

The conclusion of the study and the detailed breakdown of the sources utilized during the research are discussed in the fourth chapter. In the "Results and Discussion" section of the study, the findings obtained during the investigation are evaluated and then the sources utilized are divided into subheadings and given under the heading "Bibliography". The original documents obtained in the archive examination based on the study also contain very important information about the artist's life. In this context, a total of 130 documents were accessed during the research process and these documents, together with the official correspondence documents used in the archival investigation, are presented in a certain order in the appendix of the thesis. In this respect, the appendix of the study contains very original and important findings.

Key Words: Behçet Kemal Çağlar, Halaskâr Gazi, XX. century, literary and cultural history, sociology of literature, monograph.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, ders döneminden tez dönemine değin neticeye ulaşana kadar maddî ve manevi birçok destek gördü. Bu bakımdan teşekkür etmem gereken ilk kişi; danışman hocam Doç. Dr. Öznur ÖZDARICI 'dır. Kendilerinin her konuda manevî desteğini gördüğümü belirtmem gerekir. Bilgisini, görgüsünü, akademik ufkunu ve zamanını benimle paylaştı. Tez konumu seçerken, biçimlendirirken ve yazarken bana rehberlik etti. Araştırma sürecinde edindiğim her yeni bilgiyi, ulaştığım her yeni vesikayı; büyük bir heves ve heyecanla kendileriyle paylaştım. Tez üzerine mütalaaların yapıldığı aksiyon dolu görüşmelerimizden hep motivasyon dolu bir azimle ayrıldım. Her konuda kendilerine müteşekkirim.

Yüksek Lisans ders sürecinde birçok hocamdan istifade ettim. Bu noktada; bilimsel araştırma yöntemlerini tafsilatıyla bizlere aktarmaya çalışan ve bilimsel yazarlık konusunda bizlere destek olan Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK hocama, edebiyat tartışmaları dersiyle edebiyatın arka odalarına ufuk açan Dr. Öğrt. Üyesi Gülten BULDUKER hocama ve edebiyat tarihçiliği alanıyla yakından ilgilenmeme olanak sağlayarak bu sahada araştırma yapma merakımı alevlendiren Doç. Dr. Zübeyde ŞENDERİN hocama çok teşekkür ederim. Bu süreçte ders aldığım bir diğer hocam, Prof. Dr. Aktan Müge Yılmaz oldu. Derste mütalaa ettiğimiz eserler ve yaptığımız konu araştırmalarıyla Halkiyat alanına olan yaklaşımımın derinden etkilediğini itiraf etmeliyim. Bu konuda kendilerine müteşekkirim. Tez çalışmasını büyük bir sabır ve de titizlikle inceleyip tez üzerine mütalaa ettiği kıymetli fikirleriyle desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Recai ÖZCAN hocama da katkılarından ötürü ayrıca teşekkür ederim.

Araştırma sürecinin bazı mali yükümlülükleri beraberinde getirmesi kaçınılmazdı. Bu konuda biricik ablam Arzu KURTOĞLU VEREP, araştırma sürecinin mali giderlerine katkı sağlayarak araştırmaya destek verdi. Böylece bazı eserlere ve vesikalara daha hızlı ulaşarak verilerin temini noktasında oldukça verimli bir süreç geçirdim. Desteği ve bana olan inancından ötürü kendilerine müteşekkirim. Tez çalışmasına dair fikirlerimi olgunlaştırmama ve çalışmanın redaksiyonuna katkı sağlaması hasebiyle biricik ablam Gönül KURTOĞLU TAŞLICALI'ya da ayrıca teşekkür ederim. Değerlendirmeleriyle yolumu aydınlatan, bana güvenen, akademik çalışma yapma hususunda beni yüreklendiren Uzm. Dr. Abdullah TERZİ'ye ve Millî Kütüphane arşivlerine ulaşmamda desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Avukat Ramazan BALDEMİR'e ve kıymetli katkılarından dolayı Dr. Mustafa Haydar TERZİ'ye de ayrıca teşekkür ederim.

Her insanın bir kahramanı vardır. Benim kahramanım ise kuşkusuz sevgili annemdir. Tahsil hayatım süresince her daim yanımda olup bana ilham vermiş, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşmaktan bir an bile geri durmamıştır. Elde ettiğim tüm başarıları kendilerine borçlu olduğumu ifade etmem gerekir. Bu sebeple; kıymetli yol arkadaşım biricik annem Yüksel KURTOĞLU'na sonsuz teşekkürler. Her daim benimle olduğu ve bana bilim yapma şuuru kazandırdığı için kendilerine minnettarım…

Tez çalışması süresince beni yalnız bırakmayıp her anıma yakinen şahit olan, verdiğim mücadelede karanlık çıkmazlara girdiğim anlarda ışığı açarak araştırma yapma motivasyonumu diri tutan; bana güvenen ve varlığıyla bana güç veren biricik eşim Kimyager Hayriye KURTOĞLU'na da sonsuz teşekkürler. Tezin neticeye kavuşmasındaki rolü büyüktür, bu sebeple kendilerine müteşekkirim. İyi ki hayatımda ve iyi ki benimle… Son teşekkürüm; aramıza yeni katılan ve varlığıyla bizleri şereflendiren biricik oğlum Ali Haydar'a, hoş geldin oğlum…

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET……...IV
ABSTRACT……...VI
TEŞEKKÜR……..VIII
KISALTMALAR DİZİNİ……XII
1. GİRİŞ 13
1.1. Konunun Önemi 13
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı 13
1.3. Araştırmanın Düzeni 14
1.4. Literatür İncelemesi 14
1.5. Kuramsal Bir Çerçeve 35
2. BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR'IN HAYATI 38
2.1. Hususi Hayatı 38
2.1.1. Doğumu ve Soyağacı 39
2.1.2. Çocukluk ve Tahsil Yılları 42
2.1.3. Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları 45
2.1.4. Son Sözü ve Vefatı 52
2.1.5. Hayat Kronolojisi 53
2.2. Edebî Hayatı ve Sanatı 57
2.2.1. Şaban Hami Bey Tesiri 62
2.2.2. Halaskâr Gazi İmajı 64
2.2.3. Sanat Gayesi ve Türklük Şuuru 74
2.2.4. Eser Kronolojisi 76
3. BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR'IN ESERLERİ 78
3.1. Müstakil Şiirler 78
3.1.1. Erciyastan Kopan Çığ (1932) 78
3.1.2. Burda Bir Kalb Çarpıyor (1933) 81
3.1.3. Atatürk: Şiirler (1965) 85
3.1.4. Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar (1966) 87
3.1.5. Benden İçeri (1966) 91

3.2. Oyunlar 92
3.2.1. Çoban (1933) 92
3.2.2. Attila Tarihi Piyes (1935) 93
3.2.3. Göklerin Fethi (1937) 94
3.3. Destanlar 94
3.3.1. Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı (1933) 94
3.3.2. Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler (1940) 96
3.3.3. İlköğretim Destanı (1945) 96
3.4. Anılar 97
3.4.1. Dolmabahçeden Anıt-Kabire (1955) 97
3.5. Gezi Yazısı 98
3.5.1. Hür Mavilikte (1947) 98
3.6. Biyografik Eserleri 99
3.6.1. Hasan Âli Hayatı ve Eserleri (1937) 99
3.6.2. Namık Kemal (1954) 100
3.7. Araştırma Eserleri 101
3.7.1. Halkevleri (1935) 101
3.7.2. Dünyadan Kırk Büyük (1960) 101
3.7.3. Dünyadan 40 Anıt (1962) 103
3.7.4. Dünyadan 40 Olay (1964) 105
3.7.5. Türk Edebiyatı I (1967) 107
3.7.6. Türk Edebiyatı II (1967) 109
3.7.7. Türk Edebiyatı III (1967) 110
3.8. Günümüz Türkçesine Aktardığı ve Sadeleştirme Yaptığı Eserleri 111
3.8.1. Girit'in Talihi ve Kıbrıs (1940) 111
3.8.2. Tarık (1960) 112
3.8.3. Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri (1968) 114
3.8.4. Battal Gazi Destanı (1968) 116
3.9. Derleme Eserleri 120
3.9.1. Mütarekeden Sonrakiler 1918-1938 (1938) 120
3.9.2. Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler 1959 (1959) 122
3.9.3. Atatürk Denizinden Damlalar (1967) 124
3.9.4. Türk Şiirinde Aşk (1968) 129

3.10. Henüz Basılmamış Eserleri 135
3.10.1. Ergenekon (?) 135
3.10.2. Timur (?)..... 141
3.11. Vefatının Ardından Adıyla Basılmış Eserler..... 146
3.11.1. Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine (1971) 146
3.11.2. Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri (1972)..... 146
3.11.3. Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler I (1973) 151
3.11.4. Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler II (1973)..... 154
3.11.5. Benden İçeri (1994)..... 156
3.11.6. Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962 (1994)..... 161
3.11.7. Türk'üm Ben (1994)..... 164
3.11.8. Destanlar (1997) 165

4. SONUÇLAR VE TARTIŞMA 167
KAYNAKÇA 171
EKLER..... 187
EK-1. Arşiv Tetkiklerine Esas Resmî Yazışma Örnekleri 188
EK-2. İstanbul Robert Koleji Arşivinden Gelen Vesikalar 192
EK-3. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Vesikaları 213
EK-4. T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşiv Vesikaları..... 233
EK-5. Taha Toros Arşiv Vesikaları (Marmara Üniversitesi Arşiv Tetkiki 243
EK-6. Çağlar'ın Bestelenmiş Güfte Eserleri ve Nota Arşiv Dökümleri..... 280
EK-7. Millî Kütüphane (Ankara) Arşiv Dökümleri 308
EK-8. Literatür Taramasında Elde Edilen Diğer Vesikalar..... 317
ÖZ GEÇMİŞ..... 331

KISALTMALAR DİZİNİ

ATAM	Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı
bk.	Bakınız
bs.	Baskı
Cad.	Caddesi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
çev.	Çeviren
Ed.	Editör
Hz.	Hazreti
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi
Md.	Müdürlüğü
No.	Numara
Prof.	Profesör
s.	Sayfa
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TRT	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
vd.	Ve diğerleri
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Behçet Kemal Çağlar (1908-1969), XX. asırda yaşamış mühim bir sanatçıdır. Mühendislik mesleğinin yanı sıra farklı alanlarda kendini gösteren kabiliyetiyle yazınsal ve siyasal bağlamda da ciddi atılımlar yapmıştır. Fakat ismi duyulduğunda kendisiyle ilgili hatıra gelen ilk ve belki de tek husus: "*Atatürk Şairi*" olarak tanınmasından ibarettir. Bu durum, sanatçının şahsiyetinden söz eden edebiyat araştırmalarında ve türlü antoloji kaynaklarında da ne yazık ki aynıdır. Sanatçının hayatı, sanatı ve eserleri hakkındaki bilgiler; akademi disiplininden uzak, dağınık ve karanlık bir bağlamda kalmıştır. Oysaki Behçet Kemal, hayatı ve sanat eserleriyle akademiye oldukça mümbit bir miras bırakan derinlikli bir fikir insanıdır. Vefatının ardından elli üç sene geçmesine rağmen hakkında bütünlük içeren kapsamlı bir araştırma olmayışı, var olan kaynaklardaki bilgilerin ise çelişkili ve yetersiz bir zeminde olması, tez konusunun önemini ve çıkış noktasını teşkil eden mühim bir unsur olmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı, XX. asırda yaşamış Behçet Kemal Çağlar'ın şahsiyetini; hususi, edebî ve siyasi bağlamda incelemek, eserlerinin tamamına ulaşarak yıl tasnifini yapmak, eserlerin muhteviyatları ve içerik düzenleri hakkında literatüre genel bilgiler sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda sanatçının bütün eserleri araştırılmış, dağınık hâldeki eserlerinin tam bir dökümü yapılmış ve sanatçının toplam kırk eserinin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen yeni bulgular üzerine değerlendirmeler yapılarak sanatçı hakkındaki bilgi açığının kapatılmasına gayret edilmiştir.

Araştırmamızın kapsamını; şairin hayatı, sanatı ve eserleri oluşturmaktadır. Bu kapsam; yapılan literatür incelemeleri ve arşiv tetkiklerinde elde edilen bulgularla derinleştirilmiştir. Literatür incelemesinde; şairin hayatı, sanatı ve eserlerine değinen çalışmalar tespit edilerek teze dâhil edilmiş, şairin adından sadece ismen bahseden çalışmalar ise kapsam dışında bırakılmıştır. İlaveten, araştırma sürecinde ulaşılan arşiv vesikaları tetkik edilerek edebiyat araştırmalarında şairin hayatı, sanatı ve eserleri üzerine muğlak bırakılan bazı hususlara ve yanlışlık içeren bazı bilgilere dikkat çekilmiş ve bu hataların düzeltilerek muğlaklığın açıklığa kavuşmasına gayret edilmiştir. Bu doğrultuda konunun; monografi bütünlüğünde kronolojik sıra takip edilerek

ele alınması planlanmıştır. Ayrıca, araştırma kapsamında şairin yaşadığı XX. yüzyılın sosyal ve siyasal tarihine de göz atılmış ve edebiyat sosyolojisi bağlamında şairin tanıklık ettiği dönemin özellikleri irdelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Düzeni

Araştırmamız dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm; tez araştırmamızın mahiyetine dair hususları içeren giriş bölümüdür. Araştırmanın önemi, düzeni, amacı ve kapsamı, literatür incelemesi ve kuramsal çerçevesi bu bölümde verilmiştir. Şairin; hayatı ve sanatı üzerine yapılan incelemeler ise ikinci bölümde, eserlerinin irdelenmesi ve içerik tanıtımlarının yapılmasına ise üçüncü bölümde yer verilmiştir. Dördüncü bölüm; ulaşılan bulgulardan hareketle değerlendirmelerin yapılmasına ve konunun neticeye kavuşmasına ayrılmıştır.

1.4. Literatür İncelemesi

Şairin, günümüz edebiyat araştırmalarındaki yeri ve önemini tespit etmek adına yapılan literatür incelemesinde; YÖK (Yükseköğretim Kurulu) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı, TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) DergiPark Sistemi veri tabanı, TÜBİTAK ULAKBİM Ulusal Toplu Katalog Sistemi veri tabanı, TÜBİTAK ULAKBİM TR Dizin veri tabanı, TÜBİTAK ULAKBİM Keşif Sistemi veri tabanı, TÜBİTAK ULAKBİM Türkiye Akademik Arşivi (Harman) veri tabanı, Marmara Üniversitesi Katalog Tarama Sistemi, Açık Erişim Sistemi ve Özel Arşiv Koleksiyonu veri tabanı, TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı Açık Erişim Sistemi veri tabanı, T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) Devlet Arşivleri veri tabanı, Millî Kütüphane Kaşif Otomasyon Sistemi ve Makaleler Bibliyografyası veri tabanı, ATAM (Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı) Arşivi veri tabanı tek tek gözden geçirilmiştir.

Genel ağ ortamında yapılan bu tarama neticesinde elde edilen bulgular, çalışmanın muhtevasıyla sınırlandırılarak ele alınmıştır. Dolayısıyla sanatçıdan ismen bahseden, şahsiyetine ve eserlerine dair bilgiler içermeyen bazı çalışmalar –ulaşılan verilerin çokluğu nedeniyle- bu taramanın dışında bırakılmıştır. Buna binaen, tez konumuza esas literatür yoklamasında; on dört makale, bir lisans, yedi yüksek lisans tezi, bir kitap bölümü ve bir tanıtma yayını tespit edilmiş ve ayrı ayrı incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda elde edilen araştırmaların; sanatçının şahsiyeti ve eserlerine türlü konularda atıf yaparak hakkında fikir veren çalışmalar olduğu görülmüştür.

Leyla Ozgur Alhassen'ın 2017 yılında yayımlanan *Behçet Kemal Çağlar's Kur'ân-ı Kerîm'den İlhamlar (Inspirations from the Holy Qur'ān): A Kemalist's Personal, Poetic Response to the Qur'ān*[1] adlı makalesi, sanatçının *Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar* (1966) isimli manzum eserini konu edinen bir çalışmadır. Bu çalışmada, Behçet Kemal'in Kur'an'a olan şiirsel yaklaşımı irdelenmiş ve şairin Kemalist tutumuna da gönderme yapılmıştır. Bahsi geçen çalışmanın dili İngilizcedir ve şair hakkında yapılmış -ulaşabildiğimiz- tek yabancı kaynak olması hasebiyle önemlidir.

Ümmühan Bilgin Topçu'nun 2010 yılında yayımlanan *Büyük Bir Türk Destanı Yazma Fikri Etrafında*[2] adlı çalışması, Behçet Kemal'in Türk destanlarına ve destan yazıcılığına verdiği öneme dair mühim bilgiler içerir. Çalışmada, sanatçının iki eseri hakkında kısa bilgiler verilmiştir. *Battal Gazi Destanı*'nın; 1968 yılında yayımlandığı, 149 sayfadan oluştuğu ve eser adının altında "masaldan tarihe" notunun yer aldığı dile getirilir. *Malazgirt Destanı* hakkında ise; sanatçının vefatından –iki yıl- sonra *Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine* başlığıyla 1971 yılında 75 sayfa 4 bölüm olarak verildiğinden söz edilir. Bu bölümlemenin sayfa aralıkları hususunda; *Malazgirt Destanı'*nın 14 sayfa, A*kıncılardan Bir Akıncı-Mihaloğlu Ali Bey Destanı*'nın 5 sayfa, *Boğaç Han Destanı*'nın 16 sayfa ve *Deniz Abdal* adlı manzum piyesin 40 sayfa olduğu bilgilerini de eklemiştir.

Tunç Boran'ın 2011 yılında yayımlanan *Atatürk'ün Cenaze Töreni: Yas ve Metanet*[3] adlı makalesi, giriş ve sonuç başlıkları dâhil toplam sekiz başlıktan oluşur. Bu başlıklar; "Halef Seçimi ve Naaş İşlemleri", "Yas ve Alınan Tedbirler", "Dolmabahçe İzdihamı", "Cenaze Namazı", "İstanbul'dan Ankara'ya Nakil Töreni", "Ankara'da Cenaze Töreni" şeklindedir. Atatürk'ün cenaze namazının; kılınış yeri, saati ve diğer ayrıntılarından söz edilir. Bu ayrıntılar; Behçet Kemal'in *Dolmabahçeden Anıt-Kabire* adlı eserine atıf yapılarak verilmiştir. Makalede, Behçet Kemal'in; Atatürk'ün cenaze törenini dakika dakika not ettiğinden bahsedilir ve *Dolmabahçe'den Anıt-Kabire* eserinden yapılmış bir alıntıya yer verilir.

[1] Çalışmanın tam metni için bakınız: Alhassen, L. O. (2017). Behçet Kemal Çağlar's Kur'ân-ı Kerîm'den İlhamlar (Inspirations from the Holy Qur'ān): A Kemalist's personal, poetic response to the Qur'ān. *Muslim World*, *107*(3), 511-536. Erişim Adresi: https://mk.gov.tr/ /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[2] Çalışmanın tam metni için bakınız: Bilgin Topçu, Ü. (2010). Büyük bir Türk destanı yazma fikri etrafında. *Milli Folklor Dergisi*, 11(85), 101 - 111. Erişim Adresi: https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=85&Sayfa=98 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[3] Çalışmanın tam metni için bakınız: Boran, T. (2011). Atatürk'ün cenaze töreni: yas ve metanet. *Atatürk Yolu Dergisi,* 12(47), 487-520. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/20503 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Saadet Çetin Yıldırım'ın 2021 yılında yayımlanan *Tuna'ya Hasret Gönüller: 1930-1939 Arasında Tuna Nehri İçin Yazılmış Şiirler*[4] adlı çalışmasında; Tuna'yı anlatan şairlerin şiirleri irdelenirken Behçet Kemal'in "*Hey Tuna, Tuna*!" adlı şiirinden alıntılar yapılır. Sanatçının; Tuna'yı (Tuna Nehri), Türk olarak gördüğünden ve vatan toprağına bir yağmur gibi yağmasını hasretle beklediğinden söz edilir. Çalışma, sanatçının; 1935 tarihli "*Hey Tuna, Tuna*!" adlı şiirinin, 1939 yılında "Uzaktaki *Türkler İçin Şiirler: Hey Tuna, Tuna!*." adıyla yeniden yayımlandığını belirtmesi bakımından önem arz etmektedir.

Şule Çetin'in 2018 yılında yayımlanan *Kore Savaşı'nın Türk Edebiyatında Uyandırdığı Akisler*[5] adlı çalışmasında; 1950-1953 yıllarında gerçekleşen Kore Savaşı'nın Türk edebiyatçılarında ve Türk matbuat alanında nasıl bir karşılık bulduğu üzerinde durulur. Kore Savaşı'nı, yazı ve şiirlerine taşıyan sanatçılar eserlerinden hareketle irdelenir. Bu bakımdan Behçet Kemal'in Kore Savaşı hakkındaki fikir ve tutumları; *Vatan* gazetesinde çıkan "*Birleşmiş Milletlerin Türk Nöbetçilerine*", "*Ha Kore, Ha Kars*", "*Kore Göklerinde Şair Tayfları Dolaşıyor*", "*Tecelli'nin En Güzeli*", "*Varsın Cihan Şaşsın Dursun*" başlıklı beş yazısından hareketle ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada; Behçet Kemal'in teyze oğlu olduğu belirtilen Üsteğmen Cemalettin Çağlar'ın, Tokyo'da askeri hastanede yaralı olmasına rağmen adının şehitler listesine girerek şehit düştüğü şeklinde haber çıkması üzerine Çağlar; "*Kore Dağlarında Şehit Düşen Çağlarıma*" adlı bir yazı kaleme alır. Fakat haberin yanlış olduğu öğrenilince Çağlar'ın bu yazıyı yayımlatmaktan vazgeçtiği bilgisine de yer verilir. Çalışma, bu bilgiyi dile getirmesi bakımından da önemlidir.

Önder Duman'la Mehmet Aydın'ın 2011 yılında yayımlanan *27 Mayıs'ın Gölgesinde Bir "İrtica" Hamlesi: Türkçe Ezan*[6] adlı çalışması, Behçet Kemal'in "*Türkçenin de Mutlu Günleri*" başlıklı yazısından alıntı yapıp ibadet dilinin tartışılmaya başlandığı günlerde ezanın Türkçe okunması mevzusunda Çağlar'ın fikirlerine değinmesi bakımından önemlidir. Bu makalede; 27 Mayıs 1960 darbesi ve beraberindeki yaptırımlar konu edilir. Ayrıca bu çalışmada, Behçet Kemal'in,

[4] Çalışmanın tam metni için bakınız: Çetin Yıldırım, S. (2021). Tuna'ya hasret gönüller: 1930-1939 arasında tuna nehri için yazılmış şiirler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 429-440. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1811114 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[5] Çalışmanın tam metni için bakınız: Çetin, Ş. (2018). Kore Savaşı'nın Türk edebiyatında uyandırdığı akisler. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58 (1), 43-74. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/489405 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[6] Çalışmanın tam metni için bakınız: Duman, Ö. ve Aydın, M. (2019). 27 Mayıs'ın gölgesinde bir "irtica" hamlesi: Türkçe ezan. *History Studies*, *11*(6), 2265-2279. Erişim Adresi: https://www.historystudies.net/dergi/27-mayisin-golgesinde-bir-irtica-hamlesi-turkce-ezan20191288b0de3.pdf /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

darbe girişiminden memnuniyet duyduğu da dile getirilmiştir. Darbeyle birlikte Çağlar'ın, ülkenin; bağımsızlığını, şeref ve haysiyetinin kurtulduğunu, darbeyi yapan Milli Birlik Komitesi'nin Atatürk'ün dil devrimlerine de sahip çıkacağını ve Türkçe ezanın, Türkçe duanın önemli hususlar olduğunu dile getirdiğinden bahsedilir. Bu konunun, sanatçının tek bir yazısı üzerinden ele alındığı görülmüştür. Mevzu edilen konu hakkındaki dayanakların azlığı, konunun sübut bulmasında bir engel teşkil edebilir. Dolayısıyla bu konunun temellendirilebilir bir zeminde açıklanması gerekir. Fakat makalenin, tarih bilimi sahasında yapılan bir araştırma olduğu ve olayı tarihsel bütünlükte ele alma yolunu izleyip böylesi bir irdelemeye girmediği görülmüştür. Dolayısıyla, Çağlar'ın matbuat alanındaki hareketliliği de göz önüne alınacak olunursa konuyla ilgili diğer beyanlarını taramak ve yeterli veriyle yol almak yerinde olacaktır.

Faruk Eken'in 2020 yılında yayımlanan *İlk Resmi Spor Dergisi: Türk Spor Kurumu Dergisi'ne Bir Bakış (1936-1938)*[7] adlı çalışmasında; *Türk Spor Kurumu Dergisi* üzerine bir inceleme yapıldığı belirtilmiştir. Çağlar, bu dergi incelemesinde önemli bir noktayı teşkil eder. Çağlar'ın, *Türk Spor Kurumu Dergisi'*nin kırkıncı sayısına kadar başyazarlık yaptığı bilgisine yer verilir. Çağlar'ın kaleme aldığı bu başyazılarda; kurumla ilgili haberlere, kurumun fikrî ve ideolojik yapısına yer verildiğinden söz edilir. Makalede değinilen bir diğer husus Çağlar'ın bu dergideki başyazarlığı niçin bıraktığı konusuyla ilgilidir. *Spor Postası* dergisinde: "*Türkiye'de en pahalı makale yazan muharrir kimdir? Ve en yüksek makale ücreti nedir? En pahalı yazan Behçet Kemal ismindeki gençtir. Hiç alakası olmadığı halde haftada bir çıkan Türk Spor Kurumu mecmuasına bir makale yazar ve ayda 120 lira alır yani makale başına 30 lira*" şeklinde çıkan bir yazıdan dolayı Çağlar'ın başyazarlığı; yer yer Nasuhi Baydar'a yer yer de Nizamettin Kırşan'a bıraktığı bilgisi aktarılır.

İstek Serhan Erbek'in 2020 yılında yayımlanan *Erken Cumhuriyet Dönemi Tiyatro Oyunlarında Köken ve Medeniyet Miti*[8] adlı çalışmasında; köken ve medeniyet miti araştırması yapıldığı görülür. Araştırma, Erken Cumhuriyet Dönemi tiyatro oyunları bağlamında yapılmıştır. Bu doğrultuda, Behçet Kemal'in *Çoban* oyunu makaleye konu edilmiştir. Fakat oyunun ayrıntılı incelemesine yer verilmeyip sadece muhtevasına dair genel değerlendirmeler yapıldığı görülmüştür.

[7] Çalışmanın tam metni için bakınız: Eken, F. (2020). İlk resmi spor dergisi: Türk spor kurumu dergisi'ne bir bakış (1936-1938). *Belgi* Dergisi, 2(20), 2537-2552. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1156179 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[8] Çalışmanın tam metni için bakınız: Erbek, İ. S. (2020). Erken cumhuriyet dönemi tiyatro oyunlarında köken ve medeniyet miti. *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü Dergisi*, (30), 17-34. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1191470 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Makalede; Çağlar'ın, yeni yurttaşlara tarih ve köken bilinci aşılamak için bu oyunu yazdığından, bir çobanın vatanı için verdiği mücadelenin oyunun ana hikâyesini teşkil ettiğinden, Çağlar'ın yazma arzusunun sanat yapmaktan ziyade ulusun gücünü gösterme gayesiyle açıklanabileceğinden bahsedilmiştir.

Genç Osman Geçer'in 2020 yılında yayımlanan *Behçet Kemal Çağlar'dan Gagauz Türkleri İçin Bir Şiir: "Tekrar Bulduğum Kardeşlerime"*[9] adlı çalışması, Behçet Kemal Çağlar hakkında önemli bir tespiti ihtiva etmektedir. Buna göre çalışmada; Türk edebiyatında Gagauz Türkleri hakkında yazılan ilk şiirin Behçet Kemal tarafından kaleme alındığı fakat bu şiirin Behçet Kemal'in şiir kitaplarına girmediği ve sadece Romanya'da, 1936 yılında çıkan *Türk Birliği* gazetesinde yayımlandığı bilgisi verilir. Bunun üzerine bahsi geçen durumu araştırmaya başladık. Bu konu üzerine yaptığımız araştırmada, Tarih kürsüsünden çıkan bir doktora tezinde[10] bahsi geçen konuya değinildiğini ve şiirin tam metninin bu tezde yer aldığını fark ettik. Ayrıca bu şiirin *Türk Birliği* gazetesinde 7 Haziran 1936 tarihinde yayımlandığını da doğruladık. Makalenin kapağında; 2019 tarihinde yayımlanan bir bildirinin büyük oranda genişletilerek oluşturulduğundan söz edildiğini de fark etmemiz üzerine makaleye dayanak teşkil eden bu bildiriyi de araştırdık. Fakat ifade yetersizliği sebebiyle hangi bildiriden söz edildiğini tespit edemeyerek söz konusu bildiri kitabının tamamını gözden geçirdik. Kitapta Gagauz Türkleri'nden söz eden tek bir bildirinin[11] yer aldığını, bildiriyi de bir başka yazarın yazdığını ve Behçet Kemal ibaresinin de bildiriye konu edilmediğini gördük. Akabinde makale yazarının Gagauz Türkleri hakkında yazdığı bildirisine[12] de ulaştık. Fakat bildirinin 2017 yılında yayımlandığını ve yine Behçet Kemal'den söz edilmediğini gördük.

Dolayısıyla, ele alınan bu çalışma; söz konusu bildirilerden mülhem olarak müstakil bir araştırmaya mahal vermiş olması ve Çağlar'ın Gagauz Türkleri hakkındaki şiirine ulaşması bakımından oldukça önemlidir.

---

[9] Çalışmanın tam metni için bakınız: Geçer, G. O. (2020). Behçet Kemal Çağlar'dan Gagauz Türkleri için bir şiir: "Tekrar Bulduğum Kardeşlerime". *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 80, 139-152. ErişimAdresi:https://jasstudies.com/?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=65305bf2-6357-41f9-bf40-6b8c6a88e122.pdf&key=43276 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[10] Tez için bk.: Kokrmaz, A. (2021). 20. Yüzyılın ilk yarısında Besarabya'da Gagauz Türklerinin Tarihi ve Kimliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Edirne. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 14/11/2021.

[11] Bk.: Karanfil, G. (2019). XX. ve XXI. Yüzyıl Gagauz Türklerinde aile yapısı ve bağlar. *9. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi.* İzmir Bakırçay Üniversitesi, Kuşadası, Türkiye, 26-27 Ekim.

[12] Bk.: Gençer, G. O. (2017). Romanya'da çıkarılan Emel Mecmuası ve Yıldırım gazetesinin Gagauzların tanıtılmasına katkıları. *8. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi.* Ovidius Üniversitesi, Köstence, Romanya, 6-11 Eylül.

Nuran Özlük'ün 2011 yılında yayımlanan *Resimli Yirminci Asır'ın Türk Siyasi, Kültür, Düşünce ve Edebî Hayatındaki Yeri*[13] adlı çalışmasında ise; 1952-1960 tarihleri arasında neşredilen *Resimli Yirminci Asır* dergisinin tanıtımı amaçlanmıştır. Tanıtım, dergiye konu olmuş yazı ve yazarlardan hareketle yapılır. Behçet Kemal'in, *Resimli Yirminci Asır* dergisinde yazı yazdığı iki sayfadan bahsedilir. Bu sayfa adları: "*Birazda Edebiyat*" ve "*Şiir Dünyamız*" şeklindedir. Ayrıca çalışmada; Çağlar'ın dergide yazdığı yazılardan üçüne atıf yapılır: "*Cumhuriyet'in Şiir Yarışmaları Dolayısıyla: Yeni Şiir Üzerine Bir Eğilme*", "*Yeni Şiirlerin Dört Müşterek Noktası*" ve "G*enç Şairlerle Baş Başa: Şiirlerinizi Bekliyoruz...*". Bu bakımdan çalışma; Behçet Kemal'in bu dergide yazı yazdığından söz etmesi ve birkaç yazısını incelemesi adına önemlidir.

Eylem Saltık'ın 2010 yılında yayımlanan *Atatürk Dönemi Türk Şiirinde "Anadolu" ve Millî Mücadele Manzarası*[14] adlı çalışmasında ise; Millî Mücadele yıllarına tanıklık eden Anadolu'nun, Atatürk Dönemi Türk Şiiri'ne nasıl konu edildiği incelenmiştir. Bu bakımdan, çalışmada; şiir üzerinden bir iz sürme planlandığı görülmüştür. Bu iz sürmede Behçet Kemal'in de bir şiirine yer verilmiştir: "*19 Mayıs*". Çalışma, şiirin yorumlanması bakımından önemlidir. Şiirde; Anadolu ve Anadolu insanının durumuyla işgal karşısında padişahın takındığı alçakça tavırdan söz edilir. Çağlar'ın bu şiirinde; işgal için "*talihsiz gün*", Anadolu halkının durumu için "*sürgün*" ve padişahın durumu için de "*işgale izin vermiş, sinsi, hain, alçak*" ifadelerinin kullanıldığı dile getirilmiş ve şiir; tarihi bağlamıyla irdelenmiştir. Şiirin, 1938 yılında *Ülkü* dergisinde yayımlandığı da aktarılmıştır.

Mehmet Soğukömeroğulları'nın 2011 yılında yayımlanan *Tiyatro ile Tarihten Milliyetçiliğe: Türkiye'de Attila*[15] adlı çalışması, Behçet Kemal'in *Attila* isimli oyununu incelemesi bakımından önemlidir. Çalışmada; Türk Tarih Tezi'nden söz edilmiş ve *Attila* manzum oyunun bu tezi ihtiva ettiğinden bahsedilmiştir. Söz konusu piyesin 1935 yılında yayımlanan 31 sayfalık manzum eser olduğu, Türk Tarih Tezinin temel ideolojisini yansıttığı ve tarihî olmaktan ziyade edebî bir nitelikte olduğu aktarılmıştır.

[13] Çalışmanın tam metni için bakınız: Özlük, N. (2011). *Re*simli yirminci asır'ın Türk siyasi, kültür, düşünce ve edebî hayatındaki yeri. *Journal of Turkish Studies*, 6(3), 1487-1508. Erişim Adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=931407965_95_nuran_%C3%B6zl%C3%BCk.pdf&key=15048 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[14] Çalışmanın tam metni için bakınız: Saltık, E. (2010). Atatürk dönemi Türk şiirinde "Anadolu" ve Millî Mücadele manzarası. *Türkbilig*, (20), 294-324. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/990086 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[15] Çalışmanın tam metni için bakınız: Soğukömeroğulları, M. (2011). Tiyatro ile tarihten milliyetçiliğe: Türkiye'de Attila. Journal of Turkish Studies, 6(3), 1509-1533. Erişim Adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=331773657_96_mehmet_so%C4%9Fuk%C3%B6mero%C4%9Fullar%C4%B1.pdf&key=15099 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Hakan Soydaş'ın 2019 yılında yayımlanan *Mehmet Kaplan'ın Erzurum Günlerine Ait Tartışmalar ve Atatürk Üniversitesi İkinci Ders Yılı Açılış Notları*[16] adlı çalışması, daha evvel izine rastlamadığımız oldukça önemli bir bilgi barındırır. Makale; genel manada Mehmet Kaplan'ı konu alır. Konunun, iki bölümde incelendiği görülür. Birinci bölüm; Mehmet Kaplan'ın Atatürk Üniversitesi'nde vazife yürüttüğü yıllarda hakkında çıkan tartışmaları ele alır. İkinci bölüm ise; Mehmet Kaplan'a ait bir yazıyı irdeler. Behçet Kemal'in mevzu edildiği bölüm ise birinci bölümdür. Çalışma; Behçet Kemal ile Mehmet Kaplan'ın matbuata yansıyan karşılıklı tartışmasına dair bilgiler vermesi bakımından oldukça önemlidir.

Ayşe Ulusoy Tunçel'in 2013 yılında yayımlanan *Tiyatro Eserlerinde Oyun Kişisi Olarak "Atatürk"*[17] adlı çalışmasında ise; Atatürk'ün konu edildiği tiyatro eserleri incelenmiştir. Söz konusu incelemelerin, Atatürk'ün; tiyatro eserlerine yansıyan kişiliği üzerinde yoğunlaştığı görülür. Bu noktada, Behçet Kemal'in 1933'te yazdığı *Çoban* piyesine atıf yapılır. Atıf; piyesin kaleme alınma gayesiyle ilgilidir zira eserin; Atatürk'ün dil ve tarih tezleri doğrultunda kaleme alındığından söz edilir.

Görüldüğü üzere incelemesini yaptığımız makaleler; Çağlar'ın şahsiyetine ve eserlerine değinmesi bakımından önemlidir. Ulaşılan yüksek lisans çalışmalarının durumu ise bundan biraz farklıdır. Bu çalışmalarda, genelde dizin araştırması yapıldığı ve bu dizinlerde sanatçının bazı düz yazılarının künyelerine yer verildiği görülmüştür. Fakat iki yüksek lisans çalışması, ele aldığı işleyiş bakımından bu genellemenin dışında tutulabilir: Bunlar; "*Sazsız Âşıklar Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma*" ve "*Behçet Kemal Çağlar hayatı, eserleri ve fikirleri üzerine bir inceleme/araştırma*" adlı çalışmalardır.

Bu bakımdan, incelenecek ilk örnek; "*Sazsız Âşıklar Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma*"[18] başlıklı yüksek lisans tezidir: Bu tezde; saz çalmadığı hâlde âşık tarzı kültür geleneğine uygun eser ortaya koymuş, hece ölçüsüyle şiir yazabilmiş, mahlaslı şairler irdelenmiştir. Behçet Kemal de bu bağlamda -geleneğin 20. yüzyıldaki temsilcisi olarak- incelenmiştir. Çalışmada; Behçet Kemal'le birlikte toplamda beş şair ele alınmıştır.

[16] Çalışmanın tam metni için bakınız: Soydaş. H. (2019). Mehmet Kaplan'ın Erzurum günlerine ait tartışmalar ve Atatürk Üniversitesi ikinci ders yılı açılış notları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (63), 493-528. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/903381 /Erişim Tarihi: 23/10/2021.

[17] Çalışmanın tam metni için bakınız: Ulusoy Tunçel. A. (2013). Tiyatro eserlerinde oyun kişisi olarak "Atatürk". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, *13*(1), 105-149. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/406914 /Erişim Tarihi: 23/10/2021.

[18] Tez için bk.: Aydın, S. (2022). Sazsız âşıklar üzerine mukayeseli bir çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/01/2023.

Bu şairlerin ortak noktası için; saz çalmayıp bade içmemiş ve rüya görmemiş olmalarına rağmen âşık tarzında eser verdikleri dile getirilmiştir. Şairler, tezde üç başlıkta incelenmiştir: Hayatı, âşıklığı ve eserleri. Bu başlıklar şairlerin âşıklık geleneğiyle olan münasebetleri ile sınırlandırılmıştır. Behçet Kemal'in bu çalışmadaki fonksiyonu kuşkusuz Âşık Ömer mahlasıyla verdiği halk şiirlerinden ileri gelir. Çalışma, şiir örneklerinin; tema ve şekil yönünden incelenmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu bakımdan Behçet Kemal'in 114 şiirinin incelendiği ve bunların 10 tanesinin Âşık Ömer mahlasıyla yazıldığı belirtilir (s. 64). Şairin hayatına kısaca değinilmiş (yaklaşık bir buçuk sayfa) ve ardından âşıklığından ve Âşık Ömer mahlasının mahiyetinden söz edilerek âşık Müdami ile yaptığı âşık atışması örneğine yer verilmiştir. Eserleri kısmında ise Çağlar'ın toplam 27 eserine değinilmiştir. Eserler; teferruatına inilmeden, kronolojik ve içerik tasnifi yapılmadan (yaklaşık olarak; en az 1, en fazla 6 cümleden oluşan) kısa ifadelerle tanıtılmıştır. Genelde; eserlerin basım yılı üzerinde durulmuş ve şiir kitaplarında toplam kaç şiirin yer aldığı bilgisi her şiir kitabı için ayrı ayrı verilmiştir. İncelediğimiz bu yüksek lisans çalışması; Çağlar'ın âşıklık yönüne dikkat çekmesi bakımından oldukça önemlidir. Fakat literatürdeki bilgilerin güncellikten ve akademik disiplinden uzak olması; teze olumsuz yönde yansımış ve bazı bilgilerde eksiklik olduğu görülmüştür. Örneğin; Çağlar'ın destanları incelenirken, *Battal Gazi Destanı* için; "*Çağlar'ın hayatta iken basılan tek destanıdır*" denmiştir (s. 32).

Oysaki Çağlar'ın sağlığında basılan -izini sürdüğümüz ve eserlerin var olduğu bilgisine ulaştığımız- toplam üç destan eseri vardır: İlki; 1933 yılında basılan *Ankaralı Âşık Ömer'in Cumhuriyet Destan'ı*[19] adlı eserdir. İkincisi; 1940 yılında basılan *Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler*[20] adlı eserdir. Üçüncüsü de 1945 yılında basılan *İlköğretim Destanı*[21] adlı eserdir. Tezde belirtilen *Battal Gazi Destanı* adlı eser ise, Behçet Kemal'in müstakil bir çalışması olmayıp

[19] Bu eser, Millî Kütüphane Arşivi'nde tespit edilmiştir. Ayrıntılar için bk.: Çağlar, B. K. (1933). *Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı*. Ankara: CHP Ankara Halkevi. (Millî Kütüphane yer numarası: ATA A 175). Ayrıca eserin dijital kopyasına da ulaşılmıştır. Erişim için bk.: https://books.google.com.tr/books?id=OWxXAAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Erişim Tarihi: 23/04/2023.

[20] Bu eserin aslına ait kapak fotoğrafına ulaşılmış fakat kendisi satılmış olduğundan bir başka nüshasına şimdilik ulaşılamamıştır. Ayrıca eserin varlığı; kendisinden söz eden üç ayrı kaynakla da sübut bulmuştur.

Bk.1: Çağlar, B. K. (1994). *Benden İçeri (Hazırlayan: Selcan Teoman)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 186.

Bk.2: Çağlar, B. K. (1997). *Destanlar (Hazırlayan: Selcan Teoman)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 180.

Bk.3: Yalçın, M. (Ed.) (2010). *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi - Cilt I* (3. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, s. 290.

[21] Bu eser, hem Millî Kütüphane Arşivi'nde hem de Taha Toros Arşivi'nde tespit edilmiştir. Ayrıntılar için bk.: Çağlar, B. K. (1945). *İlköğretim Destanı*. Adana: Türksözü Matbaası. (Millî Kütüphane yer numarası: 1945 AD 639).

günümüz Türkçesine aktardığı ve sadeleştirme yaptığı bir eserdir. Dolayısıyla Behçet Kemal'in eserleri sınıflandırılırken önemli bir hususun gözden kaçtığı görünmektedir. Bilgi eksikliği içeren bir diğer ifade ise Çağlar'ın *Timur* piyesi adlı eseri hakkındadır.

Çalışmada; -kaynakçadaki künyesinin doğru verilmesine rağmen- *Timur* piyesinin adı *Timur ve Yıldırım Operası* şeklinde verilmiş ve eserin aslında Abdülhak Hamit Tarhan'a ait olduğu, Behçet Kemal ve Sadi Irmak'ın bu eseri günümüz Türkçesine çevirdiği dile getirilmiştir (s. 33). Oysaki bu tanım *Tarık* adlı esere aittir. Sadi Irmak ve Behçet Kemal; Abdülhak Hamit'in *Tarık yahut Endülüs Feth*i adlı eserini sadeleştirmiş ve eserin adına *Tarık*[22] demiştir ve bu eserin *Timur* piyesiyle herhangi bir ilgisi de yoktur. *Timur* piyesi, Çağlar'ın henüz basılmamış eserlerinden biridir. Üstelik eserin adı konusunda oldukça çeşitli kullanımlar vardır. Ayrıca bu piyesin; sahnelenmiş fakat henüz basılmamış olduğu da unutulmamalıdır. Piyesin ismi konusunda esas alınan kaynakların başında; Enver Naci Gökşen'in yazdığı *Behçet Kemal Çağlar*[23] eseri gelir. Eserde; *Timur* piyesinin ismiyle ilgili birçok farklı adlandırma kullanılmıştır. Referans olarak da; 21 Aralık 1933 tarihli *Anayurt* dergisi, Yücel dergisinin Eylül 1936 ve Ekim 1938 tarihli nüshaları ve Ceyhun Atuf Kansu'nun ifadesi verilmiştir (Gökşen, 1970: 51).

Hülasa, Behçet Kemal'in *Timur* piyesi; "*Timur ve Yıldırım*, *Timur ve Yıldırım Operası, Timur Destanı* ve *Timurlenk*" gibi farklı isimlerle literatürde dağınık ve muğlak bir şekilde yer edinmiştir. Oysaki yaptığımız incelemede; eserin sahnelendiği tarihteki adının *Timur* olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitimiz; konuyla ilgili elde ettiğimiz üç kaynağa dayanmaktadır ve bahsi geçen kaynakların temelinde Nahid Sırrı Örik'in 1938 tarihli *Ülkü Halkevleri Dergisi*'nde (bk. Ek-8.3) yayımlanan bir yazısı[24] (bk. Ek-8.4, bk. Ek-8.5, bk. Ek-8.6) vardır. Buna göre *Timur* piyesi; Halkevlerinin kuruluşunun 6. yıldönümünde sahnelenmiştir. Halkevlerinin de 1932'de kurulduğu bilindiği üzere; eserin 1938 yılında sahnelendiği doğrulanmış olur. Nahid Sırrı Örik'in söz konusu yazısının; Taha Toros Arşivi'ndeki gazete küpüründe (bk. Ek-5.36, Ek-5.37) ve *Kebikeç* dergisinde[25] yer aldığı da görülmüştür (bk. Ek-8.1, bk. Ek-8.2). İlaveten, elde edilen *Kebikeç* dergi vesikasında; *Timur* piyesinde oynayan oyunculara ve oynadıkları rollere dair bilgiler de mevcuttur.

[22] Eser hakkındaki diğer bilgiler için bk.: Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

[23] Gökşen, E. N. (1970). *Behçet Kemal Çağlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

[24] Örik, N. S. (1938, Nisan). Bir Okuyucunun Notları. *Ülkü Halkevleri Dergisi,* (11), s. 181-183. Erişim Adresi: https://archive.org/details/d_ulku_1938-11-62/mode/2up Erişim Tarihi: 06/05/2023

[25] Anonim (1996). "Timur" Piyesi - Bir Okuyucunun Notları. *Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi,* (sayı: 3), s. 191-192. Erişim Adresi: http://www.kebikec.org/ Erişim Tarihi: 06/05/2023

Özetle; Behçet Kemal'in 1933 yılında *Timur Destanı* adında bir eser kaleme aldığı söylenir (*Anayurt* 21 Aralık 1933, akt. Gökşen, 1970: 51). Daha sonra da, *Timur ve Yıldırım* adında manzum bir eserin basılacağı (*Yücel* Eylül 1936, akt. Gökşen, 1970: 51) ve Ankara Şehir Tiyatrolarında *Timur* adlı bir oyunun oynandığı (*Yücel* Ekim 1938, akt. Gökşen, 1970: 51) bilgileri paylaşılır.

Bu bilgiler ışığında denebilir ki; Behçet Kemal'in *Timur* piyesi, *Timur destanı* ve *Timur ve Yıldırım Operası* adıyla farklı aşamalardan geçerek sahneye koyulmuştur.

Behçet Kemal, *Timur* piyesinin hazırlığını 1933'te yazdığı söylenen *Timur Destanı* ile başlatmış, bu eseri 1937'de basmak istemiş fakat basamamış ve en son 1938'de sahneye koyarak süreci tamamlamıştır. Literatür taramasında bahsini ettiğimiz Sevgi Aydın'ın çalışmasındaki eksik bilgilerin alt metninde, işte böylesi bir derinlik vardır. İnancımız, eksikliğin bir nebze de olsa giderildiği yönündedir. Çalışmada yer verilen Behçet Kemal şiirleri ve üzerine yapılan değerlendirmeler, Behçet Kemal'in âşıklığına dair bilgi vermesi bakımından oldukça mühimdir. Tez; Çağlar'ın sanat ve edebiyat dünyasına farklı bir perspektiften bakması yönünden de oldukça dikkat çekicidir.

"*Behçet Kemal Çağlar hayatı, eserleri ve fikirleri üzerine bir inceleme/araştırma*"[26] başlıklı yüksek lisans çalışması ise; Behçet Kemal'in hayat hikâyesini ve eserlerini konu edinmesi bakımından önemlidir. Bu çalışma; dört bölümden meydana gelir: Behçet Kemal'in hayat hikâyesi hususu ilk bölümde ele alınmıştır. Şairin şiirlerinin incelendiği bölümler ise ikinci ve üçüncü bölümlerdir. Buna göre; ikinci bölümde; şiirlerinde biçim, üçüncü bölümde; şiirlerinde içerik irdelemesi yapılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise şairin destanlarında biçim ve içerik konuları işlenmiştir. Çalışmanın biçim ve içerik tahlili üzerine yoğunluk verdiği görülmüştür.

Bu bakımdan çalışmanın kapsamı; Behçet Kemal'in şiir ve destanlarıyla sınırlandırılmıştır. Şiir ve destanlar, belirli ölçütler üzerinden tahlil edilmeye çalışılmıştır. İlaveten, tez çalışmasına yön veren ve içerik tasnifinde -büyük ölçüde- yararlanılan ana kaynağın da Enver Naci Gökşen'in yazdığı eser olduğu fark edilmiştir.

[26] Tez için bk.: Yıldırım, R. (2021). Behçet Kemal Çağlar hayatı, eserleri ve fikirleri üzerine bir inceleme/araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Kayseri. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 23/10/2021.

Fakat bazı hususlarda birtakım bilgi noksanlığının olduğu da tespit edilmiştir. Örneğin, Çağlar'ın vefatından önce basılan son kitabının *Benden İçeri* (1966) adlı eser olduğu (s. 36), yine vefatından evvel basılan tek destan eserinin de *Battal Gazi Destanı* (1968) adlı eser olduğu (s. 39) aktarılmıştır. Oysaki bu bilgiler eksiktir.

Çağlar'ın; *Benden İçeri* (1966) adlı eserinden sonra basılarak adının yer aldığı toplam altı eseri daha vardır: *Türk Edebiyatı I, II, III* [27] (1967), *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*[28] (1968), *Battal Gazi Destanı*[29] (1968) ve *Türk Şiirinde Aşk*[30] (1968). Ayrıca; vefatından evvel basılan tek destan eseri de *Battal Gazi Destanı* değildir. Kaldı ki, *Battal Gazi Destanı* adlı eser, Çağlar'ın günümüz Türkçesine aktardığı ve sadeleştirme yaptığı bir eserdir. Binaenaleyh Çağlar'ın; 1933 tarihli *Ankaralı Âşık Ömer'in Cumhuriyet Destanı* (bk. Ek-8.7), 1940 tarihli *Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler* (bk. Ek-8.8), 1945 tarihli *İlköğretim Destanı* (bk. Ek-8.9) olmak üzere vefatından evvel basılan üç destan eseri mevcuttur. İlaveten, bu çalışmada Behçet Kemal'in 28 eserine değinilmiştir. Oysaki Behçet Kemal'in; izini sürerek doğruladığımız toplam 40 eseri vardır ve bunlardan sadece ikisi henüz basılmamıştır.

Aynı durum; Çağlar'ın sadece 27 eserine değinmesi bakımından Sevgi Aydın'ın çalışması içinde söylenebilir. Bilgi eksikliğine sebep olan bu durumun; araştırma sürecinde başvurulan kaynakların kapsamıyla doğrudan ilintili olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin Gökşen'in kitabı; birçok konuda ve özellikle Behçet Kemal hakkında ilk kez yapılmış bir çalışma olması sebebiyle eşsizdir fakat Gökşen'in de dediği gibi eser; tam anlamıyla yeterli de değildir (Gökşen, 1970: 7). Kuşkusuz şuan yapmakta olduğumuz çalışma da; diğer tüm araştırma metinleri gibi zamanla yeni bilgilere, yeni dokümanlara ihtiyaç duyacaktır ve bu da bilimin ihtiva ettiği tabii bir durumdur. Burada gaye; yeni bulgulara, yeni çalışmalara, yeni ufuklara kapı aralayabilmek olmalıdır. Bu bakımdan Çağlar hakkında yapılmış çalışmalar; birçok noktada bizlerin dikkatini arşiv vesikalarına yöneltmiştir. Zira literatürde yer alıp çelişkili olan bazı konuların açıklığa kavuşması, yaptığımız arşiv soruşturmalarıyla mümkün olmuştur.

[27] Bk.: Çağlar, B. K. ve Yirmibeşin, E. (1967). *Türk Edebiyatı Lise I-II-III*. İstanbul: Kanaat Yayınları.
[28] Bk.: Çağlar, B. K. (1968). *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
[29] Bk.: Çağlar, B. K. (1968). *Battal Gazi Destanı*. İstanbul: Baha Matbaası.
[30] Bk.: Çağlar, B. K. ve Ediboğlu, B. S. (1968). *Türk Şiirinde Aşk*. İstanbul: Baha Matbaası.

"*Şinasi Özdenoğlu'nun Şiirleri Üzerine Bir İnceleme*"[31] başlıklı yüksek lisans tezi ise; üç bölümden oluşan ve Şinasi Özdenoğlu'nun şiirleri üzerine inceleme ihtiva eden bir çalışmadır. Çalışmanın ilk bölümünde; bahsi geçen sanatçının hayatı ve eserleri kısaca ele alınmıştır. İkinci bölümde ise sanatçının; şiir anlayışına ve sanat hayatındaki önemli isimlere değinilmiştir. Şinasi Özdenoğlu'nun sanat hayatındaki önemli isimlerden dokuzuna yer verildiği görülmüştür. Behçet Kemal'in tez çalışmasındaki önemi, bahsi geçen bölümde yer verilen dokuz sanatçı arasında yer almasıdır. Çalışma; Özdenoğlu'nun lise öğrencisiyken Behçet Kemal'i dinlemek için okuldan nasıl izin aldığını anlatması ve Behçet Kemal'in; içinde bulunduğu yıllarda gençler tarafından nasıl sevildiğini ve takip edildiğini dile getirmesi bakımından mühimdir. Üçüncü bölümde ise; Şinasi Özdenoğlu'nun şiir eserleri; yapı ve tema bakımından incelenmiştir.

"*Kalem (1938-1939) ve Şadırvan (1949) Dergileri Üzerine Bir İnceleme*"[32] başlıklı yüksek lisans tezinde ise; bir dizin çalışması yapılmıştır. Çalışma; *Kalem* ve *Şadırvan* dergilerini kapsamaktadır. Ele alınan dergiler; tarihçesi, mizanpajı, içeriği, yayım kadrosu, yayım politikası gibi başlıklar üzerinden kronolojik olarak incelenmiştir. Bu bakımdan; Çağlar'ın sahibi olduğu *Şadırvan* adlı derginin ve bu dergideki faaliyetlerinin tespiti üzerine bir dizin çalışması yapılmış olması önemlidir.

"*Elazığ Halkevi ve Neşriyatının Türk Halk Bilimi Bakımından Değerlendirilmesi*"[33] başlıklı yüksek lisans çalışmasında; Elazığ Halkevi ve bünyesinde çıkarılan *Altan* adlı derginin incelendiği görülür. Bu inceleme; beş bölümde ele alınmıştır. İlk bölümde, halkevlerinin kuruluşundan kapanışına kadarki sürecin genel tarihçesi verilmiştir. İkinci bölümde ise Elazığ Halkevinin bazı hususiyetleri ele alınmıştır. Akabinde; Elazığ Halkevinin yayın faaliyetleri üçüncü bölümde; derginin folklor bibliyografyası dördüncü bölümde ve derginin halk biliminin kadroları bakımından irdelenmesi de beşinci bölümde ele alınmıştır. Behçet Kemal Çağlar'ın bu çalışmadaki rolü; söz konusu *Altan* dergisinde yaptığı yazarlığından ileri gelir. Çalışmada; *Altan* dergisinin yazar kadrosunda gösterilen Behçet Kemal için yaklaşık iki paragraflık kısa bir bilgi de verilmiştir.

[31] Tez için bk.: Baysal, Z. (2020). Şinasi Özdenoğlu'nun şiirleri üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,* Erzurum. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[32] Tez için bk.: Bilen, N. (2018). Kalem (1938-1939) ve Şadırvan (1949) dergileri üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Kırıkkale. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

[33] Tez için bk.: Bora, T. (2022). Elazığ halkevi ve neşriyatının Türk halk bilimi bakımından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Kayseri. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/01/2023.

"*Türk Folklor Araştırmaları dergisi indeksi*"[34] başlıklı yüksek lisans tezi ise; iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde *Türk Folklor Araştırmaları* dergisi hakkında bilgi verilmiş ve ikinci bölümde de dergi üzerine indeks çalışması yürütülmüştür. Bu çalışma; Behçet Kemal'in *Türk Folklor Araştırmaları* dergisinde yazarlık yaptığının bilinmesi ve sözü edilen dergide kaleme aldığı yazılarının künyelenmesi adına oldukça önemlidir. Çalışmayı incelediğimizde; Behçet Kemal'in hayattayken yazdığı toplam 28 adet yazısının künyelendiği görülmüştür ve bu oldukça mühim bir tespittir. Ayrıca, Çağlar'ın vefatı üzerine adına çıkarılan özel sayıların olduğu ve Çağlar'ın bazı yazılarının da vefatından sonra bu sayılarda yayımlandığı bilgisi de tespit edilmiştir.

Bahsedeceğimiz son çalışma ise; "*Cumhuriyet dönemi edebiyat ve sanat dergilerinde şiir kuramı ve şiir eleştirisi: 1950-1970*"[35] başlıklı yüksek lisans tezidir. Tezde; 1950-1970 arasında çıkan dergilerin indeksi çalışılmıştır. Bu indeks tezin ek kısmında verilmiştir ve Behçet Kemal'in yazdığı yahut konu edildiği yazıların tespiti bakımından oldukça önemlidir.

Literatür taramasında, izini sürebildiğimiz ilk tez çalışması ise; esasen 2003 yılında yapılan bir lisans tezidir[36]. Bu tez; genel ağ taraması yaptığımız esnasında karşımıza çıkmıştır. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden bitirme ödevi olarak hazırlandığı anlaşılan tezin, -kütüphane kuralları gereği- yerinde incelenebilmesi için ilgili danışman hoca onayına ihtiyaç duyulmuştur. Akabinde; halen görevde bulunan danışman hoca Prof. Dr. Mehmet Akkuş ile irtibat kurulmuş, kendileriyle tanışılmış ve konuyla ilgili hususi bir görüşme yapılmıştır. Hocanın da onayı ile (bk. Ek-1.4) bahsi geçen lisans tezi incelenmiştir. Tez; Behçet Kemal'in hayatını ve eserlerindeki dini yönü inceleme gayesi güden; kapak ve kaynakça dâhil toplam 36 sayfalık bir çalışmayı ihtiva etmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde; Behçet Kemal'in hayatına, ikinci bölümünde; sanatında işlediği temalara, etkilendiği isimlere ve eserlerine, üçüncü ve son bölümünde ise; bu eserlerdeki dinî muhtevanın irdelenmesine yer verildiği görülür. Dinî muhteva, sanatçının *Kur'an- ı Kerim'dem İlhamlar*[37] adlı eseri üzerinden ele alınmıştır.

---

[34] Tez için bk.: Gündoğan, T. (2008). Türk folklor araştırmaları dergisi indeksi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Erzurum. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 15/07/2022.

[35] Tez için bk.: Karapınar, H. (2013). Cumhuriyet dönemi edebiyat ve sanat dergilerinde Şiir kuramı ve şiir eleştirisi: 1950-1970. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 23/09/2021.

[36] Tez için bk.: Seven, H. (2003). Behçet Kemal Çağlar hayatı, eserleri ve eserlerindeki dini yön. Yayınlanmamış Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,* Ankara. Erişim Adresi: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tez Salonu. (Demirbaş no.: 39146, tasnif no.: 928. T811 SEV.B) Erişim Tarihi: 30/11/2021.

[37] Bk.: Çağlar, B. K. (1966). *Kur'an- ı Kerim'den İlhamlar*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları.

Behçet Kemal hakkında toplu olarak bilgi veren ilk eserin ise; Enver Naci Gökşen'e ait olduğunu söylemek gerekir. Eser; Çağlar'ın anısına hazırlanmış ve 1970 yılında 200 sayfa olarak basılmıştır. Konu ile ilgili yapılmış tez ve makale araştırmalarında; bu eserden sıklıkla söz edildiği görülmüştür. Kuşkusuz yapılacak yeni çalışmalarda da bu eserden söz edilmeye, bilgisine başvurmaya devam edileceği umulmaktadır. Bu bakımdan, Enver Naci Gökşen'in *Behçet Kemal Çağlar* adlı eseri; Çağlar'ın şahsiyeti ve eserleri hakkında başvurulacak bir baş ucu eseridir. Fakat bu eserin 1970 yılında basılmış olması ve Çağlar'ın ilk ölüm yıl dönümüne yetiştirilmek istenmiş olması elbette birçok noksanlığı beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken ilk husus Çağlar'ın ortaya koyduğu eserlerinin tasnif edilme mevzusudur. Gökşen; ne yazık ki Çağlar'ın eserlerini etraflıca tasnif edebilmiş değildir. Zamanın teknolojisi, bilgiye ulaşma ve işleme hızı da göz önüne alındığında bu durum gayet normal karşılanabilir. Fakat Gökşen'in 1970'de yaptığı öncü çalışmanın aksine; 21. asrın gelişmiş imkânlarında yapılmış güncel çalışmalardaki bu noksanlık pek kabul edilebilir olmayacaktır.

Gökşen'in "*Behçet Kemal Çağlar"* adlı eserinde; şairin eserlerinden sadece 26 tanesinin mahiyetinden söz edildiği, 14 eserinden ise hiç söz edilmediği görülmüştür. Oysaki Behçet Kemal'in; bizzat yazdığı, biri/birileri ile ortak bir çalışmayla çıkarttığı yahut vefatının ardından adıyla basıldığını öğrendiğimiz eserleri de dâhil olmak üzere toplamda 40 eseri olduğu bu tez çalışmamızla birlikte netlik kazanmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise Gökşen'in bahsini ettiğimiz eserini 1970 yılında çıkartmasıdır. Buna göre, Behçet Kemal'in vefatından sonra (1969'dan sonra) kendi adıyla basılmış 8 eseri[38] başta olmak üzere toplamda 14 eserin mahiyetinden söz edilememiştir. Fakat bu eserlerden sadece; *Timur*, *Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler I - II* ve *Deniz Abdal* adlı eserlerin hakkında henüz basılmadığı yönünde bilgi verildiği görülmüştür. Çağlar'ın, Gökşen'in çalışmasında hiç yer almayan eserlerini ise şunlardır:

Ergenekon piyesi, *Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı* (1933), *Halkevleri* (1935), *Göklerin Fethi* (1937), *Girit'in Talihi ve Kıbrıs* (1940), *İlköğretim Destanı* (1945), *Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler* (1959), *Dünyadan Kırk Büyük* (1960), *Malazgirt Zaferinden İstanbul'un Fethine* (1971), *Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri* (1972), *Benden İçeri* (1994), *Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962* (1994), *Türk'üm Ben* (1994), *Destanlar* (1997).

[38] Bu eserleri şu şekilde sıralamak mümkündür: *Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine* (1971), *Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri* (1972), *Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler I* (1973), *Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler II* (1973), *Benden İçeri* (1994), *Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962* (1994), *Türk'üm Ben* (1994), *Destanlar* (1997).

Literatür incelemesinde; "*Resmi İdeolojinin Türk Usûlü Epigonları: Behçet Kemal Çağlar Üzerine Bir Deneme*" [39]adlı bir kitap bölümüne de ulaşılmıştır. Bu çalışma incelendiğinde, ihtiva ettiği bazı hususların; araştırılması, tartışılması ve de Türkoloji zemininde incelenmesi, bilgi ve yaklaşım noksanlıklarının giderilerek yeniden ele alınması gerektiği tespit edilmiştir. Bu sebeple, bahsi geçen çalışma; tezimizin ihtiva sınırlarını aşıp ele aldığımız konunun anlaşılmasını zorlaştıracağından yapmayı planladığımız ayrı bir çalışma için şimdilik saklanmıştır. Fakat, çalışmanın; Behçet Kemal'in hayatı yahut eserleri üzerinde yoğunlaşmadığı ve biyografik bir bütünlük de taşımadığı peşinen söylenebilir.

Kaynak taramalarına esas teşkil etmiş olan fakat oluşturulma gayesiyle akademik çalışma hüviyetinden uzak sayılan "*Behçet Kemal Çağlar'ın ardından"*[40] adlı eserde (bk. Ek-8.14) ayrıca bahsedilmelidir. Bu eser, Behçet Kemal'in şahsiyetini ortaya koymada oldukça mühimdir. Eser, Çağlar'ın anısına çıkarılan özel bir dergi sayısıdır. *Kıbrıs Bülteni*'nden mülhem olan bu eser; Çağlar hakkında önemli bilgiler veren bir *Ön Söz* ile başlar. Bu kısım, şairin yakın arkadaşı olduğu belirtilen Prof. Derviş Manizade tarafından yazılmıştır. Yaklaşık 6 sayfadan oluştuğu görülen yazı; Çağlar'ın edebî ve siyasi şahsının yanında, sosyal bağlamdaki hususi şahsiyetinden bahsetmesi bakımından da ilgi çekicidir. *Ön Söz*'ü takip eden "*Behçet Kemal Çağlar'ın Biyografisi"* başlıklı yazı ise; şairin hayatına dair oldukça önemli ve detaylı bilgiler verir. Yazı; şairin erkek kardeşi Fikret Çağlar tarafından kaleme alınmıştır. Sonraki kısım ise iki ana başlıktan oluşur. İlk başlıkta; Behçet Kemal anısına söylenenlere yer verilmiştir. Bu başlıkta sözüne yer verilen 10 kişi vardır. Bu isimler şu şekilde sıralanabilir: Tahir Karauğuz, Sadi Irmak, Derviş Manizade, İffet Halim Oruz, Kâzım İsmail Gürkan, İsmet Giritli, Tarık Zafer Tunaya, Cemal Kutay, Fahrettin Kerim Gökay, Halis Erginer.

Sonraki başlıkta ise; Çağlar anısına yazılanlara yer verilmiştir. Bu başlıkta yazısına yer verilen 25 kişi vardır. Bu isimler şu şekilde sıralanabilir: İsmet İnönü, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Oktay Akbal, Ceyhun Atuf Kansu, Yaşar Nabi Nayır, Hıfzırrahman Raşit Öymen, Tarık Zafer Tunaya, Melih Cevdet Anday, Cemâlettin Ünlü, Bâki Süha Ediboğlu, Adnan Öztrak, Hilmi Ziya Ülken, Yusuf Mardin, Şevket Evliyagil, Cihat Baban, Tahir Karauğuz, Halit Fahri Ozansoy, Enver Naci Gökşen, Kerim Yund, Mehmet Salihoğlu, Şadiye Akay, Eflatun Cem Güney, Orhan Seyfi Orhon, Zahir

[39] Bk.: Dede, K. (2010). Resmi İdeolojinin Türk Usûlü Epigonları: Behçet Kemal Çağlar Üzerine Bir Deneme. İçinde M. K. Kaynar (Ed.), *Resmi Tarih Tartışmaları 10 Rejim ve Ritüelleri* (s. 211-257), Maki Basın Yayın.

[40] Bk.: Manizade, D. (1970). *Behçet Kemal Çağlar'ın ardından*. İstanbul: Kıbrıs Bülteni Behçet Kemal Çağlar Özel Sayısı (Yaylacık Matbaası).

Güvemli, Zekâi Balman. Burada geçen bazı yazarların iki farklı yazısına yer verildiği de görülmüştür. Ayrıca, yazısına yer verilen birinin, K.E. şeklinde belirtildiğinden ötürü kim olduğu belirsizdir. Eserin; Çağlar'ın hakkında birçok farklı yönde bilgi vermesi ve yeni kaynaklara kapı açması bakımından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Akademik literatürde izini sürdüğümüz Behçet Kemal Çağlar hakkındaki çalışmalar görüldüğü üzeredir. Ele aldığımız yüksek lisans tezimizin diğer çalışmalardan farkı ise kuşkusuz Behçet Kemal araştırmasını belgeler ışığında yürüterek mevcut literatüre oldukça zengin bir arşiv çalışmasını sunacak olmasıdır. Tez çalışmamızla birlikte; dağınık ve düzensiz halde bulunan, izi sürülemeyerek karanlıkta kalmış birçok bilginin monografik bir bütünlükte sahaya kazandırılacağı düşünülmektedir. Örneğin Behçet Kemal'in, ortaya koyduğu eserlerinin; sayısı, tarihi bağlamı ve arşivlere yansımış vesikaları üzerine yoğun bir mesai harcanmıştır. Bu mesainin; -varlığı bilinen fakat daha evvel bir araya getirilip tasnifi yapılmamış olan eserler hakkındaki- belirsizliklerin ortadan kaldırılmasına olanak tanımış olması önemli ve de dikkat çekici bir gelişmedir.

Yapılan arşiv soruşturmalarında toplam da 130 vesika elde edilmiş ve bu vesikalar, tezin ek kısmına arşiv sırası gözetilerek verilmiştir. Elde edilen arşiv vesikaları, birçok yönden ilk olma özelliğine sahiptir. Bu bakımdan vesikalar, Behçet Kemal'in şahsiyeti ve eserleri hakkında yeni bulgulara ulaşılmasında birçok keşfin de dayanağı olmuştur. T.C. Devlet Arşivleri'nde[41] yirmi orijinal vesikaya (bk. Ek-3), TBMM Arşivi'nde[42] yedisi orijinal üçü dijital toplam on vesikaya (bk. Ek-4), Marmara Üniversitesi Özel Arşiv Koleksiyonu'ndaki Taha Toros Arşivi'nden[43] ise otuz yedi orijinal vesikaya ulaşılmıştır (bk. Ek-5). Sanatçının literatürde varlığı bilinen ama henüz bir araya getirilmemiş olan güfte eserlerinin[44] de izi sürülmüş ve dağınık hâldeki güfte eserlerinin nota dökümleri, yapılan araştırmayla bir araya getirilmiş ve Çağlar'ın toplam yirmi bir güftesine ulaşılarak yirmi sekiz vesika elde edilmiştir (bk. Ek-6).

[41] T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri:
Erişim Adresi: https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/ Erişim Tarihi: 26/10/2021.

[42] T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi: Erişim Adresi 1: https://acikerisim.tbmm.gov.tr/ Erişim Tarihi: 02/12/2021. Erişim Adresi 2: https://www5.tbmm.gov.tr/kutuphane/index.htm Erişim Tarihi: 02/12/2021. Erişim Adresi 3: https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.sorgu_ekrani Erişim Tarihi: 25/09/2022.

[43] Taha Toros Arşiv Vesikaları (Marmara Üniversitesi Arşiv Tetkiki):
Erişim Adresi 1: https://kutuphane.marmara.edu.tr/marmara-universitesi-acik-erisim-sistemi Erişim Tarihi: 25/09/2022.
Erişim Adresi 2: https://katalog.marmara.edu.tr/yordam/?p=0&dil=0 Erişim Tarihi: 25/09/2022.

[44] Çağlar'ın Bestelenmiş Güfte Eserleri ve Nota Arşivi:
Erişim Adresi 1: http://projetsm.com/ Erişim Tarihi: 19/04/2023.
Erişim Adresi 2: http://www.sanatmuziginotalari.com/ Erişim Tarihi: 19/04/2023.
Erişim Adresi 3: https://defteriniz.com/ Erişim Tarihi: 19/04/2023.
Erişim Adresi 4: https://www.yedinota.com/besteler Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Ayrıca belirtmek gerekir ki; Çağlar'ın güfte eserlerinin arşiv dökümlerine değinmiş olan referans alınacak akademik bir çalışma ne yazık ki yoktur. Bu sebeple vaktimizin büyük bir çoğunluğunun genel ağ ortamında yaptığımız güfte eserleri araştırmasına ayrıldığını söylemek yerinde olacaktır.

CİMER aracılığıyla İstanbul Beşiktaş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü üzerinden yazışması gerçekleştirilen (bk. Ek-1.2, Ek-1.3) ve Behçet Kemal'in; Ekim 1951 - Haziran 1969 yılları arasında Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yaptığını doğrulayan İstanbul Robert Koleji (Özel Amerikan Robert Lisesi) arşivinden[45] yirmi bir orijinal vesika temin edilmiştir. Bu vesikalar arasında; Çağlar'ın görev yaptığı yıllara ilişkin muhtelif okul yıllıklarını (bk. Ek-2), Çağlar'ın imzaladığı iş akitlerini (bk.: Ek-2.15, Ek-2.16, Ek-2.17, Ek-2.18, Ek-2.19), Polonya Muharrirler Birliği'nden Çağlar'a Gelen Davet Mektubu'nu (bk. Ek-2.20) ve vefatına ilişkin Başhekimlik vesikasını (bk. Ek-2.21) görebilmek mümkündür. Ayrıca sanatçının daha evvel bir araya getirilmemiş olan seksen adet makale yazısı, Millî Kütüphane Arşivi'nden[46] çıkartılarak tam bir dökümü yapılmış ve künyeleriyle birlikte sunulmuştur (bk. Ek-7). Literatür sorgulamasında elde edilen ve önemli bulgular barındıran diğer vesikalarda Ek-8'de sunulmuştur. Yapılan arşiv tetkikleri ve literatür incelemeleriyle; daha evvel tespit edilememiş önemli bulgular elde edilmiştir. Bu bulguları şöyle özetlemek mümkündür:

1. Şairin, toplam 40 eserinin olduğu tespit edilmiştir. Bu eserlerin künye ve içerik bilgilerinin ayrıntılı dökümü, tezin üçüncü bölümünde verilmiştir.

2. Gökşen'in eserinde (1970: 14) ve Fikret Çağlar'ın makalesinde (1970: 13) yer alan "*Vahit Beyin amcası Osman Seyfi Beyin de Divanı mevcuttur*" ifadesinin hatalı olduğu tespit edilmiştir. Çağlar'ın soy ağacı incelendiğinde burada bahsi geçen Osman Seyfi Bey'in; aslında Vahit Bey'in amcası değil dedesi olduğu açığa çıkmıştır. İlgili detaylar, tezin ikinci bölümünde "Doğumu ve Soyağacı" başlığında verilmiştir.

3. Şairin, Atatürk'le ilk karşılaştığı tarih; 14 Ekim 1924 olarak tespit edilmiş ve bu konudaki belirsizlikler ortadan kaldırılmıştır. Bu bilgi; şairle özel bir görüşme yapmış olan Utkan Kocatürk'ün eserinden teyit edilmiştir. Bu konuyla ilgili detaylar, tezin ikinci bölümünde "Halaskâr Gazi İmajı" başlığında verilmiştir.

[45] Özel Amerikan Robert Lisesi (İstanbul Robert Koleji) Arşivi: Erişim Adresi: Kuruçeşme Cad., No. 87. Arnavutköy – Beşiktaş / İstanbul. Erişim Tarihi: 22/12/2021.

[46] Millî Kütüphane (Ankara) Arşivi: Erişim Adresi 1: https://kasif.mkutup.gov.tr/ Erişim Tarihi: 17/11/2021. Erişim Adresi 2: https://makaleler.mkutup.gov.tr/ Erişim Tarihi: 17/11/2021.

4. Şairin yazdığı *Çoban* piyesinin; Ankara Halkevinin açıldığı günün akşamı, 19 Şubat 1932'de sahnelendiği ve 1933 yılında ilk baskısını yaptığı tespit edilmiştir. Bu konuyla ilgili detaylar, tezin üçüncü bölümünde verilmiştir.

5. Şairin kaleme aldığı fakat müstakil olarak baskı yapmadığı iki eserinin olduğu tespit edilmiştir. Bunlar; *Ergenekon* ve *Timur* adlı piyeslerdir. Yaptığımız araştırmada *Ergenekon* piyesinin tam metnine ulaşılmış ve eserin; Ankara Halkevinde 27 Aralık 1932'de Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin yıl dönümünü kutlamak amacıyla sahnelendiği ve *Ülkü Mecmuası*'nda neşredildiği ve hatta bu mecmuada neşredilen ilk piyes olduğu da tespit edilmiştir. Eserin mahiyetine dair elde edilen tüm bulgular ve bu konudaki ilgili detaylar, tezin üçüncü bölümünde verilmiştir.

6. *Timur* adlı piyesin ise literatürde; "*Timur ve Yıldırım*", "*Timurlenk*", "*Timur ve Yıldırım Operası*" gibi birçok farklı adla anıldığı görülmüştür. Bu durumun sebebi araştırılmış, oyunun; sahnelenme tarihleri, içeriği, oyuncu kadrosu, eserin orijinal adı ve hakkında teferruatlı bilgi içeren birtakım orijinal vesikalara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgulara göre; piyesin orijinal adı *Timur*'dur. Bu piyes; Halkevi Şehir Tiyatrosu'nda 20-21-22 Şubat 1938 tarihinde, üç gün boyunca saat 21'de sahnelenmiştir. İlgili detaylar, tezin üçüncü bölümünde verilmiştir.

7. Şairin hayattayken basılmış üç destanının olduğu, "*Battal Gazi Destanı*" adlı eserinin ise bu destanlardan biri olmayıp; günümüz Türkçesine çevrilmiş ve sadeleştirme yapılmış bir eser olduğu tespit edilmiştir. Bu eser; -kaynaklarda belirtilenin aksine- şairin müstakil bir destanı değildir. Konuyla ilgili detaylar, tezin üçüncü bölümünde verilmiştir.

8. Literatür taramasında fark ettiğimiz üzere Behçet Kemal Çağlar'ın, -akademik bağlamda- daha evvel ele alınmamış yedi eserinin olduğu tespit edilmiştir. Bu eserler; bazı kaynaklarda ismen geçmesine rağmen muhtevasına dair bilgi veren herhangi bir araştırmaya konu edilmemiştir. Hatta bazı eserlerin, şairin kendisine ait olduğu dahi bilinmemektedir. Bu eserler şöyle sıralanabilir: "*Halkevleri*", "*Göklerin Fethi*", "*Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı"*, "*Girit'in Talihi ve Kıbrıs*", "*Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962* (1994), "*İlköğretim Destanı"*, "*Türk ve Dünya Edebiyatından derlenmiş Şiirler 1959*". İlgili detaylar, tezin üçüncü bölümünde verilmiş ve konuya ilişkin arşiv vesikaları da tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

9. Şairin, Robert Kolejinde görev yaptığı bilgisi kaynaklarda mevcuttur. Fakat şairin bu görevi hangi tarihlerde yürüttüğü kısmında ise bazı çelişkiler olduğu görülmüştür. Yapılan arşiv soruşturmasında elde ettiğimiz bulgulara göre şair, 1951-1969 yılları arasında İstanbul Robert Kolejinde öğretmenlik yapmıştır. Detaylar, tezin ikinci bölümündeki "Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları" başlığı altında işlenmiştir. Ayrıca konuya mukabil orijinal arşiv vesikaları tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

10. Millî Kütüphane kataloglarında, şairin adına kayıtlı görülen "*Kıbrıs Şiirleri*" adlı bir eserin olduğu fark edilmiştir. Esere ulaşılmış ve eserin Kıbrıs Türk Kültür Derneği'nin çıkarttığı, otuz bir şairin şiirine yer veren altmış üç sayfalık bir eser olduğu görülmüştür. Eserde; Çağlar'a ait olan sadece "*Kıbrısım*" ve "*Yeşilim*" başlıklı iki şiire yer verildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu eserin; Çağlar'a ait olmayan ve Çağlar'ın sadece iki adet şiirine yer veren küçük hacimli bir eser olduğu saptanmıştır.

11. TRT Genel Md. Arşiv Dairesinde, şaire ait birtakım işitsel ve görsel verilerin olduğu da kesinlik kazanmıştır (bk. Ek-1.1). Fakat içerikleri elde etme sürecindeki araştırmacıyı yoran mali ve hukuki yaptırımlar ve bu malzemeleri akademik çalışmada kullanma prosedürleri bakımından içerikler şu an için tezde yer almamıştır.

12. Şairin, 1955 yılında Polonya Muharrirler Birliği'nden gelen bir davet mektubu aldığı (bk. Ek-2.20) ve bu davete katılmak için Varşova'ya gidip Milletlerarası Şairler Toplantısı'na katılmak için görevlendirildiği (bk. Ek-3.17, Ek-3.18, Ek-3.19, Ek-3.20) arşiv soruşturmalarından elde edilen vesikalarla tespit edilmiştir. Konuyla ilgili detaylar, tezin ikinci bölümündeki "Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları" başlığı altında işlenmiştir. Konuya ilişkin birtakım orijinal arşiv vesikaları ise tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

13. Şairin; 7. ve 8. Dönem Erzincan Milletvekilliği yaptığına ve Temsilciler Meclisi'nde görev aldığına dair birtakım resmî arşiv belgelerine de ulaşılmış (bk.: Ek-4.1, Ek-4.2, Ek-4.3, Ek-4.4, Ek-4.5, Ek-4.6, Ek-4.7) ve TBMM arşivindeki parlamento faaliyetlerinin dizini tespit edilerek şairin Mecliste görev aldığı süre boyunca yaptığı tüm faaliyetler döküm halinde tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur (bk.: Ek-4.8, Ek-4.9, Ek-4.10). Ayrıca şairin; Meclis kürsüsünden yaptığı istifa konuşmasının orijinal daktilo dökümlerine de ulaşılmış (bk.: Ek-5.30, Ek-5.31, Ek-5.32, Ek-5.33, Ek-5.34, Ek-5.35) ve 24/01/1949 tarihinde milletvekilliğinden istifa ettiği, istifasının kabul görerek resmî işlemlerin başlatıldığı ve yerine seçilecek yeni

vekilin seçilmesi için atama emri (bk.: Ek-3.3, Ek-3.4) verildiği de ilgili arşiv belgeleriyle doğrulanmıştır. Konuyla ilgili detaylar, tezin ikinci bölümünde yer alan "Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları" başlığında verilmiştir. Konuya mukabil arşiv soruşturmalarından elde edilen vesikalar ise tezin"Ekler" kısmında sunulmuştur.

14. Şairin, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerinde yer alan altı adet şiirinin olduğu tespit edilerek bu şiirlerin daktilo nüshalarına da ulaşılmıştır (bk.: Ek-3.5, Ek-3.6, Ek-3.7, Ek-3.8, Ek-3.9, Ek-3.10, Ek-3.11, Ek-3.12, Ek-3.13). Konuya ilişkin arşiv vesikaları, tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

15. Şairin; 11/04/1964 tarihinde hükümet temsilcisi olarak TRT yönetim kurulu üyelik görevine atandığı, elde edilen başbakanlık Kararnamesi'yle doğrulanmıştır (bk. Ek-3.15). Konuyla ilgili detaylar tezin ikinci bölümündeki "Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları" başlığı altında işlenmiştir. Konuya ilişkin arşiv vesikası ise tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

16. Şairin; 05/01/1966 tarihinde TRT yönetim kurulu hükümet temsilcisi üyelik görevinden alındığı ve yerine de Prof. Hıfzı Timur'un atandığı, elde edilen başbakanlık Kararnamesi'yle tespit edilmiştir (bk. Ek-3.16). Konuyla ilgili detaylar tezin ikinci bölümündeki "Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları" başlığı altında verilmiştir. Konuya ilişkin arşiv vesikaları ise tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

17. Arşiv tetkikimizde, şairin el yazısının olduğu bazı vesikalara da ulaşılmıştır. (bk. Ek-5.28, Ek-5.29). İlgili arşiv vesikaları, tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

18. Şairin eğitim için İngiltere'ye gittiği, Cambridge'den yolladığı iki mektup vesikasıyla doğrulanmıştır. İlk mektubun 21/1/1935'de (bk. Ek-5.17), ikinci mektubun ise 12/02/1935'de (bk. Ek-5.20) yollandığı görülür. İlgili detaylar tezin ikinci bölümündeki "Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları" başlığı altında işlenmiş ve konuya ilişkin orijinal mektup vesikaları tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

19. Şairin; –ulaşabildiğimiz kadarıyla- 21 güfte eseri tespit edilmiş ve yoğun mesailer neticesinde bu güftelerin nota dökümleri ilk kez bir araya getirilerek tezin "Ekler" kısmında literatüre sunulmuştur (bk. Ek-6). Behçet Kemal Çağlar'ın kaleme aldığı bu güfte eserlerinin adlarını şu şekilde sıralayabilmek mümkündür:

Yok başka yerin lûtfu ne yazdan ne de kıştan (Kalamış) (s. 280),

Bak bahta da ikbâle de nûr indi Hatay'da (s. 282),

Bir derde düştü ki şu benim gönlüm (s. 283),

Cevrin yetişir sanma aman ol ki sitemkâr (s. 285),

Çilem kavuşmayı hak etti yine (s. 286),

Gel bende güzellikten bir daha imtihan ol (s. 287),

Gel son nefesten evvel hastana derman getir (s. 288),

Mâvi yaz gününde sarısı güzün (s. 289),

O sensiz saatlerim nasıl geçer bana sor (s. 291),

Ömrümün son şevki sensin başka bir yâr istemem (s. 292),

Sabah yıllardan beri ilk defa oldu bence (s. 293),

Son çiçekler de soldu çorak bozkır içinde (s. 295),

Şarap mahzende yıllanır aşkın kalbimde yıllanıyor (s. 296),

Yağmur olup yağan sen şimşek olup çakan sen (s. 297),

Yok gayri bizlere uyku dinek vay (s. 298),

Milletim aç bağrını sevinçle aç ta ısın (s. 302),

Bir çiçek istiyorum ben bakmadan solacak (s. 303),

Hep topraktan geliyor ekmeğimiz aşımız (Toprak Marşı) (s. 304),

Sürer eker biçeriz güvenip ötesine (Ziraat Marşı) (s. 305),

Uzaktan güzelsin yakından güzel (s. 306),

Bizdendi sevinci bizdendi derdi (s. 307),

20. Şairin; 24/10/1969 tarihinde, saat 14.00'te İstanbul Haseki Hastanesine yatırıldığı, ölüm tarihi ve saatinin ise "24/10/1969 (gece saat) 22.00" şeklinde sübut bulduğu -elde edilen arşiv vesikasıyla- tespit edilmiştir. Bu konuda, İstanbul Haseki Hastanesi Başhekimliğinin raporuna ulaşılmıştır (bk. Ek-2.21). Konuyla ilgili detaylar, tezin ikinci bölümünde "Son Sözü ve Vefatı" başlığında verilmiş olup konuya mukabil arşiv vesikaları da tezin "Ekler" kısmında sunulmuştur.

1.5. Kuramsal Bir Çerçeve

Edebiyat tarihinde bir şahsiyet olarak varlık göstermiş ve de gösterecek olan sanatçılar, her zaman için toplum tarafından unutulma ve karanlıkta kalma durumuyla karşı karşıyadırlar. Bu bakımdan, monografik çalışmalar oldukça önemlidir. Bir olayın, bir eserin yahut tarihte varlık göstermiş bir şahsiyetin unutulmaması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında monografi çalışmaları mühim bir kaynak olagelmiştir. Bu çalışmalar; Fizik disiplininde şu an için tek yönlü olduğu bilinen zaman akışını tersine çevirerek geçmişteki olaylara yahut şahıslara ışık tutar. Arap, İran edebiyatından Türk edebiyatına kadar tüm zamanlarda böylesi çalışmaların varlığı bilinmektedir. Bu çalışmalar, bir şahsiyetin ve ardında bıraktığı eserlerinin tarihten silinmesine, toplum tarafından unutulmasına engel olur. İnsan; hayatta iken ismini birçok yolla duyurabilir fakat ölümünden sonra isminin duyulması ise sadece araştırmacıların yapacağı bilimsel çalışmalarla olur.

Arap edebiyatındaki tabakat[47] geleneği ve İran edebiyatındaki tezkire[48] geleneği kuşkusuz bu konuda verilebilecek en popüler örneklerdendir. Tabakat ve tezkire yazımları; şairlerin hayatları ve eserleri hakkında bilgi vermesi bakımından oldukça mümbit bir ihtivaya sahiptir. Bunun yanı sıra yazılan; vekayinameler[49], menakıpnameler[50], şecereler[51], hâl tercümeleri[52], siyer metinleri[53] gibi monografi temelli birçok çalışma türü vardır. Türk edebiyatına gelen monografi yazım sürecinde böylesi eserlerin varlığını bilmek gerekir. Ayrıca monografi çalışmaları, araştırmacıların belli bir konu üzerinde yaptığı derinlikli incelemeler sonucunda ortaya çıkmaları bakımından metot gerektiren teferruatlı bir mahiyete sahiptir.

---

[47] Tabakat: İslâm telif geleneğinde, sahasında tanınmış şahsiyetlerin biyografilerini konu edinen telif türü.
Bk. İsmail Durmuş, "Tabakat", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/tabakat#1 Erişim Tarihi: 20/02/2023.

[48] Tezkire: Fars ve Türk edebiyatlarında şairlerin biyografilerine dair eserlerin ortak adı.
Bk. Yusuf Öz, "Tezkire", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/tezkire--tabakat#1 /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

[49] Vekayiname: Osmanlı tarihçiliğinde olayları kronolojik sırayla ele alan ayrıntılı tarihlerin genel adı.
Bk. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, "Vekayiname". Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/vekayiname /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

[50] Menakıpname: Velîlerin daha çok kerametlerinin anlatıldığı eserlerin genel adı.
Bk. Haşim Şahin, "Menâkıbnâme", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/menakibname /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

[51] Şecere: Soyağacı.
Bk. TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Şecere". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

[52] Hâl Tercümesi: Öz geçmiş.
Bk. TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Hâl Tercümesi". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

[53] Siyer: Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitap.
Bk. TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Siyer". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

Yeni Türk Edebiyatı sahasındaki monografik araştırmaların esas aldığı temelde iki ekol vardır. Bunlardan ilki; edebî eseri edebiyat tarihinin bir ferdi olarak değerlendiren Köprülü ekolüdür. Bir diğeri ise; eser tahlili metodunda eseri merkeze alan Kaplan ekolüdür. Bu iki ekolün; edebiyat araştırmalarındaki öncelik sırası farklı olsa da sanatçının yahut edebî eserin içinde bulunduğu dönemden bağımsız düşünülemeyeceği kanısında ortak görüşte olmaları oldukça önemlidir.

Mehmet Fuat Köprülü; eser tahlillerindeki önceliği edebiyat tarihine verir zira Köprülü için edebiyat eseri; edebiyat tarihinden bağımsız düşünülemeyecek bir mahiyettedir. Çünkü her eserin bir sanatkârı ve her sanatkârın da tanık olduğu bir edebiyat dönemi vardır. Bu bakımdan Köprülü ekolüne göre; bir edebî eser inceleneceği zaman evvela eserin yazıldığı dönemin edebiyat tarihine sonra sanatkârın devrindeki edebî muhitlere ve özelliklerine sonra da sanatkârın bu devir ve dönemlerden ne derece etkilendiğine bakılmalıdır. Buna göre bir edebî eser irdeleneceği vakit; eserin içinde bulunduğu bağlama bakılmalı ve bu bağlamdan elde edilecek bilgilerin dikkatle değerlendirmesi yapılarak en son aşamada incelenmelidir. Örneğin bir şairin hayatı araştırılacağı vakit bakılması gereken ilk yer, şairin içinde bulunduğu devrin özellikleri olacaktır. Şairin tanıklık ettiği devrin; içtimai, siyasi ve de edebî bağlamı irdelenmeli ve şairin bu bağlamdaki yeri ve önemi tespit edilmeye çalışılmalıdır. Bundan ötürü, burada kullanılan yöntemin tümdengelim metoduyla benzerlik gösterdiği de açıktır. Kısaca, edebî eserin ve eser sahibinin; içinde bulunduğu dönemin yeri ve hususiyetleri araştırılmalı ve sanatkâr, bu minvalde değerlendirilmelidir.

Mehmet Kaplan ise -Köprülü'nün tercih ettiği eser tahlili metodunun aksine- evvela edebî eseri ele alır. Kaplan ekolüne göre; tümevarımsal bir yöntemle öncelik eserin kendisine verilir. Araştırmanın işleyiş düzeni; önce eserin sonra eser sahibinin sonra da eser sahibinin içinde bulunduğu devrin incelenmesi şeklinde ilerler. Bu noktada Mehmet Kaplan'ın, sanatçının şahsiyetinin ve tanık olduğu dönemin; içtimai, siyasi ve de edebî bağlamının eserden hareketle değerlendirilmesini savunduğundan söz edilebilir.

Görüldüğü üzere Köprülü ekolü; sanatçının yaşadığı ve mizacının tesiri altında kaldığı dönem zihniyetinin araştırılmasına öncelik verir. Kaplan ekolü ise; dönem zihniyetinin sanatçının mizacına olan tesirini; eserden hareketle incelemeye öncelik verir. Tez çalışmamızda ise daha çok Köprülü ekolünün metotları kullanılmıştır. Çünkü Behçet Kemal'in tanık olduğu dönemi incelemekle işe başlamak, kuşkusuz Çağlar'ın içtimai ve edebî şahsiyetini anlaşılır kılmak adına oldukça önemli bir adım olacaktır.

Behçet Kemal; Osmanlı monarşisinin dönüm noktası yaşadığı bir tarihte doğmuştur: 23 Temmuz 1908 yani 2. Meşrutiyet'in ilanı. Çağlar'ın doğduğu bağlamda; Batılılaşmaya ve güç elde etmeye çalışan fakat eski gücünü bir türlü geri toplayamayan bir Osmanlı vardır. 1699 Karlofça Antlaşması'nın ağır yenilgisinden bu yana Devleti ileri götürmesi planlanan birçok adım atılmıştır: 1839 Tanzimat Fermanı, 1856 Islahat Fermanı, 1876'daki 1. Meşrutiyet bu adımlardan sadece birkaçıdır ve örnekleri çoğaltmak mümkündür. Fakat istenilen güç tam anlamıyla bir türlü elde edilememiştir. Dolayısıyla Çağlar'ın çocukluk ve gençlik yılları; Osmanlı'nın içinde bulunduğu bunalıma tanıklık etmekle geçmiştir. Bu tanıklığın, Behçet Kemal'in fikir dünyasında oldukça belirgin bir iz bıraktığı eserlerinde açıkça görülür. Bahsi geçen bunalım; zamanla işgalci kuvvetlerin zulmüyle ağır bir hâl almış ve Millî Mücadele'ye varan bir boyut kazanmıştır. İşte bu noktada Behçet Kemal'in içinde bulunduğu döneme olan tanıklığı oldukça önemlidir.

Behçet Kemal, yıkılmakta olan Osmanlı'nın son dönemindeki karanlık günlerine ve bu karanlık günlerde doğmakta olan Cumhuriyet güneşinin aydınlığına tanıklık etmiş bir sanatkârdır. Çağlar bu dönemde, kuşkusuz birçok olaya şahitlik eder. Örneğin; 11 yaşında Kurtuluş Savaşı'na, 12 yaşında TBMM'nin açılışına, 14 yaşında saltanat sistemin kaldırılmasına, 15 yaşında Cumhuriyet'in ilanına, 16 yaşında hilafetin kaldırılmasına tanıklık etmiştir. Dolayısıyla Behçet Kemal'in içinde bulunduğu dönem; onun hem edebî hem de insani olarak şekillendiği oldukça hareketli bir dönem olmuştur.

Monarşiden Cumhuriyete seyreden bir değişimin tanığıdır Çağlar. Bu sebeple, Mustafa Kemal'in şahsiyeti; verilen mücadelenin kahraman siması olarak Behçet Kemal'in eserlerinde her daim yerini korumuştur. Çağlar'ın eserlerindeki Mustafa Kemal sevgisi ve hayranlığı da ancak sözü edilen Köprülü ekolüyle açıklanabilir zira Behçet Kemal'in tanıklık ettiği dönem, Mustafa Kemal'in "Halaskâr Gazi" olarak işgalci güçlere karşı savaş verdiği olağanüstü bir dönemdir. Bu bakımdan; tez çalışmamızın kuramsal çerçevesinde Köprülü ekolü önemli bir metot olarak kullanılmıştır. Tüm bunlardan hareketle, tez çalışmamızın; Çağlar'ın edebiyat tarihindeki varlığını, akademik bir disiplin ve monografik bir bütünlükle ele almayı hedeflediği de söylenebilir. Çağlar'ın; edebiyat ve kültür tarihinde yer etmiş şahsiyeti bu sayede daha iyi tetkik edilebilecek ve eserlerindeki tarih şuuru da netlik kazanan bir duruluğa kavuşarak yeni araştırmalara ufuk açacaktır.

2. BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR'IN HAYATI

2.1. Hususi Hayatı

Behçet Kemal Çağlar'ın hususi hayatı hakkında yapılacak bir araştırmada kapsamı bakımından bakılması gereken başlıca üç kaynak vardır. Bunların ilki; Enver Naci Gökşen'in yazdığı *Behçet Kemal Çağlar*[54] adlı eserdir. Bu eserde; Çağlar'ın hususi hayatına dair verilen biyografik bilgiler; "kimliği ve kişiliği" ana başlığı altında irdelenen sekiz alt başlıkla ele alınır. Bu alt başlıklar: "Aile ocağı", "Öğrenimi", "Hayata atılışı", "Halkevlerinde" "Siyasal yaşamı", "Politikadan sonra", "Türk Dil Kurumunda" ve "Ölümü" şeklinde verilmiştir. İkinci kaynak; esasen Çağlar anısına çıkarılan *Kıbrıs Bülteni* dergisindeki bir makaleyi[55] ihtiva eder. Makale; Behçet Kemal'in erkek kardeşi Fikret Çağlar tarafından ele alınmıştır. Bu bilgi; Çağlar hakkında aktarılan bilgilerin bir aile üyesi tarafından verilmesi hasebiyle bilinmesinde fayda görülen bir bilgidir. Makale, yaklaşık yedi sayfalık kapsamı başta olmak üzere birçok açıdan Gökşen'in verdiği biyografik bilgilerin biraz daha genişletilmiş hâlini ortaya koyar. Literatürde; Çağlar'ın babası Şaban Hami Bey ve onun da babaları hakkında oldukça teferruatlı bilgilerin olduğu açıkça görülür. Buna karşın Çağlar'ın annesi Zeliha Naciye Hanım hakkında ise bir cümleden öteye gitmeyen bilgiler verilir. Bu bakımdan, makalenin; Çağlar'ın annesi Zeliha Naciye Hanım'ın aile efradına –annesi, babası ve onunda babasına- dair diğer kaynaklarda yer almayan bilgiler vermesi oldukça dikkat çekicidir. Üçüncü kaynak ise; Sadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Şairleri*[56] adlı ansiklopedik incelemesidir. Eser, oldukça kapsamlıdır. Bu eserde; diğer iki kaynakta yer almayan birçok biyografik bilgi vardır. Ayrıca; Çağlar'ın şeceresi hakkında en teferruatlı bilginin bu kaynakta yer aldığı da görülür. Öyle ki eserde, tam beş kuşak geriye gidilerek Çağlar'ın dedeleri hakkında isim ve meslek bilgisi dahi verilmiştir. Bu bakımdan eser, Çağlar'ın babası Şaban Hami Bey ve ailesi hakkında kapsamlı bilgi vermesi bakımından oldukça verimli ve de önemli bir eserdir. Behçet Kemal'in hususi hayatına dair bilgi veren eserler elbette bu üç kaynakla sınırlı değildir. Bu kaynakların dışında da birçok eserde –geniş kapsamlı olmasa da- Çağlar'ın hayatına dair bazı kesitleri görmek mümkündür. Fakat ihtiva ettikleri önemli teferruatları sebebiyle çalışmamız, belirtilen bu kaynaklar temelinde ilerlemiştir.

[54] Bk. Gökşen, E. N. (1970). *Behçet Kemal Çağlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

[55] Çağlar, F. (1970). Behçet Kemal Çağlar'ın Biyografisi. *Kıbrıs Bülteni* dergisi, 7(özel sayı), 13-18.

[56] Ergun, S. N. (1946). *Türk Şairleri*, İstanbul: Bozkurt Matbaası. Erişim Adresi: https://turuz.com/book/title/Turk+Shairler-1-2-3-4-Sadetdin+Nuhzet+Ergun-1443s Erişim Tarihi: 25/09/2022.

2.1.1. Doğumu ve Soyağacı

Behçet Kemal Çağlar, 23 Temmuz 1908[57] tarihinde Erzincan'a yaklaşık iki saat uzaklıkta olduğu belirtilen Tepecik köyünde[58] ailesinin ilk çocuğu olarak dünyaya gelir. Çağlar'ın ismi; babası Şaban Hami Bey tarafından verilir. Şaban Hami Bey; münevver bir aileden gelen iyi eğitim almış bir vatanperverdir. Oğluna verdiği ilk isim; -çok sevdiği belirtilen- amcasının adından, ikinci isim ise hayranlık duyduğu Vatan Şairi Namık Kemal'in adından gelir. Şaban Hami Bey'in Namık Kemal'e olan sevgi ve hürmeti, adeta oğlu Behçet Kemal'in adında tezahür eder. (Gökşen, 1970)

Fikret Çağlar'ın verdiği bilgiye göre (Fikret Çağlar, 1970: 13) Behçet Kemal'in babası Şaban Hami Bey (1877-1933); içinde bulunduğu Kayseri muhitinde "*Şaban Beyzade*" olarak tanınan ve düzgün bir şecereye sahip olan oldukça elit bir ailede yetişir. Öyle ki bu aileden; birçok defterdar, vali, bürokrat, mutasarrıf ve divanı olan şair çıkmıştır. Şaban Hami Bey'in annesi Nimet Hanım (Behçet Kemal'in babaannesi), babası Vahid Bey'dir (Behçet Kemal'in dedesi). Nimet Hanım'ın Kayseri'nin Müftü Efendiler ailesinden olduğu, babası Nail Efendi'nin de divan sahibi bir şair olduğu bilinir (Fikret Çağlar, 1970: 13). Vahid Bey hakkındaki bilgiler ise daha teferruatlıdır. Bu noktada, Sadettin Nüzhet Ergun'un; Şaban Hami Bey'in şeceresine dair verdiği bilgiler oldukça mühimdir:

> *Bay Ahmed Remzî bundan beş altı yıl önce yazdığı "Kayseri Şairleri" adlı gayrı matbu eserinde şair Şaban Hâmî'den bahsederken bilhassa şunları söyliyor: 1267 (M. 1850) de şehid edilmiş olan Şaban Hâmî Bey'in beş erkek, beş kız evlâdı olup mahdumlarından Sabih ve Rıza beyler pek gene iken Bağdad'da, Behçet Bey Urfa valisi iken orada, Osman Beyle Vahîd Bey Kayseri'de vefat etmişlerdir. Bunlardan yalnız Vahîd Bey elli yedi sene muammer olup (Vefatı 1326 — 1908) evlâd ü ensâl yetiştirebilmiştir. Vahîd Bey'in büyük mahdumu Şaban Hami Bey elyevm Kayseri Ziraat müdiri olup şair değilse de şiir âşinâ, nesri güzel, meslekinde mütehassıs, akranı arasında mütemayizdir. Ziraata dair Arıcılık gibi matbu bazı âsârı vardır. Mumaileyh Şaban Hami Bey'in mahdumu Behçet Kemal Bey oğlumuz dahi ecdad-ı kiramının namını ihya edecek bir edib olarak yetişmektedir.* (Ergun, 1946: 765)

[57] Miladi: 23 Temmuz 1908, Hicri: 23 Cemazeyilahir 1326, Rumi: 10 Temmuz 1324
Çağlar'ın doğum tarihinin bazı kaynaklarda üç takvim türünde de verildiği görülmüştür. Bu sebeple, karışıklığa mahal vermemek için diğer takvim türlerindeki tarihleri de verilmiştir. (Bk. Türk Tarih Kurumu, Tarih Çevirme Kılavuzu. Erişim Adresi: https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/ Erişim Tarihi: 10/11/ 2022.)

[58] Kaynaklarda Tepecik köyünün eski adı olarak "Rumekrak" ifadesi kullanılır.
Bk. Çağlar, F. (1970). Behçet Kemal Çağlar'ın Biyografisi. *Kıbrıs Bülteni* dergisi, 7(özel sayı), 13-18.

Ergun'un aktardığına göre Behçet Kemal'in babası Şaban Hami Bey'in dört amcası vardır: Rıza, Sabih, Behçet ve Osman. Bunlardan Rıza ve Sabih Beylerin, genç yaşta Bağdat'ta vefat ettiği söylenir. Behçet Bey[59] ise; Urfa Valisi iken orada vefat eder. Osman Bey ise; Vahit Bey ile birlikte Kayseri'de vefat etmiştir. İlaveten; "*Vahîd Bey elli yedi sene muammer olup (Vefatı 1326 — 1908) evlâd ü ensâl yetiştirebilmiştir."* ifadesiyle Vahit Bey'in elli yedi sene yaşadığı ve 1908 yılında vefat ettiği anlaşılır. Ergun'un aktardığı bir diğer ifadesi; "*evlâd ü ensâl yetiştirebilmiştir"* şeklindedir. Bu ifadeden de sadece Vahid Bey'in çocukları olmuştur anlamı çıkarılabilir fakat bu çıkarım yine de teyit edilmeye muhtaçtır. Bir diğer önemli husus ise; Şaban Hami Bey'in dedesiyle adaş olmasıdır. Dedesinin şair olup bir divanı olduğu belirtilir. Dedesinin ismi Şaban Hami'dir. Edinilen bilgiye göre miladi 1850'de şehit edilmiştir. Dedesinin beş kız beş erkek olmak üzere toplamda on çocuğu olduğu anlaşılır. Fakat sadece erkek çocukları hakkında bilgi aktarılmış ve kız çocuklarının akıbetleri hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Araştırma sürecinde; karanlıkta kalmış ve fark edilmeyen önemli bir durum daha tespit edilmiştir. Behçet Kemal'in hayatından söz eden kaynakları mukayeseli olarak ele aldığımızda bu tespitin ne olduğu açıklık kazanır. Fikret Çağlar, kaleme aldığı Behçet Kemal Çağlar biyografisinde aynen şu cümleyi kullanmıştır: "*Vahit Beyin amcası Osman Seyfi Beyin de Divanı mevcuttur.*" (Fikret Çağlar, 1970: 13). Enver Naci Gökşen'in *Behçet Kemal Çağlar* adlı eserinde de bu cümleye atıf yapılarak "*Vahit Beyin amcası Seyfi Beyin de divanı mevcuttur.*" (Gökşen, 1970: 14) şeklinde bir bilgi verilir. Bilgiyi teyit etmek için; Vahit Bey'in amcalarına yani şair Şaban Hami Bey'in kardeşlerine ulaşmaya gayret edilmiş fakat müspet bir sonuç alınamamıştır. Bu bağlamda elde ettiğimiz sonuç; Şair Şaban Hami Bey'in beş kız beş erkek olmak üzere toplamda on çocuğu olduğu ve şehit olarak vefat ettiği bilgisinden öteye gidememiştir. Behçet Kemal'in soyağacı hakkında en geniş bilgiye ulaştığımız Sadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Şairleri* adlı eserinde ise (s. 765); "*Behçet Kemal'in babası Kayserili Şaban Hami Bey'dir. Onun babası Kayserili Vahit Bey, onun babası Kayserili şair Şaban Hami Bey, onun babası Kayserili şair Osman Seyfi Bey, onun babası Elhac Ömer efendi, onun babası da İbrahim Paşa'dır.*" bilgisi yer alır.

[59] Şaban Hami Bey'in çok sevdiği ve bundan ötürü oğluna adını verdiği kişi; Behçet Bey'dir. Çağlar, ilk adını bu kişinin adından almıştır. Bu kişinin, Şaban Hami Bey'in amcası olduğu Ergun'un aktarımıyla doğrulanmıştır. Bk. Ergun, S. N. (1946). *Türk Şairleri*, İstanbul: Bozkurt Matbaası.

Burada bahsi geçen şair Osman Seyfi Bey ise; Vahit Bey'in amcası değil dedesidir. Bu bakımdan Sadettin Nüzhet Ergun'un aktardıkları, şair Osman Seyfi Bey'in aslında kim olduğunu net olarak ortaya koymuştur. Bu durum, karışıklığa mahal vermemek adına şu şekilde özetlenebilir:

1. Behçet Kemal Çağlar'ın babası Şaban Hami Bey, dedesi ise (babasının babası) Vahit Bey'dir.

2. Vahit Bey'in babası; Şair Şaban Hami Bey, dedesi ise Şair Osman Seyfi Bey'dir.

3. Şair Osman Seyfi Bey'in babası Elhac Ömer Efendi, dedesi ise İbrahim Paşa'dır.

4. Tetkik edilen kaynaklarda Vahit Bey'in amcasına/amcalarına ulaşılamamıştır. Dolayısıyla, Şair Osman Seyfi Bey'in de aslında Vahit Bey'in amcası değil dedesi olduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü üzere Şaban Hami Bey'in aile muhitinde; eli kalem tutan, bürokrat, aydın, sanatla uğraşan hayli seçkin insan vardır. Nitekim Çağlar'ın babası Şaban Hami Bey'de böylesi bir şahsiyettir. Sadettin Nüzhet Ergun, Şaban Hami Bey'den şu şekilde söz eder: "*Vahit Bey'in büyük mahdumu Şaban Hami Bey elyevm Kayseri Ziraat müdiri olup şair değilse de şiir âşinâ, nesri güzel, meslekinde mütehassıs, akranı arasında mütemayizdir. Ziraata dair Arıcılık gibi matbu bazı âsârı vardır.*" (Ergun, 1946: 765). Şaban Hami Bey; İstanbul Halkalı Ziraat Mektebi Âlisinde eğitim görmüş burayı 1901 tarihinde bitirerek Alaşehir Suvari Orman Memurluğu'na atanmıştır. Daha sonra; Erzurum Orman Müfettişi vazifesiyle Erzincan'a gönderilir. Zeliha Naciye Hanım ile burada tanışır. Zeliha Naciye Hanım Erzincanlıdır. Annesi Aliye Hanım (Behçet Kemal'in anneannesi); babası Kolağası Ahmet Ağa'dır (Behçet Kemal'in diğer dedesi). Aliye Hanım'ın; Bosna Yenipazar Kaymakamının kızı olduğu ve Rumekrak köyünde Bosnalı Hanım olarak tanındığı bilgisi aktarılır. Kolağası Ahmet Ağa ise; Balıkesir Türkmenlerinden Kör Mehmet Paşa'nın oğludur (Fikret Çağlar, 1970: 13).

Şaban Hami Bey ile Zeliha Naciye Hanım; tanışmalarının ardından 1906 senesinde evlenir. Bu evlilikten üç çocuk doğar: İlki; Kolağası Ahmet Ağa'nın yani dedesinin evinde doğan Behçet Kemal, ikincisi; Çağlar'ın erkek kardeşi olan Fikret Çağlar ve üçüncüsü; Çağlar'ın kız kardeşi olan Türkan Çağlar'dır (Gökşen, 1970: 14).

2.1.2. Çocukluk ve Tahsil Yılları

Behçet Kemal'in çocukluk ve tahsil yılları; babasının memuriyeti sebebiyle Anadolu'nun değişik yerlerine tanıklık etmekle geçer. Bu tanıklık; zamanla Behçet Kemal'de millî bir şuur oluşturacak, ileriki yaşamında Anadolu ve insanının sorunlarını ele almasına zemin hazırlayacaktır. Bu bakımdan Şaban Hami Bey, evliliğini yaptığı ve ilk iki çocuğunu kucağına aldığı Erzincan'daki vazifesinden ayrılarak Anadolu'yu gezmeye başlar. Evvela bir müddet İzmir'de gazetecilik yapar. Şaban Hami Bey'in gazetecilik faaliyetleri Behçet Kemal için oldukça önemli bir gelişmedir zira Çağlar'ın çocukluğundan itibaren; okuyan, araştıran, yazan ve sanatla uğraşan bir baba figürüyle yetişmesi kuşkusuz onda birçok duyarlılığın ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır. Şaban Hami Bey, İzmir'deki çalışmalarıyla *Ziraat ve Ticaret* adında bir gazete çıkartır. Ardından 1912 yılında Bolu Ziraat memurluğuna atanır. Bir yıl sonra da oğlu Behçet Kemal'in okul hayatı burada ayni Bolu İmaret Mektebi'nde başlamış olur. Çağlar, 24 Ekim 1912'den Nisan 1915'e değin yaklaşık üç yıl buradaki okula devam eder (Gökşen, 1970: 15).

1915 yılında tayini çıkan baba Şaban Hami Bey'in sonraki görev yeri ise; Konya'dır. Behçet Kemal, Konya'da iki farklı okula gider. Önce, Mevlana Türbesi'nin arkasında olduğu belirtilen Numune Mektebi'ne; bir yıl sonra da, 1916'da Konya Sultanisi'ne yazılarak lise eğitimine başlar (Fikret Çağlar, 1970: 14). Babasının memuriyeti sebebiyle sabit bir yerleşim hayatı olmayan Çağlar'ın tahsil hayatında da elbette bazı sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Örneğin Konya Sultanisi'nin ilk kısmına başladığında; üçüncü sınıfa gitmesi gerekirken okul müdürü Şahap Bey'in yönlendirmesiyle ikinci sınıfı yeniden okuması kararlaştırılır. Bu karar; Çağlar'ın yaşının küçük olmasına dayandırılır. (Fikret Çağlar, 1970: 14). Fakat Behçet Kemal, bu okulda da eğitimini tamamlayamadan Konya'dan ayrılmak durumunda kalır.

Şaban Hami Bey'in bu seferki görev yeri Kudüs Ziraat Müdürlüğü'dür. Çağlar ailesi, 12 Ocak 1916 tarihinde Kudüs'e gider (Gökşen, 1970: 16). Kaynaklarda; Behçet Kemal'in bu yolculuk esnasında Mevlevi ayinlerine ve Halep Tekkesi'ne tanıklık ettiği ve bu bakımdan da Kudüs'ün; Çağlar için oldukça renkli bir yer olduğu dile getirilir (Fikret Çağlar, 1970: 14). Fakat babasının görev tayiniyle birlikte Çağlar'ın okulu da bir kez daha değişmiş olur. Behçet Kemal burada Kudüs İlkokulu'na devam edecektir lâkin işler yine istenildiği gibi gitmez ve Sina cephesinde vuku bulan bazı olaylar yüzünden Şaban Hami Bey'in görev yeri bir kez daha değişmiş olur. Bu seferki istikamet: Kayseri'dir.

Birkaç ay Kudüs'te görev yapan Şaban Hami Bey, bu sefer Kayseri-Sivas Muhacirin Ziraat Memurluğu'na atanır. Şaban Hami Bey buradaki görevini yürütürken aynı zamanda matbuat alanında da birtakım faaliyetlerde bulunmuştur. Uzun bir süre Vilâyet gazetesinde başyazarlık yapar (Gökşen, 1970: 16). Oğlu Behçet Kemal'i de Kayseri Terakki Mektebi'nin üçüncü sınıfına yazdırır. Behçet Kemal daha sonra, 1918 yılında Kayseri Sultanisi'nin ilk bölümüne başlar ve ilköğrenimini burada tamamlayarak aynı okulun orta kısmına devam eder. Fakat Behçet Kemal'in babasından gizlediği bir hevesi açığa çıkmıştır: Şiir yazmak.

Şaban Hami Bey'in, aksiyon dolu bir hayatı olmasına rağmen gazetelerde başyazarlık görevini üstlenmesi ve -tüm yoğunluğuna rağmen- sürekli matbuat alanında faaliyet göstermeye gayret etmesi, elbette oğlu Behçet Kemal'i tesiri altında bırakmıştır. Çağlar, gençlik hevesinin de verdiği coşkuyla babasından habersiz gizli gizli şiir yazmaya başlar. Hatta bu şiirleri, babasından saklamak için –gizlice- kız kardeşi Türkan'ın oyuncakları arasına yerleştirir (Gökşen, 1970: 16-17). Buradan; baba Şaban Hami Bey'in; edebiyat ve sanattan uzak, bağnaz, tutucu, katı biri olduğu sonucu çıkartılmamalıdır. Zira Şaban Hami Bey; Türkiye'nin ilk *Ziraat ve Ticaret* gazetesini çıkartan ve matbuat alanında aktif olarak faaliyet gösteren son derece münevver biridir. Şaban Hâmi Bey'in edebiyat ve sanatta bir ufuk göremeyip oğlunu mühendisliğe sevk edecek olmasını, dönemin zor koşullarını gören ve evladının geleceğini düşünen bir baba figürüyle açıklamak gerekir. Nitekim sanattan elde edilecek gelir, mühendislikten elde edilecek gelirle aynı düzeyde değildir. Savaş yıllarının verdiği zorluklar da düşünülecek olunursa; baba Şaban Hami Bey'in bu bağlamda fazla seçeneğinin olmadığı anlaşılır. Bu konuda Behçet Kemal'in ifadelerine bakmak yerinde olur:

> *Babam, bir çok vilâyetlerde ziraat müdürlüklerinde bulunmuş ve bizi küçük yaşımızdan beri diyar diyar Bolu'dan Kudüs'e kadar gezdirmiştir. Benim asıl hocam babamdır. Şi're heves ettiğim zaman da bunun öldürülmez bir heves olduğunu görünce "Bari kafan boş kalmasın" deye zorla Maden Mühendis mektebine gönderen de odur. Öleli beş sene olmuştur.* (Ergun, 1946: 765)

Behçet Kemal'in burada söz ettiği "öldürülmez heves"; bir gün baba ile oğlunu karşı karşıya getirir. Behçet Kemal, babasından gizli İstanbul'a gitmek ve kitap bastırmak için arkadaşlarıyla yola çıkar. Elbette babası -Ambar köyü yakınlarında olduğu ifade edilen bir yerde- Çağlar ve arkadaşlarını yakalar. Üstelik mevzusu geçen olayın; yağmurlu ve çamurlu bir havada vuku bulduğu belirtilir (Gökşen, 1970: 16-17).

Behçet Kemal'in yağmur çamur dinlemeden babasına meydan okumasında ve edebiyat yapma konusundaki ısrarında; Eflatun Cem Güney ve Faruk Nafiz Çamlıbel gibi yetkin isimlerin kürsüsünden edebiyat dersi dinlemesinin bir payı olduğu söylenebilir. Bu konuda Eflatun Cem Güney, Behçet Kemal bahsi açıldığında; "*İlk edebiyat dersini ben vermiştim ona, Kayseri Lisesinde; bir daha kitabı elinden bırakmadı…*" der (Gökşen, 1970: 29). Bu yaşananlar; edebiyat tarihindeki yerini almaya hazırlanan bir sanatçının ayak sesleri olarak da yorumlanabilir.

Behçet Kemal, bulunduğu yerde okulunu bitirmeye hazırlanırken babası Şaban Hami Bey'in bir kez daha tayini çıkar. Üstelik Behçet Kemal şiire ve edebiyata merak salmış ve babasıyla karşı karşıya gelmişken. Fakat Çağlar, bu kez babasıyla gitmeyecektir. Şaban Hami Bey'in bu seferki tayini; Ankara Ziraat Vekâleti Müessesâtı Zirâiye Şubesi Müdürlüğüne çıkar. Şaban Hami Bey, Ankara'ya giderken Behçet Kemal'de İzmir Lisesi'ne yatılı olarak verilir. Behçet Kemal, Şaban Hami Bey'in tayini tekrar Kayseri Ziraat Müdürlüğüne çıkana değin yaklaşık bir sene bu okulda yatılı olarak eğitim görür.

Şaban Hami Bey, bir yıl sonra Kayseri'ye tekrar döndüğünde oğlunu yanına alır ve eğitimini tamamlaması için Kayseri Sultanisi'ne yazdırır (Fikret Çağlar, 1970: 14). Burada eğitimine davam eden Behçet Kemal, aynı zamanda Zonguldak Maden Mühendis Mektebi için yapılacak olan sınavlara hazırlanır. 1925 yılında Zonguldak Maden Mühendis Mektebi sınavını kazanır. Babasının zoruyla; üstelik ağlaya ağlaya bu okula kaydının yaptırıldığı belirtilir Çağlar; istemeyerek, zorla girdiği bu okuldan ikincilik derecesiyle 20 Haziran 1929'da mezun olur (Gökşen, 1970: 17).

Behçet Kemal'in öğrencilik yıllarına dair aktarılan bilgiler genelde onun çok hareketli, zeki, ezberi kuvvetli bir çocuk olduğu yönündedir. Çağlar'ın şiirle olan tanışıklığı da yine çocukluk yıllarına uzanır. Saadettin Nüzhet Ergun'un eserinde; Behçet Kemal'in şiire nasıl heves ettiğine dair önemli bir pasaj vardır: Şair Behçet Kemal; "*Babamdan ve anamdan ben bu toprağın hâlis bir çocuğu olarak kan, seciye ve terbiye almışımdır. Daha 8 - 9 yaşlarında iken bazı muallim takrirlerindeki tesadüfi kafiyeleri derhal zabt edip o ifadeleri öylece ezberleyen, şiirden çok hoşlanan bir çocuktum. Memleketin bütün gazetelerinde birden neşredilen ilk yazımı Mustafa Kemal 1923 te Kayseri'ye geldiği zaman bir hitabe ve bir şiir olarak yazmışımdır. Kalbimin dile gelecek kadar coşkun heyecanını bana Mustafa Kemal vermiştir.*" (Ergun, 1946: 767) diyerek hem çocukluğundaki öğrencilik maceralarından hem sanata olan yatkınlığından hem de 15 yaşında bir talebe iken karşılaştığı Mustafa Kemal'den ve onun sebep olduğu coşkun lirizmden söz etmiştir.

2.1.3. Meslek, Memuriyet ve Siyaset Yılları

Behçet Kemal; Maden Mühendisliği alanıyla ilgili inceleme yapmak için iki kez yurt dışına çıkar. Bu yurt dışı deneyimleri; dört beş aydan fazla sürmeyen ufak çaplı incelemeler olsa da Çağlar'ın meslek hayatında oldukça önemli bir yer edinmiştir (Ergun, 1946: 766). İlk yurt dışı deneyimi; ikincilikle bitirdiği Zonguldak Maden Mühendis Mektebi'nin son sınıfında iken olur. Behçet Kemal, Mühendislik stajı için Belçika'ya gönderilir. Akabinde, 20 Haziran 1929'da okuldan mezun olmasıyla birlikte ikinci deneyimini yaşamak üzere Fransa'ya gönderilir. Bu yurt dışı deneyimleri; Çağlar'ın ufkunu ve alanla ilgili donanımını artırma konusunda oldukça mühimdir (Gökşen, 1970: 17). Çağlar; okuldan mezun olup yurt dışı incelemelerini tamamladıktan sonra, 1930 senesinde meslek hayatına resmen başlamış olur. İlk görevi; Ankara'dadır. Maden Arama Enstitüsü'nde (Sanayi Vekâleti Maadin Dairesi) Merkez Mühendisi olarak vazifeye başlar. Bu vazifesinin yanı sıra, Ankara Erkek Lisesinin orta kısmında matematik dersleri de verir (Gökşen, 1970: 17).

Çağlar; okulunu bitirmenin ve Ankara'da maden mühendisi olarak mesleğe başlamanın ardından; -prangalarından kurtulmuş bir mahkûm edasıyla- edebiyat ve sanat faaliyetlerine yönelir. Şaban Hami Bey'in kısıtlamaları artık oğlu Behçet Kemal'e engel değildir. Behçet Kemal'in içindeki sanat aşkı adeta yeniden alevlenmiştir. Bu bakımdan Çağlar, Ankara'da Maden Mühendisliği yaparken edebiyat ve sanata dair önemli adımlar atmıştır. İlk adımı Türk Ocağı'nda atar. Burada söylediği ve yazdığı şiirlerle tanınmaya başlar. Sanat adına yapılan gösterilerde ve ulusal bayramlarda; konuşma yapmak için kürsüye davet edilen belli başlı konuşmacılardan biri olmayı başarır. Çağlar; kısa zamanda oldukça mühim ilerlemeler elde etmiş ve Halkevlerinin de daimi müdavimlerinden olmuştur (Fikret Çağlar, 1970: 15). Behçet Kemal'in sanatkârlığında Halkevleri –kuşkusuz- önemli bir noktayı temsil eder. Çağlar, asıl ününü Halkevlerinden yükselen sesiyle yakalar. Öyle ki, Halkevlerinin açılışı için bir piyes kaleme alır. Bu piyes; *Çoban* (1933) adlı oyunudur ve kendisi de bu oyunda oynar. Çağlar, bu piyesten sonra yine kendisinin yazdığı ve rol aldığı *Ergenekon* adlı piyesini sahneler ve bu oyundaki performansıyla Mustafa Kemal'in dikkatini de çekmeyi başarmıştır. Behçet Kemal bu durumu şöyle anlatır: "*Atatürk'ün Ankara'ya ayak basışının yıldönümünü kutlamaya Halkevinde ilk defa karar vermiştik. Reşit Galip, nutuklarının en güzelini söylemiş, ben de Ergenekon ismindeki manzum ve bir perdelik bir piyesi bir arkadaşla oynamıştım.*" (Gökşen, 1970: 50).

Sadettin Nüzhet Ergun'un, Behçet Kemal'in yükselmeye ve ses getirmeye başlayan bu sanatkârlığına dair önemli bir aktarımı vardır. Ergun bu aktarımda, Behçet Kemal'in kendi ifadelerine yer verir:

> *Halkevleri kurulurken ilk toplanan heyette dahildim. Halkevleri açıldıktan sonra ilk oynanan piyes benim eserim Çoban oldu; Halkevi sahnesinde ilk rolü eserimin kahramanını içimden geldiği gibi canlandıımak niyetiyle alan da ben oldum. Ondan sonra Ankara'nın bütün büyük günlerinde gençliğin ve halkın, Partinin ve şehrin sesi olarak şiirler ve hitabeler iradına başladım. Bu sözlerimin ve mısralarımın hiç birinde fazla özenip bezenilmiş, marifete geçmiş san'at izleri yoktu; içimden geldiği gibi, san'at tekniğine şöylece riayet ederek yazıyordum. Ve dinleyicilere tesir etmek imkânını buluyordum.* (Ergun, 1946: 766).

Görüldüğü üzere Behçet Kemal; halkevlerinin ilk kurulduğu dönemden söz ederek toplanan ilk heyette yer aldığını, Halkevlerinin ilk açıldığında da bu açılış için bir piyes yazdığını ve de içinden geldiği gibi davranarak kendisinin de bu piyeste rol aldığını söyler. Ayrıca Çağlar, Halkevlerinin sahnesinde oynadığı bu piyesle birlikte tanınmaya başladığını ve bütün büyük günlerde; gençliğin, halkın, partinin ve de Ankara'nın sesi olarak şiirler ve hitabeler söylemeye başladığından söz eder.

6 Ocak 1933 tarihi, Çağlar için oldukça önemlidir. Kaleme aldığı piyesleri, hitap kürsüsündeki coşkun söyleyişleri ve de sahnede sergilediği performansıyla Mustafa Kemal'in dikkatini çekmiş ve belirtilen tarihte Çankaya'ya, Mustafa Kemal'in sofrasına davet edilmiştir. Çağlar bu süreçte –henüz 25 yaşındayken- birçok sanatçı ve politikacıyla da tanışma fırsatı bulur ve kısa zamanda hepsinin sevgi ve tebriklerini kazanmayı başarır. Elbette tüm bunlar; Çağlar'ın Ankara'daki mühendislik görevi esnasında olur ve Çağlar'ın; maden mühendisliği mesleğinden giderek uzaklaşmaya başladığı da fark edilir. Behçet Kemal'in tanıştığı ve takdirini kazandığı isimlere birkaç örnek verilebilir: Ruşen Eşref Ünaydın, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Falif Rıfkı Atay ve Naşit Hakkı Uluğ bu isimlerden sadece birkaçıdır. Yaşanan bu gelişmelerin yanı sıra şairin artık askerlik vazifesini yapma zamanı da gelmiş olur. Bu bakımdan Behçet Kemal; 13 Ocak 1933 tarihinde askerlik görevini ifa etmek üzere İstanbul Harp Okulu'na gider (Fikret Çağlar, 1970: 15). Burada; Yedek Subay Okulu, Piyade Hazırlık Kıtası'na katılır. Çağlar askere giderken kendisinden; Cumhuriyet'in onuncu yılı için bir marş yazılmasının istendiği ve Faruk Nafiz Çamlıbel ile birlikte bu marşı kaleme aldığı kaynaklarda yer alır. Marşın adı: *Onuncu Yıl Marşı*'dır (Gökşen, 1970: 18).

Bu noktada sorulması gereken iki mühim soru vardır:

1. Behçet Kemal; 6 Ocak 1933 tarihinde Çankaya'ya gitti mi?
2. Ne kadar süre askerlik yaptı?

Bu soruların cevapları; Çağlar'ın hayat kronolojisindeki bilinmeyen bazı noktaların aydınlatılmasında oldukça önemlidir. Kaynaklar; Çağlar'ın hayatındaki bazı noktaları es geçmiştir. Zira sorulan iki sorunun cevabı –araştırmamıza rağmen en azından şu an için- yanıtsız kalmıştır. Ne Gökşen'in ne de Fikret Çağlar ve Sadettin Nüzhet Ergun'un eserinde bu konuyla ilgili bir bilgi yoktur. Kaynaklarda; Çağlar'ın Çankaya'ya davet edilmesi ve ardından askere gitmesi, askere giderken de kendisinden Cumhuriyet'in onuncu yılı için bir marş yazmasının istenmesi ve bu konuda kendisinin teşvik edilmesi akabinde de 29 Ekim 1933'te yapılan Cumhuriyet Töreni'nde *Onuncu Yıl Marşı*'nın yurdun her tarafında okunduğu bilgisinin verilmesi ardı sıra aktarılmıştır. Çağlar'ın; ilgili davet üzerine Çankaya sofrasına gidip gitmediğine dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Çağlar'ın askerliğe gitmesiyle Atatürk'ün sofrasına davet edilmesi arasında sadece 7 gün olduğu görülür. 6 Ocak'ta davet edilir 13 Ocak'ta askerliğe gittiği bildirilir. Çağlar, daha sonraları Çankaya sofralarında elbette bulunur[60]. Şiirler okur, konuşmalar yapar, Atatürk'ün iltifatına mazhar olur fakat bunların ötesinde 6 Ocak 1933'teki davetin akıbeti hakkında net bir bilgi yoktur. Bu konuda net olan husus; şairin 1933 yılının başlarında Atatürk'ün Çankaya sofrasına katıldığı bilgisidir (Kocatürk, 2005: 250).

Değinilmesi gereken bir diğer konu; Çağlar'ın askerlik vazifesidir. Çağlar *Onuncu Yıl Marşı*'nı hocası Faruk Nafiz Çamlıbel ile yazmıştır. Üstelik Çağlar; kendi ifadesiyle "geceli gündüzlü çalışarak" bunu yapmıştır.[61] Marşın; 1933 yılında kabul edildiği, Çağlar'ın da Ocak 1933'te askere gittiği bilindiğine göre yapılan çalışmaların nasıl ve nerde yürütüldüğü kısmı oldukça belirsizdir. Bu konuda Çağlar'ın askerlik süresi ve ne şekilde görev aldığının bilinmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda; Çağlar'ın askerî safahatının sorgulanabilmesi için tarafımızca; T.C. Millî Savunma Bakanlığına yazılı bir müracaatta bulunulmuştur. Fakat bu girişimden müspet bir neticeye varılamamıştır.

[60] Bk. Bozdağ, İ. (1995). *Atatürk'ün Sofrası*. İstanbul: Emre Yayınları, s. 142-150.

[61] "*Cumhuriyetin Onuncu yıl dönümünde, büyüklerimin bana gösterdiği teveccühü hak etmek için kutlama heyetleriyle beraber geceli gündüzlü çalışarak yeni eserler hazırladım. Bir onuncu yıl marşı güftesi yazdım; hocam Faruk Nafiz'in aynı vezinde yazılmış güftesindeki bir kaç beyit ve nakaratı da mezcederek hazıladığım güfte bestelenerek Partimizin delâletiyle yurdun her tarafına umulduğundan fazla yayıldı. Artık ben san'atın ve davanın adamı olmuştum. Hayatımın sonuna kadar bu azim ve imanımın sarsılmadan devam etmesiyle ancak temiz bir karakter ve şöhret sahibi olabileceğimi anladım. Hep öyle çalıştım. Hep öyle yazdım.* " (Ergun, 1946: 766).

Netice itibariyle eldeki bilgiler; Çağlar'ın, 6 Ocak 1933'te Çankaya'ya davet edildiği, 13 Ocak 1933'te askere gittiği, Yedek Subay Okulu'nu bitirmesinin ardından Ankara Silah Fabrikası'nda görevlendirildiği ve 29 Ekim 1923'te *Onuncu Yıl Marşı*'nın halka ilan edildiğiyle sınırlı kalmıştır. Daha sonrasında askerlik vazifesini tamamlar ve 1933 yılının başlarında olduğu belirtilen bir vakitte Mustafa Kemal'in Çankaya davetine katılarak sofrasında bulunur. Sofrada millî şiir ve millî edebiyat mevzuları konuşulurken Atatürk, Çağlar'ın bu konuda yetişmesini ister. Akabinde Behçet Kemal; Ocak 1934 yılında Mustafa Kemal tarafından Londra'ya gönderilir ve Cambridge Üniversitesi'nde birtakım incelemelerde bulunur. Bu incelemeler halk edebiyatı ve gazetecilik konuları üzerinedir (Fikret Çağlar, 1970: 15). Ayrıca Çağlar'ın -Cambridge Üniversitesi'nde bulunduğunu doğrulayan- iki mektup vesikasına ulaşılmıştır. İlk mektup[62] 21/01/1935 tarihli, ikinci mektup[63] ise 12/02/1935 tarihlidir.

Çağlar bu konuyu şöyle anlatır: "*Bu arada Ata Türk'ün teveccühüne mazhar olmak şerefini de kazandım. İngiltere'ye lisan öğrenmek ve İngiliz edebiyatının halk yazılarından münevver yazılarına geçiş devresini tedkik etmek üzere gönderilmemi arzu ve emr ettiler. İngiltere'de üç ders senesi kaldım. İcab eden kursları takib ederek memlekete döndüm*." (Ergun, 1946: 766).

Behçet Kemal yurda döndükten sonra 1935 yılında Halkevleri Müfettişliği vazifesine atanır. Bu vazifeyi 1941 yılına kadar büyük bir azimle yürütür. Adeta çocukluğundaki gibi Anadolu'yu gezmeye başlar. Halkevlerindeki vazifesinden oldukça güzel duygularla söz eder. Heyecanını seve seve verdiği, mizacına ve hüviyetine uygun bir vazifede olduğunu aktarır ve de oldukça mutludur[64]. Burada; halk şiiri ve de halk sanatı ile yakından ilgilenir. Yaptığı Anadolu ziyaretlerini de rapora dönüştürerek[65] Halk Partisi Genel Sekreterliği'ne sunar. Bu raporun daha sonra, Çağlar'ın yaptığı inceleme eserleri arasına girdiği anlaşılır. Çağlar'ın vazife hayatının büyük bir kısmı kuşkusuz Halkevlerinde geçmiştir. (Gökşen, 1970: 19)

---

[62] Bk. Ek-5.17.

[63] Bk. Ek-5.20.

[64] "*(...) San'at ve heyecanımı seve seve vereceğim mizacıma ve hüviyetime tamamiyle uygun bir vazifedeyim. Zaman zaman Halkevlerini yakından görmek için memleketi dolaşmak fırsatını buluyor ve şi'rime yurd köşelerinden yeni sesler ve renkler katabiliyorum*." (Ergun, 1946: 766).

[65] Burada bahsedilen raporlar; Çağlar'ın *Halkevleri* adlı 1935 tarihli bir inceleme eseridir. Yaptığımız araştırmayla eserin TBMM açık erişim kataloglarında bulunduğu tespit edilmiştir. Eserin dijital nüshası için bk.:
TBMM Açık Erişim Koleksiyonu (2021). *Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?* Erişim Adresi:https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2491/197404032.pdf?sequence=1&isAllowed=y Erişim Tarihi: 27/10/2021.

Çağlar, Mustafa Kemal'in varlığından feyiz alan ve yaptığı işlerde Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'e sahip çıkma gayretinde olan biridir. Dolayısıyla, Mustafa Kemal'in vefatı, onu derinden üzmüş ve de etkilemiştir. Atatürk'ün bıraktığı mirasa gerektiği gibi sahip çıkma düşüncesi, tüm coşkunluğuyla; Yücel dergisinde -1939/1940 yılları arasında- yazdığı yazılarda, *Atatürk'e Raporlar* adlı şiirlerinde ve de radyolarda dile getirdiği söylemlerinde kendini gösterir. Daha sonra, Çağlar'ın 1939-1940 yılları arasında yazdığı yazı ve şiirlerle, kullandığı bazı söylemler, onun Halkevi Müfettişliğinden ayrılmasına, radyo konuşmalarından menedilerek Halk Partisi Yüksek Divanına verilmesine sebep olur. Tüm bu yaşananlar, hürriyet ve vatan âşığı Behçet Kemal'i oldukça üzer. Bunun üzerine Behçet Kemal, ikinci kez yedek subaylığa talip olur ve kendisini Ankara'dan uzaklaşmak için Kars'a naklettirir. (Fikret Çağlar, 1970: 16)

Esasen yaşanan bu gelişmeler, Ankara'dan uzaklaşmak isteyen Behçet Kemal'i; tam da Ankara'nın kalbi olan Büyük Millet Meclisi'ne götürecek yolu açar. Zira Behçet Kemal'in siyasi aksiyonu –kuşkusuz- Ankara'dan uzaklaşmak için gittiği Kars'ta başlar. Behçet Kemal; Kars'ta bulunduğu bir zamanda tifodan hastalanır ve hastaneye yatırılarak tedavi süreci başlar. Bu esnada; dönemin Cumhurbaşkanı bir doğu seyahatindedir ve Çağlar'ın durumunu öğrenince kendisini ziyaret eder. Bu ziyarette, Cumhurbaşkanının; Behçet Kemal'in gönlünü aldığı, onu alnından öptüğü ve Çağlar'ın bu konudaki üzüntüsünü giderdiği öğrenilir. (Fikret Çağlar, 1970: 16)

Bu bağlamda Halkevlerinin akıbetinden kısaca söz etmek yerinde olur: Halkevleri de daha sonra kapatılır. Halkevlerinin kapatılması, ömrünün büyük bir kısmını burada geçiren Çağlar için oldukça üzücü olur. Fakat Çağlar, yerinde duracak ve emekliye ayrılacak biri değildir. Bu bakımdan, Halkevlerinin kapatılmasıyla birlikte yönünü Türk Kültür Derneklerine çevirir. Bu dernekler; 27 Mayıs askerî devriminden sonra kurulan ve bir kültür ocağı şeklinde faaliyet gösteren yerlerdir. Çağlar burada; Derneğin yayın organı olan *Dernek* dergisini idare etmiş ve bu cemiyetin ileri gelenlerinden biri olmuştur. Daha sonra, 21 Nisan 1963 yılında düzenlenen bir Kurultay ile bu derneklerin adı Halkevleri olarak değiştirilir. Çağlar'ın bu duruma çok sevindiği ve bir kez daha Halkevlerinde olmanın verdiği azimle yol alacağını dile getirdiği aktarılır (Gökşen, 1970: 19). Fakat işler eskisi gibi gitmez. Ülke siyaseti zamanla değişim göstermiştir ve Çağlar'da; Halkevlerinden haykırdığı cümlelerini artık Ankara'da; Büyük Millet Meclisi'nde dile getirecektir.

Çağlar, daha sonra Kars'taki askerlik vazifesini tamamlar ve 1943 senesinde Başbakan'ı ziyaret eder. Bu ziyarette; 1943 seçimlerinde vekil adayı olduğunu öğrenir (Gökşen, 1970: 20). Akabinde 7. Dönem CHP Erzincan milletvekili[66] olarak TBMM kürsüsündeki yerini alır. Çağlar'ın siyasi hayatı da en az çocukluk hayatı kadar aksiyon doludur. Zira sonraki seçimlerde 8. Dönem CHP Erzincan milletvekili[67] olarak vazifesine başlamasına rağmen; Atatürk'ün ilke ve inkılaplarından taviz verildiği gerekçesiyle hem vekillik görevinden hem de partisinden istifa eder (Fikret Çağlar, 1970: 16). İstifası; 24 Ocak 1949 tarihinde Meclis kürsüsünden yaptığı 6 sayfalık bir konuşmayla duyurularak zabıtlara geçmiştir.[68] Gökşen'in aktardığı üzere (1970: 21): "*Yasama yaşamı, O'nun için, inançlarına uyduğu zaman var, uymadığı zaman yoktu. Cihat Baban'ın belirttiği gibi 'kanaatlerini savunmada kabadayı idi. Şemsettin Günaltay'la anlaşamayınca, Meclis kürsüsünde istifa ederek arkasına dönüp bakmadan yasama hayatını pervasız ve menfaatsiz terk edip gittiğini görenler, o sahnenin heyecanını hâlâ yaşarlar'*".

Milletvekilliği süresince Atatürk çizgisinden ayrılmak istemeyerek kendi inandığı değerlerden taviz vermez ve yaptığı tüm çalışmalarda bu durumu vurgular. Örneğin; Meclis'te gündeme gelen vekil maaşlarının artırılmasına dair kanun teklifine şiddetle karşı çıkar. Halkın sıkıntı içinde bulunduğunu bu sebeple de bu zor zamanda vekil maaşlarının artırılmasının yanlış olduğunu anlatır. Hatta vekilleri buna ikna etmek için de oldukça hummalı bir gayret sarf eder (Gökşen, 1970: 21). Fakat kendi partisi dâhil herkesten şiddetli eleştiri alır. Kaynaklarda aktarılan bir diğer bilgiye göre; vekil maaşlarının artma teklifi kabul edilerek yasalaşınca, Behçet Kemal; maşının artırılan kısmını Kızılay'a hibe ettiğini bildirir ve -oldukça sert bir söylemle- kabul edilen bu kararı protesto eder (Fikret Çağlar, 1970: 17).

Çağlar; istifasının ardından –Kurucu Meclis Üyeliği'ne değin[69]- politikadan ayrılır. 1950 seçimlerinde Kütahya milletvekilliğine aday gösterilmişse de bunu -ve dahi teklif edilmiş diğer vekillikleri- kabul etmez ve noter yoluyla reddettiğini duyurur. Hevesle başladığı ve hep heves aldığı sanatına geri döner.

[66] Behçet Kemal'in 7. Dönem Erzincan milletvekilliği seçim mazbatası için bk. Ek-4.2

[67] Behçet Kemal'in 8. Dönem Erzincan milletvekilliği seçim mazbatası için bk. Ek-4.4

[68] İstifa konuşmasının orijinal tam metni için bk. Ek-5.30, Ek-5.31, Ek-5.32, Ek-5.33, Ek-5.34, Ek-5.35

[69] 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra Milli Birlik Komitesi tarafından anayasa ve seçim kanununu hazırlamak üzere Kurucu Meclis'e 6 Ocak 1961'de; Devlet Başkanlığı Temsilcisi olarak Temsilciler Meclisi'ne seçilir. Kurucu Meclis'te anayasanın bazı maddeleri üzerine ve çeşitli konularda söz alır. Kurucu Meclis'in görevini tamamlamasından sonra yeniden şiir ve edebiyat çalışmalarına döner.
(Bk. Seyitdanlıoğlı, M. (2017). *Türk Parlamento Tarihi* (cilt 2). Ankara: TBMM Yayınları, s. 171-172.)

Behçet Kemal; hararetli Ankara muhitinden ayrıldıktan sonra İstanbul'a gider. Yaşamını artık orada sürdürür. Politikadan tamamen uzaklaşır. Yanlış gördüğü ve doğrusunu bildiği şeyleri söylemekten de asla geri durmaz. Hatta bu konuda başı derde bile girer. Öyle ki; 1 Mayıs 1959 tarihinde Uşak ziyaretinde bulunan İsmet Paşa'nın kafasına bir taş atılır. Bu durumu öğrenen Behçet Kemal sessiz kalamaz ve bir şiir[70] kaleme alır. Kaleme aldığı şiirde İsmet Paşa'nın Millî Mücadele'deki kahramanlığına atıf yaparak bu durumun oldukça yanlış olduğunu dile getirir. Bunun ardından Çağlar'ın; İstanbul Radyosundaki işine son verilir. İlaveten, yazdığı şiirlerle 28 Nisan 1960 Üniversite Gençlik hareketlerine destek veriyor gerekçesiyle soruşturma geçirir. Emniyet ve Merkez Komutanlığına çağrılarak evi aranır (Fikret Çağlar, 1970: 17). Bu aramada, Çağlar'ın bazı çalışmalarına ait mühim evraklara el konulur ve sonrasında da ne yazık ki bu evraklar kaybolur.[71] Sözü edilen evraklarda; Çağlar'ın sürdürmekte olduğu önemli bir çalışmadan söz edilir. Bu çalışma; Mustafa Kemal'in *Nutuk* adlı eserini sadeleştirme çalışmasıdır. Çağlar'ın çalışma evraklarına bir daha ulaşamaması; onu oldukça üzer ve başka bir çalışmanın ortaya çıkmasına sebep olur: *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*[72] (Gökşen, 1970: 25-26).

Yaşanan tüm bu gelişmeler, Çağlar'ın sanat ve edebiyat hayatına yoğunlaşmasına ve türlü mecmualarda çeşitli yazılar kaleme almasına hatta mecmua çıkartmasına[73] vesile olur. Babasının zoruyla okuduğu Mühendislik mesleğini yapmaz. Hayatına öğretmenlik ve yazarlık yaparak devam eder. Yaşamı boyunca toplam 40 eseri edebiyat tarihine kazandırır. Birçok kurumda birçok farklı unvanla iş yapmıştır. TRT'de yönetim kurulu üyeliğinden (bk. Ek-3.15) Akbank danışmanlığına değin birçok yerde çalışır. TDK'de; 15 Haziran 1960 - 24 Eylül 1960 arasında yaklaşık üç ay genel yazmanlık yapar. 1945-1949 arasında ise TDK'de on kişilik Merkez Kurulu üyeliğine seçilir. Ardından 27 Temmuz 1954'ten vefat edinceye kadar da yönetim kurulu üyeliğini sürdürür (Gökşen, 1970: 26-27). İstanbul Robert Kolejinde tam olarak 18 yıl vazife yapmıştır. Yapılan arşiv soruşturmamızda; Çağlar'ın; Ekim 1951 – Haziran 1969 tarihleri arasında İstanbul Robert Koleji'nde öğretmenlik yaptığı da doğrulanmıştır.[74]

[70] Bahsi geçen şiir için bk. Çağlar, B.K. (1994). *Benden İçeri* (Hazırlayan: Selcan Teoman). Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane Basımevi, s. 8.

[71] Behçet Kemal'in el konulan evraklarını araştırmak üzere tarafımızca Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî Savunma Bakanlığına müracaat edilerek ilgili durumun incelenmesi talep edilmiştir. Fakat bu araştırmada; Çağlar'ın el konulan evraklarına ve evinin aranmasına dair herhangi bir müspet netice elde edilememiştir.

[72] Bk. Çağlar, B. K. (1968). *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

[73] Behçet Kemal üstün bir gayretle 1949 yılında *Şadırvan* adlı bir dergi çıkartır. Bu dergi, 35 sayı yapmış ve akabinde kapanmıştır. Bahsi geçen *Şadırvan* adlı derginin ilk sayı kapak fotoğrafı için bk. Ek-5.21

[74] Bk. Ek-1.2, Ek-2

2.1.4. Son Sözü ve Vefatı

Kolağası Ahmet Ağa'nın evinde başlayan 61 yıllık hikâye; İstanbul Haseki Hastanesinde son bulur. Behçet Kemal Çağlar; geçirdiği kalp rahatsızlığı sonrası Cumhuriyet'in 46. yılında, 24 Ekim 1969 saat 22.00'de vefat eder.[75] Cenaze namazı 27 Ekim 1969'da Şişli Camiinde kılınmış ve ardından İstanbul Zincirlikuyu aile mezarlığında annesinin yanına defnedilmiştir[76] (Gökşen, 1970: 27).

Behçet Kemal'in vefatına ilişkin bilgiler gazete küpürleri ve yakın dostu Prof. Sadi Irmak'ın anlattıklarıyla sınırlıdır. Bu bakımdan arşiv araştırmasında ulaştığımız bir belge oldukça önemlidir.[77] Bu belge; İstanbul Robert Koleji arşivinden çıkmıştır. İstanbul Haseki Hastanesi Başhekimliği tarafından düzenlenmiş ve Behçet Kemal'in vefatına dair resmî bilgiler içerir. Buna göre Çağlar; 24 Ekim 1969 saat 14.00'te hastaneye yatmış ve -aynı gün- 24 Ekim 1969 saat 22.00'de vefat etmiştir. Taha Toros Arşivi'nde; Çağlar'ın vefatına dair bilgi veren –düzenlenmiş- birçok gazete küpürü vardır. Bu küpürlerde Çağlar'ın vefat saatiyle ilgili farklı bilgiler yer alır. Örneğin bir küpürde; saat 14.30'da evinde kalp krizi geçirerek hastaneye kaldırıldığı[78], bir başka küpürde; ilk kalp krizini saat 13.00'te evinde geçirdiği ve hemen hastaneye kaldırıldığı ve saat 18.00'e kadar şuurunun açık tansiyonunun da düzelmeye başladığı ve sonrasında ağırlaşmaya başlayarak 21.35'te vefat ettiği bilgisi yer alır.[79] Bu bakımdan, Çağlar'ın görev yaptığı Robert Kolejine verilmek üzere düzenlenen Başhekimlik belgesi; resmî açıklama olması hasebiyle oldukça mühim bir kesinlik içerir.

Çağlar; vefat edeceği günün sabahında kalbinden rahatsızlanmaya başlar. Yakın dostu Sadi Irmak; Behçet Kemal'i evinde ziyaret eder. Geldiğinde iki hekimin evde olduğunu, Çağlar'ın kalp ağrılarının başladığını görür. Çağlar; bu durumdayken bile bir gün evvel bitirdiği *Malazgirt Destanı* adlı eserinden parçalar okumak ister. Cesareti yerinde gibidir, güçlü olmaya çalışır fakat Sadi Irmak, durumun böyle olmadığını anlar ve hastaneye yatması için Behçet Kemal'in eşyalarını toplamaya başlar. Sadi Irmak, Çağlar'ın; bir geziye gider gibi davrandığını, duvardaki Atatürk resmini eline alıp bağrına basa basa hastaneye götürdüğünü ve akabinde de "Türk ve Müslüman olarak ölüyorum" diyerek hayata veda ettiğini aktarır (Gökşen, 1976: 27).

[75] Çağlar'ın vefatından söz eden gazete küpürleri için bk.: Ek-5.22, Ek-5.23, Ek-5.24, Ek-5.25, Ek-5.26, Ek-5.27
[76] Çağlar'ın Cenaze namazı ve defini ile ilgili gazete küpürü için bk. Ek-5.27
[77] Haseki Hastanesi Başhekimliği tarafından düzenlenmiş olan belgenin orijinal vesikası için bk. Ek-2.21
[78] Bk. Ek-5.25
[79] Bk. Ek-5.26

2.1.5. Hayat Kronolojisi

23 Temmuz 1908:	Behçet Kemal Çağlar; Erzincan'ın Tepecik (Rumekrak) köyünde, dedesi Kolağası Ahmet Ağa'nın evinde doğar.
24 Ekim 1912:	Bolu İmaret Mektebine başlar.
(?) Nisan 1915:	Bolu İmaret Mektebinden ayrılır.
(?) Sonbahar 1915:	Konya Numune Mektebine başlar.
(?) (?) 1916:	Konya Sultanisinin (Lisesinin) ilk kısmına başlar.
12 Ocak 1916:	Babası Şaban Hami Bey'in tayini dolayısıyla Kudüs'e gider.
(?) (?) 1916:	Kudüs İlkokuluna yazılır ve birkaç ay devam eder.
7 Nisan 1916:	Şaban Hami Bey'in tayini dolayısıyla Kayseri'ye gider.
(?) (?) (1916?):	Kayseri Terakki Mektebi'nin üçüncü sınıfına başlar.
(?) (?) 1918:	Kayseri Sultanisinin (Lisesinin) ilk kısmına başlar.
(?) (?) 1918:	Mustafa Kemal'in fotoğrafını ilk kez; babası Şaban Hami Bey'in elindeki bir harp albümünde görür.
(?) (?) (1918?):	Babasından gizli şiirler yazmaya başlar.
(?) (?) (?):	Baba Şaban Hami Bey'in Ankara'ya gitmesi üzerine bir yıllığına yatılı olarak İzmir Lisesine gider.
14 Ekim 1924:	Mustafa Kemal ile ilk karşılaşmasıdır. Bu karşılaşma; Kayseri Sultanisinde öğrenciyken olur.
(?) Sonbahar 1925:	Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebine başlar.
06 Şubat 1927:	"*Dehanın Eşiğinde*" adlı şiiri, *Zonguldak* gazetesinde çıkan ilk şiiri olarak yayımlanır.
07 Mart 1927:	"*Batan Gemi*" adlı şiiri, *Zonguldak* gazetesinde çıkan ikinci şiiri olarak yayımlanır.

27 Ekim 1927:	"*Eştim Eştim Kum Çıktı*" adlı şiirini, "Erdoğan" takma adını kullanarak Zonguldak gazetesinde yayımlar.
29 Ekim 1927:	Maden Mühendis Mektebi öğrencisiyken Cumhuriyet Bayramı'nda yaptığı bir konuşmayla dikkatleri üzerine çeker.
04 Kasım 1927:	Cumhuriyet Bayramı'nda (29 Ekim 1927) yaptığı konuşma, *Zonguldak* gazetesinde yayımlanır.
17 Aralık 1927:	Memleket ve köy konusuna ilk kez değindiği "*Köy Odasında*" adlı şiiri; *Zonguldak* gazetesinde yayımlanır.
(?) (?) 1929:	Okul stajı için birkaç aylığına Belçika'ya gider.
20 Haziran 1929:	Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebini ikincilikle bitirir.
(?) (?) 1929:	Yurt dışı incelemesi için birkaç aylığına Fransa'ya gönderilir.
(?) (?) 1930:	Maden Arama Enstitüsü Merkez Mühendisi olarak göreve başlar.
(?) (?) 1930:	Ankara Erkek Lisesinin orta kısmında matematik dersleri verir.
(?) (?) 1930:	Sanat ve edebiyat faaliyetlerinde bulunur, tanınmaya başlar.
19 Şubat 1932:	Ankara Halkevinin açıldığı akşam *Çoban* piyesini sahneler, piyeste kendisi de rol alır.
27 Aralık 1932:	*Ergenekon* adlı piyesini Ankara Halkevinde sahneler, piyeste kendi de rol alır.
6 Ocak 1933:	Çankaya'ya, Atatürk'ün sofrasına davet edilir.
13 Ocak 1933:	Askerlik vazifesi için Yedek Subay Okulu'na gider.
(?) (?) 1933:	Cumhuriyet'in onuncu yılı için marş yazması istenir.
(?) (?) 1933:	Faruk Nafiz Çamlıbel ile *Onuncu Yıl Marşı*'nı yazar.
(?) (?) 1933:	Yedek Subay Okulu'nu bitirdikten sonra Sanayi Harbiye Subayı olarak Ankara Silah Fabrikası'nda görevlendirilir.

(?) (?) 1933:	Çankaya Köşkü'ne davet edilerek, Atatürk'ün sofrasına katılır.
(?) Ocak 1934:	Eğitim alması için Atatürk tarafından Londra'ya gönderilir.
21 Ocak 1935:	İlgili tarihte Cambridge Üniversitesi'nden bir mektup yollar.
12 Şubat 1935:	İlgili tarihte Cambridge Üniversitesi'nden bir mektup yollar.
4 Haziran 1935:	İlgili tarihte Cambridge Üniversitesi'nden bir mektup yollar.
(?) (?) 1935:	Yurda döner ve Halkevleri Müfettişi olarak görevlendirilir.
16 Mayıs 1937:	Mustafa Kemal ile son karşılaşmasıdır.
20 Şubat 1938:	*Timur* adlı piyesini Halkevi Şehir Tiyatrosu'nda akşam saat 21'de sahneler, piyeste kendi de rol alır.
(?) Ekim 1938:	Mustafa Kemal'in rahatsızlığının artması ve durumunun ciddileşmesi üzerine; Ankara'dan trenle İstanbul'a gider.
(?) (?) 1935–1941:	Halkevleri çalışmalarını yürütür.
(?) (?) 1941:	1939-1940 arasında yazdığı bazı yazılardan dolayı Halkevleri Müfettişliği görevinden alınır. Radyodaki konuşmalardan menedilir. CHP Yüksek Divanına şikâyet edilir.
(?) (?) (1941?):	Ankara'dan uzaklaşmak için Kars'a; ikinci kez askerliğe gider.
(?) (?) 1943:	Askerliğini tamamlar.
(?) (?) 1943:	Başbakanı ziyaret eder ve vekil adayı olduğunu öğrenir.
03 Mart 1943:	7. Dönem Erzincan CHP Milletvekili seçilir.
(?) (?) 1945:	Türk Dil Kurumu Merkez Kurulu üyelik görevine seçilir.
23 Temmuz 1946:	8. Dönem Erzincan CHP Milletvekili seçilir.
(?) (?) 1949:	Türk Dil Kurumu Merkez Kurulu üyelik görevi son bulur.
24 Ocak 1949:	Milletvekilliğinden ve partisinden istifa eder.

(?) (?) 1950:	Kütahya milletvekili adaylığını reddeder.
02 Ekim 1951:	İstanbul Robert Kolejinde öğretmenliğe başlar.
24 Temmuz 1954:	Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu üyeliğine seçilir.
(?) (?) 1956-1965:	*Yeni Okul Bilgisi* adlı dergide toplam 450 çocuk şiiri yayımlar.
(?) (?) 1959:	1 Mayıs 1959 tarihinde İsmet İnönü'ye Uşak'ta atılan bir taş üzerine şiir yazar ve radyodaki işine son verilir.
28 Nisan 1960:	Üniversite gençliğinin hareketlerini teşvik ediyor gerekçesiyle hakkında soruşturma açılır, evi aranır, bu esnada yürüttüğü bazı çalışmalarına dair evrakları kaybolur.
15 Haziran 1960:	Türk Dil Kurumu Genel Yazmanlık görevini üstlenir.
24 Eylül 1960:	Türk Dil Kurumu Genel Yazmanlık görevi son bulur.
06 Ocak 1961:	Kurucu Meclis Üyeliğine seçilir.
17 Şubat 1961:	Halkevleri Genel Merkezinde, Utkan Kocatürk ile özel bir söyleşi yapar.
11 Nisan 1964:	TRT Yönetim Kurulu Üyeliğine atanır.
(?) (?) 1964:	Avusturya'nın Sidney şehrinde toplanan Birinci Asya Radyo Yayın Birliği Genel Kurulu toplantısına TRT'yi temsilen katılır.
05 Ocak 1966:	TRT Yönetim Kurulu Üyeliğinden alınır.
(?) (?) 1968-1969:	Dost İlkokulunda ilk dersi her yıl o verir.
24 Ekim 1969:	İstanbul Haseki Hastanesinde vefat eder.
27 Ekim 1969:	Cenaze namazı Şişli Camiinde kılınır ve Zincirlikuyu mezarlığında annesinin yanına defnedilir.

2.2. Edebî Hayatı ve Sanatı

Behçet Kemal Çağlar'ın edebî hayatı hakkında bilgi veren eserler oldukça azdır. Bu bakımdan şairin edebî hayatı, edebiyat araştırmalarında göz ardı edilmiş bir noktadadır. Oysa şair; hem dergicilik hem de gazetecilik sahasında oldukça verimli çalışmalar yürütmüş ve ardında; birçok türde eser bırakmıştır.[80] Bunun yanı sıra Çağlar'ın; dernek ve dergi kuruculuğu yaptığı ve bazı dergilerde başyazarlık bazı derneklerde de genel başkanlık görevini üstlendiği de bilinir. Bu konuda, Çağlar'ın yakın dostu olduğu belirtilen Tahir Karauğuz, şunları söyler:

> *Behçet Kemal Çağlar, 43 yıllık dostum, arkadaşım, ülküdaşım: Atatürk için yazdığı meşhur "Görmeye Geldim" şiiri ilk olarak 1923'de kurduğum Zonguldak gazetesinde çıktı. 1930 da, 39 yıl önce, diyebilirim ki, hemen bütün yayınlarında Behçet Kemal Çağlar vardır. Birlikte kurduğumuz "Karaelmas" ve "Doğu" dergilerinin Başyazarı, gene birlikte kurduğumuz "Abdülhak Hâmid" ve "Türk Büyüklerini Anma, Türk Güzelliklerini Tanıtma" derneklerinin Genel Başkanı idi. Behçet Kemal Çağlar, su katılmamış, öz Türk çocuğuydu. Dini bütün Müslümandı. (...) Millî ülkümüzün şâiriydi. Millî ülkümüzü gerçekleştiren Atatürk şairiydi. Atatürk Devrimi'nin ve onun en büyük, ölümsüz eseri: Cumhuriyet'in savunucusuydu.* (Fikret Çağlar, 1970: 21).

Şairin edebî hayatı ve sanat anlayışı hakkında bilgi edinilecek başlıca iki eser vardır. Bu eserlerin başında ise –kuşkusuz- Enver Naci Gökşen'in *Behçet Kemal Çağlar* adlı eseri gelir. Eserde Çağlar'ın edebî hayatı; "edebî kişiliği" başlığıyla ele alınmıştır. Bu başlık; sekiz alt başlıkla detaylandırılır: "sevdiği ozanlar", "yeni akımlar karşısında", "duygu-düşünce ozanlığı", "kendisindeki halk cevheri", "memleketçi bir sanat yaratma çabası", "düzyazıları", "dili", "zonguldak yılları". Bu başlıklar altında Çağlar'ın edebî hayatına dair yaklaşık 11 sayfalık bilgi verilir. Gökşen ilk başlıkta; Behçet Kemal'in sanat yolculuğuna nasıl başladığını aktarır. Bu bağlamda; Eflatun Cem Güney'in ve Faruk Nafiz Çamlıbel'in şair ile olan yakınlığından söz eder. Bu yakınlık, şairin Kayseri Lisesine gittiği sırada kurulmuştur. Eflatun Cem Güney ile Faruk Nafiz Çamlıbel, Kayseri Lisesinde Çağlar'ın edebiyat derslerine girmiştir.

[80] Çağlar'ın; şiir türünde 5, oyun türünde 3, destan türünde 3, anı türünde 1, gezi yazısı türünde 1, biyografi türünde 2, araştırma türünde 7, günümüz Türkçesine çevirdiği ve sadeleştirme yaptığı 4, derleme türünde 4, henüz basılmamış 2, vefatının ardından adıyla basılmış 8 olmak üzere toplam da 40 eseri vardır.

Bu durumun, Çağlar'ın edebiyata ve şiire olan merakını ve sanat yapma hevesini olumlu manada etkilediği söylenir. Hatta Çağlar'ın ilk şiiri, Eflatun Cem Güney tarafından; *Misak-ı Millî* gazetesinde yayımlanır ve bunun üzerine Çağlar'ın da bir daha kalemi elinden bırakmadığı dile getirilir. Ayrıca şairin; 'ben bir Türküm' diyen Mehmet Emin Yurdakul'un yolundan gittiği, fakat yurt ve Atatürk sevgisini şiirleştirmede, sanat yapmada ve yurt sorunlarını ele almada Yurdakul'u geride bıraktığı da aktarılmıştır. Şairin, kuru ve dar sanat çevrelerinden hoşlanmadığı, yurt ve toplum sorunlarını sanattan üstün tuttuğu da dile getirilir (Gökşen, 1970: 29-30). İkinci başlıkta; Çağlar'ın sevdiği ozanlardan söz edilir. Şair; Şeyh Galip'i Divan edebiyatının mümtaz (seçkin) kişisi olarak kabul eder. Neşeyi Nedim'de; ıstırabı ise Fuzuli'de sevmiştir. Vatan Şairi Namık Kemal, Abdülhak Hamit ve Yahya Kemal için şiirler yazmıştır. Halk şairlerinden Yunus Emre; onun piridir ve ona hayranlık duyar. Onun haricinde; Karacaoğlan, Dadaloğlu, Seyrani gibi isimler de Çağlar'ın en yakın dostlarındandır. Servetifünün Dönemi sanatçılarından Tevfik Fikret'e hayranlık duyar. Fikret için konuşmalar yapar, onu övgü dolu sözlerle anmaktan geri durmaz. Ayrıca Gökşen, bazı genç şairlerin yaptıkları gibi Çağlar; büyüklüğü, başka şairleri küçük göstermede arayacak yapıda bir şair değildir (Gökşen, 1970: 31).

Üçüncü başlıkta, şairin hece ölçüsünü kullanmaktaki ısrarından söz edilir. Onun, sanatta moda haline gelmiş yeni akımların şaşaasına kapılmayışı; halk sanatına olan bağlılığında karar kılmış sanat algısıyla izah edilir. O, yeni şiir akımlarını yetersiz ve güçsüz görmez fakat halka ancak halkın sanat beğenisi ve geleneğiyle hitap edilmesi gerektiğine inanır. Bu bakımdan şair, hece veznini şiirine başarılı şekilde uygulamıştır. Bu konuda Çağlar'ın takipçisi olan üç ismin ifadelerine de yer verilmiştir:

İlk isim Çağlar'ın Robert Kolejinden mesai arkadaşı Zahir Güvemli'dir. Güvemli'ye göre; şair, -sıradan- halk sanatıyla -seçkin- aydın zevk ve sanatını kaynaştırmaya gayret etmiştir. Hatta Çağlar, bu konuda her fedakârlığa da katlanmak zorunda kalır.

İkinci isim, okul yıllarını Çağlar'ın ismi ve şiirleriyle geçirmiş olan Mehmet Salioğlu'dur. Salioğlu, eski edebiyatın şairlerinden yeni edebiyatın şairlerine değin geniş bir beğeni alanı olduğunu, şiirde yenilik kavgalarına girmeyi tercih etmediğini, kendince güzel bulduğu her şiiri sevebileceğini ve sevdirebilecek kadar da mert olduğunu söyler.

Üçüncü isim ise Cumhuriyet'le yaşıt sayılabilecek genç nesilden olan Rauf Mutluay'dır. Rauf Bey, Çağlar'ın şiir ve söylevlerine okul sıralarında tanıklık etmiştir.

Mutluay'a göre Çağlar; sanata bir dava adamı gözüyle bakar. Sofrada, uçakta, kürsüde, mikrofonda, her yerde şiir yazabilir ve söylemeye hazırdır. Yurt şiirleri yazmayı tercih eder, kıraç Anadolu'nun nadir güzelliklerini arar. Anlatmak istediği şeyler vardır. Cumhuriyetin; yurduna, tarihine, insanına, liderine yeni bir inancın odağından bakmak ister, bunu bir gereklilik olarak görür. Bu bakımdan; sanatın inceliklerini ve derinliklerini hesap etmek istemez. Sanatını bile bile harcar (Gökşen, 1970: 31-32).

Dördüncü başlıkta, şairin duygu ve düşüncelerine değinilir. Çağlar'ın, düşünce şairi olmaktan ziyade bir duygu şairi olduğu, felsefe ve düşünceyi; ömrünün sonlarına doğru şiirlerinde ele aldığı söylenir. Bu konuda Çağlar'ın yakın dostu Sadi Irmak'ın ve Çağlar'ın akranı sayılabilecek Munis Faik Ozansoy'un ifadelerine yer verilmiştir. Sadi Irmak, Çağlar'ın son yıllarında; derin ve felsefi konulara girdiğini söyler ve şairin bu aşamaya geldikten sonra yapacaklarını bitirmeden vefat etmesini hazin bulur. Behçet Kemal, bu doğrultuda iki önemli adım atar. İlki; Kur'an'ın ilhamıyla yazdığı şiir ve ikincisi; Gothe'nin dramından aldığı ilhamla ortaya koyduğu şiir. Ayrıca şair, Irmak'a göre; Batı şiirini yakından takip etmiştir.[81] Munis Faik Ozansoy ise; şairin şiirlerini ustaca bularak şöyle bir değerlendirme yapmıştır: *"(...) Onun şiiri bizim hece şiirinin en başarılılarındandır. Yalnız, Behçet Kemal şiirde daha ziyade heyecana, duyguya yer verir, daha çok ilhamının rüzgârına kendini bırakarak yazardı.*" (Gökşen, 1970: 33). Özellikle hece ölçüsünü başarılı şekilde kullandığını söyler. Onu; sanatkâr bir şair olarak değil, geniş bir ilhama ve derin bir duyguya sahip bir şair olarak vasıflandırır. Çağlar; mısranın plastik güzelliğine takılan şekilci bir şair de değildir. O; heyecana, duyguya ve daha çok ilhama inanan ve kendini bu şekilde ifade eden bir şairdir

Beşinci başlıkta ise şairin; halk sevgisi dile getirilmiştir. O; Türk halkının ermiş bir halk olduğuna inanır. Milliyetçiliğinin kuvveti de bu inanca bağlanmıştır. Çağlar; Türk'ü tanımlarken "*Türk = Yunus + Karacaoğlan + Köroğlu + Seyrani*." şeklinde bir ifade kullanır. Bu bakımdan şairin olaya bakışı oldukça nettir. Çağlar; "*Türk milleti asker ve şairden ibarettir*" diyerek milletin seçkin bir kitleden meydana geldiğini, sanatta da oldukça başarılı olduğunu belirtir. Çağlar; Londra'da vazifedeyken dahi kalbi Sakarya ve Çoruh kıyılarında atar. "*Halk denen hazine*" deyiminin ona ait olduğu aktarılır. Aydın kesimin halk sırlarına erememesinin daima acısını yaşamıştır. Bu bakımdan şairin; Anadolu ve insanının sesini en iyi duyan ve bu sesi en iyi yansıtan şair olarak anıldığından da söz edilir (Gökşen, 1970: 33-34).

[81] Sadi Irmak bu konuda şu tespiti yapmıştır: "*Behçet, son yıllarda derin ve felsefî konulara girmişti. Bu mertebeye erdikten sonra yapabileceğini yapamadan ölmesi çok hazindir.*" (Gökşen, 1970: 33).

Altıncı başlık, şairin sanat gayesine dair önemli ifadeler içerir. Bu bakımdan Behçet Kemal'in 4 Nisan 1936 tarihli mektubundaki ifadelere yer verilmiştir. Mektupta; şairin sanatını inkılabın emrine gönüllü olarak verdiği, evvela Türk sonra sanatkâr olduğunu ifade ettiği ve sanatın, Türklüğün dışında Türklükten bağımsız olarak yapılmasına karşı olduğu dile getirilir. Türklük şuurunu sanatının önüne alarak sanatını; fikirlerini yansıtmada bir araç kullanır. Ayrıca şairin; bütün genç sanatkârları bir araya toplama ve Halkevlerinde faaliyet göstermeye davet etme gibi bir hedefi olduğundan da söz edilir. Behçet Kemal bu konuda şöyle der: "*Esas meseleye gelelim: Dağınık istidatları, imanın gür sesiyle haykırmak için sanatın topluluğunu ve öz hidayetini bekleyen ve orada bulunan gençleri bir araya getirmek lâzım*". Bundan dolayı şairin memleketçi bir sanat anlayışı geliştirmeye, umut veren gençleri ele almaya, onları tanıtmaya ve yetiştirmeye gayret ettiğinden söz edilebilir. Hatta bu konuda, Çağlar'ın; Ankara Edebî Mektebi kurmak istediği fakat muvaffak olamadığı bilgisi verilir (Gökşen, 1970: 35-36).

Yedinci başlık, Çağlar'ın düzyazılarından kısaca söz eder. Onun; şiir alanında olduğu gibi düzyazı alanında da çok renkli ve hareketli örnekler verdiği, düzyazılarının konu bakımından şiirlerine benzediği aktarılır. Çağlar; düzyazılarında, Atatürk, yurt ve tarih konularını ele almıştır. Dergi ve gazete yazılarının çoğu; yaptığı söylevlerinden ve radyo konuşmalarından yazıya geçirilmiştir. Düzyazılarının bir kısmını; 1933-1948 arasında "*Ülkü*" dergisinde, 1935-1948 arasında "*Yücel*" dergisinde, 1949'da "*Şadırvan*" dergilerinde yayımlar. İlaveten, çeşitli gazete ve dergilerde eser verdiği de aktarılmıştır: *Hayat* (1927-1928), *Muhit*, *Yedigün*, *20. Asır*, *Varlık*, *Millet*, *İnkılâpçı Gençlik*, *Doğu*, *Yurt*, *Çağdaş*, *Emre*, *Hisar*, *İnbat*, *Çaba*, *Çağrı*, *Türk Folklor Araştırmaları*, *Okul Bilgisi*. (Gökşen, 1970: 37).

Sekizinci başlık; Behçet Kemal'in dil anlayışından bahseder. Onun, fikir ve duygu dünyasında olduğu gibi dilde de halktan kopmadığı, ayrılmak istemediği belirtilir. Bu bakımdan Çağlar'ın dil devrimine bağlı olduğu ve halk diline önem verdiği söylenir. Şair bu konuda şöyle demiştir: "*Cümlelerimizin başında hâlâ Osmanlıcanın fesi ve sarığı duruyor. Konuşma dilinin sadeliğine yalnız kelimeler ve terkiplerle değil, cümle şekilleri ve ibare tarzları ile de yaklaşmalıyız. Esas kural şu olmalıdır: Türkçe düşünmek, Türkçe yazmak.*". Bundan dolayı, şairin; eserlerinde halka ulaşmak için halkça bir söylemi tercih ettiği ve Türkçe sözcük kullanıma dikkat ettiği ifade edilir (Gökşen, 1970: 37-38).

Dokuzuncu ve son başlıkta; şairin sanat dünyasına nasıl girdiğine değinilmiştir. Buna göre şairin sanat faaliyetleri, 1925-1929 arasında belirmeye başlar. Çağlar o yıllarda, Zonguldak Maden Mühendis Mektebi öğrencisidir ve Cumhuriyet Bayramında yaptığı bir konuşma ile dinleyenlerin dikkatini çekmeyi başarır. Daha sonra *Zonguldak* gazetesinin sahibi Tahir Karauğuz'un teklifi üzerine -bu gazetede- şiirler ve düzyazılar kaleme almaya başlar. Bu şiirlerde; şairin farklı takma adları kullandığı görülür. Bu durum; şairin yürüttüğü sanat faaliyetlerini babasından gizlemek istemesine dayandırılır. *Zonguldak* gazetesinde yayımlanmış ilk şiirinin; 6 Şubat 1927 tarihinde "*Dehanın Eşiğinde*" adıyla çıkan şiir olduğu da belirtilir. Şair; gazetenin 17 Aralık 1927 tarihli nüshasında; "*Köy Odası*" adlı şiiriyle memleket ve köy konusuna da ilk kez yönelmiştir. Aynı şekilde, gazetenin 21 Haziran 1921 tarihli nüshasında yayımlanan "*Görüşler*" adlı şiiri de; aruz vezniyle yazdığı ilk şiir olarak yayımlanmıştır. Ayrıca şairin aruz ölçüsünü kullanmada hiçte acemi olmadığı aktarılır. Bu bakımdan şairin; *Zonguldak* gazetesindeki sanat faaliyetleri oldukça önemlidir. Gökşen, bunların yanı sıra bir konuya daha değinir. Şairin o yıllarda şiir yayımladığı başka bir yer daha vardır: Maarif Vekâleti tarafından çıkarılan "*Hayat*" dergisi. Çağlar'ın bu dergide yayımlanmış üç şiiri mevcuttur: "*Eski Emellerime*" (16 Şubat 1928, sayı 64), "*Ben*" (29 Ekim 1928, sayı 105), "*Yollar*" (14 Şubat 1929, sayı 116). Daha sonra, bu şiirlerin üçü de şairin *Erciyas'tan Kopan Çığ* adlı eserinde yer alır (Gökşen, 1970: 38-40).

Şairin edebî hayatı hakkında bilgi veren ikinci eser; Şerif Aktaş'ın yazdığı *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi 2 (1920-1940)* adlı eserdir. Eser iki bölümden müteşekkildir. İlk bölümde; seçilmiş on dokuz şairin hayatı ve sanatına dair genel bilgiler, ikinci bölümde ise; bu şairlerin seçilmiş bazı şiirleri yer almıştır. Eserde; Behçet Kemal'in hayatından ve –ağırlıklı olarak- sanatından söz eden 3 yapraklık bilgi mevcuttur. Buna göre; Behçet Kemal; entelektüel bir babanın oğludur. Şair bu bakımdan sanata ve edebiyata düşkün biri olarak anılmıştır. Aktaş'a göre şairin sanatı tezlidir. Bu tez; Atatürk'ün kahramanlığını ifade etmeyi ve devrimlerin sesi olmayı ihtiva eder niteliktedir. Atatürk ve inkılapları; şairin sanatında destansı bir anlatımla ele alınmıştır. Bu bağlamda eser, Çağlar'ın hayatı ve sanatına dair bilgi içermesi bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca eserde, Çağlar'a ait; "*Ankaralı Âşık Ömer'in Ağıdı*", "*Bizi Bize Getirdin*", "*Çankırı'da Akşam*", "*İstiyorum*", "*Bayburt Koşması*" adlı beş şiire yer verilmiştir (Aktaş, 1998: 123-128).

2.2.1. Şaban Hami Bey Tesiri

Behçet Kemal Çağlar'ın edebî hayatı; içinde bulunduğu dönemde –kuşkusuz- birçok faktörden etkilenmiştir. Bu faktörlerin başında babası Şaban Hami Bey'in geldiği açıktır. Şaban Hami Bey; gazete ve dergilerde makaleler yayımlaması, okumayı ve yazmayı sevmesi, matbuat alanına hâkim entelektüel biri olması hasebiyle oğluna birçok konuda örnek teşkil eder. Dolayısıyla, Çağlar'ın büyüdüğü evde; -sanat ve edebiyat adına- örnek alınacak oldukça zengin bir kültür vardır. Behçet Kemal, edebiyat adına attığı birçok adımı küçük yaşta edindiği bu zengin kültüre borçludur. Bu bakımdan, onun şiir okumaya ve yazmaya olan merakının ilkokul yıllarına dayandığı söylenebilir. Öyle ki; okuldaki öğretmenleri ona, babasının ezberlettiği şiirleri okulun avlusundaki sebilin üstünde okutur ve onu dinlemeye doyamaz (Gökşen, 1970: 16).

Şaban Hami Bey; memuriyeti sebebiyle Anadolu'nun içinde ve dışında birçok yer gezer ve gittiği yerlere ailesini de getirmek zorunda kalır. Behçet Kemal, ailesinin ilk çocuğu olmasından ötürü bu zorunlu seyahatlere tanıklık ederken büyümüştür. Bu tanıklık, daha sonraları şairin sanat hayatında önemli bir kaynak haline gelecektir. Bu konuda şairin söyledikleri oldukça önemlidir; "*Babam, bir çok vilâyetlerde ziraat müdürlüklerinde bulunmuş ve bizi küçük yaşımızdan beri diyar diyar Bolu'dan Kudüs'e kadar gezdirmiştir. Benim asıl hocam babamdır."* (Ergun, 1946: 765). Görüleceği üzere; şairin asıl hocası, onu –memuriyeti dolayısıyla- birçok yere götüren ve her bakımdan tesiri altında bırakmış olan Şaban Hami Bey'dir.

Kendi yaşantısıyla –istemeden de olsa- oğlunu edebiyata özendirmiş olan Şaban Hami Bey, edebiyat ve sanatta bir gelecek göremez. Osmanlının içinde bulunduğu sıkıntıları da düşünerek oğlunun selameti için onun mühendis olmasını ister. Akabinde oğlunu "zorla" mühendislik okuluna verir. Fakat bu durum, Çağlar'ın sanat faaliyetlerinden geri durmasına engel olmaz. Bilakis Çağlar'ın edebiyat dünyasındaki varlığı; mühendislik eğitimi aldığı dönemde olur. Fikret Çağlar'ın bu konudaki beyanı oldukça önemlidir: "*Ankara'daki maden mühendisliği sırasında şiir ve san'at münasebetlerini genişletmiş, bilhassa evvelâ Türkocağı'nda, bilâhare Halk Evi'nde bu çalışmalarını devam ettirmiştir, Halk Evi'nin daimi müdavimleri arasına girmiştir (...)"* (Fikret Çağlar, 1970: 15). Dolayısıyla şair bu dönemde birçok şiir ve yazı yayımlamıştır. Ayrıca, Çağlar bu şiirlerde; -babasından korktuğu için- bir müddet "Behçet Fuat" ve "Erdoğan" takma adlarını kullanmıştır (Gökşen, 1970: 39).

Şaban Hami Bey'in oğlu üzerindeki etkisi, edebiyat sahasıyla sınırlı değildir. Bu etkiyi; edebi, siyasi ve de içtimai boyutta şairin eserlerinde görmek mümkündür. Çağlar'ın "*O, Bende Ömürboyu*" başlıklı şiiri, bu duruma örnek verilebilir:

1918.. Kayseri… Havuzbaşı…
Yine bizde babamın beş – altı arkadaşı…
Kalmamış birbirini bastıran kahkahalar;
Bir ölünün başına toplanmış halleri var.
Anlıyorum bir şey var havada bile saklı,
Ben, on yaşında çocuk, sebepsiz ağlamaklı;
Erkenden yatmak için soyunurken içerde;
Birden sesler coşuyor dışarda perde perde;
Babam sözünü kesip koşuyor içeriye,
Bir "Harp albümü" ile dönüyorken geriye
"Peşine katıl "diyor içimden bir ses bana…
Açtığı bir sayfayı tutup ışıktan yana
"İşte iş bunda" diyor, sesinde aşkı saklı;
Herkes yanındakinden, ben hepsinden meraklı,
Hepimiz resme eğik, bakıyoruz yakından:
Bir kılıç, parıl parıl, sıyrılır gibi kından
Yanında duranları gölgede bırakarak
Bir vücut parıldıyor: alımlı, ince, kıvrak;
Belli resimde bile: Saç ipek, bakış çelik,
Avurdu avurduna geçmiş bir yüz, incecik;
Gerilmiş göğüs, geniş, bir şeye siper gibi;
Elinde duran kamçı dizini döver gibi…
Anlıyorum o küçük aklımla o zamandan
Budur ancak her şeyi düzeltecek kumandan;
Babamın alnındaki kırışığı silecek;
Biz daha söylemeden derdimizi bilecek;
Ne zaman daralırsam o resme bakacağım…
(Çağlar, 1994a, s. 63)

Görüldüğü üzere; şair; devlet meselelerinin konu edildiği, millî his ve heyecanın yer aldığı bir evde yetişmiştir. Bu bakımdan; Şaban Hami Bey'in, -vatanperver bir tavırla- memleket meselelerini evde gündem etmesi, devletin içinde bulunduğu kötü duruma üzülerek arkadaşlarıyla tartışması, çözüm yolları araması, kurtuluş parolası olarak da harp albümündeki genç Mustafa Kemal'i işaret etmesi; siyasi bağlamda oğluna örnek teşkil etmesi bakımından oldukça önemlidir. Şaban Hami Bey, Osmanlının kurtuluşunu Mustafa Kemal'de görür, ona inanır, ona güvenir ve bu duygularını da Behçet Kemal'e söylemekten geri durmaz. [82] Bu noktada; Şaban Hami Bey'in Mustafa Kemal'e duyduğu bu sevgi ve hürmetin; Çağlar'ın sanatındaki Halaskâr Gazi imajının da temelini teşkil ettiği söylenebilir.

[82] Behçet Kemal'in bu konudaki ifadeleri oldukça önemlidir: *(…) "Ferman padişahın, dağlar bizimdir" diyen halkın çocuğuydum. Alçak padişaha içimde insiyaki bir lânet vardı. İnanılacak bir büyük arıyordum. Babam, bu ihtiyacımı sezmiş gibi bana, bir gece, uzun uzun, memleketin içinde bulunduğu çıkmazı anlattı. Ağlayacak gibiydim. Yüzünde, sözlerine hiç uygun düşmeyen içten bir gülümsemeyle bana baktı ve "yarın öbür gün buraya gelecek bir büyük adamdan ben çok şeyler umuyorum." dedi. Ve bana anlattı O"nu. Anafartalar'dan Samsun'a kadar O'nun daha o zamandan bir destan olan hayatını artık biliyordum.* (Çağlar, 1994b: 4).

2.2.2. Halaskâr Gazi İmajı

Halaskâr kavramı; *Arapça ḫalāṣ + Farsça –kār* yapısından gelen "*kurtarıcı*" anlamında bir sözdür (TDK: 2023). Halaskâr Gazi ifadesi ise; Halil İnalcık tarafından Mustafa Kemal'e atfedilen bir unvandır. "*Vatan Kurtarıcısı Gazi*" manasına gelir. Bu unvan; İnalcık araştırmalarında sıklıkla kullanılan önemli bir payedir[83]. Mustafa Kemal'in; Millî Mücadele Dönemi'ndeki üstün gayretiyle vatanı işgalden kurtarması ve "Halaskâr Gazi" unvanını alması hakkında İnalcık şunları söyler:

> *Meclis, başkomutanlığı Mustafa Kemal' güçlükle veriyor. Kemal Sakarya'da orduların başına geçiyor. Bu vatanın çocukları 22 gün boyunca, evet, yalnız Yunan değil tüm Avrupa'ya, düveli mu'azzamaya karşı Sakarya'da 22 gün 22 gece kahramanca savaştılar. Sakarya, Türk tarihinde ve Kemal'in kariyerinde bir dönüm noktasıdır. Sakarya zaferi ile Çanakkale kahramanı Halaskâr Gazi oldu. Türk milleti kendisini büyük geleceklere götüren bir Halaskâr'a kavuştu. O zamanki unvanı Halaskâr Gazi idi.* (İnalcık, 2020a, s. 69)

Osmanlı hanedanı, kendi varlığını İngiliz himayesinde sürdürmeyi düşünürken (İnalcık, 2020b: 14) Mustafa Kemal; tüm Asya'da karşılık bulacak bir özgürlük ateşi yakar. İşgalci kuvvetlerin Anadolu'da hüküm sürmesine engel olmak için imkânsızlıklarla dolu bir ortamda birçok cephede savaş verir[84]. Akabinde elde ettiği zaferlerle tüm insanlığa örnek olur. Aziz vatan işgalden, Türk milleti esaretten kurtulmuştur. Mustafa Kemal'in bu azim ve kararlılığı; sanat ve edebiyat dünyasında da geniş yankı uyandırmıştır. Behçet Kemal'in çocuk yaşta babasının elindeki harp albümünde gördüğü subay Mustafa Kemal, artık vatan kurtarıcısı Halaskâr Gazi Mustafa Kemal olarak anılır. Çağlar bu kahramanlıktan şöyle söz eder: "*Kurtuluş savaşının süngüyle ve kanla çizdiği milli misak sınırları içinde yaşamakta olan bütün Türklerin kaç yaşında olurlarsa olsunlar, müşterek bir doğum tarihleri vardır: 19 Mayıs 1919*" (Çağlar, 1994b: 109). Şaire göre Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcı olan 19 Mayıs 1919, bir doğum tarihidir. Türk milleti için; yeni bir başlangıç yeni bir ufuk çizgisidir. Bu noktada Çağlar'ın ifadeleri oldukça önemlidir. O, Halaskâr Gazi'nin; Asya'nın bir ucundan Afrika'nın bir ucuna kadar tanındığını ve esaret altında kalmış mazlum milletlerin örnek aldığı bir önder olduğunu söyler (Çağlar, 1994b: 170).

---

[83] "Halaskâr Gazi" kavramının geçtiği bazı yerleri incelemek için bakınız:
İnalcık, H. (2018a). *Halil İnalcık Doğu Batı Makaleler I*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, s. 342-383.
İnalcık, H. (2020a). *Halil İnalcık'ın Merceğinden Tarih Bilinci*. İstanbul: PK Yayınları, s. 65-74.

[84] Millî Mücadele Dönemi'nin önemli diğer detayları için bakınız: İnalcık, H. (2018b). *Akademik Ders Notları (1938-1986) Timur, İnkılap Tarihi, Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları, s. 60-192.

Bu bakımdan Çağlar'ın sanatındaki Halaskâr Gazi imajının temel unsurlarını Millî Mücadele Dönemi'nde aramak yerinde olur. Çağlar'ın çocukluk ve gençlik yılları, vatan müdafaasına tanıklık etmekle geçmiştir. 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar İzmir'i işgal ettiğinde ve 19 Mayıs 1919'da Halaskâr Gazi Samsun'a çıktığında Çağlar 11 yaşındadır. 16 Mart 1920'de İstanbul resmen işgal edildiğinde ve 23 Nisan 1920'de TBMM açıldığında Çağlar 12 yaşındadır. 30 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz Zaferi'nde ve 1 Kasım 1922'de Saltanat kaldırıldığında Çağlar 14 yaşındadır. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildiğinde 15, 3 Mart 1924'te Hilafet kaldırıldığında ise 16 yaşındadır ve örnekleri çoğaltmak mümkündür. Hülasa, şairin tanıklık ettiği dönemde; çetin savaşlar ve her bakımdan kendini gösteren yenilikler vardır. Yönetim şekli ve toplum yapısı değişmeye başlamıştır.

Behçet Kemal; patrimonyal devlet anlayışından cumhuriyet sistemine geçişe yakından tanık olmuş ve edebî sahada daima Cumhuriyet'i ve kurucusu Halaskâr Gazi'yi savunmuştur. Halaskâr Gazi'nin verdiği zorlu mücadeleye ve elde etmiş olduğu zaferlere binaen şöyle demektedir: "*Atatürk, Atatürk! Senin kadrini bilmezsek, yazıklar olsun bize! Sana layık olamazsak yaşamaya da layık değiliz demektir… Sana, Türklüğe, insanlığa layık olmasını bileceğiz…"* (Çağlar, 1994b: 152). Anlaşılacağı üzere şairin hayat görüşünde; Atatürk'e ve kurduğu düzene sahip çıkmak, ona yaraşır bir esenlikte çalışmak ve Cumhuriyeti muhafaza etmek için her daim gayret etmek vardır. Bu gayret şair için oldukça önemlidir zira Çağlar, kazanılan zaferleri yeterli görmeyerek her şeyin yeni başladığından söz eder: "*Bugüne kadar kazandığımız muvaffakiyet bize ancak terakkiye ve medeniyete doğru bir yol açmıştır. Yoksa henüz ulaştırmış değildir. Bize ve gelecek nesillere düşen vazife bu yol üzerinde tereddütsüz ilerlemektir.*" (Çağlar, 1994b: 109).

Şairin Halaskâr Gazi hayranlığı; -karşılıksız bir bağlılıkla- vatan ve millet sevgisiyle aynı doğrultuda ilerlemiştir. Bu bakımdan Çağlar'ın sanatındaki Mustafa Kemal imajı, Klasik şiir anlayışındaki kasidecilik geleneğinden oldukça farklıdır. Halil İnalcık, patrimonyal devlet ve sanat üzerine yaptığı bir araştırmada[85], kasidecilik geleneği ile ilgili şunları söyler: "*Kasîdeler, başta, öbür dünyada Tanrı'nın rızasını, Peygamberin, velilerin şefâatini ve bu dünyada patrimonyal siyasî güç sahiplerinin himâye ve inâyetini kazanmak için yazılırdı*." (İnalcık, 2019: 21).

[85] Araştırmanın detayları için bk.: İnalcık, H. (2019). *Şâir ve Patron (Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme)*. Ankara: Doğu Batı Yayınları. İnalcık bu eserde; Osmanlı Divan şairlerini ve şiirlerini sosyolojik bir yaklaşımla değerlendirir. Sanat-iktidar ilişkisini, ulaşılan arşiv belgeleriyle inceler.

İnalcık, devlet düzenindeki yegâne gücün hükümdara ait olduğunu, hükümdarın da -kasidecilik geleneği başta olmak üzere- sanatı doğrudan etkilediğini dile getirir. "*Patrimonyal devlette her türlü nimet ve mertebe, yalnız ve yalnız hükümdardan kaynaklandığı için, buna erişmek isteyen nâmzetler arasında kıyasıya bir rekabet, hased, entrika ve yaltakçılık egemendi ve toplumun ahlâkını yahut ahlâksızlığını oluştururdu.*" (İnalcık, 2019: 14-15). Dolayısıyla, Divan şairleri; hayatını idame edebilmek ve sanatını yaşatabilmek için güçlü birinin himayesine ihtiyaç duyar. İhtiyaç duyulan bu hamilik, sanatçının ufkunu ve kaleme aldığı eserlerin muhtevasını belirlemede oldukça etkilidir.

Oysa Behçet Kemal; Atatürk'ten caize almak yahut bu bağlamda onun hamiliğini arzu etmek için sanat yapmış biri değildir. Çağlar'ın geçinme derdiyle uğraşan biri olmadığı, mesleği ve dâhil olduğu çevresiyle zaten göz önünde biri olduğu açıktır. Atatürk'ün; -eğitim görmesi için- Behçet Kemal'i yurt dışına göndermesi durumu da bu hamiliğin dışında tutulmamalıdır. Zira Mustafa Kemal; Batı bilimlerinin önemini kavramış, ileri görüşlü ve oldukça donanımlı bir Osmanlı Subayı olarak yetişmiştir. Buna mukabil Atatürk'ün, istikbal vadeden birçok kişiyi; eğitim almaları ve kendilerini yetiştirmeleri üzere yurt dışına gönderdiği bilinen bir gerçektir.[86] Behçet Kemal de bu gaye üzerine yurt dışına yollanmıştır. Çağlar bu durumu "Mustafa Kemal atılganlığı" olarak nitelendirmiş ve bu atılganlığın önemine dikkat çekmiştir: "*Biz Türkteki iyi ve ileri gücün adına Mustafa Kemal atılganlığı diyoruz. Onu kavrayamayan Türklüğü anlayamamış demektir. Türkiye onun izinden gittikçe, ilerlemiş ve başarmış olacaktır.*" (Çağlar, 1994b: 162). Bu bakımdan; Behçet Kemal'in Halaskâr Gazi'ye duyduğu sevgi ve hayranlık; Klasik şiir anlayışındaki iktidar-sanat ilişkisinden oldukça farklıdır.

[86] Behçet Kemal Çağlar'ın yakın dostu olan Prof. Sadi Irmak; Atatürk tarafından -eğitim için- yurt dışına gönderilmiş gençlerden biridir. Sadi Irmak bu konuyu; 10 Kasım 1983 günü Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından düzenlenmiş Atatürk'ü Anma Günü'nde şöyle anlatır:

"*(…) Sonra gel zaman, git zaman 1923 de, benim İstanbul Üniversitesi'nde talebe bulunduğum sırada bir ilân görüyoruz: "Avrupa'ya talebe gönderilecektir". Allah! Allah!. Daha Lozan yapılmış ama, tasdik olmamış… Memleket her köşesinden, bucağından kanıyor… Harabe içinde… Yunan tahrip etmiş.. Birinci Cihan Harbi'nin tahribatı devam ediyor… Tam bu sırada lüks gibi gelmesi düşünülen bir şey, Avrupa'ya talebe… Gidelim bari kaderimizi deneyelim.. İşte Necip Fazıl, Burhan Ümit'lerle beraber, o yüzelli kişi arasından onbir kişi seçilmişiz.. Nereye gideceğimizi bize sordukları zaman, dedik ki: "Hükûmet nereyi isterse!" Bilhassa Atatürk acaba birşey ister mi?. Benim, nacizane adımın kenarına, "Berlin Üniversitesi'ne gitsin" diye yazmış. Artık başka yer hatıra gelebilir mi? Yola çıkacağım. O zaman uçak filan yok… Trene binmek üzere Sirkeci'ye gittim. Bir müvezzi benim adımı "Mahmut Sadi"yi filân arıyor.. Bir telgraf.. Atatürk'ten bir telgraf: "Sizi birer kıvılcım olarak gönderiyorum; alevler olarak geri dönmelisiniz!". Şimdi gel de haylazlık et, bakalım!*"

Bu konuşma daha sonra makale olarak yayımlanmıştır. Makalenin tamamı için bakınız: Irmak, S. (1984) Atatürk'ü anarken. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 1(1), 164-166. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/aamd/issue/54842/750587

İlk olarak; Behçet Kemal, Halaskâr Gazi'yi konu eden nitelikli eserlerini onun vefatından sonra kaleme almıştır.[87] Bu durum, şairin; gazete ve dergilerde kaleme aldığı düz yazıları için de aynıdır.[88] Bu bakımdan Çağlar'ın, Atatürk'e çıkar uğruna yaklaştığı iddiası çürütülmüş olur. İkinci olarak, milletvekilliği maaşlarına zam yapılması istenip kanun teklifi Mecliste gündem edildiğinde Behçet Kemal; halkın içinde bulunduğu sıkıntılı günleri gerekçe göstererek bu duruma karşı çıkmış ve kendi partisi dâhil herkesten tepki görmüştür. Kanun oy çokluğuyla kabul edilince de maaşına gelen zammı, hayır kurumlarına vereceğini duyurmuştur. (Fikret Çağlar, 1970: 17). Ayrıca Behçet Kemal'in; TBMM'de milletvekili iken[89] sırf Atatürk'ün ilkelerinden ve devrimlerinden taviz veriliyor gerekçesiyle evvela vekillikten sonra da partisinden istifa etmiş bir şair olduğunu da unutmamak gerekir.

Behçet Kemal bir ifadesinde şöyle der: "*Herhangi bir alanda milletin hayrı uğrunda kendisini feda eden veya feda etmeye hazır olan şahs da bir milli kahramandır.*" (Çağlar, 1994b: 148). Dolayısıyla, Çağlar için Mustafa Kemal; iktidarın başındaki isim olmaktan öte; anlatmaya değer destansı bir kahraman, bir halaskârdır (kurtarıcıdır). Bu bakımdan onun Atatürk'le ilk karşılaşma olayı oldukça önemlidir. Behçet Kemal; Atatürk'ü ilk kez babasının elindeki harp albümünde görür (Gökşen, 1970: 58). Onunla ilk karşılaşması ise 14 Ekim 1924 tarihinde Kayseri'de olmuştur (Kocatürk, 2005: 250). Fakat bu konuda, Behçet Kemal'den aktarılan bazı bilgilerde çelişkiler olduğu görülür. Atatürk'le ilk karşılaşması, şairin kendisi tarafından üç farklı yerde üç farklı şekilde aktarılmıştır. İlk aktarım; Çağlar'ın Cambridge Üniversitesi'nden yolladığı 4 Haziran 1935 tarihli mektuba dayanır. Mektupta; ilk karşılaşmanın mütareke yıllarında olduğu söylenir (Gökşen, 1970: 59). İkinci aktarım; şairin yazdığı 25 Kasım 1955 tarihli *Dolmabahçeden Anıt-Kabire* adlı esere dayanır. Eserde; ilk karşılaşmanın 1923 yılında olduğu söylenir (Çağlar, 1955: 34). Üçüncü aktarım ise; doğruluğunu teyit edebildiğimiz tek aktarımdır. Burada; ilk karşılaşmanın 14 Ekim 1924 yılında olduğu söylenir (Kocatürk, 2005: 250).

---

[87] Çağlar'ın söz konusu eserlerine şöyle örnek verilebilir:
Mütarekeden Sonrakiler: 1918-1938 (1938), Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı (1933), Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler (1940), Dolmabahçe'den Anıtkabire (1955), *Dünyadan Kırık Büyük* (1960), *Dünyadan 40 Anıt* (1962), *Dünyadan 40 Olay* (1964), *Atatürk: Şiirler* (1965), *Atatürk Denizinden Damlalar* (1967). *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri* (1968).

[88] Behçet Kemal'in 1949-1962 arasında; *Yirminci Asır* ve *Şadırvan* dergileri ile *Vatan* gazetesinde yayımlanan düz yazılarında, Halaskâr Gazi imajını okuyabilmek için bk.: Çağlar, B. K. (1994b). *Bitmez Tükenmez Anadolu (1949-1962)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 33-181.

[89] Çağlar; 7. ve 8. Dönem Erzincan Milletvekili olarak seçilmiş (bk. Ek-4.2, Ek-4.4) ve 24 Ocak 1949 tarihinde vekillikten istifa etmiştir. (Bk. Ek-5.30)

Utkan Kocatürk; Behçet Kemal Çağlar'la 17 Şubat 1961'de Halkevleri Genel Merkezinde bir görüşme yapar.[90] Bu görüşme; şairin Atatürk'le ilk karşılaşmasını konu alan diğer araştırmalarda ne yazık ki fark edilememiştir. Oysa görüşmede aktarılanlar, Behçet Kemal - Mustafa Kemal karşılaşmasının birinci ağızdan (Behçet Kemal'in kendi ifadeleriyle) anlatılması ve tarihsel kronolojiyle teyit edilebilmesi bakımından oldukça önemlidir:

> *Cumhuriyet'in ilânından bir yıl sonra idi. Mustafa Kemal, o zaman lise öğrencisi olduğum Kayseri'ye gelecekti.*[91] *Okulda yapılacak toplantıda okumak için bir hitabe hazırlamıştım. Sonradan bunu şehir adına Vilâyet Konağı balkonundan, fener alayı gecesinde söylemem kararlaştırıldı. Mustafa Kemal balkonda görünür görünmez, ben hemen yanı başında konuşmaya başladım. O zaman 14 yaşındaydım. Hitabem, onun birkaç ay evvelki bir konuşmasından esinlenerek "Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür bir nesil olarak yetişmek istiyoruz" cümlesiyle bitiyordu. Büyük Reis'in istediği de bu olacaktı ki, gözlerinin parladığını fark ettim. Titreyerek sustum. Bana doğru bir adım atması, omzumu okşaması için kâfi geldi ve hemen: "Genç arkadaşımızın dediği gibi…" başlangıcı ile söze girişti. Sonra aradan yıllar geçti, onu ancak 1933'te Çankaya sofrasında tekrar görmem kısmet oldu*. (Kocatürk, 2005: 250).

Görüldüğü üzere şair, Cumhuriyet'in ilanından bir yıl sonrasına yani 1924 yılına işaret eder. Çağlar 1924'te Kayseri Lisesinde öğrencidir. Mustafa Kemal'in Kayseri'ye gelecek olmasıyla şehirde birtakım hazırlıklar başlar. Çağlar'a da bir söylev okuma görevi verilir. Genç Behçet Kemal, Vilâyet Konağı balkonundan söylevini okumak için hazırlıklara koyulur. Nitekim planlandığı gibi de olur. Atatürk 13 Ekim 1924'te Kayseri'ye gelir, Çağlar 14 Ekim 1924'te söylevini okur ve herkesi kendine hayran bırakır, Atatürk'te çok beğenir ve artık genç şair Behçet Kemal'i, hafızasına not etmiştir. Bu bilgiyi teyit etmek için Atatürk'ün Kayseri'ye olan ziyaretlerini inceledik. Atatürk'ün Kayseri'ye yaptığı ziyaret tarihlerinin ve bu ziyaretlerde neler yaptığının kaynaklarda açıkça belirtildiğini fark ettik.

---

[90] Utkan Kocatürk'ün Behçet Kemal Çağlar ile yaptığı görüşmenin diğer detayları için mutlaka bakınız: Kocatürk, U. (2005). *Atatürk Çizgisinde Geçmişten Geleceğe (Atatürk ve Yakın Tarihimize İlişkin Görüşmeler, Araştırmalar, Belgeler)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, s. 242-251.

[91] Kocatürk, bu cümleye şu dipnotu düşmüştür: "*Atatürk, Kuzey Anadolu ve Doğu Anadolu'ya yaptığı bir yolculuk sonucu Erzurum'dan Ankara'ya dönerken 13 Ekim 1924 günü Kayseri'ye gelmiş, 14 Ekim 1924 akşamı şerefine fener alayı düzenlenmiş ve Vilâyet konağı balkonunda şehir adına lise öğrencisi Behçet Kemal (Çağlar) Efendi, heyecanlı bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmadan çok memnun olan Atatürk de kısa bir konuşma yaparak Kayserililer'e teşekkür etmiştir.*". Utkan Kocatürk'ün dipnotta belirttiği hususlar konunun teyit edilmesinde oldukça önemli bir noktadadır. Fakat Çağlar; Kocatürk'e verdiği demeçte, Atatürk'le ilk karşılaşmasının 13 Ekim 1924'te olduğunu söylemesine rağmen kendisinin o sırada 14 yaşında olduğunu belirtmesi elbette düşündürücüdür. Hâlbuki şair o sırada 16 yaşındadır fakat bu durumun dikkat dışında sehven gerçekleştiği düşünülmektedir.

Bu konuda; Kemal Göde'nin "*Atatürk'ün Kayseri'yi Ziyaretleri*" [92] başlıklı bir makalesine ve Atatürk Ansiklopedisi'ndeki "*Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurt Gezileri (1923-1938)*" [93] adlı maddeye ulaştık. Akabinde; Çağlar'ın Atatürk'le ilk kez karşılaştığı tarihin 14 Ekim 1924 olduğunu doğruladık. Kemal Göde'nin makalesinde Atatürk'ün Kayseri'yi toplamda 4 kez ziyaret ettiği bilgisi yer alır. Buna karşılık, Yüksel Özgen'in ansiklopedi maddesinde ise bu ziyaretlerin sayısı 5 olarak belirtilmiştir. Bu ziyaretlere ilişkin ayrıntılar ise şu şekildedir:

1. İlk ziyaret; 19 Aralık 1919'da olur.

Atatürk Kayseri'ye olan ilk ziyaretini; Heyet-i Temsiliye Reisi olarak gerçekleştirir. Sivas Kongresi sonrasında Heyet-i Temsiliye üyelerinden bazılarıyla Kayseri'ye yola çıkar. Yol arkadaşları arasında; Rauf Orbay, Mazhar Müfid Kansu, Hakkı Behiç Bey, Dr. Refik Saydam, Binbaşı Hüsrev Gerede, Yaver Cevat Abbas Bey gibi isimlerin olduğu belirtilir (Göde, 1994: 52). Havanın karlı ve soğuk olmasına rağmen Kayserililer; Mustafa Kemal'i ve beraberindekileri kalabalık bir katılımla karşılar. Atatürk bu ziyaretlerinde; belediye, hükümet temsilcileri, halk ve din adamlarıyla çeşitli toplantılar yapar. Bu görüşmeler arasında Kayseri Lisesini ziyaret etmek yahut bir gencin söylev okumasına tanık olmak nevinden bir bilgiye yer verilmemiştir. Bu sebeple; Atatürk'ün ilk Kayseri ziyaretinde Behçet Kemal ile herhangi bir karşılaşma durumu olmamıştır. İlaveten karşılama töreninin, zorlu hava şartlarında tertip edildiği belirtilir. Şairin anıları tarandığında böylesi bir detaydan söz ettiği görülmemiştir. Kemal Göde, bu ziyaret hakkında şu bilgileri verir:

> *Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal Paşa ve Heyet üyeleri, Kayseri-Kırşehir üzerinden Ankara'ya gitmek üzere, 18 Aralık 1919 Perşembe günü karlı bir havada, Sivaslılar'ın sevgi gösterileri arasında Sivas'tan hareket etmişler ve 19 Aralık 1919 Cuma günü akşamı Kayseri'ye gelmişlerdir. (...)*
>
> *Ertesi gün yâni 20 Aralık 1919 cumartesi sabahından itibaren Mustafa Kemal Paşa, Belediye'yi ve Hükümet'i ziyâret etmiş, Kayseri Halkı ile ve bilhassa din adamlarıyla Raşid Efendi Kütüphanesi'nde toplantı yapmıştır. (...) Mustafa Kemal Paşa, bu ziyâretten çok memnun kalmıştır.*

[92] Makalenin tam metni için bakınız: Göde, K. (1994). Atatürk'ün Kayseri'yi Ziyaretleri. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,* 10: 49-54. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/aamd/issue/55355/759255

[93] Maddenin tamamı için bakınız: Özgen, Y. (2023). Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurt Gezileri (1923-1938). *Atatürk Ansiklopedisi.* Erişim Adresi: https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cumhurbaskani-mustafa-kemal-ataturkun-yurt-gezileri-1923-1938/

Bundan sonra, ertesi gün Kayseri halkına hitaben, teşekkür ve memnuniyetlerini ifâde eden ünlü beyânnâmesini hazırlamıştır. Böylece, 20 Aralık 1919 gününü çeşitli toplantı ve görüşmelerle tamamlayan Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, Kayseri'deki ikinci tarihî günü ve geceyi de aynı evlerde geçirerek, 21 Aralık 1919 Pazar sabahı saat 9'da Kayserililere bir beyânnâme yayınladıktan sonra Ankara'ya gitmek üzere Mucur'a hareket etmişlerdir. (Göde, 1994: 51-52)

2. İkinci ziyaret; 13 Ekim 1924'te olur.

Genç Behçet Kemal'in Halaskâr Gazi ile ilk karşılaşması; Atatürk'ün ikinci Kayseri ziyaretinde vuku bulmuştur. Atatürk bu ziyarete Cumhurbaşkanı olarak katılır. 13 Ekim 1924'te eşi Latife Hanım'la birlikte Kayseri'ye gelmiş ve iki gece burada kalmıştır. 14 Ekim akşamında; kendileri adına düzenlenen fener alayına katılmış ve Vilâyet Konağı balkonundan şehir adına konuşan heyecan dolu bir nutku genç lise öğrencisinden dinlemişlerdir. Bu öğrenci Behçet Kemal Çağlar'dır. Ayrıca Kemal Göde'nin belirttiğine göre (1994: 53) Atatürk; eşi Latife Hanım'la birlikte Kayseri Lisesine uğramış ve ardından da okulun hatıra defterini imzalamıştır. Dolayısıyla Çağlar'ın ilk söylevini okuduğu ve heyecanla Mustafa Kemal'in yolunu gözlediğini belirttiği ilk karşılaşmanın tam tarihi; 14 Ekim 1924 olarak doğrulanmış olur: "*Atatürk, Kayseri'ye ikinci defa olmak üzere 13 Ekim 1924 tarihinde Erzurum dönüşünde gelmiş ve eşi Lâtife Hanım ile iki gece kalmışlardır. Bu gelişlerinde Kayseri Lisesi'ne de uğramış ve eşi Lâtife Hanım ile birlikte okulun hâtıra defterini imzalamışlardır*." (Göde, 1994: 53)

3. Üçüncü ziyaret; 20 Eylül 1928'de olur.

Atatürk; yaptığı inkılapların toplum tarafından kabul görmesi ve de doğru anlaşılması için -inkılapların öncesinde yahut hemen sonrasında- sık sık yurt gezilerine çıkmış ve halkın nabzını ölçmüştür (Özgen, 2023). Örneğin; Harf İnkılabı (1 Kasım 1928) öncesinde yurdun değişik yerlerini ziyaret edip halkın nabzını yoklamış ve meydanlara kurduğu kara tahtada halka; yeni harfleri öğretmeye gayret ettiği olmuştur. Bu bakımdan Atatürk'ün; Kayseri'yi üçüncü kez ziyaret edişi oldukça önemlidir: "*Atatürk, 20 Eylül 1928'de Kayseri'ye üçüncü defa gelişlerinde, Belediye bahçesine karatahta koydurarak, Kayserililer ile yeni yazı üzerinde görüşmeler yapmıştır. Yeni yazıyı on günde öğrendiğini söyleyen bir Kayserili vatandaşı göstererek: 'Bak İsmet, on günde öğrenmiş' diyerek takdir etmiştir."* (Göde, 1994: 53-54).

4. Dördüncü ziyaret; 4 Şubat 1934'te olur.

Atatürk'ün bu ziyareti, Kemal Göde'nin makalesinde yer almayıp Yüksel Özgen'in ansiklopedi maddesinde belirtilmiştir. Atatürk, çok partili sisteme geçişin ülke siyaseti adına faydalı bir gelişme olarak görür ve bu konuda arkadaşı Fethi Okyar'la görüşerek Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması için teşvikte bulunur. Parti kurulur fakat bir süre sonra kapanır. Bunun üzerine de Atatürk; yurt gezilerine çıkarak birçok yeri ziyaret eder. Ziyaret, Kayseri'den başlayıp Sivas, Tokat, Amasya, Samsun ve Trabzona'a doğru uzanır. Atatürk buralarda halkı dinler, sıkıntılarıyla ilgilenir. Ayrıca, bazı okullara uğrayıp derslere girer, dil ve tarih üzerine konuşmalar yapar. Bu noktada Kayseri Lisesi ve Sivas Kız Öğretmen Lisesine uğradığı belirtilmiştir (Özgen, 2023).

5. Beşinci ziyaret; 4 Şubat 1934'te olur.

Atatürk bu ziyaretinde; şehirde olan faaliyetleri yerinde görmek istemiş ve uçak fabrikasını, Talas'ı, Hunat Hatun Türbesi Kaidesi ve Camisi'ni yetkililerden bilgi alarak yerinde gözlemlemiştir (Göde, 1994: 54).

Atatürk'ün Kayseri ziyaretleri hakkındaki bilgileri bu şekilde özetlemek mümkündür. Behçet Kemal'in; Atatürk'ü ilk kez gördüğü tarih böylelikle netlik kazanmıştır. Bu bakımdan literatüre; önemli bir bulgu daha kazandırılmış olur. Şair; Atatürk'ü ilk görüşünden sonra (14 Ekim 1924'ten sonra) Ankara'da, onun yanında kalmak ve onu görebilmek ümidiyle ona yakın olmayı arzu etmiş ve bu sebeple Ankara'da Maden Mühendisi olarak kalmayı tercih etmiştir. Şair bu durumu şöyle aktarır: *"İlk görüşümden sonra her yıl, her büyük başarısından sonra ona sevgim ve hasretim arttı. Maden Mühendisi olarak Ankara'da, Vekâlet'te çalışmak isteyişim, sırf onun şehrinde olup onu görebilmek içindi."* (Kocatürk, 2005: 250). Daha sonra Behçet Kemal; Atatürk'ü görme ümidiyle "*Görmeye Geldim*" adıyla 1932'de bir şiir kaleme alır. Bu şiiri, birkaç arkadaşıyla birlikte çıkarttığı bir derginin ilk sayfasına basar ve Meclis'in önünde dergiyi satmaya başlar. Şiiri okuyanlar yazanı merak eder fakat Çağlar'ın gayesi beğeni toplamak değil sesinin Atatürk'e ulaşmasını sağlamaktır. Behçet Kemal bu durumu şu ifadelerle aktarır: "*Benim gibi pek genç aşıkları ile günlerce yollara düştük. Nihayet bir gün dayanamadım. 'Görmeye Geldim' diye hicranımı haykıran uzun bir manzume yazdım. Bunu birkaç arkadaşla çıkarıverdiğimiz derginin ilk sayfasına bastık. Meclis'in kapısında kendimiz sattık. Okuyanlardan çoğu merak etmiş, beni tanımak istediler."* (Kocatürk, 2005: 250).

Şair daha sonra; o dönemin Türk Ocakları Genel Başkanı olan Hamdullah Suphi Tanrıöver'e giderek şiirden ve Atatürk'ü görme arzusundan bahseder. Tanrıöver, Atatürk'ün Çankaya Köşkü'nde tertip edilen akşamki toplantıda şiiri Atatürk'e göstereceğini söyler. Daha sonra; Atatürk, Behçet Kemal'in bu şiirinden haberdar olur. Şiirin altına bir iki cümlelik takdir cümlesi yazarak imzasını atar ve genç şair Behçet Kemal'e gönderir. Atatürk imzalı bu şiiri Behçet Kemal'e ulaştıran kişi Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir. Fakat Behçet Kemal bu durumdan hiç memnun olmaz. Çünkü o, Atatürk'ten övgü almak ya da ona yaranmak için değil onu görmek için bu şiiri yazdığını söyler:

"*(...) Ertesi gün haber gönderip müjdeyi verdi. Mustafa Kemal, dergideki şiirin altını bir iki takdir cümlesiyle imzalamıştı. Alıp cebime koyarken Hamdullah Suphi'ye de dedim ki: 'Ben ne hediye, ne de aferin almak için yazmadım bunu! Ben birisine hasretim, onu görmek istiyorum.' (...)*" (Kocatürk, 2005: 250).

Şair ertesi gün Çankaya Köşkü'ne, Atatürk'ün huzuruna çağrılır. Behçet Kemal; Atatürk'e ait en büyük ve en kıymetli anısı olarak atfettiği bu görüşmeden şöyle bahseder:

> *Ertesi günü akşam, köşkün arabası beni, Samanpazarı'nda Yahudi Mahallesi'ndeki pansiyonumdan almaya geldi. Huzuruna girdiğim zaman dizlerim titriyordu. Elini öperken, "Sen ne asi çocuksun, aferin gönderdik yaranamadık, ille görecekmişin, gör bakalım!" diye gülümsedi. Ben kısık bir sesle, "Gördüm, gidecek miyim efendim?" deyivermişim. "Yok!" diye güldü. "Al şu sandalyeyi karşıma otur! Biz arkadaşlarla konuşuruz, sen sabaha kadar beni seyret, ne olacak saki?" dedi. İşte Atatürk'e ait en büyük ve en kıymetli hatıram budur.* (Kocatürk, 2005: 251).

Şairin burada bahsettiği olay Gökşen'in eserinde biraz daha farklı geçer. Gökşen'in aktardığına göre (1970: 61-64); Behçet Kemal bir kahvehanede otururken birkaç gencin bir dergi çıkaracaklarını, adını da *Hep Gençlik* koyduklarını fakat derginin başyazısını kimin yazacağına karar veremedikleri için tartıştıklarına tanık olur. Çağlar, bu gençlerin masasına oturur, kendini tanıtır ve daha evvel yazdığı "*Görmeye Geldim*" şiirini okur. Gençler etkilenir ve başyazının bu şiir olmasına karar verir. Akabinde şiir *Hep Gençlik* dergisinde başyazı olarak yayımlanır. Hamdullah Suphi Tanrıöver bu şiiri okur, beğenir ve Çankaya sofrasında Atatürk'e iletir. Atatürk de şiirin altına "*Aferin çocuk*" yazar, imzalar ve genç Behçet Kemal'e yollar. Bu imzalı şiir, Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından Çağlar'a ulaştırılır fakat o pek memnun kalmaz zira iltifat almaktan ziyade Atatürk'ü görmeyi istemektedir.

Sonrasında Behçet Kemal'e bir haber gelir: Köşk'ten bekleniyordur. Genç şair o esnada Samanpazarı yakınlarındaki Çukur Mahallesi'nde bir pansiyondadır ve genç arkadaşlarıyla hararetli bir konu konuşmaktadır. Haberi alır almaz harekete geçer. Kendisine yollanan Atatürk'ün otomobiline binerek yola koyulur ve Köşk'e varır. Vardığında; gözlerini Atatürk'ten ayıramaz, ona hayranlıkla bakar ve Atatürk bu durumu anlayarak ona güler.

Sonrasında; Behçet Kemal ile Atatürk arasında şöyle bir diyalog geçer:

Atatürk: *İşte geldin ve beni gördün.*

Çağlar: *Hemen gidecek miyim efendim?*

Atatürk: *Öyleyse şu iskemleye otur, sabaha kadar beni seyret... Fakat beni görmek kâfi değil, anlamak gerek…*

(Bir müddet sonra)

Atatürk: *Yüzünü bir çevir bakayım, sen Kayseri'deki o genç olmayasın!..*

Çağlar: *Evet efendim, ta kendisi.*

Fakat genç şair; etraftaki insanların tavrından rahatsız olur. Şair bu anı; *Dolmabahçeden Anıt-Kabire* adlı eserinde şöyle anlatmıştır: "*Etrafındakiler, sevgisine ister istemez menfaat ve riya katanlar, halis ve tertemiz aşkıma hem şaşıyor, hem imreniyorlardı. Ben ayakta, dizlerim titreyerek, gözlerim dolu dolu, çırpınıyordum (…)*" (Çağlar, 1955: 36). Oysa Behçet Kemal; Atatürk'ü çıkar gözetmeden samimi bir inançla sevdiğini Hamdullah Suphi Tanrıöver'e kullandığı şu ifadelerle dile getirmiştir: "*Ben de ne gözüne girmeyi düşünüyordum, ne câize almayı… Adımı dalkavuğa çıkaran densizler oldu. (…) Ben eski şairler gibi câize almak için yazmadım; aferin almak için de değil*." (Çağlar, 1955: 36).

Şair; Utkan Kocatürk'le yaptığı görüşmede, Atatürk'ü son görüşünü 16 Mayıs 1937 olarak belirtir (Kocatürk, 2005: 251). Hatta bu son görüşmede[94] Atatürk, Çağlar'a hitaben: "*Millî şair geçiniyorsunuz beyefendi, millî günlerde nerdesiniz?*" der. Çağlar'da; "*Ne yapayım efendim, günlerimizden yalnız 19 Mayıs'ı kutluyorlarsa, ben tek başıma 16 Mayıs'ı kutlayamam ya!*" cevabını verir. Bu cevap üzerine Atatürk güler.

[94] Behçet Kemal'in Atatürk'le son görüşmesinin diğer detayları için mutlaka bakınız:
Kocatürk, U. (2005). *Atatürk Çizgisinde Geçmişten Geleceğe (Atatürk ve Yakın Tarihimize İlişkin Görüşmeler, Araştırmalar, Belgeler)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, s. 251.

2.2.3. Sanat Gayesi ve Türklük Şuuru

Behçet Kemal; edebî hareketlilik bağlamında canlı bir döneme tanıklık etmiştir. Bu hareketliliği şu şekilde sıralamak mümkündür: Fecriâti Topluluğu (1909), Genç Kalemler Hareketi (1911), Beş Hececiler (1914), Yedi Meşaleciler (1928), Garipçiler (1941), Hisar Topluluğu (1950), Mavi Grubu (1952), İkinci Yeni Hareketi (1954).[95] Görüleceği üzere şairin yaşamında meydana gelmiş sekiz farklı edebî aksiyon vardır. Fakat Çağlar; bu aksiyonlara dâhil olmayıp kendi yolunda ilerlemek istemiş, edebiyat anlayışını Mustafa Kemal'e ve devrimlerine adamıştır. Bu adanmışlık, şairin edebî anlamda yetersiz ve sınırlı şiir kabiliyetine sahip biri olarak anılmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim İnci Enginün, "*Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*" adlı eserinde Behçet Kemal'in sanatından bahsederken onun; üstün sanat derecesine yükselemeyen, şiir kabiliyeti oldukça kısıtlı olan, Atatürk'e bağlılığını taşkın bir ifade ile dile getiren, duygu ve ülküleri zamanla basmakalıp bir hâle gelen, diğer şairlere kıyasla bir gelişme gösteremeyen, kalıcı ve etkili şiirler yazamayan biri olarak nitelendirmiştir:

> *Memleket şairlerinin bazılarında hamasî taraf ağır basar. Behçet Kemal Çağlar (1908-1969) çok kısıtlı şiir kabiliyetiyle Cumhuriyet'in dayandığı temelleri, Önder'i, tarihî bakış tarzını ihmal etmeksizin işler. Coşkun söyleyişi hiçbir zaman üstün sanat derecesine yükselememiştir. Millî ülküye, Atatürk'e bağlılığını taşkın bir ifade ile dile getirmiş, birçok şaire örnek olmuştur. Halk şiir geleneği tesirinde hece veznini ve kafiye düzenini mekanik şekilde kullanması, şiddetli kelimeler ve tonla ifade ettiği duygu ve ülküleri zamanla basmakalıp bir hâle dönmüştür. Halk şiir geleneğinden yararlanarak çok kıvrak söyleyişe ulaşan diğer şairler yanında bir gelişme gösteremeyen Behçet Kemal'in Atatürk'e bağlılığı ve sevgisi de ne yazık ki kalıcı ve etkili şiirler yazmasını sağlayamamıştır.* (Enginün, 2016: 55).

Sanat gayesini inkılabın hizmetine gönüllü olarak verdiğini açıkça dile getirmiş bir şairin (Gökşen, 1970: 35), eserlerine eleştirel perspektiften bakmak oldukça doğaldır. Fakat bir sanatçının; fikirlerini aktarmada yahut inandığı değerleri dile getirmede veyahut başkaca bir gayeyle sanatı araç olarak kullanmasından; onun üstün sanat derecesine sahip olmadığı ve bu bakımdan yetersiz bir sanatçı olduğu veya diğer sanatçıların gerisinde kalan kabiliyetsiz bir sanatçı olduğu sonucuna varmak; irdelenmesi gereken bir konudur. Bu durum; bireyin sanat kavramından ne beklediği ve ne anladığıyla ilgilidir ve oldukça değişken bir durumdur. Dolayısıyla; sanatkârlık üzerine yapılacak değerlendirmeler, dikkat gerektiren zor bir eylemdir.

[95] Meşrutiyet ve Cumhuriyet Dönemi edebiyat toplulukları hakkında detaylı bilgi almak için bakılabilir: Emiroğlu, Ö. (2019). *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Bu noktada Çağlar'ın sanatını; içinde bulunduğu tarihi bağlamdan, özellikle Millî Mücadele Dönemi'nden ayrı düşünmemek gerekir. Çünkü onun sanat gayesinde; vatanı kurtaran Halaskâr Gazi'yi ve kurtarılan vatanın kendisini anlatmak vardır. Çağlar'ın sanatı; bu değerleri gelecek nesillere aktarmada, yaşatmada bir araçtır. Bu durum Şerif Aktaş'ın *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi (1920-1940)* adlı eserinde şu cümleyle aktarılır: "*Onun için gaye, samimi olduğu konusunda şüphe edilmeyen duygularını ve bu duygularla zenginleşen yeni bir değer kazanan Anadolu'ya ait gözlemlerini ifade etmektir*." (Aktaş, 1998: 124). Bu bakımdan Çağlar'ın sanatında; işlenen bir tez, halka anlatmak istenen bir Türklük şuuru vardır.

Türklük şuuru, Behçet Kemal'in fikir ve sanat dünyasında, Halaskâr Gazi kavramıyla sembolize edilir. Şair; Türklük bilincini eserlerine taşıma konusunda oldukça verimli çalışmalar yürütmüştür. Uzun yıllar okul kürsüsünde öğretmenlik yapan Behçet Kemal için Türklük bilincini öğrencilere verebilmek oldukça önemlidir. Bu noktada onun öğretmenliği bu gaye için eşsiz bir fırsat olarak gördüğü de açıktır. Çağlar bu konuda şöyle der: "*Bence bir öğretmenin -tarih, fizik… ne öğretmeni olursa olsun- ilk ve en büyük ödevi, Türk çocuğunda Türklük şuurunu uyandırmak olmalıdır. Türk çocuğuna imlâdan, fizikten, hendeseden evvel lâzım olan şey Türklük şuurudur*." (Gökşen, 1970: 47). Çağlar bu amaçla; Türklük bilincini çocuklara aşılamak için 450'yi bulan çocuk şiirleri kaleme almıştır. Bu şiirler, *Yeni Okul Bilgisi* isimli dergide 1956- 1965 yılları arasında yayımlanmıştır. Şairin hedef kitlesi, ilkokul dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileridir. Şairin bu şiirleri yazması 9 seneyi bulur. (Gökşen, 1970: 47-48).

Çağlar'ın Türklük bilinci, -kuşkusuz- Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına olan bağlılığından beslenmiştir. Çünkü Çağlar'ın dünyasındaki Atatürk imajı, Türk'teki kutsal gücün şahlanışını ifade eder (Aktaş, 1998: 127). Ayrıca Çağlar, Atatürk'e yapılan düşmanlığı Türk'e yapılan düşmanlık olan yorumlar (Çağlar, 1994b: 36). Şair bu sebeple vatan sevgisini ve Türklük bilincini, Atatürk'ün kahramanlığı üzerinden anlatır. Üstelik bu konuda ortam ve zaman ayrımı da yapmaz. Örneğin bir camide, Atatürk'ün zaferinden ve İslâmiyet'ten bahseden bir vaaz bile verir. Çağlar, burada verdiği vaazda; zaferlerinden ötürü Atatürk'e dua eder ve cemaat de"âmin!" diyerek ona eşlik eder.[96]

[96] Melih Cevdet Anday bu olayı şöyle anlatır: "*Çağlar, içtenliğine, etkinliğine güvenerek vaız vermeyi bile denedi: Bir gün, Ayvalık'ta, bir cami hocası üslûbuyle "Atatürk Devrimleri ve İslâmiyet" üzerine konuştu. Atatürk zaferleri olmasaydı camilere çanlar takılacağını anlattıktan sonra: "Cenab-ı Hak, Atatürk düşmanlarını kahhar ismiyle kahreylesin!" dediği zaman cami, "amin" sesleriyle çınlamıştı*." (Anday, 1969 akt. Gökşen, 1970: 56).

2.2.4. Eser Kronolojisi [97]

1932: Erciyas'tan Kopan Çığ

1932: Ergenekon

1933: Çoban

1933: Burda Bir Kalb Çarpıyor

1933: Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı

1935: Attila Tarihi Piyes

1935: Halkevleri

1937: Göklerin Fethi

1937: Hasan Âli Hayatı ve Eserleri

1938: Mütarekeden Sonrakiler: 1918-1938

1938: Timur

1940: Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler

1940: Girit'in Talihi ve Kıbrıs

1945: İlköğretim Destanı

1947: Hür Mavilikte

1954: Namık Kemal

1955: Dolmabahçeden Anıt-Kabire

1959: Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler

1960: Tarık

[97] Eser kronolojisi oluşturulurken; eser adlarının orijinal imlasına dikkat edilmiştir. Şairin vefatından önce ve sonra basılmış olan eserlerin; ilk basım tarihleri, henüz basılmamış olan *Ergenekon* ve *Timur* adlı piyeslerin ise; sahnelenme tarihi esas alınmıştır.

1960: Dünyadan Kırk Büyük

1962: Dünyadan 40 Anıt

1964: Dünyadan 40 Olay

1965: Atatürk: Şiirler

1966: Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar

1966: Benden İçeri

1967: Türk Edebiyatı I

1967: Türk Edebiyatı II

1967: Türk Edebiyatı III

1967: Atatürk Denizinden Damlalar

1968: Türk Şiirinde Aşk

1968: Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri

1968: Battal Gazi Destanı

1971: Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine

1972: Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri

1973: Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler I

1973: Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler II

1994: Benden İçeri[98]

1994: Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962

1994: Türk'üm Ben

1997: Destanlar

[98] Bu eser, -birtakım değişikliklerle- Selcan Teoman tarafından hazırlanmış ve şairin adıyla yeniden basılmıştır.

3. BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR'IN ESERLERİ[99]

3.1. Müstakil Şiirler

3.1.1. Erciyastan Kopan Çığ

Çağlar, B.K. (1932). *Erciyastan Kopan Çığ*. İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi (Milliyet Matbaası).

Eser, Behçet Kemal'in basılmış ilk şiir kitabıdır. Millî Kütüphane yer numarası: 1933 AD 1359 şeklindedir. Eserin oluşturulma gayesi, 2. sayfada şairin kendisi tarafından şu ifadeyle izah edilir: "*Bu kitabımı kötü şairlik hevesini tatmin için çıkarıyorum (...)* ". Eser, 20 cm uzunluğunda, 125 sayfa 4 bölümden oluşur. Eserin arkasında; "Lûtfen düzeltiniz" başlığı altında eserde geçen bazı hataların düzeltilmiş hâlleri ve eserdeki şiirlerin adlarını ve sayfa numaralarını belirten bir "İçindekiler" kısmı da verilmiştir. Eserin içindekiler kısmında oldukça fazla hata tespit edilmiştir. Bazı şiir adları eksik, bazı şiir adları ise yanlış verilmiştir. Bu sebeple şiir adları ve sayfa numaralarında; metin içindeki asılları dikkate alınmıştır. İlk bölüm; "Kaleye Çekilen Sancak Gibi" başlığıyla 10 şiiri, ikinci bölüm; "Benim Yaşımdakilere" başlığıyla 15 şiiri, üçüncü bölüm; "Bir Şahin Pençesinde" başlığıyla 18 şiiri, dördüncü bölüm ise "Akasya Dallarında Gün" başlığıyla 18 şiiri ihtiva eder. Eserde; toplam 61 şiir mevcuttur. Bu bölümler ve ihtiva ettikleri şiir adları; eserde yer aldığı sayfa numaralarına göre şöyle sıralanabilir:

Birinci Bölüm: "Kaleye Çekilen Sancak Gibi"

1. *Çığ Gibi* (s. 5)
2. *Kaleye Çekilen Sancak Gibi* (s. 7) [100]
3. *Görmeye Geldim* (s. 9)
4. *İç Anadoludan Bir Ses* (s. 12)
5. *26 – 30 Ağustos* (s. 14)
6. *Kızılırmak* (s. 16)

[99] Eserlerin künyelerinde ve muhteva tetkikinde; Ankara Millî Kütüphane arşiv kaynaklarındaki birinci basımları esas alınmış ve Millî Kütüphane koleksiyonundaki yer numaraları da metin içinde ayrıca belirtilmiştir.

[100] Şair bu şiirin altına; "*13 Şubat 1929 Hukuk Mektebinde bir gece*" notunu iliştirmiştir.

7. *Namık Kemal İçin* (s. 20)
8. *Kubilây'ın Ruhuna* (s. 22)
9. *Biz Kemalistiz* (s. 24)
10. *İktisat Seferberliği* (s. 26)

İkinci Bölüm: "Benim Yaşımdakilere"

1. *Benim Yaşımdakilere* (s. 29)[101]
2. *Ben Nasıl Yazarım; Niçin Yazarım?* (s. 31)
3. *Genç Miyiz Ki, Sanki Biz?* (s. 34)
4. *Tanıdığım ve Tanımadığım Kardeşlerime* (s. 37)
5. *Pars* (s. 39)
6. *Eskiden Anadolu: Kel Başa Şimşir Tarak* (s. 40)
7. *Para Yüksekte, Bayrak Alçakta* (s. 41)
8. *Hayata Atılırken* (s. 44)
9. *Madenciye* (s. 46)
10. *Zilber, Blick* (s. 47)[102]
11. *1925 Te Sansör Edilmiş Bir Piyesten Tablolar* (s. 48)
12. *Sıra Bizim* (s. 52)[103]
13. *Harç* (s. 55) [104]
14. *Babil Esareti* (s. 56)
15. *Nazım Hikmet'e Davetiye Bizim Safımıza Gel!* (s. 58) [105]

Üçüncü Bölüm: "Bir Şahin Pençesinde"

1. *Bir Şahin Pençesinde* (s. 63) [106]

[101] Şair bu şiirin altına; "*17--- Eylûl--- 1931 Cemiyetimizin içtimaında*" notunu iliştirmiştir.

[102] Şair şiir başlığının altına; "*Gümüşü gankından ve kurşundan ayırmak için toprak potalarda ve yüksek hararette kaletmek lâzımdır. Gümüşün bu tezahürüne Zilber blick denir. ---Kimyager Kekole: Cilt 11*---" alıntısını iliştirmiştir.

[103] Şair şiir başlığının altına; "--*Babıâli Yokuşundakilere*--" notunu iliştirmiştir.

[104] Şair şiir başlığının altına; "--*Gençliğin dilinden*--" notunu iliştirmiştir.

[105] Şair bu şiirin arkasından, 61. sayfaya yazdığı şu ifadelerle okuyuculara seslenir: "*Bazen çarpık, bazen sinsi, bazen coşkun ihtirasların ve arada sırada marazî, çocukça, tahassüslerin mahsulü olan bu yazıları, neşretmek benim için belki bir hicap.. Fakat ne çare! Eserimi ve emeğimi kendi elimle yırtamadım! Ey kari! Eğer hakikaten beni anlamaya başladınsa onlardan beğenmediklerini kendi elinle yırt ve sahife numaralarını tashih et!..*"

2. *Beni Anlayan Okusun* (s. 65)
3. *Haykırabilsem* (s. 67)
4. *Dağlı* (s. 68)
5. *Billûr Kahkaha* (s. 70) [107]
6. *Ah İnanmak* (s. 71)
7. *Yaptığım Kâbe* (s. 73)
8. *Neron Gibi* (s. 74)
9. *Uykusuz Geceler* (s. 75)
10. *Akşamdan Sabaha* (s. 76)
11. *Gök Boncuğum Kimdeyse Gönülcüğüm Ondadır* (s. 77)
12. *Onu Ararken* (s. 79)
13. *O, Benim Nem Oluyor?* (s. 80)
14. *Kalbimde Bir Geçit Resmi* (s. 81) [108]
15. *Ey Şimşeğin Kırbacı* (s. 84)
16. *Parise Girer Girmez* (s. 85)
17. *Beklenilen Birine* (s. 86)
18. *Bir Metrûk Mabet Diye* (s. 88)

Dördüncü Bölüm: "Akasya Dallarında Gün"

1. *Akasya Dallarında Gün* (s. 89) [109]
2. *Kitabımda Boş Kalan Sayfalar* (s. 91)
3. *Dünyayı Senden Görüyorum* Mahlûklar Ve Ben (s. 93) [110]
4. *Nem Olsa, Ne İsterim* (s. 97)
5. *Guruba Krşı* (s. 98) [111]

---

[106] Şair bu şiirin altına; "*25 – 26 Şubat 932 Bir gezintide*" notunu iliştirmiştir.

[107] Şair şiir başlığının altına; "*—Gençlik ıstırap duymuyor mu? diyenlere*--" notunu iliştirmiştir.

[108] Bu şiir üç bölümden oluşur. Birinci bölüm; "*Git kapılanma*" başlığıyla, ikinci bölüm; "*Gel, senin olsun*" başlığıyla, üçüncü bölüm; "*Gönlün tahtın değildi*" başlığıyla belirtilmiştir.

[109] Şair bu şiirin altına; "*12 Şubat 1930 Bir misafirlikte..*" notunu iliştirmiştir.

[110] Bu şiir beş bölümden oluşur. Birinci bölüm; "*Çiçekler*" başlığıyla, ikinci bölüm; "*Ağaçlar*" başlığıyla, üçüncü bölüm; "*Kuşlar*" başlığıyla, dördüncü bölüm; "*Hayvanlar*" başlığıyla, beşinci bölüm; "*Kadınlar*" başlığıyla belirtilmiştir.

6. *Ben* (s. 100)
7. *Eski Emellerime..* (s. 101)
8. *Beklemiştim, Bekliyorum* (s. 102)
9. *Ah Bu Issız Geceler* (s. 105)
10. *Yağmur* (s. 106)
11. *Sıcak Bir Yaz Günü* (s. 107)
12. *Ey Yeni Cem Nerdesin?* (s. 108)
13. *Akşam* (s. 110)
14. *Hasbihal* (s. 112) [112]
15. *Bir Daha Sorma* (s. 116)
16. *Yollar* (s. 121)
17. *Eştim Eştim Kum Çıktı* (s. 123)
18. *Gizli Tellerden Biri* (s. 124) [113]

3.1.2. Burda Bir Kalb Çarpıyor

Çağlar, B.K. (1933). *Burda Bir Kalb Çarpıyor*. İstanbul: Sühulet Kütüphanesi, (Ankara Matbaası).

Eser, toplam da 77 şiiri ihtiva eder. Bu şiirler arasında, şairin henüz basılmamış olan *Ergenekon* piyesinin tamamının yahut bir kısmının manzum olarak verildiği görülür. Verilen bu manzum kısım, toplam şiir sayısına dâhil edilmiştir. Eser; 20 cm uzunluğunda, 170 sayfadır. Millî Kütüphane yer numarası: 1933 AD 1254 şeklindedir. Behçet Kemal'in, basılan ikinci şiir kitabıdır. Eserde, ilk kez yayımlanan şiirler olmakla birlikte; şairin ilk şiir kitabında yayımladığı şiirlerden bazıları burada tekrar yayımlanmış, bazıları da yeni değişikliklerle yeniden ele alınmıştır. Eserde yer alan şiir adları ve bulunduğu sayfa numaraları şöyle sıralanabilir:

1. *Asırlaca* (s. 3)[114]

[111] Şiirin başlığı belirtildiği gibi "*Guruba Krşı*" şeklinde geçmektedir.
[112] Bu şiir iki bölümden oluşur. Birinci bölüm; "*Diyor ki*" başlığıyla, ikinci bölüm; "*Diyorum ki*" başlığıyla belirtilmiştir.
[113] Şair şiir başlığının altına; "*Kitabım niçin burada bitti, niçin söyledim ve niçin sustum. Bu şiirim, bir fantezi içinde bu hakikati söyliyecek!*" notunu iliştirmiştir.

2. *Görmeye Geldim* (s. 5)

3. *En Büyük Türkün Huzurunda* (s. 8)

4. *İhtilâl* (s. 10)

5. *19 Şubattanberi..* (s. 13)

6. *İnanıyorum* (s. 16) [115]

7. *Köylere Gireceğiz* (s. 18)

8. *Samsuna Çıktığı Gün* (s. 20)

9. *Meddah Kim?* (s. 23) [116]

10. *Askerlik Günlerinde: Sadabaddan Geçerken* (s. 25)

11. *Hâmit Gününde* (s. 27)

12. *Nâzım Hikmet'e Davetiye Bizim Safımıza Gel!* (s. 29)

13. *Zilber, Blick* (s. 33)[117]

14. *Anlatacağım* (s. 35)

15. *Dağlı* (s. 37)

16. *Bir Kadın Arkadaş ve Onlar* (s. 39)

17. *Kızılırmak* (s. 41)

18. *Pars I* (s. 45)

19. *Pars II* (s. 47)[118]

20. *Onu Ararken* (s. 49)

21. *Nil Taşarken…* (s. 51)

22. *Giriyorum: I* (s. 53)

23. *Giriyorum: II* (s. 55)

---

[114] Şair şiir başlığının altına; "*---Dünyanın en büyük 'Ölmez'ine:---*" notunu ve sayfanın altına; "*O gece, 'yalnız benim için değil, her iyi ve yüksek şey için yaz!' demişti de…*" dipnotunu iliştirmiştir.

[115] Şair bu şiirin altına; "*Bu satırları yazarken iki gün sonra kıt'alarına dağılacak İhtiyat Zabit Vekilleri pencerenin altından şunu haykırıyorlar: Ey vatan! göz yaşların dinsin! Yetiştik çünkü biz!*" notunu iliştirmiştir.

[116] Şair bu şiirin altına; "*Babıali yokuşunun bir nükte için bütün bir dostluğu feda ediveren kötü spritüelliğine ithaf!*" notunu iliştirmiştir.

[117] Şair şiir başlığının altına; "*Gümüşü gankından ve kurşundan ayırmak için toprak potalarda ve yüksek hararette kal'etmek lâzımdır. Gümüşün bu tezahürüne Zilber Blick denir. ---Kimyager Kekole: Cilt 11---*" alıntısını iliştirmiştir.

[118] Şair, 19. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Bu da eksik! Kalbini dişlerime takıp dağıma yollanırken payıma almış olacağım…*".

24. *Istırap* (s. 57)

25. *Golfistirim* (s. 59)

26. *Keşke Anam Olaydın!* (s. 61)[119]

27. *İpek Mendil ve Yıldırım* (s. 63)

28. *Bir İçim Su* (s. 65)

29. *Senin Hatıran* (s. 67) [120]

30. *İstanbuldan Ayrılırken* (s. 69)

31. *Harp* (s. 71) [121]

32. *İğdelerde Akşam* (s. 73)

33. *Mabetten Hisara Kadar..* (s. 75)

34. *Otomobil ve Şöför* (s. 77) [122]

35. *1932-1933* (s. 79)

36. *Öyle Bir Haldeyim Ki..* (s. 81)

37. *Benim Tarihim* (s. 82) [123]

38. *Tarihten Bir Yaprak Daha: Mete Gününde* (s. 84)

39. *"Çoban"Dan Rasğele Parçalar* (s. 86)[124]

40. *Saat..* (s. 92) [125]

41. *Babil Esareti II* (s. 94)

42. *Haliçte Akşam..* (s. 96)

43. *Çoban'dan III: Türkümsü Bir Şey..* (s. 97)

44. *Çoban'dan IV: Kim, Benim Nem Oluyor?* (s. 98)

---

[119] Şair şiir başlığının altına; "*---Öz karındaşım olsaydın; sokakta rastgeldiğimde seni öperdim ve kimseler beni tayip etmezdi--- Ağniyetüleganî*" notunu iliştirmiştir.

[120] Şair, 21. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Dünyayı sende görüyorum: Mahluklar ve ben (Erciyastan kopan çığ)*".

[121] Şair bu şiirin altına; "*Hayvanlardan Parsı, çalgılardan Harpı, insanlardan Türkü, Araziden Bozkırı seviyorum… Ondan her şiirimde bunlar var!*" notunu iliştirmiştir

[122] Şair, 15. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Karbütör benzini toz gibi püskürten kısım. Manyeto: Miknatisi elektirikî ile işleyen âlettir. Dınamo: Benzini tutuşturacak şerareyi verir*".

[123] Şair, 9. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Bu, bir tek gün değildir.. Onu görür gibi olduğum günler var; bu bir.. Sonra da Gaziyi görünce, Halkevine girince ve ilâh.. Böyle günler hep böyle oldu.*".

[124] Şiir 3 kısımdan oluşmuştur: Birinci kısım; "*Çoban Söylüyor*", ikinci kısım; "*Çoban Kızı Söyliyor*", üçüncü kısım; "*Bey, Söyliyor*" başlığıyla verilmiştir.

[125] Şair, 3. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Basit (güneş ve gölgeyle saati veren âlet)"*.

45. *Ey Yeni Cem, Nerdesin?* (s. 100)

46. *Ankara İstasyonunda* (s. 102) [126]

47. *Parise Girer Girmez* (s. 104)

48. *Maden Mühendisi I: Maurice Leconte-Denis'ten..* (s. 105) [127]

49. *Ülküme: Oyulmamış Bir Mihrap Gibi..* (s. 108)

50. *Mimar* (s. 110)

51. *Yahya Kemal'e Mektup: Başlarken* (s. 111) [128]

52. *Bir Kış Gecesi* (s. 113) [129]

53. *Sandalda Bir Şarkı* (s. 116)

54. *O Kızın Gözlerinde* (s. 117)

55. *Ay, "Ay Ay Ay" Der Gibi..* (s. 119) [130]

56. *Ceylan Avı* (s. 121)

57. *O Rüya* (s. 123)

58. *İmtihan* (s. 125)

59. *Ayçiçeği* (s. 127)

60. *Limanda* (s. 129)

61. *Şehre Geldiği Gün* (s. 131)

62. *Yanardağ* (s. 133)

63. *Bana Geidiği Gün* (s. 134)

64. *Fırtına* (s. 136)

65. *Gönül Veremi* (s. 139) [131]

---

[126] Şiir 2 kısımdan oluşmuştur: Birinci kısım; "*O, Ortada Yokken*", ikinci kısım; "*O, Görünür Görünmez*" başlığıyla verilmiştir.

[127] Şair bu şiirin altına; "*Hemşehrim ve meslektaşım Ahmede..*" notunu iliştirmiştir. Aynı zamanda bu şiir; 5 kısımdan oluşmaktadır. Şair, beşinci kısmın başına ; "*---Bu da benden---*" notunu iliştirmiştir.

[128] Şair bu şiirin altına; "*Başlandığı ve bittiği devreler arasında az zaman var. Fakat harp umumiden evvelki zamanla harp sonrası arasındaki fasıla ne kadar kısa ise fark ta o kadar fazla değimli?..*" notunu iliştirmiştir.

[129] Şair, 24. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*14 yaşındanberi âşık olmağa hevesliydimde..*".

[130] Şair, 3. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*O zamanki görüşüm. Sokak kızını bile sema ilâhesi gören bi. kör aşkım vardı; kör: Gözü bağlı çocuk Sevgi ilâhı gibi*.".

[131] Şair, 24. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Muhitin, ailenin fikri dolu bir mektup.. ağbeysi yazmış onu bir gün aklına uyup..*".

66. *Saksı Gibi Balkonda* (s. 141)

67. *Luvr Müzesinden* (s. 143)

68. *Ruhu Soyunmuş Gibi..* (s. 145)

69. *Nişan* (s. 146)

70. *Hâmiş* (s. 147) [132]

71. *Kitabımda Boş Kalan Sayfalar* (s. 149)

72. *Bizim Aşkımız Bizim İhtirasımız* (s. 151) [133]

73. *Ergenekon* (s. 153)[134]

74. *Açılırken* (s. 159) [135]

75. *34 Halkevi* (s. 162)

76. *Ankarada* (s. 164)

77. *Burda Bir Kalb Çarpıyor* (s. 168)[136]

3.1.3. Atatürk: Şiirler

Çağlar, B.K. (1965). Atatürk: Şiirler. İstanbul: Nebioğlu Yayınevi.

Eser; 19 cm uzunluğunda, 52 sayfa 26 şiirden oluşur. Millî Kütüphane yer numarası: 1966 AD 730 şeklindedir. Eserin iç kapağında; "Benden İçeri" ve "Birinci Kitap" ibareleri, 4. Sayfasında ise; "*Bu kitap Behçet Kemal Çağlar'ın şiirlerinin derlendiği "Benden İçeri" adlı eserinden ayrı baskı olarak yayınlanmıştır*" notu vardır.

---

[132] Şair şiir başlığının altına; "---*Öğrendim parmağımı ben ısıra ısıra: Mektup, gitmiş Parise, İspanyaya, Mısıra Yüz ellilikler gibi belli değilmiş yeri; Mektubum okunmadan geldi gerisin geri..*---" dörtlüğünü iliştirmiştir. Ayrıca şair, 16. dizeye şu dipnotu da eklemiştir: "*O mahiler ki derya içredir deryayı bilmezler!*".

[133] Şair, 9. dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Bu bir vakıtlar dünyayı taksim eden topal Timorla kör Bayezit için piyes yazıyoruz demek değildir. Vakıa o zamandan başlamıştık ya!*.".

[134] Bu başlıkla verilen metnin, şairin henüz basılmamış olan *Ergenekon* piyesinin tam metnini ihtiva ettiği görülmüştür. Şair, başlığın altına; "*Bu, Ergenekon efsanesini canlandırmaktan ziyade Ankara şahikasında doğan güneşin büyüklüğünü ve eşsizliğini tarih çerçevesi içinde göstermek, Ergenekodan Ankara'yı görmek için yazılmış ve 27 Birincikânun Gazi gününde Ankara Halkevi sahnesinde temsil edilmiştir*." notunu iliştirmiştir. Bu not; şairin *Ergenekon* piyesi ile ilgili bilgi içermesi bakımından oldukça önemlidir.

[135] Şair son dizeye şu dipnotu iliştirmiştir: "*Bu son cümleyi bütün bir kalabalık haykırdı*".

[136] Şair şiir başlığının altına, aşağıdaki dörtlüğünü iliştirmiştir.

"*Yurdun çarptırsın diye her neşesi, her gamı,*
Bin kat daha canlısı her göğüste atanın
Unuttum: Envalitte yoksa Panteonda mı?
Bir kavanoz içinde yüreği Gambetanın! ".

Ayrıca; eserin 1965 yılı Kasım ayında, Nebioğlu Yayınevinde basıldığını belirten bir not daha vardır: "*Bu kitap 1965 yılı Kasım Ayında Nebioğlu Yayınevinde Basıldı*." Eserin en arka sayfasında; Reşat Ekrem Koçu'nun "Türk Zaferleri" adlı eserine dair kitap önerileriyle yayınevinden çıkan diğer kitapların listesi okurlara tavsiye niteliğinde verilmiştir. Eserde yer alan şiirler, tarih ve yer adlarıyla birlikte verilmiştir. Bu bilgiler şöyle sıralanabilir:

1. *Tablo* (Afyon, 1950)
2. *Samsun Güneşi* (Ankara, 1935)
3. *Dadaş Mustafa Kemal* (Erzurum, 1960)
4. *Görmeye Geldim* (Ankara, 1932)
5. *Yüzyıllarca* (Çankaya Sofrası, 1933)
6. *Başkaldırıma* (İstanbul, 1937)
7. *İzinde* (Ankara, 10 Kasım 1938)
8. *Nöbetçi Millet* (Ankara, 1940)
9. *Atatürk'e İlk Mektup* (Ankara, 1945)
10. *Mezarının Başında* (İstanbul, 1946)
11. *Anıtkabrin Yazılarına İki Derkenar* (İstanbul, 1962)
12. *Atatürk'e Raporlardan Parçalar I* (Ankara, 1939)
13. *Atatürk'e Raporlardan Parçalar II* (İzmir, 1955)
14. *Atatürk'e Raporlardan Parçalar III* (İstanbul, 1964)
15. *Bir Kerre Doğrul Atam* (İstanbul, 1959)
16. *İşte Doğruldun Atam* (İstanbul, 1960)
17. *Nisan – Mayıs Arası* (Ankara, 1960)
18. *Sana Her Günkünden Daha Muhtacız* (Her Yerde, 1950 - 1963)
19. *Asya Dönüşü* (Yenidelhi, 1964)
20. *Masallaşan Gerçek* (İstanbul, 1965)
21. *O, Bende Ömürboyu* (İstanbul, 1964)
22. *10 Kasım Mektupları I Atatürkçülere* (İstanbul, 1965)

23. *Bir 10 Kasım Hitabesi* (İstanbul, 1961)

24. *(10 Kasım Mektupları II) Sevgiliye* (İstanbul, 1965)

25. *(10 Kasım Mektupları III) Atatürkçülere* (İstanbul, 1965)

26. *(10 Kasım Mektupları IV) Yeni Milletvekillerine* (İstanbul, 1965)

3.1.4. Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar

Çağlar, B. K. (1966). *Kur'an- ı Kerim'den İlhamlar*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları (Toker Matbaası).

Eser; ilk olarak 20 Aralık 1965'te *Milliyet* gazetesinde yayımlanmaya başlamıştır (Gökşen, 1970: 124). Eserin kitap hâline gelmesi ve ilk baskısını yapması ise 1966 yılında olur. Millî Kütüphane koleksiyonunda eserin iki baskısı mevcuttur. İlki; 1966 baskısı[137] ikincisi ise 1995 baskısıdır[138]. Eser tetkikinde 1966 baskısı esas alınmıştır. Buna göre eser; 20 cm uzunluğunda, 112 sayfadan ibarettir ve 38 başlıktan oluşur. Bu başlıklar, Kur'an'da geçen sure isimlerinden seçilmiştir. Şairin bu eseri, Kur'an çevirisi olduğu zannedilerek döneminde ve döneminden sonraki süreçte de oldukça ağır eleştirilerin hedefi olmuştur. Oysa Behçet Kemal'in böylesi bir iddiasının ve de gayretinin olmadığı, bizzat kendi beyanlarıyla ortadadır. *Milliyet* gazetesinde; 19 Aralık 1965 tarihinde Behçet Kemal'in bir konuşması yayımlanır. Konuşma, bir röportaj mahiyetindedir ve eserin yayımlanmasına bir gün evvel çıkmıştır. Şair bu röportajda; eserinin mahiyetine ve oluşturulma gayesine dair önemli açıklamalarda bulunmuştur. Behçet Kemal'in röportajdaki beyanları, bu bağlamda oldukça önemlidir:

Gazeteci: *Bu çalışmaya ne zaman başladınız? Nasıl bir heyecanla ve hangi maksatla işe giriştiniz?*

Behçet Kemal: *Çok şükür, bütün insanların yaratıcısı ve koruyucusu olan Allah'ın emirlerini ille arapça olarak anlamadan ezberlemenin "müminliğin ilk ve hattâ tek şartı olduğu" şeklindeki dar ve sakat görüşü artık yenmiş ve geriye atmış bulunuyoruz. Türkçe çeviriler birbirini kovalayıp duruyor. Ben bu çevirileri, Kur'andaki, o akılda kolay kalıcı ve ruha*

[137] Eserin 1966 baskı künyesi: Çağlar, B. K. (1966). *Kur'an- ı Kerim'den İlhamlar*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları (Toker Matbaası). Millî Kütüphane yer numarası: 1966 AD 2156.

[138] Eserin 1995 baskı künyesi: Çağlar, B. K. (1995). *Kur'an- ı Kerim'den İlhamlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları. Millî Kütüphane yer numarası: 2018 AD 20828.

işleyici ahenkten yoksun kaldıkları için beğenmiyor, daha doğrusu, içime sindiremiyordum. Dilimize henüz mal olmamış sözcükleri kullananları da, dilimizden atılmış olan kelimeleri kullanmakta inat edenleri de hoş göremiyordum. Bugünkü türkçenin, başka dilden her şeyi çevirmeye pek elverişli, daha yatkın, daha uysal bir dil haline geldiğine inanıyordum. Bu şevkle, bu ihtirasla işe giriştim. Üç yıldır uğraşıyorum. Kendimi zorlamadan, metne daha uygun, ahenge daha yatkın söyleyişler buldukça devam ederek.. Geceleri, neredeyse, kendiliğinden zihnimde doğuveren bir kelimenin içimden seslenişi ile uyanıp yaza yaza...

Gazeteci: *Şimdi anlaşılıyor, niçin manzum tercümede ısrar ettiğiniz…*

Behçet Kemal: *Bir kerre, tercüme değil! Bu yersiz bir cür'et olur. Baksanıza: Kur'andan İlhamlar diyorum.. Değil Allahın kelâmını, herhangi büyük bir şairin şiirini bile başka dile ayni ifade ve ahenk gücü ile geçirmemiz mümkün olamaz. Sûrelerde emsalsiz bir şiyriyet var. Bu şiyriyeti elimden geldiği kadar kaybetmemeye ve metnin havası ile kavramından ayrılmamaya çalıştım… Gerçek ilham eseri bir şiir tam "nesre tahvil" edilemediğine göre, ilhamın çok, pek çok yücesi, peygambercesi olan vahy'in eseri kelime kelime nesre çevrilirse ondan ne kalır? Sâbit fikirli ve dar kafalı olmayan hangi iyman ve zevk sahibine okudumsa beğendiklerini gördüm de bu "İlhamlar"ı gün ışığına çıkarmaya ve matbaa harflerine emanet etmeye cesaret ettim. Şurasını tekrar belirteyim: Manzum olmaları, kaçınılmaz bir zaruretti bence. Allah bile kelâmının te'sirini derinleştirmek için nazmın unsurlarına, arasıra vezne ve hemen her zaman kafiyeye lüzum görmüş. Allahın bile ihtiyaç gördüğü bu özelliğe ben âciz bir insan nasıl riayet etmem? Nasıl bu güzel fırsatı ve imkânı araya veririm.*

(…)

Gazeteci: *Size zaman zaman "dinsiz" diye iftira atanlar olmuştur. Bakalım, onlar buna ne diyecekler?*

Behçet Kemal: *Öyleleri, İslâmlığı bir sömürülenler ve sürünenler dini gibi görünmekten kurtaran ve tek "bağımsız Müslümanlar" devletini kuran Mustafa Kemal'e bile dinsiz diyenlerdir. Bize dinsiz diyenler, bu yüce, bu müsamahalı dinin künhüne eremeyen zavallılardır. Onlar, koca Mevlâna'ya dinsiz diyemeyince Tebrizli Şems'i dinsiz diye öldürmiye girişen cinstendirler.*

Gazeteci: *Sizi bu yolda teşvik eden başka sebepler yok mu?*

Behçet Kemal: *Var elbette! Dar kafalı softanın elinden paslı taassup silâhını almak, "İşte Allahın kitabında, asıl bizim anladığımız, yüce, sosyal, insancıl telkinler ağır basıyor. Umacıyı anlatır gibi uydurma korkutmalardan vazgeç artık!" diyebilmek!.. Kaba softaların, Mahafet-üllah'ı yerine Yunus Emrelerin Muhabbetullahını getirebilmek! Açıkçası: Allahla korkutmak yerine, Allahı sevdirmek..*

(…)

19 Aralık 1965: Milliyet Gazetesi

Bu röportaj, *Kur'an- ı Kerim'den İlhamlar* adlı eserin Ön Söz kısmında "Kur'an'dan İlhamlar'a Dair Bir Konuşma" başlığıyla yayınevi tarafından imlâ ve ifade düşüklükleri de düzeltilerek verilmiştir. Konunun anlaşılması ve eser hakkındaki diğer bilgilerin açığa çıkması adına; Behçet Kemal'in bu röportaj metninden bir kısım yukarıdaki şekilde verilmiştir. Görüldüğü üzere, şairin eseri oluşturma gayesi; bir Kur'an tercümesi hazırlamak değildir. Şairin amacı, Kur'ân'ın şiirselliğine dikkat çekmek ve ondan edindiği ilhamla; yazdığı şiirlerin herkes tarafından okunmasına ve Kur'ân'ın anlaşılabilirliğine katkı sağlamaktır. Çağlar bu konuda; dar kafalı softa diyerek isimlendirdiği bağnaz muhitle savaş verdiğini ve vereceğini de dile getirir.

Eserin 14. Sayfasında Behçet Kemal'in bir ifadesine daha yer verilmiştir. Çağlar, bu ifadesinde gayesinin gerçekleşme sevincini paylaşmakta ve bu konuda yalnız kalmadığı için de oldukça sevinçlidir. Sevincini şu ifadelerle dile getirir: "*(...) Ve asıl beni sevindiren, Of'tan Elbistan'a, Kars'tan Konya'ya kadar nice yetkili din adamlarının da "asıl dindârın kim olduğunu anladık" diye benden yana çıkmaları, "ilhamlar"ımı dostlarına ve cemaatlerine okumaya başlamalarıdır (...)* ". Eserde yer alan başlıklar ve sayfa numaraları ise şu şekildedir:

1. *Fatiha Suresi* (s. 17)
2. *İnşirah Suresi* (s. 18)
3. *Zilzâl Suresi* (s. 19)
4. *Maun Suresi* (s. 20)
5. *İnfitar Suresi* (s. 21)
6. *Kaaria Suresi* (s. 22)
7. *Asr Suresi* (s. 23)
8. *Bakara Suresinden Ramazan Ayetleri* (s. 24)
9. *Fil Suresi* (s. 26)
10. *Tevkir Suresi* (s. 27)
11. *Hümeze Suresi* (s. 28)
12. *Felak Suresi* (s. 29)
13. *Nebe' Suresi* (s. 30)
14. *Gaaşiye Suresi* (s. 32)
15. *Bilad Suresi* (s. 34)
16. *Fecr Suresi* (s. 35)
17. *Leyl Suresi* (s. 37)
18. *İhlas Suresi* (s. 38)
19. *Kadr Suresi* (s. 39)
20. *Tiyn Suresi* (s. 40)
21. *Hadid Suresi* (s. 41)

22. *Tegaabun Suresi* (s. 46)

23. *Yasin Suresi* (s. 48)

24. *Nasr Suresi* (s. 56)

25. *Abese Suresi* (s. 57)

26. *Yusuf Suresi* (s. 61)

27. *Dehr Suresi* (s. 77)

28. *Kıyâmet Suresi* (s. 79)

29. *Kevser Suresi* (s. 81)

30. *Bakara Suresi Ayet - El - Kürsi* (s. 82)

31. *Adiyat Suresi* (s. 84)

32. *Rahman Suresi* (s. 85)

33. *Duhâ Suresi* (s. 90)

34. *Tâhâ Suresi* (s. 91)

35. *Fetih Suresi* (s. 100)

36. *Mü'minin Suresi* (s. 103)

37. *Alak Suresi* (s. 105)

38. *Müzemmil Suresi* (s. 106)

3.1.5. Benden İçeri

Çağlar, B.K. (1966). *Benden İçeri*. Ankara: Türk Matbaası.

Eser; şairin müstakil olarak basılan son şiir kitabıdır. 20 cm uzunluğunda, 420 sayfadan ibarettir. Millî Kütüphane yer numarası: 1967 AD 741 şeklindedir. Eserdeki şiirler, şairin kendisi tarafından seçme yapılarak bir araya getirilmiştir. Seçme işlemi, şairin daha evvel yazdığı eski şiirlerinin arasından olmuştur. Şair bu konuda şöyle der: "*İlk gençlik yıllarımda Erciyas'tan Kopan Çığ ve Burda Bir Kalp Çarpıyor adlı ilk şiir denemelerimi yayımladığım oldu. Fakat Benden İçeri'ye girmeyenleri, benim şiirlerim saymamaları, okuyucularımdan en ısrarlı dileğimdir*" (Gökşen, 1970: 128). Eser, şairin kendisi tarafından yapılan bir seçmeyle hazırlanması bakımından önemlidir. Eserdeki şiirlerin, 7 ana başlıkta tasnif edildiği görülür.

Bu başlıklar şu şekilde sıralanabilir:

1. Anayurt
2. Atatürk
3. Tedirgin Baş
4. Tutkun Gönül
5. Ankaralı Âşık Ömer
6. Eskilerin İzinde
7. Başka Bahçelerden.

3.2. Oyunlar

3.2.1. Çoban

Çağlar, B.K. (1933). *Çoban*. Ankara: (*Yayın Bilgisi Yok*).

Eser, Behçet Kemal'in basılmış ilk piyesidir. Millî Kütüphane yer numarası: 2014 AD 50665 şeklindedir. Eser, 20 cm uzunluğunda, 86 sayfa 2 perde 5 başlıktan oluşan manzum bir eserdir. Eserin ana başlığının altında; "*2 Perdelik Manzum Piyes*" ibaresi vardır. Eserde; "Birinci Tablo", "İkinci Tablo", "Üçüncü Tablo" şeklinde başlıklar vardır. Bu başlıklar, piyesin uygulamasına dair birtakım bilgiler içerir. Eserin son sayfasında; "Bu yanlışları kitabı okumadan düzeltiniz" başlığı altında, eserde geçen bazı ifade hatalarının düzeltilmiş hâlleri, hataların geçtiği sayfa ve satır numaralarıyla birlikte verilmiştir. Eserde yer alan başlıkların içerik düzeni şu şekildedir:

Birinci Tablo: s. 3

Birinci Perde: s. 7

İkinci Tablo: s. 59

İkinci Perde: s. 61

Üçüncü Tablo: s. 83

Ankara Halkevi, Atatürk'ün de katılımlarıyla 19 Şubat 1932'de açılır. Bu açılış töreninin en sonunda ise Behçet Kemal'in yazdığı ve Münir Hayri Eğeli ile birlikte sahneye koyduğu *Çoban* adlı piyes vardır. Oyun, Atatürk'ün huzurunda sahnelenmiştir. Eser konu itibariyle; İnkılaplar zemininde millî tarih şuurunun ele alınışını içerir:

Çoban kısa bir zamanda hazırlandı. Bir ay eseri hazırlamak ve sahneye koymak için kâfi geldi. (...) Evvela, Çoban mevzuunu Türk tarihinden almıştır. Bu tarih, eser şairinin hayalinde kıymetlendirilen ve sadece öyle olması icap ettiği için öyle tertip edilen bir eser değildir. Bu tarih en eski Türk tarihinden başlar ve pek yakın zamanlara muhtelif kıtalar üzerinde yaşayan Türklerin hayatına karışarak devam eder. (...) Çoban, milli tarihi bugünkü inkılâp idealine göre izah eder. (aktaran; Doğan, 2009: 50-51). [139]

Kaynaklarda*; Çoban* piyesinin akşam saat 21.30'da sahnelendiği ve sonraki üç akşam daha yine aynı yer ve saatte sahneleneceği bilgisi de mevcuttur. Bu mühim bilgiler, dönemin gazetelerinden *Hakimiyeti Milliye* gazetesinin 21 Şubat 1932 tarihli nüshasına aittir.[140] Piyesin kapanışının; Atatürk'ün *Gençliğe Hitabe*'sinin ilk ve son cümleleri ile yapıldığı görülür. Oyunun şahıs kadrosuna ise şu şekilde örnek verilebilir:

Birinci Perde: Çoban, Kız, Birinci İhtiyar, İkinci İhtiyar, Üçüncü İhtiyar, Tarih, Bey, Bey Kızı, Zabit, Murahhas, Bir Ağır Yaralı, Muharip, Çocuk.

İkinci Perde: Bey Kızı, Eski Beyin Kızı, Çocuk, Tarih, Kızın Arkadaşı, Bir Kız, Birinci İhtiyar, İkinci İhtiyar, Üçüncü İhtiyar, Bey.

3.2.2. Attila Tarihi Piyes

Çağlar, B.K. (1935). *Attila Tarihi Piyes*. Ankara: (Cümhuriyet Halk Fırkası Genel Kâtipliği) Ulus Basımevi.

Eser, Behçet Kemal'in basılmış ikinci piyesidir. Millî Kütüphane yer numarası: 1935 AD 188 şeklindedir. Eser, 19 cm uzunluğunda, 31 sayfa 3 perdeden oluşan manzum bir eserdir. Eserin iç kapağına iliştirilen nottan hareketle, piyesin; Hüseyin Namık'ın yazdığı "*Attila ve Oğulları*" adlı eserinden yararlanılarak oluşturulduğu anlaşılır. Eserin içerik düzeni şu şekildedir:

Birinci Perde: s. 3

İkinci Perde: s. 16

Üçüncü Perde: s. 26

[139] Ankara Halkevleri'nin açılış töreni ve Çoban piyesi hakkında diğer detaylar için bakınız: Doğan, Ç. (2009). Ankara Halkevi sergileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara, s. 47-51. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/04/2023.

[140] Ayrıntılı bilgi için bk.: Yaşar, V. (2018). Türkiye'nin modernleşme sürecinde Ankara Halkevi ve faaliyetleri (1932-1951). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Nevşehir, s. 175-176. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/04/2023.

Oyunun şahıs kadrosuna ise –perde sırasına göre- şu şekilde örnek verilebilir: Birinci Perde: Bir Attila Askeri, Priskus, Vigil, Promutus, Konstantinus, Maksiminus, Romulus, Romanus, Birinci, İkinci, Kraliçe Karakan, Priskos, Orest. İkinci Perde: Dadı, Honorya, Esir, İmparator, Öteki Hun Elçisi, Birinci Elçi, İkinci Elçi, Vezir. Üçüncü Perde: Birinci Yaver, İkinci Yaver, Papa, Bir General, Attila. Piyesin kapanışında Türklük vurgusu vardır:

" *(...) Unutmayın: Türktedir en coşkunu al kanın;*

Unutmayın: Türkler de torunu Attila'nın"

3.2.3. Göklerin Fethi

Çağlar, B.K. (1937). *Göklerin Fethi*. Ankara: Türkkuşu Kütüphanesi.

Eser, Behçet Kemal'in basılmış üçüncü piyesidir. Millî Kütüphane yer numarası: 1933 AD 3467 şeklindedir. Eser, 24 cm uzunluğunda, 29 sayfa 2 perdeden oluşan manzum bir eserdir. Eserin iç kapaktaki ana başlığının altında; "*Piyes 2 Perde*" ibaresi vardır. Eserin içerik düzeni şu şekildedir:

Birinci Perde: s. 3,

İkinci Perde: s. 18.

Oyunun şahıs kadrosuna ise –perde sırasına göre- şu şekilde örnek verilebilir:

Birinci Perde: Kanat, Kaya, Birisi, Bir Başka Çocuk, Bir Çocuk, Bir Diğeri, Yılmaz, Yalçın, Turan.

İkinci Perde: Yılmaz, Kaya, Yalçın, Turan, Bir Çocuk, Bir Diğer Çocuk.

3.3. Destanlar

3.3.1. Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı

Çağlar, B.K. (1933). *Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı*. Ankara: C.H.P. Ankara Halkevi.

Eser, 24 cm uzunluğunda, 14 sayfa 45 dörtlükten oluşan manzum bir eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 2019 AD 97098 şeklindedir. İçerisinde, dörtlüklere uygun olarak verilmiş türlü resimler vardır. Eserin basım tarihi konusundaki bilgiler sınırlı olsa da yaptığımız araştırmayla birlikte, eserin basım tarihinin

1933 olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit, eserin 1933 yılında basıldığını söyleyen Behçet Kemal Çağlar'ın kendi ifadesine dayanır. Şair, "*Dolmabahçeden Anıt-Kabire"* adlı eserinin 39. sayfasında konuyla ilgili şunları aktarır:

> *Cumhuriyet'in onuncu yıldönümünde, beylik beylik ve şehir ağzı mısralardan yılgın görünen büyükler, daha halk ağzı, daha sade, şöyle kışlalara ve köy odalarına gönderilebilecek bir Cumhuriyet destanı aramışlardı da bir gece ben Samanpazarında oturduğunu hayal ettiğim bir taşçının ağzından, Ankaralı Aşık Ömer takma adıyla bir destan yazıvermiştim:*
>
> *Bugün büyük bayram atılır toplar*
> *Pilâv – zerde dolsun kalaylı kaplar*
> *Çıksın sandıklardan sırma esvaplar*
> *Gönüller tadacak gayri baharı*
>
> *diye başlayıp*
>
> *Millet gövde oldu Ata baş oldu*
> *Taşlar silâh oldu otlar aş oldu*
> *Misli görülmemiş bir savaş oldu*
> *Koğduk yabanları yurttan dışarı*
>
> *diye devam eden ve*
>
> *Destan sıralamak hayli hünerdir*
> *Unuttuğum varsa sen akıl erdir*
> *Sorarsan adımız Aşık Ömer'dir*
> *Meskenimiz bizim Samanpazarı*
>
> *diye biten bir destan… Kırk bin nüsha basılıp üç gün içinde yurdun binbir bucağına dağıtılmıştı…*
>
> (Çağlar, 1955: 39)

Görüldüğü üzere, şairin burada bahsini ettiği eser *Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı* adlı eserdir. Bu bakımdan, şairin eserle ilgili verdiği yukarıdaki bilgiler oldukça önemlidir. Eserin, hangi dörtlüklerle başlayıp hangi dörtlükle bittiği şair

tarafından bizzat belirtilmiştir. Eserin, Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümünde yazıldığının belirtilmesi üzerine de basım tarihinin 1933 olduğu ve kırk bin nüsha basıldığı da netlik kazanmış olur.

3.3.2. Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler

Çağlar, B. K. (1940). *Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler*. Ankara: Ulus Basımevi.

Eser, Millî Kütüphane koleksiyonlarında yer almamıştır. Eserin, varlığından haberdar olduğumuz tek nüshası satılınca kendisine ulaşma imkânımız -şuan için- mümkün olmamıştır. Eserle ilgili bilgiler; Gökşen'in aktardıklarıyla sınırlıdır. Gökşen (1970: 87), eserin 29 Ekim 1940 tarihinde basılmış 14 sayfalık bir broşür olduğundan bahseder. Bu bilgi, esere dair ulaştığımız bir görselle teyit edilmiştir (bk. Ek-8.8). Ayrıca Gökşen, eserin içeriğinde 6 adet uzun deyiş olduğunu belirtilir. Bu deyişler şu şekilde sıralanmıştır:

1. *Yıl Destanı,*
2. *Lozan Günü,*
3. *Mehmetçiğin Destanı,*
4. *Âşık Ömer Muğla'da,*
5. *Üç Kuvvet,*
6. *Âşık Ömer.*

3.3.3. İlköğretim Destanı

Çağlar, B.K. (1945). *İlköğretim Destanı*. Adana: Türksözü Matbaası.

Eser, 18 cm uzunluğunda, 6 yaprak 20 dörtlükten oluşan manzum bir eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 1945 AD 639 şeklindedir. Eserin dış ön kapağında; İsmet İnönü'nün bir fotoğrafı ve "*Ankaralı Âşık Ömer Dilinden Behçet Kemal Çağlar*" ifadesi vardır. Eserin fiziki tasarımı oldukça dikkat çekicidir. Eser; yatay doğrultuda açılan 6 yaprak şiirden ibarettir. Şiirlerin bulunduğu her sayfaya, -her sayfaya bir harf gelecek şekilde- "İNÖNÜ" kelimesinin harf filigranı koyulduğu görülmüştür. Eserin son yaprağında ise; "*Türksözü Matbaası tarafından Ankara Halk evine armağan olarak basılmıştır. –Adana*" ibaresi vardır.

3.4. Anılar

3.4.1. Dolmabahçeden Anıt-Kabire

Çağlar, B.K. (1955). *Dolmabahçeden Anıt-Kabire*. İstanbul: Sel Yayınları.

Eser, 17 cm uzunluğunda, 76 sayfadan oluşan bir anı eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 2014 AD 44492 şeklindedir. Behçet Kemal'in hayatına dair önemli hatıraları barındırır. Çağlar bu eserinde; Mustafa Kemal'in geçici kabrinden alınıp daimi kabrine olan geçiş sürecini anbean kaydetmiştir. Eser, Dolmabahçe Sarayı'nda başlayıp Anıtkabir'de son bulur. Şair, kalemi eline alışını şöyle anlatır: "*19 Kasım Cumartesi sabahı 7.30 da Dolmabahçe sarayının denize bakan merdivenli kapısının ağzında idim. On dakika şaşkın, bitkin etrafı gözden geçirmekle, kendimi toparlamakla ve müthiş hakikati artık ister istemez kabûle yanaşmakla vakti doldurdum. Saat Yediyi 40 dakika 15 saniye geçe kalemi elime alabilmişim*". Eserin içerik düzeni ve sayfa numaraları şu şekilde sıralanabilir:

1. *Toprağın üstündeki son seferinde: Saniye Saniye İzinde* (s. 5)
2. *Dolmabahçeden Yavuz'a* (s. 7)
3. *Efelerin Akşamı* (s. 20)
4. *Dost zırhlılar Yavuza selâm verirken düşündüklerim: Sovyet Elçiliğinde Bir Gece* (s. 24)
5. *Bu yolculuktan sonra ilk yazım: Bizden Bir Müddet Yazı Beklemeyiniz* (s. 29)
6. *Yedi yıl sonra aynı yolda: Sensiz Yedinci Kasım* (s. 31)
7. *Ondan Hatıralar: Onu ilk gördüğüm gün* (s. 34)
8. *Asyanın Burcunda İstiklâl Bayrağı* (s. 45)
9. *Mustafa Kemallerin İdeali ve Atatürkçülerin Ahdi* (s. 51)
10. *Mustafa Kemal Destanı* (s. 57)
11. *Etnografya Müzesinden Rasat Tepeye* (s. 59)
12. *Atatürk'ü Anlamak ve Anlatmak* (s. 68)
13. *Ankaralı Âşık Ömer'in Ağıtı* (s. 72)
14. *Anıt – Kabre konurken: Dokuzu Beş Geçe* (s. 75)

3.5. Gezi Yazısı

3.5.1. Hür Mavilikte

Çağlar, B.K. (1947). *Hür Mavilikte*. Ankara: Cumhuriyet Matbaası.

Eser, 25 cm uzunluğunda, 82 sayfa, 18 başlıktan oluşan bir gezi yazısı eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 1947 AD 1024 şeklindedir. Eserin başında, Behçet Kemal'in bu gezi yazısını nasıl oluşturduğuna dair önemli bilgiler vardır. Bilgiler, şairin kendisi tarafından verilmiştir ve şu şekilde özetlenebilir:

> *Radyoda her Cuma bir yurt köşesini bir çeyrek saat içinde dinleyicilerimin gözleri önünde canlandırmaya çalışıyordum. Bir gün, Türk Hava Kurumu fabrikasında yapılmış, yerli Mektep uçaklariyle, 40 kişilik bir kafilenin, batı illerimizde uçuşa çıkacaklarını haber aldım. Bu yolculuğa katılmak hevesini duydum. Arzumu gerçekleştirenlere şükran borçluyum. Daha ilk günden, defteri kalemi elime alıp uçak içinde not etmeye başladım. Ankara'ya gelince bu gezilerin notlarını Radyo konuşmaları şekline soktum. Böylece her Cuma bir şehrimizin üstünde Radyo dinleyicileriyle birlikte uçmaya başladık. Biriken 18 konuşmayı bir araya getirmeyi düşündüm: İşte bu kitap elinizdedir.*

Eserde geçen başlıklar ve sayfa numaraları şu şekildedir:

1. *Ankara'dan İnönü'ye Uçakla* (s. 5)
2. *İnönü'den Sapancaya* (s. 9)
3. *Bahar Seline Boğulmuş Bir Ova* (s. 14)
4. *Yeşil Üstünde* (s. 17)
5. *Bursa'ya İlânı Aşk* (s. 21)
6. *Dağlarca Zeytin, Ovalarca İncir* (s. 24)
7. *Balıkesir'e Kuşbakışı*.. (s. 29)
8. *Menemen Gedigini Aşınca* (s. 33)
9. *Pamukkale'den İncirlipınar'a* (s. 37)
10. *İklimlerin Kaynaştığı Yer* (s. 40)
11. *Gül Tarlalarından Halı Bahçesine* (s. 45)
12. *Keçiborlu'dan Geçerken* (s. 48)

13. *Kocatepe Dolaylarında* (s. 54)
14. *Köye Gökten İnen Misafir* (s. 58)
15. *Erciyas'ı Gökten Tavaf* (s. 62)
16. *Kızılırmağ'ın Kıvrımları Üstünde* (s. 67)
17. *Kurtarıcının İlk Ayak Bastığı Kıyı* (s. 72)
18. *Karadeniz'den Ortayayla'ya* (s. 78)

3.6. Biyografik Eserleri

3.6.1. Hasan Âli Hayatı ve Eserleri

Çağlar, B.K. (1937). *Hasan Âli Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Cumhuriyet Kitaphanesi (Numune Matbaası).

Eser, 18 cm uzunluğunda, 78 sayfa, 16 başlıktan oluşan bir biyografi eseridir. Eser, Behçet Kemal'in basılan ilk biyografi eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 1937 AD 1307 şeklindedir. Bu eserde; Yücel'in hayatı, sanatı ve eserleri üzerine bilgiler verilerek eserlerinden bazı örneklere yer verilir. Eserin içerik düzeni ve sayfa numaraları şu şekilde sıralanabilir:

1. *Hasan-Âli Yücel (Hayatı ve eserleri)* (s. 3)
2. *Ben Neyim?* (s. 37)
3. *Sınıf Edebiyatı Yok, Millî Edebiyat Vardır!* (s. 41)
4. *Şiir ve Şair* (s. 44)
5. *Deha* (s. 48)
6. *Frederik Brion'dan Ayrılış* (s. 51)
7. *Kısa Sözlü Düşünceler* (s. 53)
8. *İnönü* (s. 59)
9. *Yeni Hayat* (s. 62)
10. *Koşma* (s. 65)
11. *Saatin Türküsü* (s. 66)
12. *Şimşek* (s. 69)

13. *Hep O Hikâye* (s. 70)

14. *Gözler* (s. 72)

15. *Dağların Türküsü* (s. 73)

16. *Üç Şarkı* (s. 76)

3.6.2. Namık Kemal

Çağlar, B.K. (1954). *Namık Kemal*. İstanbul: Üstünel Yayınevi (İzmir Matbaası).

Eser, 20 cm uzunluğunda, 30 sayfa, 16 başlıktan oluşan bir biyografi eseridir. Eser, Behçet Kemal'in, basılan ikinci biyografi eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 1954 AD 814 şeklindedir. Behçet Kemal bu eserinde; Hasan Âli Yücel üzerinde biyografik bir inceleme yapar. Yücel'in hayatı, sanatı ve eserleri üzerine bilgiler vererek eserlerinden bazı örneklere yer verir. Eserin içerik düzeni ve sayfa numaraları şu şekilde sıralanabilir:

1. *Namık Kemal* (s. 3)
2. *Namık Kemal'in Çocukluğu* (s. 4)
3. *Şiire Başlaması* (s. 4)
4. *Kars'ta Geçen Verimli Yıllar* (s. 5)
5. *İstanbul'a Dönüş* (s. 6)
6. *Vatan Aşkı* (s. 6)
7. *25 Yaşında Başmuharrir* (s. 9)
8. *Namık Kemal, Avrupada…* (s. 10)
9. *Avrupa'dan Dönüş* (s. 10)
10. *Namık Kemal Magosa'da* (s. 11)
11. *Hastalığı ve Ölümü* (s. 13)
12. *Edebi Şahsiyeti* (s. 13)
13. *Nesirlerinden ve Şiirlerinden Örnekler* (s. 17)
14. *Namık Kemal* ve Abdülhâk Hamit (s. 25)
15. *Vatan Şarkısı* (s. 29)

16. *Arş Yiğitler* (s. 30)

3.7. Araştırma Eserleri

3.7.1. Halkevleri

Çağlar, B.K. (1935). *Halkevleri*. Ankara: CHP.

Eser; 10 bölüm 141 sayfadan oluşan bir araştırma/inceleme eseridir. Eserin iç kapağında; "*103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?*" başlığı yer alır. Eser hakkındaki bilgiler oldukça kısıtlıdır. Eserin dijital nüshasına TBMM Açık Erişim sistemi üzerinden ulaşılmıştır.[141] Eser yazarının Behçet Kemal olduğu doğrulanmıştır (bk. Ek-8.11, Ek-8.12, Ek-8.13). Eserin içerik düzeni ve sayfa numaraları şu şekilde sıralanabilir:

1. *Halkevleri Niçin ve Nasıl Çalıştı* (s. 2)
2. *Dil, Edebiyat ve Tarih Şubeleri* (s. 13)
3. *Güzel Sanatlar Şubeleri* (s. 35)
4. *Temsil Şubeleri* (s. 49)
5. *Spor Şubeleri* (s. 65)
6. *Sosyal Yardım Şubeleri* (s. 81)
7. *Halk Dersaneleri ve Kurslar Şubeleri* (s. 93)
8. *Kitapsaray ve Yayın Şubeleri* (s. 103)
9. *Köycülük Şubeleri* (s. 111)
10. *Müze ve Sergi Şubeleri* (s. 129)

3.7.2. Dünyadan Kırk Büyük

Çağlar, B.K. (1960). *Dünyadan Kırk Büyük*. İstanbul: Akbank Kültür Yayınları.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 45 sayfa, 40 başlıktan oluşan bir araştırma eseridir. Eserin başında, Behçet Kemal'in bu araştırma eserini nasıl oluşturduğuna dair önemli bilgiler vardır. Bilgiler, şairin kendisi tarafından "B.K.Ç." kısaltmasıyla verilmiştir:

[141] Bk.: Türkiye Büyük Millet Meclisi Açık Erişim Koleksiyonu (2021). *Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?* Erişim Adresi: https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2491/197404032.pdf?sequence=1&isAllowed=y Erişim Tarihi: 27/10/2021.

"*Ötedenberi, bütün Türk masallarında kutsal ve kahraman kişilerden hep kırklar – yediler diye bahsedilir. Bir savaşta veya seferde, ansızın kaybedilen bir büyük için "Kırklara karıştı" denir. İşte biz de burada, cihan tarihinde kırklara karışmış, kırk büyüğü bir arada hatırlatmış olacağız*". Eser, 1960 tarihinde basılmıştır. Eserin basım tarihine dair bilgi; 5. sayfada yer alan; "*Bundan 37 yıl önce, 29 Ekim 1923 de (...)*" ifadesine dayandırılır. Zira 1960'tan 37 sene evveli 1923 yılına denk gelir. Eserde ele alınan kırk büyüğün adları ve eserdeki sayfa numaraları şu şekildedir:

1. *Yeni Türkiyenin Kurucusu Mustafa Kemal* (s. 5)
2. *Garplılığın Öncüsü Şinasi* (s. 6)
3. *İstanbul'un Büyük Âşığı Yahya Kemal* (s. 7)
4. *Vezirlerin Sultanı Sokollu Mehmet Paşa* (s. 8)
5. *Istırabın Şairi Fuzuli* (s. 9)
6. *Orhon Anıtları Yazarı Uluğ Tekin* (s. 10)
7. *Kalemini Kılınç Yapan Adam Namık Kemal* (s. 11)
8. *Yıkıcı Maddelerin Yapıcısı Nobel* (s. 12)
9. *Sanatla İbadet İçiçe Mevlânâ* (s. 13)
10. *Faziletle Sanat Elele Tevfik Fikret* (s. 14)
11. *Gönül ve Karar Adamı Üçüncü Selim* (s. 15)
12. *Büyük Fikirlerin Sade Manzumecisi M. E. Yurdakul* (s. 16)
13. *Canlı Dalga Piyâle Paşa* (s. 17)
14. *Bu Kubbede Baki Kalan Hoş Sada İsmail Dede* (s. 18)
15. *Kesin Tedbirler Adamı Köprülü Mehmet Paşa* (s. 19)
16. *Büyük Türk Bilgini Farabi* (s. 20)
17. *Mermer İnsanlar Yaratıcısı Mikel Anj* (Michel – Ange) (s. 21)
18. *Çaldıran ve Kahire Kahramanı Yavuz Selim* (s. 22)
19. *Havayı, Suyu İlk Tahlil Eden Lavuaziye (Lavoisier)* (s. 23)
20. *Çörçili İki Defa Kurtaran Fileming (Fleming)* (s. 24)
21. *Hindistan'ın Fatihi Babur* (s. 25)

22. *Hindistan'ın Kurucusu Gandi (Gandhi)* (s. 26)
23. *Işıkların Işığı Madam Küri (Curie)* (s. 27)
24. *Yeni Dünya Kâşifi Kristof Kolomb (Cristophe Colomb)* (s. 28)
25. *Amerika Devletinin Kurucusu Vaşington (Washington)* (s. 29)
26. *Havaları İlk Fatihi Jozef Mongolfiye (Joseph Montgolfier* (s. 30)
27. *Gerçek Prensip Adamı Abraham Linkoln (A. Lincoln)* (s. 31)
28. *Hemşireler Hemşiresi Florans Naytingeyl (F. Nightingale)* (s. 32)
29. *Deniz ve Gök Yiğitleri Macellan'dan Lintberg'e (Magellan-Lindbergh)* (s. 33)
30. *Tanrının Kırbacı Attila* (s. 34)
31. *Yıldızların Dostu Galile (Galilee)* (s. 35)
32. *Harfleri Dile Getiren Karahisarî* (s. 36)
33. *Deryalar Arslanı Turgut Reis* (s. 37)
34. *Meşhur Osmanlı Seyyahı Evliya Çelebi* (s. 38)
35. *Mimarlar Sultanı Koca Sinan* (s. 39)
36. *İnsan Ruhunun Kâşifi Şekspir (Shakespeare)* (s. 40)
37. *1300 Keşif Sahibi Edison* (s. 41)
38. *Sükûn Barınağının Kurucusu Tagor (R. Tagore)* (s. 42)
39. *Halk Gönlünün Dili Yunus Emre* (s. 43)
40. *Büyük Mâceracı Napolyon (Napoleon)* (s. 44)

3.7.3. Dünyadan 40 Anıt

Çağlar, B.K. (1962). *Dünyadan 40 Anıt*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 86 sayfa, 41 başlıktan oluşan bir araştırma eseridir. Eserin başında, bu araştırma eserinin nasıl oluşturduğuna dair şöyle bir bilgi vardır: "*Dünyadan 40 Büyük adını taşıyan kitapçığın uyandırdığı büyük ilgi, bu ikinci kitabın hazırlanmasında bize şevk verip ışık tutmuştur*". Eserde ele alınan kırk bir anıt vardır. Bu anıtların adları ve eserdeki sayfa numaraları şu şekildedir:

1. *Mısır Piramitleri* (s. 5)
2. *Karnak Tapınağı* (s. 7)
3. *Babil'in Asma Bahçeleri* (s. 9)
4. *Babil Kulesi* (s. 11)
5. *Çin Seddi* (s. 13)
6. *Diyana Mabedi* (s. 15)
7. *Partenon* (s. 17)
8. *Priene Şehri* (s. 19)
9. *Kız Kulesi* (s. 21)
10. *Mozoles'in Mezarı* (s. 23)
11. *Bergama Şifa Yurdu* (s. 25)
12. *Rodos Heykeli* (s. 27)
13. *Baalbek Harabeleri* (s. 29)
14. *Nemrut Tapınağı* (s. 31)
15. *Ankara Anıtı* (s. 33)
16. *Belkıs Tiyatrosu* (s. 35)
17. *Ayasofya* (s. 37)
18. *Elhamra Sarayı* (s. 39)
19. *Piza Kulesi* (s. 42)
20. *Selçuk Kervansarayı* (s. 43)
21. *Mevlâna Türbesi* (s. 45)
22. *Yeşil Bursanın Yeşilleri* (s. 47)
23. *Ka'riye Camii* (s. 49)
24. *Rumeli Hisarı* (s. 51)
25. *Topkapı Sarayı* (s. 53)
26. *Bayezit Camii* (s. 55)
27. *Vatikan* (s. 57)

28. *Tac-Mahal* (s. 59)

29. *Sultan Ahmet Camii* (s. 61)

30. *Süleymaniye* (s. 63)

31. *Selimiye* (s. 65)

32. *Üçüncü Ahmet Çeşmesi* (s. 67)

33. *Westminister* (s. 69)

34. *Notre Dame* (s. 71)

35. *Versay Sarayı* (s. 73)

36. *Süveyş Kanalı* (s. 75)

37. *State Building Empire* (s. 77)

38. *Çanakkale Abidesi* (s. 79)

39. *Dumlupınar Abidesi* (s. 81)

40. *Barbaros Anıtı* (s. 83)

41. *Anıt - Kabir* (s. 85)

3.7.4. Dünyadan 40 Olay

Çağlar, B.K. (1964). *Dünyadan 40 Olay*. İstanbul: M. Ali Matbaası.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 86 sayfa, 40 başlıktan oluşan bir araştırma eseridir. Eserin sunuş kısmında, şöyle bir bilgi vardır: "*Akbank'ın kültür yayınlarının üçüncüsü olan bu kitapta, dünya tarihinin seyrini değiştiren, insanlığın gidişine yeni bir hız ve yeni bir yön veren olaylardan ilk plânda akla gelen keşiflerle savaşlara yer verilmiştir*". Eserde ele alınan kırk olay vardır. Dünya tarihinin seyrini değiştiren bu olayların adları ve eserdeki sayfa numaraları şu şekildedir:

1. *İlk Ateşin Yakılışı* (s. 5)
2. *Atın Evcilleştirilmesi* (s. 7)
3. *Tekerliğin Bulunması* (s. 9)
4. *Taşın İlk Kullanılışı* (s. 11)
5. *Zamanın Ölçülmesi* (s. 13)

6. *Geminin Keşfi* (s. 15)
7. *Camın Bulunuşu* (s. 17)
8. *Yazının Keşfi* (s. 19)
9. *Maden Çağının Açılışı* (s. 21)
10. *Kâğıdın Keşfi* (s. 23)
11. *Barutun Keşfi* (s. 25)
12. *Maden Kömürünün Bulunuşu* (s. 27)
13. *Mıknatısın Bulunuşu* (s. 29)
14. *Buharın Keşfi* (s. 31)
15. *Büyük Okyanusun Keşfi* (s. 33)
16. *Telgrafın Keşfi* (s. 35)
17. *Petrolün Keşfi* (s. 37)
18. *Kaptan Scott Kutup Yolunda* (s. 39)
19. *Radyonun Keşfi* (s. 41)
20. *Televizyonun Keşfi* (s. 43)
21. *Radarın Keşfi* (s. 45)
22. *Makina Adamın Gerçekleşmesi* (s. 47)
23. *Atomun Keşfi* (s. 49)
24. *Mikroplarla Savaş* (s. 51)
25. *Fezanın Fethi* (s. 53)
26. *Cengiz İstilası* (s. 57)
27. *Attilanın Romaya Yürüyüşü* (s. 59)
28. *Malazgirt Zaferi* (s. 61)
29. *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu* (s. 63)
30. *Ankara Savaşı* (s. 65)
31. *Bizansın Fethi* (s. 67)
32. *Mohaç Meydan Muharebesi* (s. 69)

33. *Fransız İhtilâli* (s. 71)

34. *Napolyon Harpleri* (s. 73)

35. *B.A.D nin Kuruluşu* (s. 75)

36. *Birinci Cihan Harbi* (s. 77)

37. *Türk Kurtuluş Savaşı* (s. 79)

38. *İkinci Cihan Harbi* (s. 81)

39. *Hindistan'ın Bağımsız Oluşu* (s. 83)

40. *Esirliğin Kalkışı* (s. 85)

3.7.5. Türk Edebiyatı I

Çağlar, B.K. ve Yirmibeşin, E. (1967). *Türk Edebiyatı I*. İstanbul: Kanaat Yayınları.

Eser, lise 1. sınıflara okutulmak üzere hazırlanan; 23 cm uzunluğunda, 174 sayfadan oluşan bir ders kitabıdır. Millî Kütüphane yer numarası: 1967 AD 2955 şeklindedir. Eserin; 1967, 1970, 1972, 1973, 1975, 1979, 1980, 1981 yıllarında olmak üzere toplamda 8 baskı yaptığı tespit edilmiştir. Eserin ön sözünde yer alan ifadeler, eser hakkında bilgi vermesi bakımından oldukça önemlidir. Buna göre eser; birbirini tamamlayan bir ders kitabı serisidir. Lise öğrencilerine okutulmak üzere üç cilt olarak hazırlanmıştır. Eserin üç ana bölümden oluştuğu ve en arkasında okurların yararına sunulan bir sözlük kısmı olduğu da görülür. Birinci ciltte, edebiyatın temel bilgilerinden bahsedilmiştir. Eserde ele alınan konuların, Türk ve Batı edebiyatlarından seçilen ilgi çekici ve anlaşılması kolay birtakım örnek metinlerle aktarıldığı dile getirilmiştir. Bu bakımdan bölümlerin içerisinde anlatılan konuların, Batı edebiyatından seçilen örnek metinlerle desteklenmesi oldukça dikkat çekicidir. Özellikle eserin üçüncü bölümünde; tamamı Batı edebiyatından alınan 14 örnek metine yer verilmiştir. Eserin içerisinde yer alan konu düzeni ise genel hatlarıyla şu şekildedir:

Birinci Bölüm: "Edebiyat Bilgisi"

1. Edebiyat – Nesir, Nazım – Türk Dili – Edebiyat Tarihi – Türk Edebiyatının Bölümlere Ayrılması (s. 9)
2. Vezin – Kafiye – Serbest Nazım (s. 12)

   A. Hece Vezni (s. 12)

B. Kafiye (s. 14)

C. Aruz Vezni (s. 15)

D. Serbest Nazım (s. 20)

3. Söz Sanatları (s. 23)

İkinci Bölüm: "Edebiyat Türleri"

1. İslâmlıktan Önceki Türk Edebiyatı (Destan Devri) (s. 28)
2. Doğu Medeniyeti Tesiri Altında Gelişen Türk Edebiyatı (s. 34)

A. Halk Edebiyatı (s. 34)

B. Dîvan Edebiyatı (s. 53)

3. Batı Medeniyeti Tesiri Altında Gelişen Türk Edebiyatı (s. 73)

A. Yeni Türk Edebiyatında Nazım (s. 76)

B. Yeni Türk Edebiyatında Nesir (s. 90)

Üçüncü Bölüm: "Batı Edebiyatı"

1. Şiir

Homeros (*Odyssea*) (s. 141)

La Fontaine (*Karga İle Tilki*) (s. 143)

Alfred de Vigny (*Kurdun Ölümü*) (s. 145)

2. Roman

Cervantes (*Don Kişot*) (s. 148)

Charles Dickens (*David Copperfield*) (s. 150)

Alphonse Daudet (*Değirmenimden Mektuplar*) (s. 152)

3. Tiyatro

Sophokles (*Kral Oidipus*) (s. 154)

Plautus (*İkizler*) (s. 156)

Moliere (*Kibarlık Budalası*) (s. 158)

4. Seyahat

Lamartine (*Boğaziçi*) (s. 161)

5. Anı

   Tolstoy (*Çocukluk*) (s. 164)

6. Deneme

   Montaigne (*Alışkanlığa Dair*) (s. 166)

7. Fıkra

   La Bruyere (*Karakterler: Gnathon, Arrias*) (s. 167)

8. Mektup

   Lady Montague (*Kontes Dö… 'ye*) (s. 169)

Sözlük (s. 171)

3.7.6. Türk Edebiyatı II

Çağlar, B.K. ve Yirmibeşin, E. (1967). *Türk Edebiyatı II*. İstanbul: Kanaat Yayınları.

Eser, lise 2. sınıflara okutulmak üzere hazırlanan; 23 cm uzunluğunda, 264 sayfa, 14 bölümden oluşan bir ders kitabıdır. Millî Kütüphane yer numarası: 1967 AD 2954 şeklindedir. Eser; 1967, 1968, 1970, 1972, 1973, 1975, 1979, 1980, 1981 yıllarında olmak üzere toplamda 9 baskı yaptığı tespit edilmiştir. Bölümlerde ele alınan konuların işleniş düzeni 7 başlık üzerine kuruludur. Bunlar; "Tür hakkında toplu bilgi", "Halk edebiyatı", "Dîvan edebiyatı", "Tanzimat edebiyatı", "Edebiyat-ı Cedide", "XX. Yüzyıl" ve "Batı'dan örnekler" şeklindedir. Konuların, verilen bu başlıklar üzerinden işlenmiş olması ve bu başlıkların ihtivasına uygun örnek metinlere yer verilmiş olması oldukça önemlidir. Eserin içerisinde yer alan konu düzeni ise genel hatlarıyla şu şekildedir:

Birinci Bölüm: "Şiir" (s. 9)

1. Lirik Şiir (s. 14)
2. Didaktik Şiir (s. 32)
3. Epik Şiir (s. 44)
4. Pastoral Şiir (s. 56)

İkinci Bölüm: “Roman” (s. 63)

Üçüncü Bölüm: “Tiyatro” (s. 119)

Dördüncü Bölüm: “Gezi” (s. 150)

Beşinci Bölüm: “Tarih” (s. 164)

Altıncı Bölüm: “Anı” (s. 175)

Yedinci Bölüm: “Mektup” (s. 186)

Sekizinci Bölüm: “Biyografya” (s. 199)

Dokuzuncu Bölüm: “Deneme” (s. 208)

Onuncu Bölüm: “Makale” (s. 219)

On birinci Bölüm: “Fıkra” (s. 229)

On ikinci Bölüm: “Röportaj” (s. 240)

On üçüncü Bölüm: “Hitabet” (s. 245)

On dördüncü Bölüm: “Eleştirme” (s. 255)

Sözlük (s. 262)

3.7.7. Türk Edebiyatı III

Çağlar, B.K. ve Yirmibeşin, E. (1967). *Türk Edebiyatı III*. İstanbul: Kanaat Yayınları.

Eser, lise 3. sınıflara okutulmak üzere hazırlanan; 23 cm uzunluğunda, 280 sayfa, 14 bölümden oluşan bir ders kitabıdır. Millî Kütüphane yer numarası: 1967 AD 2108 şeklindedir. Eserin; 1967, 1968, 1970, 1971, 1972, 1973, 1975, 1980, 1981, 1983 yıllarında olmak üzere toplamda 10 baskı yaptığı tespit edilmiştir. Eserin; ilk iki cilde nazaran içerik düzeni oldukça farklıdır. Eserin tamamında; örnek metin incelemelerine yer verildiği görülür. Eser serisinin bu cildi; ilk iki ciltte bahsedilen konuların adeta uygulama kısmını ihtiva eder niteliktedir. Bu bakımdan eserde; Türk edebiyatına ait 77, Batı edebiyatlarına ait 24 örnek metine yer verildiği görülmüştür. Verilen metinler, genel hatlarıyla 6 başlık üzerine kuruludur. Bunlar; “Halk edebiyatı”, “Dîvan edebiyatı”, “Tanzimat edebiyatı”, “Edebiyat-ı Cedide”, “Yirminci. Yüzyıl”, “Batı’dan örnekler” şeklindedir. Eserin içerisinde yer alan konu düzenini ise genel hatlarıyla şu şekilde belirtmek mümkündür:

1. Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türk Dili ve Edebiyatına Toplu Bir Bakış (s. 9)
2. Tarih Boyunca Edebiyat Türleri

   Birinci Bölüm: "Şiir" (s. 14)

   İkinci Bölüm: "Roman – Hikâye - Masal" (s. 66)

   Üçüncü Bölüm: "Tiyatro" (s. 118)

   Dördüncü Bölüm: "Tarih" (s. 155)

   Beşinci Bölüm: "Gezi" (s. 168)

   Altıncı Bölüm: "Anı" (s. 183)

   Yedinci Bölüm: "Mektup" (s. 194)

   Sekizinci Bölüm: "Biyografya" (s. 204)

   Dokuzuncu Bölüm: "Deneme" (s. 216)

   Onuncu Bölüm: "Makale" (s. 229)

   On birinci Bölüm: "Fıkra" (s. 239)

   On ikinci Bölüm: "Röportaj" (s. 251)

   On üçüncü Bölüm: "Hitabet" (s. 255)

   On dördüncü Bölüm: "Eleştirme" (s. 266)

   Sözlük (s. 277)

3.8. Günümüz Türkçesine Aktardığı ve Sadeleştirme Yaptığı Eserleri

3.8.1. Girit'in Talihi ve Kıbrıs

Hayrettin, M. (1940). *Girit'in Talihi ve Kıbrıs (Çeviren: Behçet Kemal Çağlar)*. İstanbul: İstanbul Kıbrıs Türk Kültür Derneği Yayınları.

Eser, 16 cm uzunluğunda, 19 sayfadan oluşan bir çeviri eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 2018 AD 32749 şeklindedir. Eserin dış ön kapağında; "*Yazan: Midilli'li Mehmet Hayrettin (Kosova Vilâyeti Mahkeme Üyelerinden), bugünkü dile çeviren; Behçet Kemal Çağlar*" ibaresi vardır. Behçet Kemal, esere bir Ön Söz eklemiştir. Bu Ön Söz'de, esere dair şu ifadelere yer verilir:

"*Bu eseri, bularak ortaya çıkaran dostum Prof. Derviş Manizade bu yüzden pek isabetle seçmiş, ben de Girit Türklerine içim yanarak, Kıbrıs dâvasına bir kat daha bağlanarak bugünün konuşma diline çevirmeyi üzerime aldım. Bir gecede bu işi bitirdim. (...) Ve bu kitabı Kıbrıs'ın haklı olduğu kadar cesaretli Türk'lerine ithaf ediyorum*."

Eserde; Prof. Derviş Manizade'nin; "Girit'in Işığında Kıbrıs" başlıklı bir yazısı vardır. Yazı, 5 sayfadan ibarettir ve eserin mahiyetine dair oldukça dikkat çekici bilgiler verir: "*Aslı Osmanlıca olan "Anne Frank'ın Hâtıra Defteri" gibi Giritli bir genç kızın hâtıra defterinden alındığını, yazıyı derleyen Hayrettin Efendi'nin ifade ettiği bu gerçek hikâyeyi, bir çırpıda konuşma dilimize çeviren aziz dostum Behçet Kemal'e teşekkürü bir borç bilirim*".

3.8.2. Tarık

Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: Tan Matbaası.

Eser, 18 cm uzunluğunda, 94 sayfa, 6 perdeden oluşan bir tiyatro çeviri eseridir. Eserin mahiyetine ve oluşturulma gayelerine dair bilgiler eserin "*Başlarken*" (s. 3-7) kısmında verilmiştir. Buna göre; eserin aslı; Abdülhak Hamit Tarhan'ın yazdığı "*Tarık yahut Endülüs Fethi*" adlı tiyatro eserine aittir. Sadi Irmak ve Behçet Kemal'in birlikte hazırladıkları bu eser; "*Tarık yahut Endülüs Fethi"* adlı tiyatro eserinin sadeleştirilerek oluşturulması bakımından oldukça dikkat çekicidir. Eserin içerik düzenini şu şekilde sıralamak mümkündür:

Birinci Perde (s. 9)

1. Birinci Meclis (s. 9)
2. İkinci Meclis (s. 17)
3. Üçüncü Meclis (s. 19)
4. Dördüncü Meclis (s. 21)
5. Beşinci Meclis (s. 24)

İkinci Perde (s. 25)

1. Birinci Meclis (s. 25)
2. İkinci Meclis (s. 28)
3. Üçüncü Meclis (s. 30)

4. Dördüncü Meclis (s. 31)
5. Beşinci Meclis (s. 37)

İkinci Perdeye Ek (s. 38)

1. Birinci Meclis (s. 38)
2. Üçüncü Meclis (s. 41) [142]

Üçüncü Perde (s. 43)

1. İkinci Meclis (s. 51) [143]
2. Üçüncü Meclis (s. 53)
3. Dördüncü Meclis (s. 55)

Dördüncü Perde (s. 55)

1. Birinci Meclis (s. 55)
2. İkinci Meclis (s. 58)
3. Üçüncü Meclis (s. 58)
4. Dördüncü Meclis (s. 65)
5. Beşinci Meclis (s. 66)
6. Altıncı Meclis (s. 67)

Beşinci Perde (s. 68)

1. Birinci Meclis (s. 68)
2. İkinci Meclis (s. 70)
3. Üçüncü Meclis (s. 71)
4. Dördüncü Meclis (s. 72)
5. Beşinci Meclis (s. 72)
6. Altıncı Meclis (s. 73)
7. Altıncı Meclis (s. 74) [144]

[142] Eserde; ikinci meclis başlığına yer verilmeden üçüncü meclis başlığına geçildiği görülmüştür. Araştırmada, eserdeki orijinal sıra tatbik edilmiş ve bu sebeple ikinci meclis ibaresine yer verilmemiştir. Bk. Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: Tan Matbaası, s. 38-43.

[143] Eserde; birinci meclis başlığına yer verilmeden ikinci meclis başlığına geçildiği görülmüştür. Araştırmada, eserdeki orijinal sıra tatbik edilmiş ve bu sebeple birinci meclis ibaresine yer verilmemiştir.
Bk. Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: Tan Matbaası, s. 43-51.

Beşinci Perdeye Ek (s. 77)

1. Birinci Meclis (s. 77)
2. Üçüncü Meclis (s. 79)

Altıncı Perde (s. 81)

1. Birinci Meclis (s. 81)
2. İkinci Meclis (s. 82)
3. Üçüncü Meclis (s. 86)

Altıncı Perdeye İkinci Ek (s. 91) [145]

1. Birinci Meclis (s. 91)
2. Üçüncü Meclis (s. 94)

3.8.3. Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri

Çağlar, B. K. (1968). *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Eser, 22 cm uzunluğunda, 186 sayfadan oluşur. Millî Kütüphane yer numarası: 1969 AD 44 şeklindedir. Eserin iç kapağında, mahiyetine dair şöyle bir not vardır: "*Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün yayımladığı "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" adlı 4 ciltlik eserdeki konuşmalardan bugünkü dile aktaran Behçet Kemal Çağlar*". Eserin 34 başlıktan oluştuğu görülür. İlk başlık, Çağlar'ın eser hakkındaki bilgilere yer verdiği "Açıklama"dır. Şair bu başlıkta; eseri hazırlama gayesini şu ifadelerle dile getirmiştir: "*Yeni kuşakların, ondaki bu yarınlara ışık tutan, bu Türklüğe çıkar yolu gösteren düşüncelerini, duygularını, uyarlamalarını kolayca okuyup yararlanmaları için, bu konuşmalardan birçoklarını bugünün diline olduğu gibi aktarmayı düşündük*". İkinci başlık; Çağlar'a ait olan "*Söylevleri Okurken*" adlı şiire aittir. Çağlar bu şiiri, ilk başlıkta dile getirdiği "*Geceli-gündüzlü çalışmalarımız sırasında duyduğumuz coşkuyu öteki sayfadaki koşukla belirtmiş bulunuyoruz*" ifadesiyle niteler. Geriye kalan 32 başlık, Çağlar'ın sadeleştirdiği Atatürk'ün söylevlerine aittir. Sadeleştirilen bu söylevlerin adları, tarihleri ve eserdeki sayfa numaraları şu şekildedir:

---

[144] Eserde; altıncı meclis ibaresinin iki kez verildiği görülmüştür. Bk. Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: Tan Matbaası, s. 73-74.

[145] "Altıncı perdeye ikinci ek" ibaresine karşılık; "Altıncı perdeye birinci ek" ibaresine eserde yer verilmediği görülmüştür. Bk. Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: Tan Matbaası, s. 91.

1. *Erzurum Kongresini Açarken* (23.7.1919) (s. 1-5)
2. *Sivas Kongresini Açarken* (4.9.1919) (s. 6-10)
3. *Ankara İleri Gelenleriyle Bir Konuşma* (28.12.1919) (s. 11-21)
4. *Mütarekeden Meclisin Açılmasına Kadar Geçen Siyasal Olaylar Hakkında* (24 Nisan 1920) (s. 22-64)
5. *Hükümet Kurulması Hakkında* (24 Nisan 1920) (s. 65-68)
6. *İkinci Toplantı Yılını Açarken* (1 Mart 1921) (s. 69-74)
7. *Eğitim Kongresini Açarken* (16.7.1921) (s. 75-77)
8. *Erzurum Milletvekillerinin Doğu Cephesi Hakkında Verdikleri Bir Önerge Üzerine* (14 Ağustos 1920) (s. 78-82)
9. *Sakarya Zaferi Üstüne* (Eylül sonu 1922) (s. 83-84)
10. *Öğretmenlere* (27.10.1922) (s. 85-89)
11. *Seçilme Hakkı* (2 Aralık 1922) (s. 90-91)
12. *Annesinin Mezarı Başında* (27.1.1923) (s. 92-93)
13. *İzmir Hükümet Konağında Düzenlenen Yemekte Halk Temsilcilerine Sesleniş* (27.1.1923) (s. 94-98)
14. *İzmir İktisat Kongresini Açış Söylevi* (17.2.1923) (s. 99-107)
15. *Adana Esnafiyle Konuşma* (16.3.1923) (s. 108-111)
16. *Dördüncü Toplanma Yılı İkinci Dönemi Açarken* (13 Ağustos 1923) (s. 112-122)
17. *Cumhurbaşkanı Olarak İlk Konuşma* (29 Ekim 1923) (s. 123-124)
18. *İkinci Dönem Birinci Toplanma Yılını Açarken* (1 Mart 1924) (s. 125-130)
19. *Dumlupınar'da Konuşma* (30.8.1924) (s. 131-140)
20. *Samsun Öğretmenleriyle Konuşma* (22.9.1924) (s. 141-145)
21. *İkinci Dönemin İkinci Toplantı Yılını Açarken* (1 Kasım 1924) (s. 146-147)
22. *Balıkesir'de Bir Konuşma* (8.10.1925) (s. 150-151)

23. *İkinci Dönem Üçüncü Toplanma Yılını Açarken* (1 Kasım 1925) (s. 152-158)
24. *Ankara Hukuk Fakültesinin Açılışında* (5.11.1925) (s. 159-162)
25. *Türk Sporcuları İle Bir Konuşma* (30.9.1926) (s. 163-166)
26. *İkinci Dönem Dördüncü Toplanma Yılını Açarken* (1 Kasım 1926) (s. 167.169)
27. *İstanbul Halkı Temsilcileriyle Konuşma* (1.7.1927) (s. 170-171)
28. *Büyük Nutuk'a Başlangıç* (15 Ekim 1927) (s. 172-173)
29. *İkinci Defa Cumhurbaşkanı Seçildikten Sonra Üçüncü Dönem Birinci Toplantı Yılını Açarken* (1 Kasım 1927) (s. 174-175)
30. *Üçüncü Dönem İkinci Toplantı Yılını Açarken* (1 Kasım 1928) (s. 176-180)
31. *Türk Harf Devrimi Hakkında Konuşma* (8.8.1928) (s. 181-183)
32. *Kendi Dilinden, Kendi Konuşmasından Özleşme ve Durulaşma Örnekleri* (s. 184-186)

3.8.4. Battal Gazi Destanı

Çağlar, B. K. (1968). *Battal Gazi Destanı*. İstanbul: Baha Matbaası.

Eser, 19 cm uzunluğunda, 149 sayfadan oluşan manzum bir eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 1968 AD 3225 şeklindedir. Eserin iç kapağında; eser hakkında bilgi veren iki ibare vardır. İlk ibarede "*Anadolu boyunca, Malazgirt zaferinden önceki Türk akınlarının destanlaşmış tarihi*" ifadesine; ikinci ibarede ise "*Taşbasması aslından ayıklayıp nazma çeken Behçet Kemal Çağlar*" ifadesine yer verilmiştir. Eser hakkında bilgi veren bir diğer yer ise eserin 4. sayfasında yer alır. Burada, bir paragraflık bir açıklamaya yer verilmiştir. Bu açıklamada; şimdiye değin Türk epopesi diye uluslararası tarife uygun bir eser verilmediği, halktan alıp yine halka veren ilk eserin bu eser olduğu dile getirilmiş ve eserin önemine değinilmiştir. Eserde yer alan manzum parçalar toplam da 79 başlıktan oluşmuştur. Bu başlıklar ve sayfa numaraları şu şekildedir:

1. *Dağlar Boyunca* (s. 7)
2. *Sözün Gelişi* (s. 9)

3. *Hani Nerde* (s. 10)
4. *O Son Günler* (s. 11)
5. *Anadolu Abdülvehhap Gözüyle* (s. 11)
6. *Muhammedin Rüyası* (s. 13)
7. *Asyanın Beyi Paşası* (s. 14)
8. *Alparslanın Düşü* (s. 15)
9. *Taşbasması Kitaptan* (s. 17)
10. *Hüseyin Gazi* (s. 17)
11. *Alaca Geyik* (s. 18)
12. *Dillenen Mağara* (s. 19)
13. *Aşkar; Masalın Atı* (s. 20)
14. *Yasak Biniş* (s. 22)
15. *Hüseyin Sizlere Ömür* (s. 23)
16. *Serdengeçtiler'in Başı* (s. 25)
17. *Anaya Danış, Ata Danış* (s. 27)
18. *Malatyadan Mamuriyyeye* (s. 30)
19. *Suya Düşmüş Ay* (s. 32)
20. *Uçbeyiyle Karşı Karşıya* (s. 33)
21. *Dünya Güzeli* (s. 35)
22. *Öç Alma Yeri* (s. 37)
23. *Malatyaya Dönüş* (s. 38)
24. *Gün Olur Kahraman Yalnız Kalır* (s. 40)
25. *Çölden Gelen Müjde* (s. 42)
26. *Battal Er Meydanında* (s. 44)
27. *Bu da Böyle Bir Çoban* (s. 47)
28. *Toplu Saldırı* (s. 48)
29. *Canlı Yıldırım* (s. 49)

30. *Peri Bilmecesi Çözüldü* (s. 53)

31. *Ahmerin Hidayeti* (s. 56)

32. *Açılsın İstanbul Yolları* (s. 58)

33. *Kılıç Yerine Saz Bu Sefer* (s. 59)

34. *Dünya Güzelinin Elleri* (s. 62)

35. *Ermişle Yiğit Başbaşa* (s. 65)

36. *Şifalar Şifası Su* (s. 67)

37. *Battalın İç Düşmanları* (s. 69)

38. *Biri Gerçek Biri Sahte İki Casus* (s. 71)

39. *Zaman Derler Adına* (s. 73)

40. *Bir Mavi Ova* (s. 76)

41. *Kızkulesi Karşıda* (s. 77)

42. *Yâr Omuzu Yakında* (s. 78)

43. *Battalla Dadı* (s. 80)

44. *Ne Acaip Vuslat Bu* (s. 81)

45. *Kayserle Kılıç Kılıca* (s. 84)

46. *Atı Alan Üsküdar'ı Geçiyor* (s. 85)

47. *Erenler Deresi* (s. 87)

48. *Halife Huzurunda* (s. 89)

49. *Yeleye Bağlı Mektup* (s. 91)

50. *Yâr Derdi* (s. 92)

51. *Ana Eli Öpülür* (s. 93)

52. *Kafdağının Ardında* (s. 95)

53. *Şahmeran Kız* (s. 96)

54. *Şahmeranla Başbaşa* (s. 98)

55. *Ebabil Kuşları* (s. 100)

56. *Kadı Fesat Peşinde* (s. 101)

57. *Cadı: Bir Kıza Bir Battala* (s. 103)

58. *Çankırı Türküsü* (s. 106)

59. *Bir Halk Adamı* (s. 107)

60. *Bir Halk Anası* (s. 109)

61. *Battal Öldü Diye* (s. 112)

62. *Halk Kadını Ermiş Gibi* (s. 114)

63. *Kızdan Gelen Haberci* (s. 115)

64. *Kayser Kızının Mektubu* (s. 116)

65. *Yine Sazın Sırası* (s. 118)

66. *Gökten İmdat Gelircesine* (s. 121)

67. *Sen Bu Dünyada Varmıydın Kafa* (s. 123)

68. *Sen-Ben Yok Artık* (s. 125)

69. *Battal Uzakdoğu Yolunda* (s. 128)

70. *Bu seferde Balık Sırtında* (s. 129)

71. *Aşkar Kal Sağlıcakla* (s. 131)

72. *Suda Kırk Gün Kırk Gece* (s. 133)

73. *Bir Acayip Diyar Bu* (s. 134)

74. *Bu Sefer De File Süvari* (s. 135)

75. *Tanrı Gönlün İçinde* (s. 137)

76. *Devin Yeraltı Evinde* (s. 139)

77. *Battalda Hazırlık Tamam* (s. 141)

78. *İki Dev Ordu Karşı Karşıya* (s. 144)

79. *Cennetin Fethi Sırası* (s. 146)

3.9. Derleme Eserleri

3.9.1. Mütarekeden Sonrakiler 1918-1938

Çağlar, B. K., Burian, O. ve Şehsuvaroğlu, H. Y. (1938). *Mütarekeden Sonrakiler 1918-1938*. İstanbul: Yücel Kitapları.

Eser; Behçet Kemal Çağlar, Orhan Burian ve Halûk Y. Şehsuvaroğlu tarafından hazırlanan, 20 cm uzunluğunda ve 211 sayfadan oluşan bir şiir antolojisidir. Millî Kütüphane yer numarası: 1940 AD 209 şeklindedir. Yazarların, eserin sonunda yer verdiği "*Bitirirken*" başlığı altına önemli bir not düştüğü görülür. Bu not, yazarların eseri ortaya koyma gayesine dair bilgi içermesi bakımından oldukça önemlidir ve şu şekildedir:

"*Biz bu antoloji ile Türk şiirinin son yirmi senelik faaliyetlerini ona her emeği geçenin kendine has vasıflarını da göz önünde tutarak aksettirmek istedik. Arzumuzu ne dereceye kadar yerine getirebildiğimizi şairlerin ve okuyucuların iki taraflı tenkidiyle anlayacağız*". Behçet Kemal, eserin hazırlayıcıları arasında yer almasıa rağmen eserde ele alınan şairlerden biri olmuştur. Çağlar'ın hakkında 6 cümlelik kısa bir bilgi verildikten sonra toplam da 9 adet şiirine yer verilmiştir. Bu şiirlerin adları ve yer aldıkları sayfa numaraları şu şekilde sıralanabilir:

1. *Görmeğe Geldim* (s. 159)
2. *Atının Terkisinde* (s. 160)
3. *Sazımı Terkedeyim* (s. 161)[146]
4. *Bizim Nesle Gazel* (s. 161)
5. *Bor'da Akşam* (s. 162)
6. *Atatürk'ü Dinlerken* (s. 163) [147]
7. *İstiyorum* (s. 164)
8. *Dumlupınar İnsanına* (s. 165) [148]
9. *Diyebilsem Bir Sabah* (s. 166)

[146] Bu şiirin; "*Timur'dan*" notuyla verildiği görülmüştür. Böylelikle, sadece sahnelendiği bilinen fakat basılmamış olan *Timur* piyesine ait bir parça elde edilmiştir.
[147] Bu şiire, "*1.11.937*" notunun iliştirildiği görülmüştür.
[148] Bu şiirin ithaf edildiği kişi hakkında "*Yanı başımda Dumlupınar rüyası gören Şükûfe Nihal Başar'a 29/30-8-38, Tren*" notuna yer verilmiştir.

Eserde toplam 37 şairden bahsedilmiştir. Ele alınan şairlerin hakkında kısa bilgiler verildikten sonra o şairin bazı şiirlerine de yer verilmiştir. Eserde geçen şairlerin adları ve yer aldıkları sayfa aralıkları şu şekildedir:

1. Faruk Nafiz Çamlıbel (s. 2-23)
2. Şükûfe Nihal Başar (s. 24-31)
3. Hasan Âli Yücel (s. 32-37)
4. Ali Mümtaz Arolat (s. 38-42)
5. Ahmet Hamdi Tanpınar (s. 43-47)
6. Salih Zeki Aktay (s. 48-53)
7. Kemalettin Kâmi Bingöl (s. 54-57)
8. Halide Nusret Zorlutuna (s. 58-62)
9. Necmettin Halil Onan (s. 63-69)
10. Ercüment Behzat Lav (s. 70-78)
11. Nazım Hikmet Ran (s. 79-106)
12. Halûk Nihat Pepeyi (s. 107-110)
13. Orhan Şaik Gökyay (s. 111-113)
14. Necip Fazıl Kısakürek (s. 114-126)
15. Ömer Bedrettin Gökbelen (s. 127-133)
16. İffet Halim Oruz (s. 134-136)
17. Yahya Saim Ozanoğlu (s. 136-138)
18. Necdet Rüştü Efe (s. 138-140)
19. Haşim Nezihi Yücel (s. 140-142)
20. Sabri Esat Ander (s. 143-146)
21. Vasfi Mahir Kocatürk (s. 147-153)
22. Cevdet Kudret Solok (s. 154-156)
23. Yaşar Nabi Nayır (s. 157-158)
24. Behçet Kemal Çağlar (s. 159-166)

25. Mustafa Seyyit Sutüven (s. 167-169)

26. Cezmi Tahir Berktin (s. 170-171)

27. Hâmit Macit Selekler (s. 172-174)

28. Ahmet Muhip Dıranas (s. 175-179)

29. Cahit Sıtkı Tarancı (s. 180-182)

30. Reşat Cemal Emek (s. 183-187)

31. Ferudun Fazıl Tülbentçi (s. 188-190)

32. Fazıl Hüsnü Dağlarca (s. 191-196)

33. Ziya Osman Saba (s. 197-198)

34. Orhan Veli Kanık (s. 199-202)

35. Oktay Rifat Horozcu (s. 202-205)

36. Melih Cevdet Anday (s. 206-208)

37. Yusuf Mardin (s. 209-211)

3.9.2. Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler 1959

Çağlar, B. K. ve Evliyagil, N. (1959). *Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler 1959*. Ankara: Ajans Türk Matbaası.

Eser, 12 cm uzunluğunda, 744 sayfa, 596 şiirden oluşan bir antolojisidir. Millî Kütüphane yer numarası: 1985 AD 5523 şeklindedir. Eserin kayıtlardaki adı *"Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler 1959"* şeklindedir. Fakat bazı veri tabanlarındaki sorgulamalarda eserin "*Ajans Türk Takvimi 1959*" şeklinde zikredildiği de görülmüştür. Bu durumun, eserin iç kapağında "*Ajans Türk Takvimi 1959*" ibaresinin yer almasıyla ilintili olabileceği düşünülmektedir. Eserin antolojik bir takvim mahiyetinde hazırlanması oldukça dikkat çekicidir (bk. Ek-8.10). Eser; "*İçindekiler*" kısmından da anlaşılacağı üzere 12 aya ayrılmış ve her aya özel seçilerek verilmiş bazı şiirlerden oluşmuş bir içerik düzenine sahiptir. Behçet Kemal Çağlar, eserde şiirlerine yer verilen şairlerden biridir. Çağlar'ın, eserde yer verilen şiirlerini ve yer aldıkları sayfa numaralarını şu şekilde sıralayabilmek mümkündür:

1. *Toroslardan İnerken* (s. 9)
2. *Kayakta* (s. 63)

3. *Gazianteb'e Gönülden Kopan Satırlar* (s. 75)
4. *Kanıma Giren Bahar* (s. 135,136)
5. *Değirmene İstida* (s. 141)
6. *Yeşilim* (s. 182)
7. *Selimiye Destanı* (s. 201,202) [149]
8. *Urfa'nın Kurtuluşu* (s. 207,208) [150]
9. *Hey* (s. 231,232) [151]
10. *İstiyorum* (s. 261)
11. *Yurt Güzellemesi* (s. 291,292)
12. *Deyiş* (s. 293) [152]
13. *Bir Bolayır Sabahı* (s. 339)
14. *Ankara* (s. 367)
15. *Yeşil Sarı Seller* (s. 379)
16. *Mehtapla Omuz Başları* (s. 403,404)
17. *Kalamış Koyunda Bir Gece* (s. 407,408)
18. *Sazımı Terk Edeyim* (s. 412)
19. *Masal* (s. 467)
20. *Bir Ağustos Sabahında* (s. 468)
21. *Şehitlere* (s. 493,494)
22. *Erciyes Tekerlemesi* (s. 461) [153]
23. *Sonbahar* (s. 497)
24. *Selimiye Destanı* (s. 525,526)
25. *Sonbahar Sabahında* (s. 559)
26. *Başımın İçinde Bir Çekiç* (s. 576)

[149] Çağlar'ın bu şiiri, "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.
[150] Çağlar'ın bu şiiri, "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.
[151] Çağlar'ın bu şiiri, "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.
[152] Çağlar'ın bu şiiri, "Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.
[153] Çağlar'ın bu şiiri, "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.

27. *Bursa Düşü* (s. 593,594)

28. *Ürgüp'te Bağbozumu Zamanı* (s. 603,604) [154]

29. *Türkü* (s. 620) [155]

30. *Bizi Bize Getirdin* (s. 624)

31. *Dokuzu Beş Geçe* (s. 639,640)

32. *Kimlik Kâğıdı* (s. 649,650)

33. *Bulutumun Gölgesinden* (s. 659,660)

34. *Atatürk'e Sesleniş* (s. 668)

35. *Sekizinci Cebhe* (s. 686)

36. *Yaylalar* (s. 707,708) [156]

37. *Yeni Yılın Eşiğinde* (s. 719)

3.9.3. Atatürk Denizinden Damlalar

Çağlar, B. K. (1967). *Atatürk Denizinden Damlalar*. Ankara: Ak Yayınları.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 318 sayfadan oluşan bir derleme eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: ATA A 2430 şeklindedir. Eserin mahiyetine dair bilgiler; eserin başında yer alan "Sunarken" adlı başlık altında verilmiştir. Bu kısmın, eseri düzenleyen Behçet Kemal Çağlar tarafından yazıldığı anlaşılır. Buna göre eserin, Behçet Kemal'in Atatürk hakkında yazılmış metinlerden kendi ufkuna göre seçtiği, sıraladığı ve bir 10 Kasım sabahında sunduğu güldeste mahiyeti taşıdığı görülür:

> *"Beş - on yıldanberi, Atatürk için, izlemler, anılar, incelemeler, yorumlar halinde yayınlanmış olan eserlerin hemen hepsini ezberlercesine okumuş bir Atatürk âşıkı, bunlardan ayırıp kopya edip bir dosyada biriktirdiklerini, işte bir Güldeste halinde, bu kitapta, toplu olarak, bu On Kasım sabahında bir daha gün ışığına çıkarıyor."*

Bu bakımdan eser, Atatürk hakkında yazı yazmış kimselerin önemli yazılarından seçmeler yapma, seçmelerin yer aldığı eserleri tanıtma ve önemini ortaya koyma bakımından oldukça zengin bir derleme içeriğine sahiptir. Eserdeki orijinal imlası ve

[154] Çağlar'ın bu şiiri, "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.
[155] Çağlar'ın bu şiiri, "Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.
[156] Çağlar'ın bu şiiri, "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasıyla ifade edilmiştir.

yer aldığı sayfa numaralarıyla eserde yer verilen başlıkların ve derleme yapıldığı yazar ve eser adlarının sıralamasını şu şekilde vermek mümkündür:

1. *Atatürk'ü Anlamak* (s. 1) – Prof. Enver Ziya Karal (Türk Dili Dergisi)
2. *Bir Portre* (s. 13) – Ahmet Haşim (Bize Göre)
3. *Gönlümün "Gazi"si ve Mustafa Kemal* (s. 14) – Cevat Abbas
4. *Mustafa Kemal'in Kimliği* (s. 15) – Ali Fuat Cebesoy
5. *Çocukluğu* – Falih Rıfkı Atay (s. 16) (Babanız Atatürk)
6. *Halk Çocuğu Mustafa* (s. 18) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
7. *Gönüllü Asker* (s. 19) – F. R. Atay (Hâtıralar)
8. *Askerlik Denilen Aşk* (s. 19) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
9. *Bir Paşanın Kehaneti, Hürriyet ve Genç Mustafa Kemal, Mustafa Kemal ve Namık Kemal* (s. 21-29) – A F. Cebesoy (Gençlik Akadaşım Mustafa Kemal)
10. *Doğduğu Evde...* (s. 29) – E. Erbilen (Bir Hatıralar Kitabı)
11. *Millî Misak'ın Esasları* (s. 33) – Ali Fuat Cebesoy (Gençlik Akadaşım Mustafa Kemal)
12. *Selânik'teki Bir Gece'nin Hatırlanışı* (s. 34) – Behçet Kemal Çağlar (Yücel Dergisi)
13. *Uzağı Görüş* (s. 36) – Salih Bozok (Kendi ağzından)
14. *Niçin Bir Mustafa Kemal Çıkmasın?* (s. 37) – F. R. Atay (Çankaya)
15. *Mustafa Kemal'in Yoğrulduğu Yer* (s. 39) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
16. *Mustafa Kemal Çanakkale'de* (s. 40) – Naşit Hakkı Uluğ (Çanakkale ellinci yılında)
17. *Düşman da Kahraman* (s. 46) – F. R. Atay (Hâtıralar)
18. *Cepheden Cepheye* (s. 47) – Feridun Fazıl Tülbentçi (Türk büyüklerince Türk kahramanları)
19. *Mütareke'nin Felâket Dolu Günlerinde* (s. 49) – F. F. Tülbentçi (Türk büyüklerince Türk kahramanları)
20. *Geleceğin Kararı* (s. 52) – Mustafa Kemal (Karlisbat defteri)

21. *Bir Tek Adam, Nasıl Bir Millet Haline Gelebilir* (s. 53) – Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Atatürk Kitabı)
22. *Mustafa Kemalce Bir Cevap* (s. 62) – Cevat Abbas
23. *Koğulan İtalyan Devriyesi* (s. 63) – Cevat Abbas
24. *Samsun'a Çıkarken Mustafa Kemal ve Arkadaşları* (s. 64), *Samsun'dan Havza'ya* (s. 68), *Amasya'ya Doğru* (s. 73) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
25. *Mustafa Kemal'in Ele Aldığı İlk İş* (s. 81) – Yunus Nadi (Sel Yayınları, Hâtıralar)
26. *Amasya Hitâbesi* (s. 85), *Sivas'a İlk Uğrayış* (s. 87) – Sivas mebusu Rasim (Hâtıraları)
27. *Mustafa Kemal Erzurumda* (s. 90) – B. K. Çağlar (Benden İçeri)
28. *Karar Gecesi* (s. 92) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
29. *Sine-i Millette Ferd-i Millet Olmak* (s. 100) – R. E. Ünaydın (Özleyişler)
30. *Erzurumdan Sivas'a -Parasız ve yemeksiz-* (s. 105) – Vehbi Cem (Sivas Kongresi)
31. *Mustafa Kemal ve Arkadaşlarının İdam Hükmü* (s. 113), *Sivas Kongresinde Manda Konusu* (s. 114) – Mazhar Müfit (Hatıralar)
32. *Herşey Vaktinde!* (s. 118) – Necip Ali Küça (Hâtıralar)
33. *Yabancı Gözüyle "Manda"* (s. 119) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
34. *Mustafa Kemal'in Ekibi* (s. 126) – Sabahattin Selek (Anadolu İhtilâli)
35. *Müdafaa-yı Hukuk Ruhu -Bir Millet Uyanıyor-* (s. 129) – Tarık Zafer Tunaya (Atatürk ve Atatürkçülük)
36. *Asıl Kuva-yı Milliye* (s. 134) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
37. *"Hakimiyet-i Milliye"nin İlk Makalesi* (s. 136) – Mustafa Kemal
38. *Efelerin Akşamı* (s. 138) – B. K. Çağlar (Türk Hava Kurumu Dergisi)
39. *Mustafa Kemal'in En Buhranlı Günleri* (s. 141) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)

40. *Açılış İçin Neden 23 Nisan Tesbit Edildi?* (s. 145) – Yunus Nadi (Sel Yayınları, Hatıralar)
41. *Her Şeyden Önce Meclis* (s. 148) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
42. *İlk Meclisin İlk Günü* (s. 150) – Samet Ağaoğlu (Kuvay-ı Milliye Ruhu)
43. *Millet Notası* (s. 161) – Mustafa Kemal (T.B.M.M. Reisi)
44. *Mütareke Kabinesi ve Mustafa Kemal* (s. 163) – Yunus Nadi (Hâtıralar)
45. *Mazlum Asyanın Da Kurtuluş Lideri* (s. 164) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
46. *Meclis ve Mustafa Kemal* (s. 165) – İsmail Habib Sevük (Bir makaleden)
47. *Lenin Mustafa Kemal'i Anlatıyor* (s. 166) – Lenin (İlk Sovyet sefirine talimat)
48. *Komünistler Temizleniyor!* (s. 167) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
49. *Birinci Meclisin Son Günleri* (s. 172) – Samet Ağaoğlu (Kuvay-ı Milliye Ruhu)
50. *Ekonomik Taviz Yok!* (s. 180) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
51. *Harp Hattında Atatürk'ün Görüşleri* (s. 182) – Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Kurtuluş savaşı hâtıraları)
52. *Karagünler ve Emsalsiz Başkomutan* (s. 185) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
53. *Yaralı Mustafa Kemal* (s. 192) – Halide Edip Adıvar (Türkün ateşle imtihanı)
54. *Bir Ressamla Konuşma* (s. 193), *-Bir yabancının kalemiyle- Nihaî Zafer* (s. 194) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
55. *Yaşasın Başkumandan* (s. 213) – İsmail Habip Sevük (Hâtıralar)
56. *İki Vesika* (s. 214) – Gazi M. Kemal
57. *İzmir Kapılarında Mustafa Kemal* (s. 215) – F. R. Atay (Çankaya)

58. *İngiltere Kabinesini Düşüren Türk* (s. 220) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
59. *Gerçek Özlem* (s. 222) – Prof. Tarık Tunaya (Atatürk ve Atatürkçülük)
60. *İnkılâplar ve O* (s. 226) – İsmail Habib Sevük (Ölümünden sonra hâtıralar)
61. *Gericiliğe Yağma Yok!* (s. 230) – F. R. Atay (Politika, Dünya gazatesi)
62. *Atatürk Devrimleri* (s. 231) – F. R. Atay (Çankaya)
63. *Despot Değil, İnkılâpçı* (s. 240) – Saffet Ürfi Betin (Atatürk, Y. Kemal, H. Edip)
64. *Din ve Devrim* (s. 242) – Yaşar Nabi (Atatürkçülük medir?)
65. *"Mekke'ye Şapka İle Gireceksin!"* (s. 248) – F. R. Atay (Çankaya)
66. *Al Şu Tabancayı Vur Beni!* (s. 249) – (O zamanki gazatelerden)
67. *Tutsak Asya Burcunda İlk Başkaldırma Bayrağı* (s. 250) – B. K.Çağlar (Türk Dili Dergisi)
68. *Sovyet Elçiliğinde Bir Gece* (s. 254) – B. K. Çağlar (Dolmabahçeden Anıtkabire)
69. *Bir Sohbet* (s. 258) – Kemal Atatürk (Romanya Dışişleri Bakanı ile konuşması 17.3.1937)
70. *Hürriyet ve Atatürk* (s. 262) – Gazi Mustafa Kemal
71. *Atatürk ve Hürriyet Anlayışı* (s. 262) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)
72. *Hıçkıran Atatürk* (s. 264) – F. R. Atay (Çankaya)
73. *Rauf Beyin Hatıralarından Bir Özet* (s. 265) – F. R. Atay (Dünya Gazetesi)
74. *Ondan Haturalar* (s. 271) – B. K. Çağlar (Hâtıralar)
75. *Katıldığı Son Cumhuriyet Balosunda* (s. 280) – Ruşen Eşref Ünaydın (Dil Kurultayı konuşması)
76. *Kadınların Özgürlüğü* (s. 282) – Lord Kinross (Atatürk, bir milletin yeniden doğuşu)
77. *Onun Son Cumhuriyet Bayramı* (s. 284) – Şükrü Kaya (Hatıralar)

78. *Orduya Son Mesajı* (s. 285) – Kemal Atatürk (Zamanın Başbakanı Bayar eliyle)

79. *Son Günleri* (s. 286) – Falih Rıfkı Atay (Çankaya)

80. *Son Saatleri* (s. 291) – Lord Kinross (Atatürk Kitabı)

81. *Toprağa Veriliş* (s. 295) – Ş. S. Aydemir (Tek Adam)

82. *Dolmabahçe'den Etnoğrafya Müzesine* (s. 296) – B. K. Çağlar (Dolmabahçeden Anıtkabire)

83. *Etnografya Müzesinden Rasat Tepeye -Üç büyük kavuşma-* (s. 310) – B. K. Çağlar (Dolmabahçeden Anıtkabire)

84. *Hepimize Bir Sesleniş* (s. 317) – F. R. Atay (Radyo Yayını)

3.9.4. Türk Şiirinde Aşk

Çağlar, B. K. ve Ediboğlu, B. S. (1968). *Türk Şiirinde Aşk*. İstanbul: Baha Matbaası

Eser, 20 cm uzunluğunda, 165 sayfadan oluşur. Eserin iç kapağında yer alan; "*150 Aşk Şiiri Bir Arada*" ibaresiyle eserin bir derleme eser olduğu okuyucuya haber verilir. Millî Kütüphane yer numarası: 1968 AD 2254 şeklindedir. Eserin mahiyetine ve Türk edebiyatındaki şiir bahsine dair önemli açıklamalar ise eserin Ön Söz kısmında yer almıştır: "*Türkçe'nin 150 aşk şiirini seçmek isterken bir hayli zorluk çektiğimizi, seçim işinde şairler ve şiirleri arasında tercih yapmanın bizi uzun uzun düşündürdüğünü itiraf etmeliyiz.*" Eserin içerik düzeni üç ana başlıktan oluşur. Bunlar; 29 şiir örneğine yer verilen "Halk Şiirimiz", 53 şiir örneğine yer verilen "Klâsik Şiirimiz" ve 68 şiir örneğine yer verilen "Yeni Şiirimiz" adlı bölüm başlıklarıdır. Eserde; 150 şairden seçilmiş 150 adet şiir vardır. Bu şiirleri; eserde yer alan sayfa numaralarıyla birlikte şu şekilde sıralamak mümkündür:

Halk Şiirimiz

1. *Gel Gör Beni* (s. 7) – Yunus Emre
2. *Gel Dosta Gidelim* (s. 8) – Yunus Emre
3. *Döşek Olsam* (s. 9) – Karacaoğlan
4. *Elif Diye* (s. 10) – Karacaoğlan

5. *Gönül Yârdan Ayrılmaz* (s. 11) – Karacaoğlan
6. *Diller Perişan* (s. 12) – Karacaoğlan
7. *Güzelleme* (s. 13) – Karacaoğlan
8. *Seven Düşünsün* (s. 14) – Karacaoğlan
9. *Güller İçinde* (s. 15) – Karacaoğlan
10. *Yârdan Ayrılınca* (s. 16) – Karacaoğlan
11. *Yâr Çemberi* (s. 17) – Karacaoğlan
12. *Gel Diye Diye* (s. 18) – Karacaoğlan
13. *Çekmeyen Bilmez* (s. 19) – Emrah
14. *Adını Demem* (s. 20) – Emrah
15. *Alam Kaçam* (s. 21) – Köroğlu
16. *Yıkar Kaşını* (s. 22) – Ruhsati
17. *Sevda Yangını* (s. 23) – Seyrani
18. *Dil Yarası* (s. 24) – Âşık Ömer
19. *Ağlatan Güzel* (s. 25) – Âşık Ömer
20. *Soru Soru Üstüne* (s. 26) – Gevheri
21. *Başım Dumanlı* (s. 27) – Gevheri
22. *Böyledir Bu* (s. 28) – Gevheri
23. *Seven Ölsün Mü?* (s. 29) – Âşık Halil
24. *Geçti Gitti* (s. 30) – İzzetî
25. *Olabilsem Ah!* (s. 31) – Âşık Seyfullah
26. *Kurtulmazdın Elimden* (s. 32) – Veysel Şatıroğlu
27. *Sancak Kirpikler* (s. 33) – Ali İzzet
28. *Yâr Geliyor* (s. 34) – Ankaralı Âşık Ömer
29. *Yeni Kader* (s. 35) – Ankaralı Âşık Ömer

Klâsik Şiirimiz

1. *Gül Yanağın Reşkinden* (s. 39) – Şeyhî
2. *Döne Döne* (s. 40) – Necatî
3. *Gitme Gel!* (s. 41) – Necatî
4. *Nicesin Güzel?* (s. 42) – Ahmet Paşa
5. *Vay Gönül!* (s. 43) – Avnî (Fatih Sultan Mehmet)
6. *Bîçâre Gönül* (s. 45) – Cem Sultan
7. *Aşkın Belası* (s. 46) – Fuzuli
8. *Rind-i Şeydâ* (s. 47) – Fuzuli
9. *Müseddes* (s. 48) – Fuzuli
10. *Nedir Bu Halin Senin?* (s. 49) – Yavuz
11. *Âşina Değil* (s. 50) – Nesîmî
12. *İfşâ Eyleme* (s. 51) – Hayâlî
13. *Osmanlının Yüzsuyu* (s. 52) – Bâkî
14. *Bigâneler Dönün* (s. 53) – Bâkî
15. *Dağ Eteği* (s. 54) – Muhibbi (Süleyman, Kanunî)
16. *Kıssa-i Cânân* (s. 55) – Taşlıcalı Yahya Bey
17. *Nerde Onda O İnsaniyet* (s. 56) – Nabî
18. *Bir Tegazzül* (s. 57) – Nef'î
19. *Âşıkı Ne Öldürür* (s. 58) – Mihri Hâtun
20. *Yârsız Olamayız Ki* (s. 59) – Mihri Hâtun
21. *Kâfir Giyimli* (s. 60) – Mihri Hâtun
22. *Yâr Gelirken* (s. 61) – Nâilî
23. *Yârân İşitmesin* (s. 62) – Nevser-i Kadim
24. *Âdet Olmasın* (s. 63) – Nedim-i Kadîm
25. *Kurbân Olduğum* (s. 64) – Nedîm
26. *Serv-i Revân* (s. 65) – Nedîm

27. *Kuzucâğım* (s. 66) – Nedîm

28. *Bahar Rüzgârı* (s. 67) – Nedîm

29. *Sultânımız* (s. 68) – Nedîm

30. *Nesin Kâfir* (s. 69) – Nedîm

31. *Kim Yetiştirdi?* (s. 70) – Nedîm

32. *Senin Olsam* (s. 71) – Nedîm

33. *Gazel* (s. 72) – İzzet Ali Paşa

34. *Günah Bende Mi?* (s. 73) – Nahîfî

35. *İhsân İhsân Üstüne* (s. 74) – Râsih

36. *Seni Tenha Bulamam* (s. 75) – Ulvî

37. *Feda Olsun* (s. 76) – Ulvî

38. *Sensizliğim* (s. 77) – Neşâtî

39. *Çağlayan Gözyaşı* (s. 78) – Enderunlu Vâsıf

40. *Ay Efendim* (s. 79) – Enderunlu Vâsıf

41. *Tekrarladıkça* (s. 80) – Nazîm

42. *Allah Aşkına* (s. 81) – İshak

43. *Yâr Geliyor* (s. 82) – Fasıhî

44. *Düşe Kalka* (s. 83) – Şeyh Galib

45. *Elinden Aman* (s. 84) – Şeyh Galib

46. *Ateş Gazeli* (s. 85) – Şeyh Galib

47. *Gizleyemem Ki!* (s. 86) – Şeyh Galib

48. *Hep Senin İçindi* (s. 87) – Nevres-i Cedîd

49. *Başka Yol Yok Ki!* (s. 88) – Nevres-i Cedîd

50. *Olur Gider* (s. 89) – Şeyhülislâm Arif Hikmet

51. *Kimseler Duymasın* (s. 90) – Yenişehirli Avni

52. *Candan Geçen* (s. 91) – Yahya Kemal

53. *Perestiş* (s. 92) – Yahya Kemal

Yeni Şiirimiz

1. *Makber'den* (s. 95) – Abdülhak Hâmit
2. *Senin İçin* (s. 96) – Cenap Şahabettin
3. *Humma-yı Aşk* (s. 97) – Rıza Tevfik
4. *Telâki* (s. 98) – Yahya Kemal Beyatlı
5. *Şarkı* (s. 99) – Yahya Kemal Beyatlı
6. *Şarkı* (s. 100) – Yahya Kemal Beyatlı
7. *Mehlika Sultan* (s. 101) – Yahya Kemal Beyatlı
8. *Vuslat* (s. 103) – Yahya Kemal Beyatlı
9. *Parıltı* (s. 105) – Ahmet Haşim
10. *Şafakta* (s. 106) – Ahmet Haşim
11. *Geldiğin Günün Hatırası* (s. 107) – Orhan Seyfi Orhon
12. *Nasılsınız?* (s. 108) – Halit Fahri Ozansoy
13. *Bir Rüzgâr Esti* (s. 109) – Yusuf Ziya Ortaç
14. *Hayal* (s. 110) – Yusuf Ziya Ortaç
15. *Senden Dönüş* (s. 111) – Faruk Nafiz Çamlıbel
16. *Firari* (s. 112) – Faruk Nafiz Çamlıbel
17. *Melik-ül Mevt* (s. 113) – Faruk Nafiz Çamlıbel
18. *Son* (s. 114) – Kemalettin Kamu
19. *Kitabe* (s. 115) – Kemalettin Kamu
20. *Hatırlama* (s. 116) – Ahmet Hamdi Tanpınar
21. *Tüten Ruh* (s. 117) – Necip Fazıl Kısakürek
22. *Ayrılık Vakti* (s. 118) – Necip Fazıl Kısakürek
23. *Nerdesin* (s. 119) – Ahmet Kutsi Tecer
24. *İçlenme* (s. 120) – Orhan Şaik Gökyay
25. *Bizi Bize Getirdin* (s. 121) – Behçet Kemal Çağlar
26. *Her Yerdesin, Nerdesin?* (s. 122) – Behçet Kemal Çağlar

27. *Senin Yanında* (s. 123) – Zeki Ömer Defne

28. *Aşk Hali* (s. 124) – Selâhattin Batu

29. *Onar Mısra* (s. 125) – Yaşar Nabi Nayır

30. *Yetişir* (s. 126) – Ziya Osman Saba

31. *Olvido* (s. 127) – Ahmet Muhip Dranas

32. *Köpük* (s. 129) – Ahmet Muhip Dranas

33. *Serenad* (s. 130) – Ahmet Muhip Dranas

34. *Kal* (s. 131) – Hâmit Macit Selekler

35. *Serenad* (s. 132) – Cahit Sıtkı Tarancı

36. *Karadut* (s. 133) – Bedri Rahmi Eyüboğlu

37. *Sitem* (s. 134) – Bedri Rahmi Eyüboğlu

38. *Söyle Sevda İçinde Türkümüzü* (s. 135) – Fazıl Hüsnü Dağlarca

39. *Uyarı* (s. 136) – Fazıl Hüsnü Dağlarca

40. *Seni Demez De Ne Der* (s. 137) – Fazıl Hüsnü Dağlarca

41. *Söz* (s. 138) – Orhan Veli

42. *İllusion* (s. 139) – Orhan Veli

43. *Anlatamıyorum* (s. 140) – Orhan Veli

44. *Seni Düşünüyorum* (s. 141) – Melih Cevdet Anday

45. *Türkân İçin* (s. 142) – Oktay Rıfat

46. *Kara Sevda* (s. 143) – Baki Süha Ediboğlu

47. *Kayıp Sevda* (s. 144) – Cahit Külebi

48. *Gizli Sevda* (s. 145) – Cahit Külebi

49. *Serenad* (s. 146) – Celâl Sılay

50. *Sonne* (s. 147) – İlhan Berk

51. *Gizli Sevda* (s. 148) – Behçet Necatigil

52. *Uzak Haziran* (s. 149) – Necati Cumalı

53. *Aşkımız* (s. 150) – Necati Cumalı

54. *Aşka Benzer* (s. 151) – Sabahattin Kudret Aksal

55. *Mutlu Işıma* (s. 152) – İsmet Bozdağ

56. *Ansızın Gel* (s. 153) – Şinasi Özdenoğlu

57. *Meydandan Geçen Kızlar* (s. 154) – Salâh Birsel

58. *Mektup* (s. 155) – Başaran

59. *Ayrılık* (s. 156) – Feyzi Halıcı

60. *Islak Gül* (s. 157) – Ümit Yaşar

61. *Önce Ellerin* (s. 158) – Gültekin Samancı

62. *Üçüncü Şahsın Şiiri* (s. 159) – Atilla İlhan

63. *San* (s. 160) – Cemal Süreya

64. *Kan Uyku* (s. 161) – Turgut Uyar

65. *Yerçekimli Karanfil* (s. 162) – Edip Cansever

66. *Karışık Bahar* (s. 163) – Muvaffak Sami Onat

67. *Senden Gelir* (s. 164) – Cahit Obruk

68. *Hep Ayni Hikâye* (s. 165) – Subutay Karsan

3.10. Henüz Basılmamış Eserleri

3.10.1. Ergenekon

Behçet Kemal Çağlar'ın; kaleme aldığı hatta bizzat kendisinin de rol aldığı bilinen fakat yazılı olarak bastırmadığı iki eseri mevcuttur. Bu eserlerin ilki *Ergenekon* ikincisi de *Timur* adlı piyestir. Eserlerin, müstakil olarak çıkartılmış yazılı basımlarının ve haklarında aydınlatıcı araştırmaların olmayışı, söz konusu piyesleri ne yazık ki muğlak bir bağlamda bırakmıştır. Yaptığımız araştırmada, bahsi geçen piyeslerin izini sürmeye ve hakkında bilgi toplamaya gayret ettik. Ve ardından konuyla ilgili muğlaklığı ortadan kaldıracak aydınlatıcı yeni bulgulara ulaştık. Elde edilen verilerin; yeni keşifleri bünyesinde barındırması ve konunun mahiyeti açısından belirli bir düzen dâhilinde verilmesinin daha faydalı olacağına kanaat getirilmesi ile söz konusu piyesleri; iki ayrı başlık altında incelemeyi planladık. Bu noktada incelenecek ilk başlık; Behçet Kemal Çağlar'ın şiirleri arasında tam metnine ulaştığımız *Ergenekon* piyesidir.

Evvela belirtmek gerekir ki; Behçet Kemal'in basılan ilk piyesi *Çoban* adlı oyunudur. *Çoban* piyesi; ilk kez 19 Şubat 1932'de sahnelenmiş ve sonrasında 1933 yılında basılmıştır. Doğruluğunu tespit ettiğimiz bu bilgi *Ergenekon* piyesinin sahnelendiği yılı bulabilme noktasında oldukça önemlidir. Zira kaynaklarda; *Çoban* ve *Ergenekon* piyeslerinin ardı sıra yazıldığı hatta bu iki piyesin bizzat Gazi Mustafa Kemal'in huzurunda sahnelendiği ve Atatürk'ün dikkatini çekmeyi de başardığı bilgisi yer alır. Bu bağlamda; Behçet Kemal Çağlar'ın, kaleme aldığı ve sahnelediği *Ergenekon* piyesi hakkında önemli bilgiler veren iki önemli eseri vardır. Bunlar; 1933 basım tarihli *Burda Bir Kalb Çarpıyor* adlı şiir kitabı ile 1955 basım tarihli *Dolmabahçeden Anıt-Kabire* adlı anı eseridir.

1. *Burda Bir Kalb Çarpıyor* (1933).

Bu eser, sadece sahnelendiği bilinen fakat yayınlanmış basılı bir nüshasının olmadığı belirtilen *Ergenekon* piyesi hakkında mühim bilgiler içeren en önemli eserdir.[157] Zira bu eserle birlikte; *Ergenekon* adlı piyesin tam metninin mevcut olduğu keşfedilmiştir. Müstakil olarak baskısı yapılmamış olan bu piyesin tam metni, bizzat şair Behçet Kemal Çağlar tarafından kendi şiir kitabında yer almıştır. Bu bilgi; yaptığımız araştırmayla teyit edilmiş yeni bir keşiftir.

"*Burda Bir Kalb Çarpıyor*" (1933) adlı eserin 153. sayfasında "*Ergenekon*" adlı bir başlık yer alır. Başlığın hemen altında, *Ergenekon* piyesinin hangi tarihte ve hangi gayeyle oynandığına dair eserin mahiyetine yönelik önemli bir takdim yazısı vardır. Bu takdimde yer alan ifadeler şunlardır: *"Bu, Ergenekon efsanesini canlandırmaktan ziyade Ankara şahikasında doğan güneşin büyüklüğünü ve eşsizliğini tarih çerçevesi içinde göstermek, Ergenekodan Ankara'yı görmek için yazılmış ve 27 Birincikânun*[158] *Gazi gününde Ankara Halkevi sahnesinde temsil edilmiştir."* (Çağlar, 1933: 153). Takdim yazısında verilen bilgi; söz konusu metnin *Ergenekon* piyesine ait olduğunu ve bu piyesin 27 Aralıkta Ankara Halkevi sahnesinde oynandığını doğrulamaktadır. Ayrıca; bu metin 6 sayfadan ibaret manzum bir oyundur ve kurgusu; "Ozan" ile "Demirci" adında iki karakter üzerinden icra edilir. Bu durum, *Ergenekon* piyesi hakkında daha evvel verilen bilgilerle örtüşmektedir. Öyle ki; piyesin hacim olarak 1 perdelik kısa bir oyun olduğu ve Çağlar'ın bir arkadaşıyla birlikte canlandırdığı bilgisi yer alır.

[157] Bk.: Çağlar, B.K. (1933). *Burda Bir Kalb Çarpıyor*. İstanbul: Sühulet Kütüphanesi, (Ankara Matbaası), s. 153-158.

[158] Burada geçen "*Birincikânun*" ifadesi, kış mevsiminin ilk ayı olan aralık ayını kastetmektedir zira "Kânûn" kelimesi; kış mevsiminin ilk iki ayı olan aralık ve ocak aylarını kasteder. Birincikânûn; bu aylardan ilki olan aralık ayı için kullanılır. Diğer ayrıntılar için bk.: Devellioğlu, F. (2013). Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, s. 561.

Eserin takdim yazısının hemen altında ise piyesin sahne detaylarına dair bilgiler teşkil eden kısa bir yazıya yer verilmiştir. Buna göre sahne; "*Karanlık, kayalık bir mağarayı gösterir. Köşede bir demirci ateşi. Bir yanda demiri dövmekten yeni kalmış bir demirci. Öte yanda yere uzanmış bir Ozan. Biri söylerken öbürü dekoru ve tabloyu tamamlayan heykeller gibi dinleyici vaziyette kalır*." (Çağlar, 1933: 158). Söz konusu metinde *Ergenekon* piyesinin sahne detaylarına dair verilen notlar elbette yukarıda verdiğimiz örnekle sınırlı değildir. Metnin sonunda, piyesin kapanışına dair oldukça önemli detaylar da verilmiştir. Örneğin perdenin sonundaki sahne detayı şu şekildedir:

> *[Duman, karanlık ve gürültü arasında devrildiği görünen kaya dekorları kalkar, yeşil bir ova pasajından sonra Ankara kalesi dekoru görünür. İki tepe arasında Gazi'nin resmi bir güneş gibi aksettirilmiştir. Demirci iki yanda dekorun gölgeleri içinde heyulâ gibi yarı saklı duran seymenlere haykırır.]*
>
> *Bu güneş doğdu artık gönlümüzün yasına;*
>
> *Dünyayı çevirelim bir Şölen sofrasına!..*
>
> *[Ondan sonra ziyafet ve raks merasimi başlar..*
>
> (Çağlar, 1933: 158)

2. *Dolmabahçeden Anıt-Kabire* (1955).

Behçet Kemal'in *Ergenekon* piyesi hakkında bilgi veren bir diğer eseri ise "*Dolmabahçeden Anıt-Kabire*" adlı eseridir.[159] Sanatçı bu eserin 20. ve 21. sayfasında Ergenekon piyesini şu ifadelerle anlatır:

> *Ankara'ya ayak basışının yıldönümünü kutlamaya Halkevinde ilk defa karar vermiştik. Reşit Galip nutuklarının en güzelini söylemiş, ben de Ergenekon ismindeki manzum ve bir perdelik bir piyesi bir arkadaşla oynamıştım. Birinci efsane Ergenekonla ikinci hakikî Ankara Ergenekon'u birbirine vasleden bu piyesde dağlar Demircinin çekiciyle parçalanınca Turan illeri yerine Ankara görünüyor ve kaybolan Bozkurdun yerine Atanın silueti ufukta güneş gibi parlıyordu… Ankara dekorunun önünde seymenler türkülerine ve rakslarına başlıyorlardı…* (Çağlar, 1955: 20-21)

Behçet Kemal'in yukarıda verilen ifadesine göre; *Ergenekon* piyesi, Atatürk'ün Ankara'ya ayak basışının yıl dönümünü kutlamak amacıyla Ankara Halkevi sahnesinde oynanan 1 perdelik manzum bir oyundur. Gazi Mustafa Kemal'in 27 Aralık 1919'da Ankara'ya ayak bastığı bilindiğine göre piyesin de 27 Aralık'ta sahnelendiği böylelikle doğrulanmış olur. Fakat eserin hangi yılda sahnelendiği kısmı ise soruşturulmaya

[159] Bk.: Çağlar, B.K. (1955). *Dolmabahçeden Anıt-Kabire*. İstanbul: Sel Yayınları, s. 20-21.

muhtaç bir bağlamda kalmış ve tarafımızca araştırılmıştır. Bu noktada konuyla ilgili bilgi verdiğini tespit ettiğimiz 4 makale 1 yüksek lisans tezinden söz etmek yerinde olacaktır. *Ergenekon* piyesinin muhteviyatına ilişkin bilgi veren makalenin ilki; "*Halkevlerinin Kültür Faaliyetlerinde Edebî Metinlerin Rolü*" [160] adlı çalışmadır. Söz konusu çalışmada -diğer çalışmalarda belirtilenin aksine- piyesin; 1933 yılında sahnelendiği ve Türk milletinin liderliğinden bahisle, uygarlığın kurucusu konumunda nitelendirildiği belirtilir (Okur, 2018: 393). Ayrıca bu çalışmada, *Ergenekon* piyesinden seçilmiş bir parçanın verildiği de görülmüştür. Bu parça, iki dörtlük ve iki beyitten oluşan bir yapıdadır.

Ergenekon piyesine dair bilgi veren ikinci çalışma; "*Halkevleri Oyun Dağarcığı (1932-1951)*" adlı makaledir.[161] Bu çalışma, piyesin sahnelendiği yıla ilişkin bilgi vermekten ziyade piyesin ihtiva ettiği konuya dair bilgi içermesi ve piyese ait 16 mısralık bir parçaya yer vermesi bakımından oldukça önemlidir. Çalışmada, *Ergenekon* piyesinin Türklük bilinci içeren bir piyes olduğundan söz edilir. Buna göre; Türkler içinde bulunduğu çağa yön veren ve uygarlık konusunda Tanrı ile özdeşleşen bir konumdadır (Karadağ, 1989: 103-104).

Piyes hakkında bilgi veren bir diğer çalışma "*Ülkü Mecmuası*" adlı makaledir. [162] Bu çalışma, *Ülkü* mecmuasının fizikî yapısı ve muhteviyatı hakkında yapılan bir araştırmadan ibarettir. Makalede belirtildiği üzere; *Ülkü* mecmuası, Ankara'da neşredilen ve Halkevlerinin merkezî yayın organı olarak faaliyet gösteren bir işleyişe sahiptir. Bundan ötürüdür ki Behçet Kemal'in birtakım eserleri bu mecmuaya konu olmuş ve hatta bazı eserleri bizzat kendisi tarafından da bu mecmuada neşredilmiştir. Behçet Kemal'in büyük bir heyecan ve de hevesle yıllarca Halkevlerinde çalıştığını hatta vaktiyle Halkevleri müfettişliği de yaptığını tezin ikinci bölümünde dile getirmiştik. Bu sebeptendir ki; Çağlar'ın bu hizmetini *Ülkü* mecmuasının ihtiva ettiği sayılarda görmek pekâlâ mümkündür. Ele aldığımız bu makalede de; *Ülkü* mecmuasında neşredilen ilk piyesin *Ergenekon* piyesi olduğu bilgisi yer alır. Ayrıca piyesin; konusu itibarıyla Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan önceki bir devri esas aldığı ve Türk milletinin asil ruhunu okuyuculara aktarma gayretinde olduğundan söz edilmiştir:

[160] Okur, M. (2018). Halkevlerinin kültür faaliyetlerinde edebî metinlerin rolü. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 11 (24) , 385-398. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/mahder/issue/41054/484453#article_cite

[161] Karadağ, N. (1989). Halkevleri oyun dağarcığı (1932-1951). *Erdem* Dergisi, , 5 (13) , 81-122. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/erdem/issue/44535/552404#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

[162] Tercüman, Ç. (2006). Ülkü Mecmuası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7), 563-580. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/talid/issue/43472/530512#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

Ülkü mecmuasında pek çok edebî neviden eserler neşredilmiştir. Bu edebî neviler arasında sayıca en az olanı piyeslerdir. Sayıları onu bulmayan bu piyeslerin ilk birkaç tanesi tarihî manzum piyeslerdir. Behçet Kemal'e ait bu piyesler, tıpkı Enver Behnan'ın tarihî hikâyeleri gibi İslâmlığın kabulünden ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan önceki devirlerden alınmış konuları ile Türk milletinin asil ruhunu okuyucularına hissettirmeyi amaçlar. Nitekim mecmuada neşredilen ilk piyes olan "Ergenekon",74 "Ergenekon efsanesini canlandırmaktan ziyade Ankara şahikasında doğan güneşin büyüklüğünü ve eşsizliğini" tarih çerçevesinden gösterebilmek amacı ile yazıldığı söylenen bir takdim ile okuyucuya sunulur. (Tercüman, 2006: 578-579)

Ergenekon piyesine dair bilgi verdiğini tespit etiğimiz dördüncü çalışma; "*Türk Tarih Tezi Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Resmî Tarih Yazımının İdeolojik Ve Politik Karakteri*" adlı makaledir[163]. Söz konusu makalede; *Ergenekon* piyesinin 1932 yılında sahnelendiği belirtilir: "*Behçet Kemal Çağlar'ın 1932 yılında Ankara Halkevi sahnesinde temsil edilen "Ergenekon" ...*" (Taylan Akman, 2011: 103). Makalede vurgulanan bir diğer husus, piyesin muhteviyatına dair ortaya koyulan fikirlerdir. Buna göre piyeste; Türk tarihine göndermeler yaparak Türklüğü ve hatta yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne kutsiyet atfedilmiş ve Türklük, övgü dolu ifadelerle nitelendirilmiştir. Ayrıca makalede; piyesin ihtiva ettiği belirtilen Türklük şuuruna örnek teşkil etmesi bakımından, *Ergenekon* piyesine ait -piyesteki metin sırasına bağlı kalınmadan seçilen- 38 dizeye verilmiştir ve makale bu yönüyle oldukça dikkat çekicidir.

Ergenekon piyesi hakkında bilgi verdiğini tespit ettiğimiz yüksek lisans çalışması ise "*Türkiye'nin modernleşme sürecinde Ankara Halkevi ve faaliyetleri (1932-1951)*" adlı tezdir.[164] Bu tezde; piyesin, 27 Aralık 1932'de Ankara Halkevi sahnesinde sahnelendiği bilgisine yer verildiği görülmüştür. Piyesin muhteviyatına dair de oldukça dikkat çekici izahlar vardır. Örneğin tezde; piyesin tarihteki iki Ergenekon'u birbirine bağladığından söz edilir. Burada söz edilen ilk Ergenekon, Göktürk Dönemi'nde zuhur etmiş Ergenekon Destanı'dır. İkinci Ergenekon ise; Millî Mücadele Dönemi'nde Halaskâr Gazi Mustafa Kemal öncülüğünde verilen vatan müdafaasını bildirilir.

[163] Bk.: Akman, Ş. T. (2011). Türk Tarih Tezi bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi resmî tarih yazımının ideolojik ve politik karakteri. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 80-109. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf/issue/44813/557361#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

[164] Yaşar, V. (2018). Türkiye'nin modernleşme sürecinde Ankara Halkevi ve faaliyetleri (1932-1951). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Nevşehir. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/04/2023.

Bu noktada bahsi geçen ilk Ergenekon'daki lider bozkurt, ikinci Ergenekon'daki lider ise Gazi Mustafa Kemal Atatürk olarak yorumlanmıştır:

> *Behçet Kemal Çağlar'ın 27 Aralık 1932'de Ankara Halkevi sahnesinde düzenlenen piyesle ilgili vermiş olduğu örnek gerçekten büyük heyecan vericidir. İki Ergenekon'u birbirine bağlayan piyeste, dağlar demircinin çekici ile parçalanınca, Ankara görünüyor ve kaybolan Bozkurt'un yerine Atatürk'ün silüeti ufukta görünüyor ve güneş gibi parlıyordu. Birinci efsane Ergenekon'da öncü rehber bozkurt iken, ikinci Ergenekon'da öncü rehber, akıl ve bilimin önderliğinde Atatürk'tür*. (Yaşar, 2018: 177)

Ergenekon piyesi hakkında bilgi verdiğini tespit edebildiğimiz akademik çalışmalar yukarıda belirttiğimiz şekildedir. Tetkik edilen bu çalışmalardan ve piyes hakkında elde ettiğimiz diğer bulgulardan hareketle *Ergenekon* piyesi hakkında netlik kazanan bazı hususları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. *Ergenekon* piyesi; Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin yıl dönümünü kutlamak amacıyla Ankara Halkevinde sahnelenmiştir.
2. Piyes; Behçet Kemal Çağlar tarafından yazılmış ve 27 Aralık 1932'de Ankara Halkevi sahnesinde bizzat Atatürk'ün huzurunda oynanmıştır.
3. Bazı kaynaklarda, piyesin sahnelendiği fakat baskısının yapılmayarak piyes metninin yayınlanmadığı belirtilmiştir (bk. Gökşen, 1970: 50). Oysaki yaptığımız araştırmayla bu konuda yeni bir bilgi keşfedilmiştir. Behçet Kemal'in ayrı bir eser olarak bastırmadığı *Ergenekon* piyesinin, şairin bir başka eseri olan 1933 tarihli "*Burda Bir Kalb Çarpıyor*" adlı eserinde tam metin olarak verildiği tarafımızca tespit edilmiştir. Piyesin içeriğinde yer alan takdim yazısı ve de sahneler hakkında bilgi veren diğer açıklama yazıları bu tespiti teyit etmiştir.
4. "*Burda Bir Kalb Çarpıyor*" adlı eserin 153 ve 158. sayfa aralığında geçen piyesin adı; "*Ergenekon*" olarak verilmiştir. Piyesin tam metni, 6 sayfalık bir hacme sahiptir. Bu durum, eserin 1 perdelik kısa manzum bir oyun olduğu bilgisiyle örtüşür.
5. Piyes; "Ozan" ve "Demirci" adındaki 2 oyuncudan ve 102 mısradan oluşur. Piyesin akışındaki ilk 66 mısra; "Ozan" adlı oyuncuya, sonraki 36 mısra ise "Demirci" adlı oyuncuya ayrılarak piyesin akışı iki kısımdan oluşmuştur. Oyun akışında ilk "Ozan" sonrasında da "Demirci" konuşur.

6. Behçet Kemal Çağlar'ın, kendi yazdığı *Ergenekon* piyesinde rol aldığı doğrulanmıştır. Çağlar, "*Dolmabahçeden Anıt-Kabire"* adlı eserinin 20. sayfasında bu bilgiyi bizzat kendisi vermiştir. Buna göre; piyesteki iki rolden birini Çağlar diğeri de Çağlar'ın ismini vermediği bir arkadaşı oynamıştır.
7. Piyesin muhtevasında; Türklük şuuru, Türklüğün ve Türk milletinin yüceliği ve övgüye mazhar bir millet olduğu, Atatürk'ün bir güneş timsali milletin üzerine doğması nevinden konulara değinilmiştir.

3.10.2. Timur

Behçet Kemal Çağlar'ın yazdığı ve bizzat kendisinin de rol aldığı fakat müstakil olarak bastırmadığı ikinci eseri ise *Timur* adlı piyestir. Piyes üzerine yaptığımız araştırmada dikkatimizi çeken ilk husus, piyesin birçok farklı adla anıldığını tespit etmek olmuştur. Eserin ismine atfedilen ve birbirine oldukça yakın olan bu farklı adlandırmaların, Gökşen'in eseri başta olmak üzere (bk. Gökşen, 1970: 51-52) daha birçok kaynakta yer aldığı görülmüştür. Bu adlandırmaları; *Timur ve Yıldırım*, *Timurlenk*, *Timur ve Yıldırım Operası* şeklinde sıralamak mümkündür. *Timur* piyesiyle ilgili Gökşen'in eserinde verilen bilgiler oldukça dikkat çekicidir. Buna göre; Behçet Kemal'in 1933 yılında *Timur Destanı* adında bir eser kaleme aldığı aktarılır (*Anayurt* 21 Aralık 1933, akt. Gökşen, 1970: 51). Daha sonra, *Timur ve Yıldırım* adında manzum bir eserin basılacağı (*Yücel* Eylül 1936, akt. Gökşen, 1970: 51) ve Ankara Şehir Tiyatrolarında *Timur* adlı bir oyunun oynandığı (*Yücel* Ekim 1938, akt. Gökşen, 1970: 51) yönünde bilgiler verilir.

Esasen bu piyesin asıl adı *Timur*'dur ve Halkevlerinin kuruluşunun 6. yıldönümünde, Ankara Şehir Tiyatrolarında 20-21-22 Şubat 1938 tarihlerinde üç gün boyunca saat 21'de sahnelenmiştir. Bu tespit, yaptığımız araştırmada ulaştığımız arşiv vesikalarıyla ortaya çıkmış ve teyit edilmiştir.[165] İlaveten konuyla ilgili elde ettiğimiz bulgulardan hareketle görülmüştür ki; *Timur* piyesi birkaç aşamadan geçerek sahnelenmiştir. Evvela *Timur destanı* sonrasında da *Timur ve Yıldırım Operası* adıyla farklı isim ve formlardan geçmiştir. Özetle; Behçet Kemal, *Timur* piyesinin hazırlığını 1933'te yazdığı söylenen *Timur Destanı* ile başlatmış ve bu eseri 1937'de basmak istemiş basamamış ve en sonunda da 1938'de sahneye koyarak süreci tamamlamıştır.

[165] *Ülkü* mecmuasında yer alan ilgili arşiv vesikaları için bakınız: Ek-8.3, Ek-8.4, Ek-8.5 Ek-8.6
Kebikeç dergisinde yer alan ilgili arşiv vesikaları için bakınız: Ek-8.1, Ek-8.2

Timur piyesiyle ilgili elde ettiğimiz yeni keşifler büyük ölçüde; Nahid Sırrı Örik'in *Ülkü* mecmuasında yayınlanan yazısına[166] dayanır. Bu yazının; *Kebikeç* dergi arşivinde[167] ve Taha Toros Arşivi'nde[168] yer aldığı da görülmüştür ki bu önemlidir. Nahid Sırrı Örik, *Ülkü* mecmuasının matbuat faaliyetlerinde yer almış önemli bir isimdir. Bu vasatta, 2006 yılında Çilem Tercüman tarafından yapıldığı görülen "*Ülkü Mecmuası*" adlı çalışmada[169] yer alan bilgiler oldukça önemlidir. Bu çalışmada, *Ülkü* mecmuasının; fizikî yapısından söz edilerek mecmuanın ihtiva ettiği konular ve bu konuların Yeni Türk Edebiyatına dâhil olan kısımlarının tespit, tetkik ve tasnifi üzerinde durulduğunu söylemek gerekir. Nahid Sırrı Örik'in *Timur* piyesinden söz eden "*Bir Okuyucunun Notları*" başlıklı yazısı, ilgili çalışmada bu sebeple yer almıştır.

Buna göre Nahid Sırrı Örik, *Ülkü* mecmuasının ellinci sayısından itibaren mecmuada kendine ayrılmış "*Fikir Hayatı*" başlıklı köşesinde fıkralar yazmaya başlar. Bu fıkralar, "*Bir Okuyucunun Notları*" adlı genel bir başlık altında belli bir düzenle verilir. Yazılan bu fıkraların ihtiva ettiği konular için oldukça zengin bir mahiyete sahip olduğu belirtilmiştir. Öyle ki; edebiyat, sinema, tiyatro, tercüme, tarih, resim, heykel gibi daha birçok alanda yazı yazmış olduğu aktarılır:

> *Ülkü'nün 50. sayısından itibaren Nahid Sırrı, "Fikir Hayatı" köşesinde "Bir Okuyucunun Notları" ana başlığı altında fıkralar yazmaya başlar. Edebiyat, resim, heykel, sinema, tercüme, tiyatro, tarih veya Maarif Şuarası gibi gündemdeki mevzularda kaleme alınan bu fıkralarda Nahid Sırrı, sadece Türkiye sınırları içerisinde kalmamış garp edebiyatı, tarihi, sanatkârları vb. ile ilgili müşahede ve mülahazalarını da okuyucusuna aktarmış, hatta batıda vuku bulan hâdiselerden de okuyucusunu bu yolla haberdar etmiştir*. (Tercüman, 2006: 574)

Görüldüğü üzere Nahid Sırrı Örik; içinde yaşadığı dönemi iyi takip eden, sanat ve edebiyat sahası başta olmak üzere güncel meseleler hakkında fikir beyan eden önemli bir şahsiyettir. Döneminde yazılmış/sahnelenmiş yahut yazılacak/sahnelenecek olan eserler hakkında bilgi vermesi, üzerine fikir teatilerinde bulunması, kuşkusuz Behçet Kemal Çağlar'ın yazdığı ve sahnelediği *Timur* piyesi hakkında önemli bilgiler edinmemize de olanak sağlamıştır. Fakat *Timur* piyesinin; hangi sahnede, hangi

[166] Bk.: Örik, N. S. (1938, Nisan). Bir Okuyucunun Notları. *Ülkü Halkevleri Dergisi,* (11), s. 181-183. Erişim Adresi: https://archive.org/details/d_ulku_1938-11-62/mode/2up Erişim Tarihi: 06/05/2023.

[167] Bk.: Anonim (1996). "Timur" Piyesi - Bir Okuyucunun Notları. *Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi,* (sayı: 3), s. 191-192. Erişim Adresi: http://www.kebikec.org/ Erişim Tarihi: 06/05/2023

[168] Taha Toros arşivinde yer alan ilgili arşiv vesikaları için bakınız: Ek-5.36, Ek- 5.37

[169] Bk.: Tercüman, Ç. (2006). Ülkü Mecmuası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7), 563-580. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/talid/issue/43472/530512#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

tarihlerde, hangi saatte ve hangi oyuncularla oynandığına dair elde ettiğimiz bilgilerin *Kebikeç* dergisinde yayınlanan bir broşüre borçlu olduğumuzu belirtmemiz gerekir. Bu broşür; Nahid Sırrı Örik'in *Timur* piyesi üzerine yazdığı "*Bir Okuyucunun Notları*" başlıklı yazısının yanına iliştirilmiştir. Broşür, *Timur* piyesine dair önemli bilgiler içeren bir ilan niteliğindedir. Bu noktada *Kebikeç* dergisinde; sadece Nahid Sırrı Örik'in bahsi geçen yazısına yer verilmediği, piyesin muhtevası ve sahnelenmesi hakkında ve piyese dair daha birçok hususta bilgi veren bir ilanın da yer aldığı dikkatlerden kaçmamalıdır. Kebikeç'te yer alan (bk. Ek-8.1, Ek-8.2) bulgulardan hareketle, *Timur* piyesi hakkında netlik kazanmış hususları genel manada şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Nahid Sırrı Örik'in *Timur* piyesinden bahseden bir yazısı vardır. Bu yazı; *Ülkü Halkevleri Dergisi*'nde "*Bir Okuyucunun Notları*" başlığıyla yayınlanmıştır. Bu yazıda; piyesin muhteviyatına dair önemli yorumlar yapılmıştır. Buna göre piyes; yer yer güzel parçalar içeren ve okuyucuları düşünmeye sevk eden bir piyestir.
2. Piyesin; 4 perdelik tarihî manzum bir piyes niteliğinde olduğu ve Ankara Şehir Tiyatrosunda halka açık olarak, 20-21-22 (Pazar, Pazartesi, Salı) Şubat 1938'de saat 21'de sahnelendiği belirtilmiştir.
3. Piyesin oyuncu kadrosu, sahneye giriş sırasıyla bahsi geçen ilanda yer almıştır.Buna göre, oyuncular ve oyunda oynadıkları kişiler şu şekildedir:

Oyuncu	Oynadığı Şahıs
H. Kemal	*Bayezid*
Feriha Tevfik	*Olivera*
İlhami	*Köle*
Necdet	*Timur Toğay*
Galip	*Edhem*
Vecihi	*Selim*
Şaziye	*Oleay*
Raşid Rıza	*Timur*

Kadriye	*Bir Cariye*
Avni Füruzan	*Şerafettin*
Ercümend Behzad	*Seyfettin*
Yaşar Nezihi	*Allahdâd*
Refik	*Şahmelik*
Sıtkı	*Nureddin*
Fethi	*Humari*
Şadi	*Hoca Nasreddin*
İlhami	*Birinci köylü*
Hakkı	*İkinci köylü*
Kâmil	*Üçüncü köylü*
Ahmet	*Dördüncü köylü*
Şefik	*Birinci muhafız*
Rasim	*İkinci muhafız*
Şevket	*Üçüncü muhafız*
Samih	*Dördüncü muhafız*
Hakkı	*Beşinci muhafız*
Hüseyin	*Altıncı muhafız*
Vecihi	*İspanya elçisi*
Fethi	*Mısır elçisi*
Yaşar	*Hind elçisi*

4. Piyesin içeriğine dair seçilmiş bir parçaya yer verilmiştir.[170] Bu parça; *Timur* ve *Yıldırım*'ın konuşmalarını kapsayan 3 dörtlükten oluşur ve şu şekildedir:

Timur:
Aramızda yer yoktur istihzaya, hiddete
Kaç galip imrenir bu şanlı mağlubiyete. (...)
Düşündüm, nasıl verir Allah, göz göre göre,
Asya'yı baştan başa bir topalla bir köre? (...)

Yıldırım:
Gösterip deseydim ki "bak, bu kan da kırmızı;
Bu kan da al ve temiz, bu kan da senin kanın;
Yere batsın sarayım, kahrolsun kör gururum (...)
Ben senin Türk ordunda bir gönüllü olurum (...)

Timur:
Gurur gibi, aşk gibi, bin türlü za'fa bedel
Bir ömre sığmayacak kadar büyük hırsımız.
Macera peşindeyiz sende bende ayni hız;
Bilmem nedir zorumuz: Hamlemize cihan dar;
Bende fazla olarak "Türk birliği" fikri var.

5. Ayrıca, *Timur* piyesinin; tarih tezlerine ve hakikate uygun bir mahiyette olduğu aktarılmıştır. Bu aktarım, piyeste yer alan Timur ve Yıldırım kişileri ile tarihte yer alan gerçek Timur ve Yıldırım'ın türlü bahislerde değerlendirilmesiyle somutlaştırılır. *Kebikeç*'te yer alan ifadeye göre; piyeste geçen Timur kişisi ile Osmanlı tarih eserlerinde geçen Timur kişisi birbirinden oldukça farklıdır. Zira Osmanlı tarih kitaplarında aktarılan Timur'un sadece zulmeden, yakıp yıkan kötü bir şahıs olduğu belirtilir. Oysaki Behçet Kemal'in piyesinde yer alan Timur, iyi yetişmiş cihangir bir liderdir. Piyeste; Timur'un kendini nasıl yetiştirdiği ve başarı elde eden dâhi bir komutan olmayı nasıl başardığından da bahsedilir. Yıldırım'ın, kendini yetiştirmiş iyi bir devlet reisi ve ordu komutanı olduğu belirtilen böylesi bir Timur'a yenildiği ve bu yenilginin tarihsel hakikate uygun olarak edebî bir lisanla anlatıldığı ifade edilir.

[170] Timur piyesine ait bahsi geçen kısım; "'Timur' Piyesinden Bir Parça, Ülkü, c. XI, No 61, Mart 1938, s. 74-75." künyesine atıf yapılarak verilmiştir.

3.11. Vefatının Ardından Adıyla Basılmış Eserler

3.11.1. Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine

Çağlar, B. K. (1971). *Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Eser 20 cm uzunluğunda, 85 sayfadan ibarettir. Millî Kütüphane yer numarası: 1971 AD 2800 şeklindedir. Behçet Kemal'in eserlerinin yer aldığı ve vefatından sonra şairin kendi adıyla basıldığını tespit ettiğimiz ilk eser olması bakımından oldukça önemlidir. Eserin girişi, "*Behçet Kemal Çağlar ve Eserleri*" adlı bir başlıkla yapılmıştır. Bu başlıkta; şairin hayatı ve eserlerine dair oldukça önemli bilgilerin verildiği görülür. Fakat burada verilen bazı bilgilerde noksanlık olduğu da fark edilmiştir. Eserin basıldığı yıl şairin vefatından yaklaşık iki yıl sonrasına tekabül etmektedir ve o dönemde şair hakkında -Enver Naci Gökşen'in çalışmasının dışında- literatüre kazandırılmış akademik bir tetkik ye yazık ki henüz yoktur. Dolayısıyla, bahsini ettiğimiz eserde birtakım bilgi noksanlıklarının olması da gayet tabii bir durumdur. Bunun ötesinde eserin asıl önemi; şairin yazdığı ve hayatında bastıramadığı 4 eserinin bir araya toplanarak basılmış olmasıdır.

Eserde yer alan başlıklar -eserde veriliş sırasıyla- şu şekildedir:

1. *Malazgirt Destanı*
2. *Akıncılardan Bir Akıncı – Mihaloğlu Ali Bey Destanı*
3. *Boğaç Han Masalı*
4. *Deniz Abdal – Fethin 500'üncü Yıldönümü İçin Radyofonik Piyes*

3.11.2. Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri

Çağlar, B. K. (1972). *Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri (Hazırlayan: Fikret Çağlar)*. İstanbul: İlker Basımevi.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 111 sayfadan oluşan bir derleme eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 1972 AD 5868 şeklindedir. Eserin Ön Söz kısmında, eserin oluşturulma gayesi ve gayretinden, eserde yer verilen şiirlerin ne şekilde seçildiği ve sıralandığına değin oldukça açıklayıcı bir lisanla -eserin mahiyetine dair- önemli bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler, eserin hazırlayıcısı ve aynı zamanda Behçet Kemal'in erkek kardeşi olan Fikret Çağlar tarafından verilmiştir.

Burada verilen bilgilere göre; "*Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri"* adlı eserde yer alan şiirler, üç farklı kaynaktan yararlanılarak oluşturulmuştur. Fikret Çağlar, Behçet Kemal'in vefatından sonra arkasında bıraktığı ve gün yüzüne çıkmadığı belirtilen bazı şiirlerini bu üç kaynaktan yararlanarak bir araya toplamıştır. Yararlanılan bu kaynaklar, Fikret Çağlar'ın belirttiği sırayla şu şekilde verilebilir:

1. Behçet Kemal'in vefatından sonra ardında bırakmış olduğu birtakım kâğıtlarının içerisinde şiir müsveddeleri olduğu fark edilir. Bu müsveddelerde yer alan 290 adet şiir olduğu görülür. Fikret Çağlar, bu şiirlerin arasından bir seçme yaptığını belirtir.
2. Behçet Kemal; "*Benden İçeri*" adlı eserinin yayınlanmasının ardından -bu eserde yer almayan- muhtelif dergilerde şiir yayınlamaya devam eder. Behçet Kemal'in bu dergilerde yayınlamış olduğu şiirlerden de bir seçme yapıldığı belirtilir.
3. Yararlanılan son kaynak ise, Behçet Kemal'in *Yirminci Asır* dergisinde değişik takma adlarıyla yayınlamış olduğu ve şairin arkadaşı olarak bahsedilen Füruzan Selçuk'un özel defterinde -Behçet Kemal imzalı- yer alan şiirlerdir.

Fikret Çağlar; yukarıda bahsini ettiğimiz kaynaklardan yararlanarak elde ettiği şiirleri, Behçet Kemal'in arkadaşı Füruzan Selçuk'a yolladığını, Füruzan Selçuk'un da bu şiirlerin içerisinden yayınlamaya değer gördüklerini seçtiğini ve "*Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri"* adlı eserde yer alan şiirlerin de yapılan bu seçmeyle hazırlandığını bildirir. Burada değinilmesi gereken önemli bir husus daha vardır. Fikret Çağlar, elde ettiği bu şiirlerin yanı sıra Behçet Kemal'e ait diğer bütün müsveddeleri, muhtelif dergi ve gazetelerde yayınlanmış yazılarını ve radyoda, Meclis'te ve çeşitli diğer toplantılarda, okullarda yaptığı konuşmaları toplayıp daktilo ettirdiğini ifade etmiştir. Fikret Çağlar'ın elde ettiği bu verilerin yüzde kaçının literatürde yer aldığı şuan için belirsizdir. Dolayısıyla, Behçet Kemal Çağlar'a ait bazı malzemelerin gün yüzüne çıkmayı beklediği ve şairin yazınsal hareketliliğinin de ne derece zengin olduğunun bir kez daha fark edildiği söylenebilir.

Eserde yer alan şiirleri -bulundukları sayfa numaralarıyla birlikte- şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. *Kavaklıderede Bir Sabah (Kız Kardeşime)* (s. 5)
2. *İyi Ki Sen Varsın* (s. 7)

3. *Dengesiz* (s. 8)
4. *Bağ Bozumu Sanma Ki…..* (s. 9)
5. *Paul Gereldy'den Şüphe* (s. 10)
6. *Otuz Dokuz Derece Yatakta* (s. 11)
7. *Hey Gidi Eski Kanmaz!* (s. 12)
8. *Burada Bir Şey Eksik* (s. 13)
9. *Hâlâ Mı?* (s. 14)
10. *Senin Dünyan* (s. 15)
11. *Şehvet* (s. 15)
12. *El - Etek* (s. 16)
13. *Can Aynamda* (s. 16)
14. *Aslan Ağazı* (s. 17)
15. *Beni Benden Alıp* (s. 17)
16. *O An Ki* (s. 18)
17. *Yalnızlık* (s. 19)
18. *Gerçek Eren* (s. 19)
19. *Masalımız* (s. 20)
20. *Bir Hece Vezni Gazel* (s. 21)
21. *Bir Sazda Üç Tel İşte (Füruzan ve Vecdi'ye)* (s. 22)
22. *Beklenen* (s. 23)
23. *Baş Dönmeleri* (s. 24)
24. *Son Çağrı* (s. 26)
25. *Başkalarından Şiir Okurken (Füruzan Selçuk'a İthaf)* (s. 27)
26. *Bir Edirne Akşamında* (s. 28)
27. *Ve Edirne Gecesinde Hidayet* (s. 29)
28. *Bence Sen* (s. 30)
29. *Hayyama İnat* (s. 31)

30. *Gerçek Eren* (s. 31)

31. *Bir Ulusal Utanç Bu!* (s. 32)

32. *Yağmur Üstüme Üstüme* (s. 33)

33. *Astronotların Şarkısı* (s. 34)

34. *Bir İzmir Akşamında* (s. 35)

35. *Batıda Bir Kilim* (s. 36)

36. *Kişi - Dişi Yunustan İlhamlar* (s. 37)

37. *Kıta* (s. 37)

38. *Renkler Cümbüşü* (s. 38)

39. *Naili Ye Nazire* (s. 39)

40. *Neşatı'yı Tazmin* (s. 40)

41. *İşte Ben* (s. 41)

42. *Yaşamak Güzel Şey Yaşamak Uzun* (s. 42)

43. *Güz Gelirken* (s. 44)

44. *(Şeb-i Nisan) Nisan Gecesi (Haşimden Çeviri)* (s. 45)

45. *Sen Kapıdan Çıkar Çıkmaz* (s. 47)

46. *Kalb Nakli Üzerine* (s. 48)

47. *O Gelicek* (s. 49)

48. *Merih Yolcusu* (s. 50)

49. *Bir Şifahi Mektuba Derkenar* (s. 51)

50. *Ayrılış* (Paul Gereldy'den Esinti) (s. 51)

51. *Uyuyor* (s. 54)

52. *Lozan Masalı* (s. 55)

53. *Ya Dünkü Sen?* (Paul Gereldy'den Esinti) (s. 57)

54. *Merak Ettim, Diyorsun* (s. 59)

55. *Şarabımızdan Bir Yudum Daha* (s. 60)

56. *İzmir Mektubu* (s. 61)

57. *Yılbaşı Gecesinde* (s. 62)

58. *Böylesine* (s. 63)

59. *Son İhtar* (s. 64)

60. *Akşam Garipliği* (s. 65)

61. *Kıskançım İşte!* (s. 66)

62. *Sabah Sabah* (s. 67)

63. *Alın Yazısı* (s. 68)

64. *Uzlet* (s. 68)

65. *Ahmet Haşimi Tazmin* (s. 69)

66. *Koşma* (s. 70)

67. *Dokunuyorum* (s. 71)

68. *Eflâtun* (s. 72)

69. *Dönmüşün* (s. 73)

70. *Gönlünü Verdi* (s. 74)

71. *Sabah* (s. 74)

72. *Gök Kuşağı* (s. 75)

73. *Çeşmelerden Damlalar* (s. 76)

74. *Kara Bağlasam* (s. 77)

75. *Bizim* (s. 78)

76. *Bahar* (s. 79)

77. *Erzurum Akşamı* (s. 80)

78. *Nasıl* (s. 81)

79. *Saçların* (s. 82)

80. *Gitme* (s. 83)

81. *Sevmeyi Sevmek* (s. 84)

82. *Gidiyor* (s. 85)

83. *Açılalım Engine* (s. 86)

84. *Gözlerine* (s. 88)

85. *Her Yerdesin - Nerdesin?* (s. 89)

86. *Akşam Meyhanesi* (s. 90)

87. *Bulutum* (s. 90)

88. *Bir İzmir Akşamında* (s. 91)

89. *Yaş Gibi Bakış Gibi* (s. 92)

90. *İrandan Bir Güzele Turandan Bir Gazel* (s. 93)

91. *Can Bahası* (s. 94)

92. *Zamandır* (s. 95)

93. *Yahya Kemal'e Kendi Mısraları İle* (s. 97)

94. *Anılarda Çizgiler* (s. 99)

95. *Ardından Dövüşenler* (s. 103)

96. *Bunalım* (s. 105)

97. *Ankaralı Aşık Ömer'in Çanakkale Destanı*

98. *Bali Adasında Akşam Töreni* (s. 108)

99. *Yurda Giderken* (s. 110)

3.11.3. Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler I

Çağlar, B. K. ve Irmak, S. (1973). *Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler I*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Eser 20 cm uzunluğunda, 468 sayfadan oluşan bir sadeleştirme eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 1973 AD 4497 şeklindedir. Eserin iç ön kapağının arkasına bir not iliştirildiği görülür. Bu notta; "*Bu kitabın hazırlanmasında büyük emek vermiş olan sevgili Behçet Kemal Çağlar'ı rahmetle anarım. Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak*" ibaresi yer alır. Anlaşılacağı üzere eser; Behçet Kemal Çağlar'ın vefatının ardından arkadaşı Sadi Irmak tarafından bastırılmıştır. Eserin gerek muhteviyatı gerekse fizikî yapısı oldukça hacimlidir zira bu çeviri eser, toplamda 2 ciltten oluşmuştur. Eserin içerik düzeni, "Ahmet Cevdet Paşa, Tarih-i Cevdet ve bu kitap hakkında birkaç söz" başlığıyla eserin mahiyeti hakkında bilgi veren bir kısım ile başlar.

Eserin içerik düzeninde yer alan bölüm ve başlıkların sırası -eserdeki orijinal imlasıyla- üçüncü derece alt başlıklara girmeden genel hatlarıyla şu şekilde verilebilir:

1. Ahmet Cevdet Paşa, Tarih-i Cevdet ve bu kitap hakkında birkaç söz (s. XI)
2. Cevdet Paşanın önsözü (s. XVII)

Birinci Cilt

Birinci Bölüm

1. Tarih ilminin lüzum ve faydası (s. 3)

İkinci Bölüm

1. Devletlerin tutumları ve çeşitleri (s. 6)

Üçüncü Bölüm

1. İslâm devletinin genel durumu ve Osmanlı devletinin başlangıcı (s. 10)

Dördüncü ve Beşinci Bölüm

1. Devlet-i Âliye'nin zuhuru Temelleşmesi, gelişmesi ve teşkilâtlanması (s. 15)

Altıncı Bölüm

1. Kanunî'den Fazıl Ahmet Paşanın ölümüne kadar büyük olaylar (s. 20)

Yedinci Bölüm

1. Fazıl Ahmet Paşanın ölümünden Damat İbrahim Paşa devrine kadar geçen olaylar (s. 24)

Sekizinci Bölüm

1. İbrahim Paşa devrinden Ragıp Paşa devrine kadar olaylar (s. 35)

Dokuzuncu Bölüm

1. Ragıp Paşa zamanından 1188 yılına kadar olan olaylar (s. 40)

Onuncu Bölüm

1. 1188 senesinden sonraki olayların nasıl yazıldığına dair (s. 43)

Onbirinci Bölüm

1. Kırım'ın Devlet-i Âliye ile münasebetleri (s. 45)
2. Kırım Hanlarının hal tercümesi (s. 48)

Onikinci Bölüm

1. Bu tarihi nasıl yazdığımıza dair (s. 53)
2. 1188 yılı olayları (s. 55)
3. 1195 yılı olayları (s. 69)
4. 1196 yılı olayları (s. 118)
5. Bu cilde ait belgeler (s. 131)

İkinci Cilt

1. 1196 yılının diğer olayları (s. 146)

Üçüncü Cilt

Birinci Bölüm

1. Arabistan eski ve yeni olayları (s. 196)

İkinci Bölüm

1. Hindistan'a ait bazı haberler (s. 216)

Üçüncü Bölüm

1. Kafkasya'nın Durumu (s. 225)

Dördüncü Bölüm

1. Birinci Abdülhamit devrinde Rumeli olayları (s. 244)

Beşinci Bölüm

1. İslâm milletlerinin durumu ve Rusların İslâm ülkelerine saldırıları (s. 250)

Altıncı Bölüm

1. 1201 ve 1202 seneleri olayları (s. 261)
2. Bazı hal tercümeleri (s. 271)
3. Bu cilde ait belgeler (s. 274)

Dördüncü Cilt

1. Ordunun sefere çıkışından I. Abdülhamid'in ölümüne kadar geçen olaylar (s. 293)
2. Üçüncü Selim'in tahta çıkışından Rusya anlaşmasına kadar geçen olaylar (s. 310)
3. Dördüncü cilt biterken bazı düşünceler (s. 331)

Beşinci Cilt

1. 1204 senesinin geri kalan olayları (s. 337)
2. Bu cilde ek belgeler (s. 369)

Altıncı Cilt

1. 1207 yılı olayları (s. 393)
2. 1208 yılı olayları (s. 411)
3. 1209 yılı olayları (s. 415)
4. 1210 yılı olayları (s. 430)
5. 1211 yılı olayları (s. 435)
6. 1212 yılı olayları (s. 439)
7. 1213 yılı olayları (s. 450)

3.11.4. Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler II

Çağlar, B. K. ve Irmak, S. (1973). *Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler II*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Eser; "*Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler"* adlı eserin 2. cildini ihtiva eden 20 cm uzunluğunda, 456 sayfadan oluşan bir sadeleştirme eseridir. Millî Kütüphane yer numarası: 1973 AD 4497 şeklindedir. Eserin bu cildinde; eserin genel muhteviyatına dair herhangi bir açıklamaya yer vermeden direkt olarak evvelki cildin bıraktığı yerden devam eden bir içerik düzenine sahip olduğu görülmüştür. Eserin hazırlayıcıları olan Behçet Kemal ve Sadi Irmak; *Tarih-i Cevdet* adlı 12 ciltlik eseri, oldukça zengin hacimli 2 ciltte günümüz Türkçesine sadeleştirmeyi başarmıştır. Eserin söz konusu 2. cildinde yer alan bölüm ve başlıkların sırası -eserdeki orijinal imlasıyla- üçüncü derece alt başlıklara girmeden genel hatlarıyla şu şekilde verilebilir:

Yedinci Cilt

1. 1213 yılı olayları (s. 3)
2. 1215 yılı olayları (s. 20)
3. 1216 yılı olayları (s. 30)

Sekizinci Cilt

1. 1219 yılı olayları (s. 47)

Dokuzuncu Cilt

1. 1223 yılı olayları (s. 122)
2. 1224 yılı olayları (s. 175)
3. 1225 yılı olayları (s. 183)
4. Belgeler (s. 211)

Onuncu Cilt

1. 1226 yılı olayları (s. 226)
2. 1227 yılı olayları (s. 230)
3. 1228 yılı olayları (s. 251)
4. 1230 yılı olayları (s. 271)
5. 1231 yılı olayları (s. 285)
6. 1232 yılında olup bitenler (s. 292)
7. Bu cilde ait belgeler (s. 298)

Onbirinci Cilt

1. 1235 senesi olayları (s. 310)
2. 1236 yılı olayları (s. 311)

Onikinci Cilt

1. 1236 yılının diğer olayları (s. 350)
2. 1237 yılı olayları (s. 352)
3. 1238 yılı olayları (s. 367)
4. 1240 yılı olayları (s. 379)
5. 1241 yılı olayları (s. 381)
6. Özet (s. 424)
7. Bu cilde ait belgeler (s. 438)

3.11.5. Benden İçeri

Çağlar, B. K. (1994). *Benden İçeri (Hazırlayan: Selcan Teoman)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane Basımevi.

Eser 20 cm uzunluğunda, 188 sayfadan oluşan bir eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 1995 AD 5273 şeklindedir. Eserin Ön Söz kısmında kendi mahiyetine dair önemli açıklamaların yer aldığı görülür. Bahsi geçen kısım, Behçet Kemal'in kız kardeşi Türkan Barutoğlu tarafından yazılmıştır. Buna göre eser; Behçet Kemal'in 1966 yılında yayınlandığı belirtilen '*Benden İçeri'* adlı şiir kitabının türlü ekleme ve çıkarmalarla yeniden ele alınmasıyla ortaya çıkan bir eserdir. İlaveten bu eser, Behçet Kemal'in hayatı ve eserlerine ilişkin ihtiva ettiği bilgilerle oldukça önemli bir hüviyete sahiptir. Özellikle, giriş kısmı olarak kabul edilebilecek ilk kısımda; Behçet Kemal'in sosyal ve siyasal yaşamına, takma ad olarak kullandığı "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasına, Atatürk'ün vefatından sonra hesap verme şuuruyla kendisine hitaben yazdığı ve "Atatürk'e Raporlar" başlığı altında yayınladığı şiirlerine ve vefatının ardından Behçet Kemal hakkında yazılanlara yer vermesiyle eser, oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Eserin içerik düzeninin genel manada 6 bölüme ayrıldığı ve her bölümde türlü şiirlere yer verildiği görülür. Eserin; "Atatürk Şiirleri" başlıklı birinci bölümünde 21 şiire, "Anayurt Şiirleri" başlıklı ikinci bölümünde 20 şiire, "Tedirgin Baş" başlıklı üçüncü bölümünde 21 şiire, "Ankara'lı Âşık Ömer" başlıklı dördüncü bölümünde 10 şiire, "Tutgun Gönül Ve Güfteler" başlıklı beşinci bölümünde 25 şiire, "Türk Müziği Şarkı Güfteleri" başlıklı altıncı bölümünde ise 11 şiire yer verilmiştir. Eserde yer alan bu başlıkları, bölümleri ve de bölümlerde yer alan şiirleri, eserdeki sayfa numaralarıyla birlikte şu şekilde sıralamak mümkündür:

Önsöz (s. XI)

Kendi Dilinden Yaşamı (s. 1)

Kimlik Kağıdım (s. 2)

Yaşamından Kesitler (s. 4)

Siyasal Yaşamı (s. 10)

Atatürk'e Raporlar (s. 13)

Ankaralı Âşık Ömer (s. 16)

Behçet Kemal Çağlar İçin Yazılanlar (s. 19)

Atatürk Şiirleri

1. *Onuncu Yıl Marşı* (s. 35)
2. *Atatürk* (s. 36)
3. *Kocatepe* (s. 37)
4. *Samsun Güneşi* (s. 38)
5. *Dadaş Mustafa Kemal* (s. 39)
6. *Görmeye Geldim* (s. 41)
7. *Yüzyıllarca* (s. 43)
8. *Başkaldırma* (s. 44)
9. *İzinde* (s. 45)
10. *Nöbetçi Millet* (s. 47)
11. *Atatürk'e İlk Mektup* (s. 50)
12. *Yirmi Yılın Sonunda* (s. 51)
13. *Mezarının Başında* (s. 52)
14. *Bir Kerre Doğrul Atam* (s. 53)
15. *İşte Doğruldun Atam* (s. 54)
16. *Sana Her Günkünden Daha Muhtacız* (s. 55)
17. *Masalla Gerçek* (s. 57)
18. *10 Kasım Mektupları* (s. 59)
    I. *Atatürk'e* (s. 59)
    II. *Sevgiliye* (s. 60)
    III. *Atatürkçülere* (s. 61)
    IV. *Yeni Milletvekillerine* (s. 62)
19. *O Bende Ömürboyu* (s. 63)
20. *Ardından Dövüşenler* (s. 68)
21. *Bir 10 Kasım Hitabesi* (s. 69)

Anayurt Şiirleri

1. *Toprak Ana* (s. 73)
2. *Yolculuklarım* (s. 74)
3. *Yollar Boyunca* (s. 76)
4. *Karınca* (s. 78)
5. *Güzelleme* (s. 80)
6. *Kızılırmak Duruşması* (s. 82)
7. *Mercan Suyu Türküsü* (s. 84)
8. *Hey Tuna, Tuna!* (s. 86)
9. *Bor'da Akşam* (s. 88)
10. *İçerenköy'deki Sakızağacı* (s. 89)
11. *Toros Akşamlarında* (s. 91)
12. *Afyon'un Kalesine* (s. 92)
13. *Dumanlı Yaylada* (s. 93)
14. *Eyvah! Ankara'm Benim* (s. 95)
15. *Ve Anadolu Üzerinde* (s. 96)
16. *İleri* (s. 97)
17. *Zafer Tepe'de* (s. 98)
18. *Erciyas'ın Eteğinde* (s. 100)
19. *Dikili Taşın Bir Yüzü* (s. 102)
20. *Söz Bahsi* (s. 104)

Tedirgin Baş

1. *Başımın İçinde Bir Çekiç* (s. 109)
2. *Kimlik Kağıdım* (s. 110)
3. *Çağdışı* (s. 111)
4. *Değirmene Dilekçe* (s. 112)
5. *İki Ses* (s. 113)

6. *İstiyorum* (s. 114)
7. *Yunus Emre'nin Tuzcu Köyü'ndeki Mezarında* (s. 115)
8. *İlk "Ankara Eri"* (s. 116)
9. *Bu da Ben* (s. 117)
10. *Boşuna Çağrı* (s. 118)
11. *Ölmüşüm* (s. 119)
12. *Dağlı*(s. 120)
13. *Beyazıt Meydanı'na Hürriyet Kasidesi* (s. 121)
14. *Yaşamak* (s. 122)
15. *İslamlığın Doğuşu* (s. 123)
16. *İşte Ben* (s. 124)
17. *Bakın Ne İstiyorum* (s. 125)
18. *Bunalım* (s. 126)
19. *Türk Milletine Manzum Beyanname* (s. 127)
20. *Bir Ulusal Utanç Bu* (s. 128)
21. *Dengesiz* (s. 129)

Ankara'lı Âşık Ömer

1. *Cumhuriyet Destanı* (s. 133)
2. *Atatürk'e Ağıt* (s. 135)
3. *Hey Dedi Âşık Ömer* (s. 137)
4. *Bana Seni Gerek Seni* (s. 139)
5. *Yaylalar* (s. 141)
6. *Toprağın Alkanla Yuğrulduğu Yer* (s. 142)
7. *Urfa Türkülerinde* (s. 143)
8. *Olamıyor Bir Türlü* (s. 145)
9. *Yar Geliyor* (s. 146)
10. *Ürgüp'te Bağ Bozumu* (s. 147)

Tutgun Gönül Ve Güfteler

1. *Ayın Orağı* (s. 151)
2. *Her yerdesin - Nerdesin* (s. 152)
3. *Elleri* (s. 153)
4. *Ahır Zaman Güzeli* (s. 154)
5. *Bizi Bize Getirdin* (s. 155)
6. *Mavi Bir Esvap Üstüne Nakışlar* (s. 156)
7. *Söylenmemiş Bir Şarkı* (s. 157)
8. *Kartalla Serçe* (s. 158)
9. *Sensizliğin Bu Çeşidi* (s. 159)
10. *Aradaki Fark* (s. 160)
11. *Allahaısmarladık* (s. 161)
12. *Kalmadı Sen Ben Artık* (s. 162)
13. *Seven Kadın* (s. 163)
14. *Açıkta Yelkenle* (s. 164)
15. *Altın Yağmuru* (s. 165)
16. *Dağlı* (s. 166)
17. *Efsane Güzeli* (s. 167)
18. *Ölmeden Öteki Dünyaya* (s. 168)
19. *Denizce* (s. 169)
20. *Bağ Bozumu Sanma ki* (s. 170)
21. *Hâlâ mı?* (s. 171)
22. *Senin Dünyan* (s. 172)
23. *Şehvet* (s. 172)
24. *Bestesiz Güfte* (s. 173)
25. *Bir Şarkıdan Parçalar* (s. 174)

Türk Müziği Şarkı Güfteleri

1. *Gül Açar Bülbül Öter* (s. 177)
2. *Yok Başka Yerin* (s. 178)
3. *Şarap Mahzende Yıllanır* (s. 179)
4. *Yaz Günümde Sarısı Güzün* (s. 179)
5. *Gel Son Nefesten Evvel* (s. 180)
6. *Yağmur Olup Yağan Sen* (s. 180)
7. *Sabah Yıllardan Beri* (s. 180)
8. *O Sensiz Saatlerim* (s. 181)
9. *Bak Bahta da İkbale de* (s. 181)
10. *Çevrin Yetişir Sanma Sakın* (s. 182)
11. *Bir Kırılmış Aynaya Döndürdün* (s. 182)

Eserleri (s. 185)

3.11.6. Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962

Çağlar, B. K. (1994). *Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962*. Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane Basımevi.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 280 sayfadan oluşan bir eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 1995 AD 5237 şeklindedir. Eser, Behçet Kemal Çağlar'ın 1949-1962 yılları arasında; *20. Asır* dergisi, *Şadırvan* dergisi ve *Vatan Gazetesi*'nde yayınladığı düz yazılarını ihtiva etmesi bakımından oldukça önemlidir. Eserde yer alan Ön Söz'ün, 1994 tarihli "*Benden İçeri*" adlı eserde olduğu gibi yine Behçet Kemal'in kız kardeşi Türkan Barutoğlu tarafından kaleme aldığı görülür. Fakat bu eserde yer alan Ön Söz'ün, çok ufak bir değişiklikle 1994 tarihli "*Benden İçeri*" adlı eserdeki Ön Söz ile aynı olduğu da dikkat çekicidir hatta Ön Söz'ün altına atılan tarih dahi (20.08.1994) aynıdır. Bu hususu fark etmemiz üzerine iki eseri de mercek altına alıp mukayeseli bir yaklaşımla irdeledik ve eserlerin oluşturulma gayelerindeki ortak paydanın ne olduğunu fark ettik. Kültür Bakanlığı, Behçet Kemal Çağlar'ın vefatının 25. yılı anısına iki eser çıkartır: Bunlardan biri 1994 tarihli "*Benden İçeri*" adlı eser diğeri de 1994 tarihli "*Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962*" adlı eserdir.

Dolayısıyla aynı yıl aynı gayeyle çıkarılan eserlerin içerik düzenlerinde de bu sebeple bazı benzer yanların olması da pekâlâ mümkündür. Örneğin eserin başında verilen; "Önsöz", "Kendi Dilinden Yaşamı", "Yaşamından Kesitler", "Siyasal Yaşamı", "Ankara'lı Âşık Ömer" ve "Behçet Kemal Çağlar İçin Yazılanlar" başlıklı kısımlar birebir aynı muhteviyatla; 1994 tarihli "*Benden İçeri*" adlı eserde de yer almıştır. Eserin içerik düzeninin -"*Benden İçeri*" adlı eserden farklı olarak- genel manada 4 bölüme ayrıldığı ve her bölümde Behçet Kemal'in kaleme aldığı düz yazılarına yer verildiği görülür. Buna göre eserin; "20. Asır Dergisi 'Biraz Da Edebiyat'" başlıklı birinci bölümünde 8 adet makaleye, "Şadırvan Dergisi" başlıklı ikinci bölümde 14 makaleye, "Vatan Gazetesi 'Salı'dan Salı'ya'" başlıklı üçüncü bölümde 17 makaleye, "Şadırvan Dergisi 'Yurt Güzellemeleri'" başlıklı dördüncü bölümde ise 16 makaleye yer verildiği tespit edilmiştir. Bu noktada eserde, Behçet Kemal Çağlar'a ait toplam da 55 adet makaleye yer verildiği görülür. Eserde yer alan başlıkları ve sözü edilen bu makaleleri, eserdeki sayfa numaralarıyla birlikte şu şekilde sıralamak mümkündür:

Önsöz (s. XI)

Kendi Dilinden Yaşamı (s. 1)

Yaşamından Kesitler (s. 4)

Siyasal Yaşamı (s. 10)

Ankara'lı Âşık Ömer (s. 15)

Behçet Kemal Çağlar İçin Yazılanlar (s. 18)

- Makaleler -

20. Asır Dergisi "Biraz Da Edebiyat"

1. *Yabancılara Göre Atatürk* (s. 33)
2. *Gençlerle Başbaşa* (s. 37)
3. *Türk Gençliğinden Atatürk'e Cevap* (s. 42)
4. *Mustafa Kemal'lerle Başbaşa* (s. 46)
5. *30 Ağustos'ta Bir Konuşma* (s. 52)
6. *Sovyet Elçiliği'nde Bir Gece* (s. 57)
7. *19 Mayıs Sabahında* (s. 62)
8. *Atatürk'ün Ardı Sıra* (s. 67)

Şadırvan Dergisi

1. *Çıkar Yol* (s. 73)
2. *Sanatkara Kaybeder Gibi Olduğu Haysiyetini İade Etmeliyiz* (s. 77)
3. *Sihirli İmbik* (s. 81)
4. *İstanbul'un Sanatla Fethi* (s. 84)
5. *Anadolu Stajı* (s. 86)
6. *İnanmak İhtiyacı* (s. 89)
7. *Bir Anadolu Enstitüsü* (s. 92)
8. *Bir Atatürk Akademisi* (s. 94)
9. *Heyecan Eksikliği* (s. 97)
10. *Mustafa Kemal Aşkı* (s. 99)
11. *Halk Raksının Zaferi* (s. 101)
12. *Asıl Hürriyet ve Tesirli Telkin* (s. 103)
13. *Şimdilik Son Sayı* (s. 106)

Vatan Gazetesi "Salı'dan Salı'ya"

1. *19 Mayıs'ın Ardından* (s. 109)
2. *Milletvekillerine* (s. 115)
3. *Devrimler Ey Devrimler* (s. 119)
4. *Mustafa Kemal'den Cümleler* (s. 126)
5. *Bir Mustafa Kemal'ler Partisi* (s. 133)
6. *Devrimler Tehlikede mi?* (s. 139)
7. *Milletine Güvenmek* (s. 144)
8. *İngiliz Gemileri Karşısında Mustafa Kemal'e İlan-ı Aşk* (s. 149)
9. *Din Sömürgeciliğine Son* (s. 153)
10. *Mustafa Kemal'den Gelip Mustafa Kemal'e Gidiyoruz* (s. 158)
11. *Mustafa Kemal'in Kürsüsünde* (s. 163)
12. *Yuvarlak Masa ve Kocatepe* (s. 168)

13. *Atatürk'çüler Elele, Gevşemek Yok* (s. 171)

14. *Son Umut: Gençlik* (s. 174)

15. *Atatürk'ten Atatürk Müzesi'ne* (s. 178)

Şadırvan Dergisi "Yurt Güzellemeleri"

1. *Anadolu'da Bağbozumu Şenlikleri* (s. 182)
2. *İshakpaşa Minaresinden* (s. 189)
3. *Denizin Taşucundan Göğün Başucuna Kadar* (s. 195)
4. *Kırk Asırlık Türk Yurdu* (s. 201)
5. *Akıncılar ve Ermişler Diyarında* (s. 207)
6. *Doğu Yaylasında Bir Dolaşma* (s. 213)
7. *Ayın Sarı, Denizin Mavi, Fındığın Yeşil Selleri Arasında* (s. 219)
8. *Güneş Kabuklu Meyvalar, Masal Mahsulü Tanrılar Memleketi* (s. 224)
9. *Balıkesir'e Kuşbakışı* (s. 229)
10. *Fırat'a Sarkan Kayada* (s. 234)
11. *Kadifekale Üstünde* (s. 239)
12. *Palandöken'den Ağrı'ya* (s. 244)
13. *Çöle Açılan Kapı* (s. 250)
14. *Çinilerin Bahçesinde* (s. 256)
15. *Gümüşhane ve Bayburt* (s. 261)
16. *Tabiattan Tarihe* (s. 268)

Eserleri (s. 275)

3.11.7. Türk'üm Ben

Çağlar, B. K. (1994). *Türk'üm Ben*. İstanbul: İstanbul: Boğaziçi Behçet Kemal Çağlar Lisesi Vakfı Yayınları.

Eser 20 cm uzunluğunda, 265 sayfadan oluşan bir eserdir. Eserin hazırlanma gayesi ve gayretinin ortaya çıkışı ve eserin muhteviyatına dair diğer detayların, eserin; "Takdim", "Elinizdeki Sesleniş…" ve "Giriş" kısmında dile getirildiği görülmüştür.

Buna göre; eserin hazırlanışı, Boğaziçi Behçet Kemal Çağlar Lisesi Vakfının bir teşebbüsü neticesiyle olmuştur. Vakfın yaptığı çalışmayla; Behçet Kemal'in kamuoyunca az bilinen fakat ihtiva ettiği anlam derinliğiyle Millî Eğitime doğru hedefler kazandırdığı belirtilen şiirleri, "*Yeni Okul Bilgisi Yayınları*" arasından seçilerek bir araya getirilmiş ve okurlara sunulmuştur. Bir araya getirilen bu şiirlerde; "Aramak, Atatürk, Vatan ve Tabiat Hayranlığı, Gezi Notları, Yeşile Bahara Tutkunluk, Türk Tarihine Saygı, Bazı Büyüklerimizi ve Şairlerimizi Anmak, Kahramanlara Saygı, Destan Kişilerini Yüceltmek" gibi temaların işlendiği eserin "Takdim" kısmında aktarılır. Eserde yer alan Behçet Kemal şiirlerinin, daha evvel kitap haline getirilmediğinden söz edilerek ortaya koyulan "*Türk'üm Ben*" adlı çalışmayla bu şiirlerin ilk kez kitap halinde bir araya getirildiği ve okuyucuların istifadesine sunulduğu hususunun altı eserde ehemmiyetle çizilmiştir. Eser bu yönüyle oldukça dikkat çekicidir. Eserde yer alan başlıkları, eserdeki sayfa numaralarıyla birlikte şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. *Takdim* (s. 5)
2. *Elinizdeki Sesleniş* (s. 7)
3. *Giriş* (s. 9)
4. *Ey Türk Gençliği* (s. 12)
5. *Şiirler* (s. 15 - 159)
6. *Kur'an'dan Sesleniş* (s. 161 - 249)
7. *İngilizce Sözlük* (s. 251)
8. İndeks

3.11.8. Destanlar

Çağlar, B. K. (1997). *Destanlar (Hazırlayan: Selcan Teoman)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Eser, 20 cm uzunluğunda, 184 sayfadan oluşan bir eserdir. Millî Kütüphane yer numarası: 1998 AD 1051 şeklindedir. Behçet Kemal'in vefatından sonra adıyla basılan -şuan için- son eser, "*Destanlar"* adlı eserdir. Eserin mahiyetine dair önemli açıklamalar, Behçet Kemal'in kız kardeşi Türkan Barutoğlu'nun yazdığı Ön Söz'de yer almıştır. Eser; Behçet Kemal'e ait olan dört destanın metnini ihtiva etmesi bakımından

oldukça önemlidir. Fakat eserin; bu destanların metnine geçmeden evvel Behçet Kemal hakkında genel bilgiler verdiği görülür. Öyle ki verilen bilgilerin mahiyetinde ve içerik düzeninde; 1994 tarihli "*Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962*" ve "*Benden İçeri*" adlı eserlerdeki düzenin takip edildiği anlaşılmıştır. Eserde yer alan başlıkları ve destanları, eserdeki sayfa numaralarıyla birlikte şu şekilde sıralamak mümkündür:

Önsöz (s. VII)

Kendi Dilinden Yaşamı (s. 1)

Kimlik Kağıdım (s. 3)

Yaşamından Kesitler (s. 5)

Siyasal Yaşamı (s. 10)

Atatürk'e Raporlar (s. 13)

Ankaralı Âşık Ömer (s. 16)

Behçet Kemal Çağlar İçin Yazılanlar (s. 18)

- Destanlar -

Battal Gazi Destanı ve Behçet Kemal Çağlar (s. 33)

Battal Gazi Destanı (s. 35)[171]

Battal Gazi Destanı (s. 339) [172]

Amasra'nın Amastris Masalı (s. 158) [173]

Âşık Ömer'in Cumhuriyet Destanı (s. 162) [174]

Malazgirt Destanı (s. 169) [175]

[171] Bu başlıkta, Halim Yağcıoğlu'nun konuyla ilgili bir yazısına yer verilmiştir.

[172] Eserde yer verilen ilk destan metnidir. Bu destan metni; Behçet Kemal Çağlar'ın, taş basması aslından nazma çektiği destan metnini ihtiva eder.

[173] Eserde yer verilen ikinci destan metnidir. Eserde; Behçet Kemal'in Amasra'ya bir gezi yaptığı, Amasra'yı çok sevdiği ve bunun üzerine de Amasra kentinin efsaneleşmiş tarihini yeniden ele alarak destanlaştırdığı belirtilmiştir.

[174] Eserde yer verilen üçüncü destan metnidir. Behçet Kemal, Ankara Samanpazarı'nda yaşadığını tahayyül ettiği Ankaralı Âşık Ömer'in ağzından bir destan kaleme alır. Eserde, bu destanın oluşum sürecine dair; Halkevleri teşkilatının isteği üzerine Cumhuriyet'in ilk yıllarında kaleme alındığı ve kırk bin baskı yaparak yurdun dört bir yanına yollandığı bilgisi verilir.

[175] Eserde yer verilen dördüncü ve son destan metnidir. Eserde Behçet Kemal'in; *Malazgirt Destanı*'nı vefatından bir gün evvel tamamladığı ve arkadaşlarına büyük bir heyecan içerisinde okuduğu belirtilir.

4. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Behçet Kemal Çağlar, 1908 - 1969 tarihleri arasında yaşamış XX. asır şairidir. Çağlar'ın tam bir edebiyat tutkunu olduğu, matbuat alanında aktif faaliyet gösteren ve edebiyat belleğimize tam olarak kırk eser miras bırakan aksiyoner bir dava adamı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Şaban Hami Bey, sanatta bir gelecek görmediği için oğlu Behçet Kemal'i zorla mühendis mektebine vermiş olsa da görünen o ki Çağlar, tüm engellere rağmen bir edebiyat âşığı olarak yazı yazdığı kalemini ve nutuklar verdiği kürsüsünü hiçbir vakit bırakmamıştır. Behçet Kemal'in asıl mesleği maden mühendisliğidir. Başka bir ifadeyle, mühendislik tahsili gören azimli bir sanatkârdır Behçet Kemal. Küçük yaştan itibaren nutuk vermeyi kendine alışık etmiş, eline kalemini aldığından itibaren de şiirler, hikâyeler yazmaya heves etmiştir. Çağlar, öğrenciliğinden yetişkinliğine değin her daim kendini geliştirmeye gayret etmiş ve inandığı değerlerden hiçbir zaman taviz vermemiştir. Sonrasında da içinde bulunduğu dönemde oldukça ses getiren mizacı ve de ortaya koyduğu eserleriyle tanınan ve de saygı duyulan biri hâline gelmiştir.

Yaptığımız araştırmadan hareketle Behçet Kemal'in, hayatını üç kavrama adadığını söylemek yanlış bir çıkarım olmayacaktır. Bunların ilki vatan, ikincisi millet ve üçüncüsü de edebiyattır. Bu noktada akıllara şu sorunun gelmesi pekâlâ mümkündür: "*Hani Atatürk şairiydi*?" Evet, Behçet Kemal tam bir Atatürk şairidir ve Atatürk'ü konu alan oldukça zengin bir yazınsal birikimi de edebiyat tarihimize kazandırmıştır. Fakat burada dikkat edilmesi gereken asıl husus, Çağlar'ın Atatürk'ü ne kadar çok sevdiğini tartışmak değil, niçin sevdiğini irdelemektir. Asıl olay, Behçet Kemal'in Atatürk'e duyduğu hayranlığının ve mutlak sadakatinin sebebini sorgulamaktır. Tez çalışmasında bu konu işlenmiştir. Ve görülmüştür ki Behçet Kemal'in hayranlık duyduğu ve sadakatle bağlı olduğu kişi; her şeyden ümidin kesildiği imkânsızlıklarla dolu bir bağlamda ileriye atılıp vatan müdafaası veren ve hem vatanı hem de Türk milletini zafere ulaştıran kişidir. Onun sadakati, onun sevgisi ve hürmeti; Türk milletini bağımsızlığa, aydınlığa, başarıya ve adil bir düzende yaşam sürme arzusuna ulaştıran Vatan Kurtarıcısı'nadır o da Halaskâr Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür. Yani Behçet Kemal'in Atatürk sevgisi, Atatürk'ün vatanı kurtarmasından ileri gelmektedir ve bu durum, Çağlar'ın eserlerinde açıkça görülür. Bu sebeptendir ki Çağlar'ın kendini adadığı üçüncü unsur da edebiyat sahasıdır. Şair, edebiyatın topluma ulaşma büyüsünden yararlanarak; vatanını, milletini ve bu değerlerini koruyan Mustafa Kemal'i edebiyat eserleriyle ölümsüz kılabilecektir.

Tez çalışma sürecinde de tespit ettiğimiz üzere, günümüz popüler kültürünün olaylara bakışı ne yazık ki bilimsellikten yoksun bir algılama yetisiyle yapılmaktadır ve haliyle de bu durumun birçok sorunu beraberinde getirmesi oldukça muhtemel görülmektedir. Şu husus çok açıktır ki; popüler kültürün olayların mahiyetine olan tutarsız ve mantıksız yaklaşımı bilime olan bakışı da oldukça olumsuz yönde etkilemiştir. Bu noktada bahsedilmesi gereken husus, Behçet Kemal'in Gazi Mustafa Kemal'e olan hayranlığının boyutudur. Tez çalışması için literatür taraması yaparken Çağlar'ın hakkında yazılmış bazı yazıların ve dile getirilmiş birtakım söylemlerin oldukça hissî bir tavırla oluşturulduğunu gördük. Öyle ki bu yazılarda Behçet Kemal'in bir yalaka, bir yağcı, bir dalkavuk, bir çıkarcı ve hatta bir tapıcı dahi olduğunu ifade eden muhtelif cümlelere yer verildiği olmuştur. Fark edilmelidir ki, bu ifadelerin hiçbiri bilim sahasının ifadeleri değildir zira bu ifadeler popüler kültür sahasının kullandığı şaşaalı terminolojiye ait olan kaba ve nezaket dışı söylemlerdir. Sadece bilim adına yapılan çalışmalarda ele alınan şahsiyet için değil toplumun herhangi bir ferdinin de bu yönde bir yakıştırmacayla karşı karşıya kalmaması gerektiği kanaatindeyiz. Bilhassa bilim adına yapılan çalışmalarda; ne yersiz bir övgüye ne de nezaket dışı söylemlere yer vermek gerekir. Bu vasatta, Behçet Kemal'in hayatı hakkındaki önemli aksiyonların, sanatkârlıkta sergilediği başarı ve kabiliyetlerinin ve ardında bıraktığı nitelikli edebiyat eserlerinin, birtakım sebeplerle görmezden gelindiğini söylemek gerekir.

Tam da bu noktada Behçet Kemal'in hayatı, sanatı ve eserlerini doğru okumanın ne denli önemli olduğu fark edilmelidir. Sanatkârlar ki edebiyat sahasındaki yazar ve şairler başta olmak üzere, ortaya koyduğu sadece tek bir eseri üzerinden yargılanmamalı yahut sanatçının sanatkârlığı araştırmacılar nezdinde "iyi sanatçı - kötü sanatçı" şeklinde derecelendirilmemelidir. Bir sanatkârın "iyi bir yazar" ya da "kötü bir şair" şeklinde anılması kuşkusuz en büyük zararı; toplumların millî serveti olan edebiyat tarihine vermektedir zira bir sanatçı üzerine verilecek herhangi bir hüküm o sanatçının edebiyata kazandırmış olduğu eserlerinin akıbetini de etkileyecektir. Bu noktada, Behçet Kemal Çağlar'ın hayatını araştırmaya başladığımızda tam da sözünü ettiğimiz durumla karşı karşıya kaldığımızı, sanatçı hakkında yaptığımız ilk okumaların bizleri ürküttüğünü ifade etmemiz gerekir. İlk okumalarda elde ettiğimiz bilgiler; sanatçının siyasetle ilgilenen bir Atatürk yalakası olduğu ve sanatı da bu yönde bir yalakalık aracı olarak gören sanatkârlıkta bir kabiliyeti olmayan, adını duyuramamış bir şahsiyet olduğu yönündedir. Açıkçası araştırmaya başlamaya karar verme aşamasında bu ifadelerle karşılaşmak bizleri, oldukça düşündürücü bir bağlama sevk etmiştir.

Daha sonra, sanatçının birkaç eserini elimize alıp okumaya başladığımızda müthiş bir coşkunluğun ve de Yeni Türk Edebiyatı açısından malzeme bolluğunun var olduğunu, işin aslının okuduklarımızdan çok farklı bir boyutta tezahür ettiğini fark ettik. Buradaki asıl olayın; sanatçıyı tanımak için sanatçının kendisiyle muhatap olmayı tercih etmek olduğu görülmelidir. Sanatçının hayatını ve ortaya koyduğu eserlerini tetkik ederek işe başlamanın ne denli önemli bir faaliyet olduğu dikkatlerden kaçmaması gereken bir durumdur. Şairin hayatını araştırmaya başladıkça, kaleme aldığı eserlerin hangi bağlamda oluşturulduğunu tespit ederek eserlerinin dönem zihniyetine dair önemli çıkarımlar elde etmeye başlandığı görülmüştür. Akabinde sanatçı hakkında literatürü tarayarak arşiv yoklaması yapılmıştır. Bu konuda elde edilen vesikaların, şairin hayatı ve eserleri mevzusunda oldukça önemli noktalara değinen bazı bulguları ihtiva ettiği de belirtilmesi gereken başka bir husustur.

Bu arşiv ve literatür tetkikinde; -şuan için ulaşabildiğimiz kadarıyla- sanatçının toplam da kırık eserinin olduğu, Atatürk'le ilk kez hangi tarihte nerde karşılaştığı, yaşarken hangi eserlerinin basıldığı ve vefatından sonra hangi eserlerinin basıldığı, basılmadığı söylenen bir eserinin aslında basılmış olduğu, sahnelenme tarihi belli olmadığı ifade edilen bazı piyeslerinin aslında tarihlerinin belli olduğu, adı konusunda ihtilafa düşülen bir eserinin gerçek adının ne olduğu, daha evvel herhangi bir akademik çalışmaya konu edilmemiş bazı eserlerinin olduğu, Milletvekili olduğu sürede hangi faaliyetlerde bulunduğu ve vekillikten niçin istifa ettiği gibi daha birçok hususta yeni bulgular elde edilmiştir. Ayrıca daha evvel bir araya getirilmediği görülen güfte eserlerinin -ulaşabildiğimiz kadarıyla- bir araya getirip nota arşiv dökümleri de verilmiştir. Hülasa arşiv yoklamasında; sanatçının hayatına, sanat yapma şuuruna ve de ardında bıraktığı eserlerine dair bir dizi yeni bulguya ulaşılmış ve bu bulgular, tezin içerisindeki bölümlerde işlenerek araştırma temellendirilmeye gayret edilmiştir.

Tamamladığımız bu yüksek lisans çalışmasıyla birlikte Behçet Kemal Çağlar'ın; hayatı, sanatı ve eserleri, elde edilen arşiv vesikaları ışığında monografik bir bütünlükle ele alınmıştır. Şairin hayatı; hususi ve edebî olmak üzere iki yönden irdelenmiş ve şairin sanat anlayışına dair oldukça mühim tespitlerde bulunulmuştur. İlaveten, şairin hayatı ve eserleri hususu araştırılırken kronolojik bir sıra izlenmiş ve literatürdeki mevcut bilgiler mukayeseli bir tenkitle tahlil edilmiştir. Bu araştırma neticesinde elde ettiğimiz yeni bulguların, tez çalışmasının özgünlüğünü ortaya koyması bakımından oldukça önemli keşifleri ihtiva ettiği de belirtilmelidir. Şair hakkında elde ettiğimiz yeni keşifler, büyük oranda şairin eserlerine dairdir.

Öyle ki, Çağlar'ın unutulmaya yüz tutmuş eserlerinin araştırması yapılarak tafsilatlı bir dökümü çıkartılmış ve literatüre sunulmuştur. Fakat araştırma ilerledikçe şairin hayatı ve eserlerine yönelik malzeme giderek artmış ve bu durum, şaire ait olan eserlerin muhteviyatına dair tematik bir çalışma yapmamızı ne yazık ki mümkün kılmamıştır. Bu bağlamda şairin eserleri; içerik düzenlerinden ve ihtiva ettiği genel muhtevasından söz edilerek incelenmiştir. Ayrıca şairin hayatı, sanatı ve eserlerine yönelik tespit edilen yeni bulgular, azim ve gayretle tezin içerisinde belirtilmiştir. Bu yönüyle hazırladığımız çalışmanın; yeni araştırmalara kapı aralayan bir mahiyette olduğunu bilmek ve irdelenecek yeni konularda bilgisine başvuru yapılacak bir çalışma olduğunu ummak, bilim yapma şuuru adına bizleri gururlandırmaktadır. İnancımız, Behçet Kemal Çağlar'ın hayatı, sanatı ve eserlerine dair aydınlatıcı bir çalışmayı bilim dünyasına kazandırabilmiş olmaktır.

KAYNAKLAR

1. ANSİKLOPEDİLER

Ergun, S. N. (1946). *Türk Şairleri*, İstanbul: Bozkurt Matbaası. Erişim Adresi: https://turuz.com/book/title/Turk+Shairler-1-2-3-4-Sadetdin+Nuhzet+Ergun-1443s Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Yalçın, M. (Ed.) (2010a). *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi - Cilt I* (3. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Yalçın, M. (Ed.) (2010b). *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi - Cilt II* (3. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

2. KİTAPLAR

Aktaş, Ş. (1998). *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi (1920-1940)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Bozdağ, İ. (1995). *Atatürk'ün Sofrası*. İstanbul: Emre Yayınları, s. 142-150.

Çağlar, B. K. (1933). *Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı*. Ankara: CHP Ankara Halkevi.

Çağlar, B. K. (1935). *Halkevleri*. Ankara: CHP.

Çağlar, B. K. (1940). *Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömerden Destanlar, Türküler*. Ankara: Ulus Basımevi.

Çağlar, B. K. (1966). *Kur'an- ı Kerim'den İlhamlar*. İstanbul: Toker Matbaası.

Çağlar, B. K. (1967). *Atatürk Denizinden Damlalar*. Ankara: Ak Yayınları.

Çağlar, B. K. (1968). *Malazgirt Zaferi'nden İstanbul'un Fethine*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Çağlar, B. K. (1968a). *Battal Gazi Destanı*. İstanbul: Baha Matbaası.

Çağlar, B. K. (1968b). *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çağlar, B. K. (1972). *Behçet Kemal Çağlar Son Şiirleri (Hazırlayan: Fikret Çağlar)*. İstanbul: İlker Basımevi.

Çağlar, B. K. (1994b). *Bitmez Tükenmez Anadolu 1949-1962*. Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane Basımevi.

Çağlar, B. K. (1997). *Destanlar (Hazırlayan: Selcan Teoman)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Çağlar, B. K. [ve başkaları] (1958). *Kıbrıs Şiirleri*. Ankara: Kıbrıs Türk Kültür Derneği.

Çağlar, B. K. ve Ediboğlu, B. S. (1968). *Türk Şiirinde Aşk*. İstanbul: Baha Matbaası

Çağlar, B. K., Burian, O. ve Şehsuvaroğlu, H. Y. (1968). *Mütarekeden Sonrakiler 1918-1938*. İstanbul: Yücel Kitapları.

Çağlar, B.K. (1932). *Erciyastan Kopan Çığ*. İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi.

Çağlar, B.K. (1933). *Burda Bir Kalb Çarpıyor*. İstanbul: Sühulet Kütüphanesi, (Ankara Matbaası).

Çağlar, B.K. (1933). *Çoban*. Ankara: (*Yayın Bilgisi Yok*).

Çağlar, B.K. (1935). *Attila Tarihi Piyes*. Ankara: (Cümhuriyet Halk Fırkası Genel Kâtipliği) Ulus Basımevi.

Çağlar, B.K. (1937). *Göklerin Fethi*. Ankara: Türkkuşu Kütüphanesi.

Çağlar, B.K. (1937). *Hasan Âli Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Cumhuriyet Kitaphanesi (Numune Matbaası).

Çağlar, B.K. (1945). *İlköğretim Destanı*. Adana: Türksözü Matbaası.

Çağlar, B.K. (1947). *Hür Mavilikte*. Ankara: Cumhuriyet Matbaası.

Çağlar, B.K. (1954). *Namık Kemal*. İstanbul: Üstünel Yayınevi (İzmir Matbaası).

Çağlar, B.K. (1955). *Dolmabahçeden Anıt-Kabire*. İstanbul: Sel Yayınları.

Çağlar, B.K. (1960). *Dünyadan Kırk Büyük*. İstanbul: Akbank Kültür Yayınları.

Çağlar, B.K. (1962). *Dünyadan 40 Anıt*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

Çağlar, B.K. (1964). *Dünyadan 40 Olay*. İstanbul: M. Ali Matbaası.

Çağlar, B.K. (1965). *Atatürk: Şiirler*. İstanbul: Nebioğlu Yayınevi.

Çağlar, B.K. (1966). *Benden İçeri*. Ankara: Türk Matbaası.

Çağlar, B.K. (1994a). *Benden İçeri* (Hazırlayan: Selcan Teoman). Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane Basımevi.

Çağlar, B.K. ve Irmak, S. (1960). *Tarık*. İstanbul: Tan Matbaası.

Çağlar, B.K. ve Yirmibeşin, E. (1967a). *Türk Edebiyatı I*. İstanbul: Kanaat Yayınları.

Çağlar, B.K. ve Yirmibeşin, E. (1967b). *Türk Edebiyatı II*. İstanbul: Kanaat Yayınları.

Çağlar, B.K. ve Yirmibeşin, E. (1967c). *Türk Edebiyatı III*. İstanbul: Kanaat Yayınları.

Çufalı, M. (2012a). *Türk Parlamento Tarihi Cilt 1*. Ankara: TBMM Yayınları.

Çufalı, M. (2012b). *Türk Parlamento Tarihi Cilt 2*. Ankara: TBMM Yayınları.

Çufalı, M. (2012c). *Türk Parlamento Tarihi Cilt 3*. Ankara: TBMM Yayınları.

Dede, K. (2010). Resmi İdeolojinin Türk Usûlü Epigonları: Behçet Kemal Çağlar Üzerine Bir Deneme. İçinde M. K. Kaynar (Ed.), *Resmi Tarih Tartışmaları 10 Rejim ve Ritüelleri* (s. 211-257), Maki Basın Yayın.

Emiroğlu, Ö. (2019). *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Enginün, İ. (2016). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Gökşen, E. N. (1970). *Behçet Kemal Çağlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Hayrettin, M. (1940). *Girit'in Talihi ve Kıbrıs* (Çeviren: Behçet Kemal Çağlar). İstanbul: İstanbul Kıbrıs Türk Kültür Derneği Yayınları.

İnalcık, H. (2018a). *Halil İnalcık Doğu Batı Makaleler I*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

İnalcık, H. (2018b). *Akademik Ders Notları (1938-1986) Timur, İnkılap Tarihi, Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

İnalcık, H. (2019). *Şâir ve Patron (Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme)*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

İnalcık, H. (2020a). *Halil İnalcık'ın Merceğinden Tarih Bilinci*. İstanbul: PK Yayınları.

İnalcık, H. (2020b). *Atatürk ve Demokratik Türkiye*. İstanbul: Kronik Yayınları.

Kocatürk, U. (2005). *Atatürk Çizgisinde Geçmişten Geleceğe (Atatürk ve Yakın Tarihimize İlişkin Görüşmeler, Araştırmalar, Belgeler)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Manizade, D. (1970). *Behçet Kemal Çağlar'ın ardından*. İstanbul: Kıbrıs Bülteni Behçet Kemal Çağlar Özel Sayısı (Yaylacık Matbaası).

Maraş, M. A. (2005). *Şair Milletvekilleri 1920-2005*. Ankara: TBMM Yayınları.

Seyitdanlıoğlu, M. (2017). *Türk Parlamento Tarihi Cilt 1*. Ankara: TBMM Yayınları.

Seyitdanlıoğlu, M. (2018). *Türk Parlamento Tarihi Cilt 2*. Ankara: TBMM Yayınları.

3. KONGRE BİLDİRİLERİ

Gençer, G. O. (2017). Romanya'da çıkarılan Emel Mecmuası ve Yıldırım gazetesinin Gagauzların tanıtılmasına katkıları. *8. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi.* Ovidius Üniversitesi, Köstence, Romanya, 6-11 Eylül.

Karanfil, G. (2019). XX. ve XXI. Yüzyıl Gagauz Türklerinde aile yapısı ve bağlar. *9. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi.* İzmir Bakırçay Üniversitesi, Kuşadası, Türkiye, 26-27 Ekim.

4. MAKALELER

Akman, Ş. T. (2011). Türk Tarih Tezi bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi resmî tarih yazımının ideolojik ve politik karakteri. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 80-109. ErişimAdresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf/issue/44813/557361#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

Alhassen, L. O. (2017). Behçet Kemal Çağlar's Kur'ân-ı Kerîm'den İlhamlar (Inspirations from the Holy Qur'ān): A Kemalist's personal, poetic response to the Qur'ān. *Muslim World*, *107*(3), 511-536. Erişim Adresi: https://mk.gov.tr/ /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Baykal, H. (1988). Atatürk'ün bazı kuruluşların hatıra defterlerine yazdıkları. *Atatürk Yolu Dergisi*, 1(2), 181-186. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ankuayd/issue/1878/22786 /Erişim Tarihi: 7/1/2023.

Bilgin Topçu, Ü. (2010). Büyük bir Türk destanı yazma fikri etrafında. *Milli Folklor Dergisi*, 11(85), 101 - 111. Erişim Adresi: https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=85&Sayfa=98 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Boran, T. (2011). Atatürk'ün cenaze töreni: yas ve metanet. *Atatürk Yolu Dergisi,* 12(47), 487-520. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/20503 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Çağlar, B. K. (1949). Yapılanla yapılması gereken. *Şadırvan* dergisi, 1(4), 1.

Çağlar, F. (1970). Behçet Kemal Çağlar'ın Biyografisi. *Kıbrıs Bülteni* dergisi, 7(özel sayı), 13-18.

Çetin Yıldırım, S. (2021). Tuna'ya hasret gönüller: 1930-1939 arasında tuna nehri için yazılmış şiirler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 429-440. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1811114 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Çetin, Ş. (2018). Kore Savaşı'nın Türk edebiyatında uyandırdığı akisler. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58 (1), 43-74. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/489405 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Duman, Ö. ve Aydın, M. (2019). 27 Mayıs'ın gölgesinde bir "irtica" hamlesi: Türkçe ezan. *History Studies*, *11*(6), 2265-2279. Erişim Adresi: https://www.historystudies.net/dergi/27-mayisin-golgesinde-bir-irtica-hamlesi-turkce-ezan20191288b0de3.pdf /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Eken, F. (2020). İlk resmi spor dergisi: Türk spor kurumu dergisi'ne bir bakış (1936-1938). *Belgi* Dergisi, 2(20), 2537-2552. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1156179 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Erbek, İ. S. (2020). Erken cumhuriyet dönemi tiyatro oyunlarında köken ve medeniyet miti. *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü Dergisi*, (30), 17-34. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1191470 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Geçer, G. O. (2020). Behçet Kemal Çağlar'dan Gagauz Türkleri için bir şiir: "Tekrar Bulduğum Kardeşlerime". *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 80, 139-152. Erişim Adresi: https://jasstudies.com/?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=65305bf2-6357-41f9-bf40-6b8c6a88e122.pdf&key=43276 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Göde, K. (1994). Atatürk'ün Kayseri'yi Ziyaretleri. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,* 10: 49-54. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/aamd/issue/55355/759255 /Erişim Tarihi: 7/1/2023.

Irmak, S. (1984). Atatürk'ü anarken. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 1(1), 164-166. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/aamd/issue/54842/750587 /Erişim Tarihi: 21/05/2022.

Karadağ, N. (1989). Halkevleri oyun dağarcığı (1932-1951). *Erdem* Dergisi, , 5 (13) , 81-122. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/erdem/issue/44535/552404#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

Karayaman, M. (2010). İsmet İnönü'nün Uşak'ta Taşlanması Olayının Sebep ve Sonuçları. *Tarih Okulu Dergisi*, 8, 19-49. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/144838 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Korkmaz, N. G. (2019). Mehmet Kaplan'ın Metin Tahlili Yöntemi Üzerine Bir İnceleme. *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(26), 35 - 52. Erişim Adresi: https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/403090/ /Erişim Tarihi: 03/01/2021.

Okur, M. (2018). Halkevlerinin kültür faaliyetlerinde edebî metinlerin rolü. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 11 (24) , 385-398. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/mahder/issue/41054/484453#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

Özdemir, Z. (2016). Mehmet Fuat Köprülü'nün Bugünkü Edebiyat adlı eserindeki eleştiri yazıları. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 61-85. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/318877 /Erişim Tarihi: 03/01/2021.

Özlük, N. (2011). *Re*simli yirminci asır'ın Türk siyasi, kültür, düşünce ve edebî hayatındaki yeri. *Journal of Turkish Studies*, 6(3), 1487-1508. Erişim Adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=931407965_95_nuran_%C3%B6zl%C3%BCk.pdf&key=15048 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Saltık, E. (2010). Atatürk dönemi Türk şiirinde "Anadolu" ve Millî Mücadele manzarası. *Türkbilig*, (20), 294-324. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/990086 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Soğukömeroğulları, M. (2011). Tiyatro ile tarihten milliyetçiliğe: Türkiye'de Attila. Journal of Turkish Studies, 6(3), 1509-1533. Erişim Adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=331773657_96_mehmet_so%C4%9Fuk%C3%B6mero%C4%9Fullar%C4%B1.pdf&key=15099 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Soydaş. H. (2019). Mehmet Kaplan'ın Erzurum günlerine ait tartışmalar ve Atatürk Üniversitesi ikinci ders yılı açılış notları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (63), 493-528. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/903381 /Erişim Tarihi13/11/2021.

Tercüman, Ç. (2006). Ülkü Mecmuası. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7), 563-580. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/talid/issue/43472/530512#article_cite /Erişim Tarihi: 29/05/2023.

Ulusoy Tunçel. A. (2013). Tiyatro eserlerinde oyun kişisi olarak "Atatürk". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, *13*(1), 105-149. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/406914 /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

5. ONLİNE KAYNAKLAR

Ahmet Yesevi Üniversitesi (2021). *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim Adresi: https://teis.yesevi.edu.tr/anasayfa /Erişim Tarihi: 23/10/2021.

Anonim (1996). "Timur" Piyesi - Bir Okuyucunun Notları. *Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi,* (sayı: 3), s. 191-192. Erişim Adresi: http://www.kebikec.org/ Erişim Tarihi: 06/05/2023.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı (2021). *Atatürk Ansiklopedisi*. Erişim Adresi: https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/ /Erişim Tarihi: 23/12/2021.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı (2021). Toplu Katalog. Erişim Adresi: http://katalog.ayk.gov.tr/ /Erişim Tarihi: 23/12/2021.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Bak bahta da ikbâle de nûr indi Hatay'da*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/1099-cevdet-cagla-acem-kurdi-sarki-bak-bahta%20da-ikbale-de-nur-indi-hatay-da Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Bir çiçek istiyorum ben bakmadan solacak*. ErişimAdresi:http://www.sanatmuziginotalari.com/nota_inderme.asp?notaid=56637&mode=1&sessionid=941065247 Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Bir derde düştü ki şu benim gönlüm*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/1864-akin-ozkan-evc-ara-sarki-bir-derde-dustu-ki-su-benim-gonlum Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Bir kırılmış aynaya döndürdün de beni sen*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/2123-gevheri-osmanoglu-kurdili-hicazkar-sarki-bir-kirilmis-aynaya-dondurdun-de-beni-sen Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Bizdendi sevinci bizdendi derdi*. Erişim Adresi:http://www.sanatmuziginotalari.com/nota_inderme.asp?notaid=60965&mode=1&sessionid=941065247 Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Cevrin yetişir sanma aman ol ki sitemkâr*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/2818-serif-icli-suz-nak-sarki-cevrin-yetisir-sanma-aman-ol-ki-sitemkar Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Çilem kavuşmayı hak etti yine*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/3050-suphi-idrisoglu-gerdaniye-sarki-cilem-kavusmayi-hak-etti-yine Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Gel bende güzellikten bir daha imtihan ol*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/4660-erdinc-celikkol-hicaz-sarki-gel-bende-guzellikten-bir-daha-imtihan-ol Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Gel son nefesten evvel hastana derman getir*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/4845-sadi-isilay-dugah-sarki-gel-son-nefesten-evvel-hastana-derman-getir Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Hep topraktan geliyor ekmeğimiz aşımız* (Toprak Marşı). ErişimAdresi:http://www.sanatmuziginotalari.com/nota_inderme.asp?notaid=57662&mode=1&sessionid=941065247 Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Mâvi yaz gününde sarısı güzün*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/7494-alaeddin-yavasca-hicaz-sarki-mavi-yaz-gunundesarisi-guzun Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Milletim aç bağrını sevinçle aç ta ısın*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/18453-munir-nurettin-selcuk-rast-mars-milletim-acbagrini-sevincle-ac-ta-isin Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *O sensiz saatlerim nasıl geçer bana sor*. Erişim Adresi: https://defteriniz.com/wp-content/uploads/2018/12/tsm-8532.pdf Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Ömrümün son şevki sensin başka bir yâr istemem*. Erişim Adresi:https://www.yedinota.com/beste/omrumun-son-sevki-sensin-baska-bir-yaristemem-8732 Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Sabah yıllardan beri ilk defa oldu bence*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/9003-zeki-duygulu-nihavend-sarki-sabah-yillardanberi-ilk-defa-oldu-bence Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Son çiçekler de soldu çorak bozkır içinde*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/10103-sadi-isilay-nihavend-sarki-son-cicekler-desoldu-corak-bozkir-icinde Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Sürer eker biçeriz güvenip ötesine* (Ziraat Marşı). Erişim Adresi:http://www.sanatmuziginotalari.com/nota_inderme.asp?notaid=58678&mode=1&sessionid=941065247 Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Şarap mahzende yıllanır aşkın kalbimde yıllanıyor*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/10362-sadi-hosses-kurdili-hicazkar-sarki-sarapmahzende-yillanir-askin-kalbimde-yillaniyor Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Uzaktan güzelsin yakından güzel*. Erişim Adresi:http://www.sanatmuziginotalari.com/nota_inderme.asp?notaid=58836&mode=1&sessionid=941065247 Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Yağmur olup yağan sen şimşek olup çakan sen*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/11041-gevheri-osmanoglu-mahur-sarki-yagmur-olup-yagan-sen-simsek-olup-cakan-sen Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Yok başka yerin lûtfu ne yazdan ne de kıştan* (Kalamış). Erişim Adresi: http://projetsm.com/eserler/11509-munir-nurettin-selcuk-nihavend-sarki-yok-baska-yerin-lutfu-ne-yazdan-ne-de-kistan-kalamis Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Behçet Kemal Çağlar güftesi: *Yok gayri bizlere uyku dinek vay*. Erişim Adresi:http://projetsm.com/eserler/13366-munir-nurettin-selcuk-rast-mersiye-yok-gayri-bizlere-uyku-dinek-vay Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Google Arama (2023). Behçet Kemal Çağlar'ın Birkaç Eserinin Kapak Fotoğrafları. Erişim Adresi:https://phebusmuzayede.com/search_archive?q=Beh%C3%A7et+Kemal+%C3%87a%C4%9Flar Erişim Tarihi: 23/04/2023.

Google Arama (2023). Behçet Kemal Çağlar'ın Birkaç Eserinin Kapak Fotoğrafları. Erişim Adresi: https://www.nadirkitap.com/ Erişim Tarihi: 23/04/2023.

Google Kitaplar (2023). Ankaralı Âşık Ömer'in Cümhuriyet Destanı. Erişim Adresi:https://books.google.com.tr/books?id=OWxXAAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Erişim Tarihi: 23/04/2023.

Haşim Şahin, "Menâkıbnâme", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/menakibname /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). Cüneyd Kosal Türk Musikisi Arşivi. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). İSAM Dokümantasyon Veri Tabanı. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). İSAM Kütüphanesi. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). Kemal Batanay Müzik Arşivi. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). Makaleler Veri Tabanı. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). Orhan Şaik Gökyay Evrakı. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). Türk Tarih, Edebiyat, Kültür ve Sanat Tarihi Makaleleri Veri Tabanı. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İslam Araştırmaları Merkezi (2023). Ziyad Ebüzziya Evrakı. Erişim Adresi: http://ktp.isam.org.tr/ /Erişim Tarihi: 07/05/2023.

İsmail Durmuş, "Tabakat", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/tabakat#1 /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı (2021). Gazeteden Tarihe Bakış Projesi. Erişim Adresi: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/GAZETE/index.php /Erişim Tarihi: 26/10/2021.

Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı (2022). Açık Erişim Sistemi. Erişim Adresi: https://kutuphane.marmara.edu.tr/marmara-universitesi-acik-erisim-sistemi /Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Marmara Üniversitesi Kütüphaneleri (2022). Katalog Tarama Sistemi. Erişim Adresi: https://katalog.marmara.edu.tr/yordam/?p=0&dil=0 /Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Millî Kütüphane (2021). Kaşif Otomasyon Sistemi. Erişim Adresi: https://kasif.mkutup.gov.tr/ Erişim Tarihi: 17/11/2021.

Millî Kütüphane (2021). Makaleler Bibliyografyası. Erişim Adresi: https://makaleler.mkutup.gov.tr/SonucListe.aspx?Ara=Beh%C3%A7et%20Kemal%20%C3%87a%C4%9Flar%20&DtSrc=0 /Erişim Tarihi: 17/11/2021.

Millî Kütüphane Kaşif Otomasyon Sistemi (2021). Behçet Kemal Çağlar Makaleler Bibliyografyası. Erişim Adresi: https://kasif.mkutup.gov.tr/OpacArama.aspx?Pgn=1&Ara=Beh%C3%A7et%20Kemal%20%C3%87a%C4%9Flar&Auth=undefined&AId=undefined&PbId=undefined&Dergi=undefined&PbBgYr=undefined&PbNdYr=undefined&Lngg=undefined&Sbjt=undefined&Dtl=undefined&DtSrc=0&SrcTp=undefined&SrcDrc=2&MakAut=1&AuthDer=undefined&GstS=2&MatN=30&YilFlt=undefined&fld=2&MatTur=;;;;1700;&YEvi=undefined&Cond=undefined&Cond3=undefined&NvBar=1 /Erişim Tarihi: 17/11/2021.

Örik, N. S. (1938, Nisan). Bir Okuyucunun Notları. *Ülkü Halkevleri Dergisi,* (11), s. 181-183. Erişim Adresi: https://archive.org/details/d_ulku_1938-11-62/mode/2up Erişim Tarihi: 06/05/2023.

Özgen, Y. (2023). Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurt Gezileri (1923-1938). *Atatürk Ansiklopedisi.* Erişim Adresi: https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cumhurbaskani-mustafa-kemal-ataturkun-yurt-gezileri-1923-1938/ Erişim Tarihi: 07/01/2023.

ProjeTSM (2023). Behçet Kemal Çağlar Güfteleri. Erişim Adresi: http://projetsm.com/guftekarlar/418-behcet-kemal-caglar-eserleri Erişim Tarihi: 19/04/2023.

T.C. Cumhurbaşkanlığı (2021). Devlet Arşivleri Başkanlığı. Erişim Adresi: https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/ /Erişim Tarihi: 26/10/2021.

TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Hâl Tercümesi". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Halaskâr". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Siyer". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Şecere". Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 20/02/2023.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Vekayiname". Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/vekayiname /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

TURUZ Dil ve Etimoloji Kütüphanesi (2022). Sadettin Nüzhet Ergun: Türk Şairleri. Erişim Adresi: https://turuz.com/book/title/Turk+Shairler-1-2-3-4-Sadetdin+Nuhzet+Ergun-1443s Erişim Tarihi: 27/12/2022.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (2022). TBMM Tutanak Dergisi. Erişim Adresi: https://www5.tbmm.gov.tr//develop/owa/td_v2_istatistik.tutanak_hazirla?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=BEH%C7ET%20KEMAL%20%C7A%D0LAR&v_sb=&v_ozet=&v_kelime=&v_bastarih=&v_bittarih= /Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Açık Erişim Koleksiyonu (2021). *Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?* Erişim Adresi: https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2491/197404032.pdf?sequence=1&isAllowed=y Erişim Tarihi: 27/10/2021.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı (2021). Milletvekili Mazbata ve Tanıtma Formları. Erişim Adresi: https://www5.tbmm.gov.tr//develop/owa/mazbatalar.sonuc /Erişim Tarihi: 02/12/2021.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı (2021). Açık Erişim Sistemi. Erişim Adresi: https://acikerisim.tbmm.gov.tr/ /Erişim Tarihi: 02/12/2021.

Yusuf Öz, "Tezkire", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim Adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/tezkire--tabakat#1 /Erişim Tarihi: 20/02/2023.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (2022). Ulusal Tez Merkezi. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

6. SORUŞTURMALAR

Özel Amerikan Robert Lisesi (İstanbul Robert Koleji) Arşivi:

Erişim Adresi: Kuruçeşme Cad., No. 87. Arnavutköy – Beşiktaş / İSTANBUL.

Erişim Tarihi: 22/12/2021.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri:

Erişim Adresi:https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/

Erişim Tarihi: 26/10/2021.

T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi:

Erişim Adresi 1: https://acikerisim.tbmm.gov.tr/

Erişim Tarihi: 02/12/2021.

Erişim Adresi 2: https://www5.tbmm.gov.tr/kutuphane/index.htm

Erişim Tarihi: 02/12/2021.

Erişim Adresi 3: https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.sorgu_ekrani Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Taha Toros Arşiv Vesikaları (Marmara Üniversitesi Arşiv Tetkiki):

Erişim Adresi 1: https://kutuphane.marmara.edu.tr/marmara-universitesi-acik-erisim-sistemi

Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Erişim Adresi 2: https://katalog.marmara.edu.tr/yordam/?p=0&dil=0

Erişim Tarihi: 25/09/2022.

Çağlar'ın Bestelenmiş Güfte Eserleri ve Nota Arşivi:

Erişim Adresi 1: http://projetsm.com/

Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Erişim Adresi 2: http://www.sanatmuziginotalari.com/

Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Erişim Adresi 3: https://defteriniz.com/

Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Erişim Adresi 4: https://www.yedinota.com/besteler

Erişim Tarihi: 19/04/2023.

Millî Kütüphane (Ankara) Arşivi:

Erişim Adresi 1: https://kasif.mkutup.gov.tr/

Erişim Tarihi: 17/11/2021.

Erişim Adresi 2: https://makaleler.mkutup.gov.tr/

Erişim Tarihi: 17/11/2021.

7. SÖZLÜKLER

Ahmet Yesevi Üniversitesi (2023). *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim Adresi: https://teis.yesevi.edu.tr/anasayfa

Devellioğlu, F. (2013). Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2023). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Adresi: https://sozluk.gov.tr/

8. TEZLER

Aydın, S. (2022). Sazsız âşıklar üzerine mukayeseli bir çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/01/2023.

Baysal, Z. (2020). Şinasi Özdenoğlu'nun şiirleri üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,* Erzurum. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Bilen, N. (2018). Kalem (1938-1939) ve Şadırvan (1949) dergileri üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Kırıkkale. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 13/11/2021.

Bora, T. (2022). Elazığ halkevi ve neşriyatının Türk halk bilimi bakımından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Kayseri. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/01/2023.

Doğan, Ç. (2009). Ankara Halkevi sergileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/04/2023.

Durmuş, M. (2007). Osmanlı sahası Türkçe şair tezkirelerinin tür özellikleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 01/05/2023.

Erdinç, A. (2013). Mehmet Kaplan'ın edebî tahlil metodu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Tokat. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 03/01/2021.

Gündoğan, T. (2008). Türk folklor araştırmaları dergisi indeksi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Erzurum. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 15/07/2022.

Karapınar, H. (2013). Cumhuriyet dönemi edebiyat ve sanat dergilerinde Şiir kuramı ve şiir eleştirisi: 1950-1970. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 23/09/2021.

Kokrmaz, A. (2021). 20. Yüzyılın ilk yarısında Besarabya'da Gagauz Türklerinin Tarihi ve Kimliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Edirne. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 14/11/2021.

Seven, H. (2003). Behçet Kemal Çağlar hayatı, eserleri ve eserlerindeki dini yön. Yayınlanmamış Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,* Ankara. Erişim Adresi: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tez Salonu. Erişim Tarihi: 30/11/2021.

Yaşar, V. (2018). Türkiye'nin modernleşme sürecinde Ankara Halkevi ve faaliyetleri (1932-1951). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Nevşehir. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 22/04/2023.

Yıldırım, R. (2021). Behçet Kemal Çağlar hayatı, eserleri ve fikirleri üzerine bir inceleme/araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Kayseri. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp /Erişim Tarihi: 23/10/2021.

EKLER

EK-1. Arşiv Tetkiklerine Esas Resmî Yazışma Örnekleri

EK-1.1. Bölüm Başkanlığı Resmî Yazı Örneği

Evrak Tarih ve Sayısı: 16.11.2021-E.58107

T.C.
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanlığı

Sayı : E-28338376-302.99-58107
Konu : ÜNAL KURTOĞLU

TRT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ARŞİV DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Yüksek Lisans onur öğrencimiz Ünal KURTOĞLU'nun tarafımıza bildirmiş olduğu 16/11/2021 tarihli resmî beyanından hareketle; kurumunuz arşivinde bulunan "Behçet Kemal ÇAĞLAR" muhtevalı adlı görüntüyü/ses kaydını/programı yasal yönetsel işleyiş yönergeleri esas alınarak YÖK TEZ MERKEZİ veri tabanındaki verilerle de sübut bulmuş olan bölümümüz Dr. Öğretim Üyesi Öznur ÖZDARICI danışmanlığındaki Yüksek Lisans tezi için kullanılması hususunda gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

İletişim Bilgileri :
Telefon : 0318 357 42 42 /4363
e-posta : meliacik63@kku.edu.tr
Adres : Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili Bölümü Ankara yolu 7.Km Yahşihan 71450 KIRIKKALE

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK
Bölüm Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu :*BSDB1DZHN4* Pin Kodu :39072 Belge Takip Adresi : http://dogrulama.kku.edu.tr/envision.sorgula/belgedogrulama.aspx?
Adres:Merkez Yerleşke Fen-Edebiyat Fakültesi 71450 Yahşihan/Kırıkkale
Telefon:+90 0318 357 42 84 Faks:+90 0318 357 24 103
e-Posta:fef@kku.edu.tr Web:www.kku.edu.tr
Kep Adresi:kirikkaleuniversitesi@hs01.kep.tr
Bilgi için: Hilal DOĞAN
Unvanı: Bölüm Sekreteri
Tel No: 3574242

EK-1.2. Özel Amerikan Robert Lisesi (İstanbul Robert Koleji) Resmî Yazı Örneği

T.C.
BEŞİKTAŞ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Özel Amerikan Robert Lisesi

Sayı : 99910374-405.01- 447
Konu : CİMER Bildirimi

22.12.2021

BEŞİKTAŞ İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
(Özel Öğretim Kurumları Şubesi)

İLGİ: a) Müdürlüğünüzün 39371161 sayılı 20.12.2021 tarihli yazısı
b) 2105866213 sayılı ve 06.12.2021 tarihli CİMER Bildirimi

Ünal KURTOĞLU tarafından yazılmış 06.12.2021 tarih ve 2105866213 sayılı CİMER dilekçesi tarafımıza ulaşmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi sayın Öznur ÖZDARICI danışmanlığında; yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Kürsüsünde yürütülen "THE LIFE, ART AND WORKS OF BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR" başlıklı/muhtevalı master tezinde kullanılmak üzere Ünal KURTOĞLU tarafından Behçet Kemal ÇAĞLAR'ın Özel Amerikan Robert Lisesinde çalıştığını gösteren belgeler istenmiştir.

Kayıtlarımıza göre Behçet Kemal ÇAĞLAR, Özel Amerikan Robert Lisesinde Ekim 1951-Haziran 1969 yılları arasında Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalışmıştır. Bu yıllara ait bazı belgeler ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımızla arz ederiz.

Nilhan CETİNYAMAÇ

Adam OLIVER
Müdür

EK:

1. Okul Yıllığı Örnekleri
2. Çalışma Sözleşme Örnekleri
3. Polonya Muharrirler Birliği Davet Mektubu
4. Vefat Yazısı

www.robcol.k12.tr
robcol@robcol.k12.tr
Tel 212 359 22 22 / 214-215
Faks 212 257 21 46
Kuruçeşme Cad. N0:87 Arnavutköy 34345, İstanbul
Bilgi: Eda GEVEN-Melda MİTRANİ (Türk Müdürlük)

EK-1.3. Beşiktaş İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Resmî Yazı Örneği

T.C.
BEŞİKTAŞ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-40647628-405.01-39963745 28.12.2021
Konu : CİMER Bildirimi

BEŞİKTAŞ İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
(Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi)

İlgi : a) 17.12.2021 tarih ve 39264901 sayılı yazınız.
b) Özel Amerikan Robert Lisesi Müdürlüğünün 22.12.2021 tarih ve 447 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazınız ekinde gönderilen CİMER Bildiriminde geçen hususlar ile ilgili Özel Amerikan Robert Lisesi Müdürlüğü'nün ilgi (b) cevabi yazısı ekte sunulmuştur.

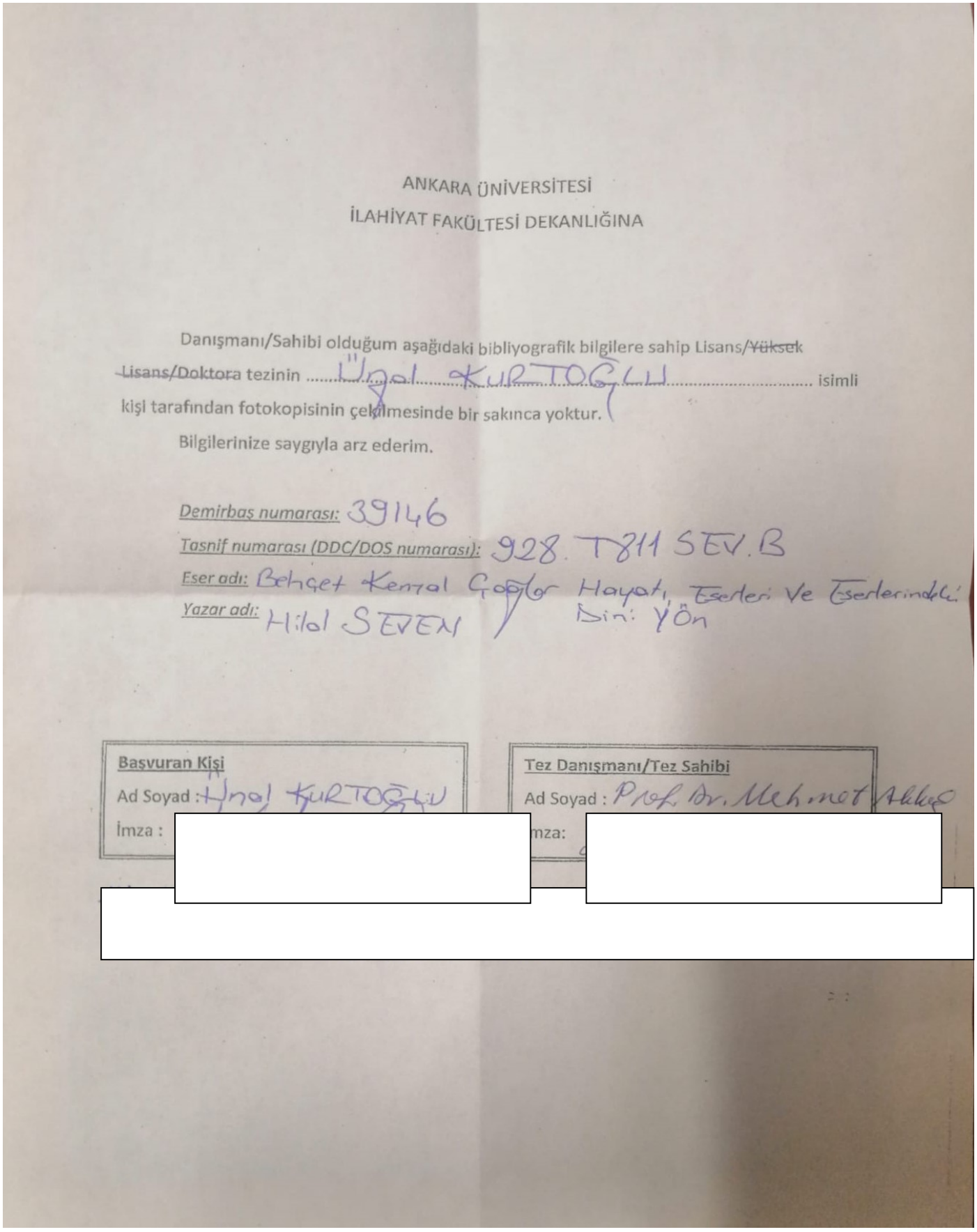
Bilgilerini arz ederim.

Ersan ÖKSÜZ
İlçe Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- İlgi (b) yazı.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Çırağan Caddesi Yıldız Mahallesi No:30 Beşiktaş/İSTANBUL
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Tuğba Sandıkçı (Özel Öğretim Kurumları Şubesi/Dahili: 125)
Telefon No : 0 (212) 325 49 28
E-Posta: besiktas34@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
İnternet Adresi: http://besiktas.meb.gov.tr/
Unvan : Memur
Faks:2123259120
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden cedf-7892-3e58-8286-d96b kodu ile teyit edilebilir.

EK-1.4. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı Resmî Yazı Örneği

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Danışmanı/Sahibi olduğum aşağıdaki bibliyografik bilgilere sahip Lisans/~~Yüksek Lisans/Doktora~~ tezinin ..... Ünal KURTOĞLU ..... isimli kişi tarafından fotokopisinin çekilmesinde bir sakınca yoktur.

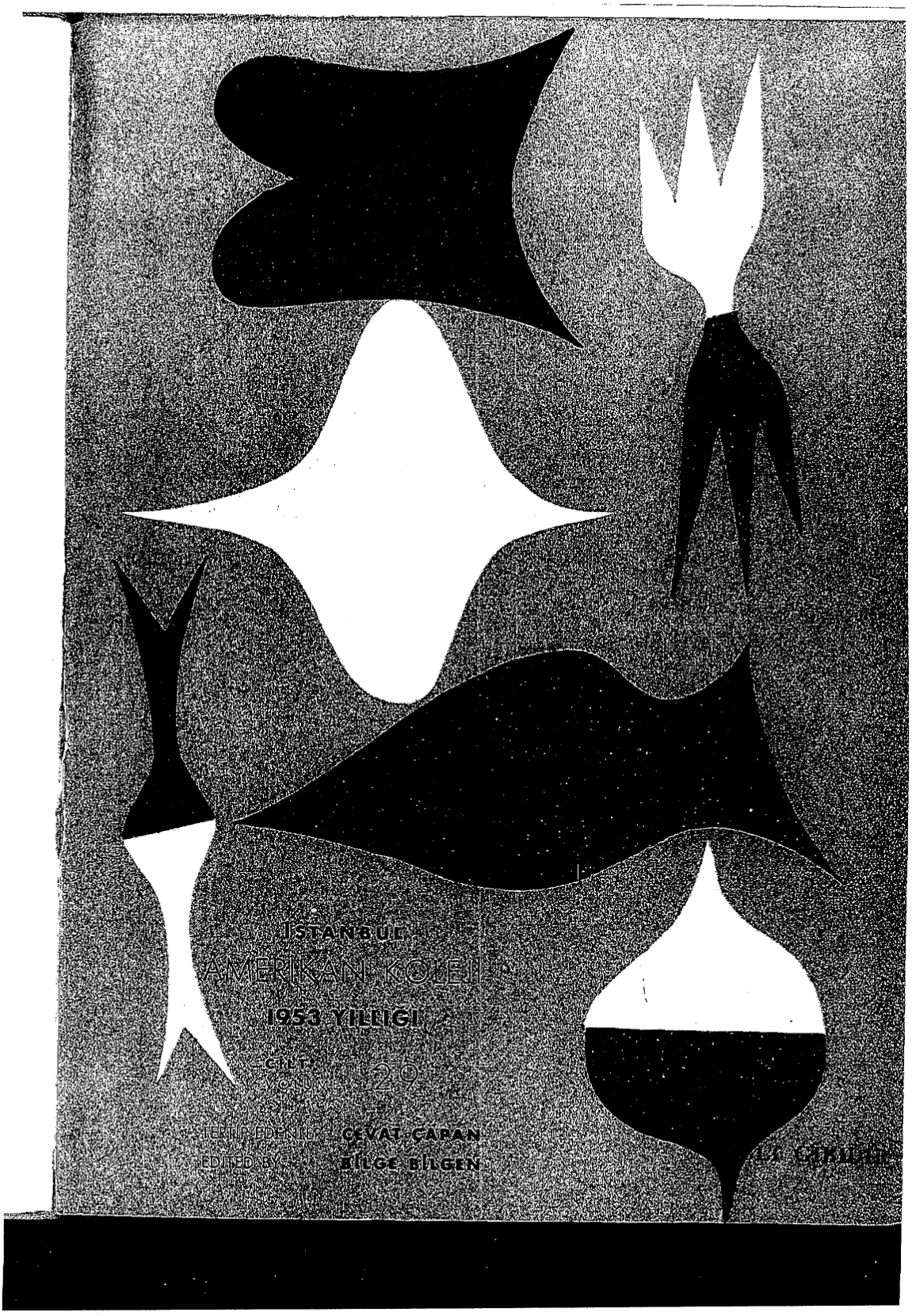
Bilgilerinize saygıyla arz ederim.

Demirbaş numarası: 39146
Tasnif numarası (DDC/DOS numarası): 928. T811 SEV.B
Eser adı: Behçet Kemal Çağlar Hayatı, Eserleri Ve Eserlerindeki Dini Yön
Yazar adı: Hilal SEVEN

Başvuran Kişi	Tez Danışmanı/Tez Sahibi
Ad Soyad : Ünal KURTOĞLU	Ad Soyad : Prof. Dr. Mehmet Akkuş
İmza :	İmza:

EK-2. İstanbul Robert Koleji (Özel Amerikan Robert Lisesi) Arşivinden Gelen Vesikalar

EK-2.1. Çağlar'ın Görev Yaptığı Yıla İlişkin Okul Yıllığı (1953) Dış Kapak Fotoğrafı

EK-2.2. Çağlar'ın, Türk Edebiyatı Öğretmeni Olarak Görev Yaptığını Gösterir Vesika

[redacted]

ACG Instructional Staff

SİRET AYBAR
Beden Eğitimi
Physical Education

KATHRYN E. BENNETT
İngilizce
English

NİLÜFER CANSEVER
Fizik, Matematik
Physics, Mathematics

RC Faculty

GYFFORD D. COLLINS
Fizik
Physics

BEHÇET KEMAL ÇAGLAR
Türk Edebiyatı
Turkish Literature

VAHRAM ÇERÇYAN
Yazı, Aritmetik
Penmanship, Arithmetic

ASLI GİBİDİR

EK-2.3. Çağlar'ın, Türkçe Öğretmeni Olarak Görev Yaptığını Gösterir Vesika

RC Instructional Staff

GYFFORD D. COLLINS
Fizik
Physics

RALPH CULLMAN
Kimya
Chemistry

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR
Türkçe
Turkish

TURAN ÇAĞLARCA
Türkçe
Turkish

VAHRAM ÇERÇYAN
Yazı, Aritmetik
Penmanship, Arithmetic

İLHAMİ DEMİRCİ
Resim
Drawing

ASLI GİBİDİR

EK-2.4. Çağlar'ın Görev Yaptığı Yıla İlişkin Okul Yıllığı (1955) İç Kapak Fotoğrafı

record

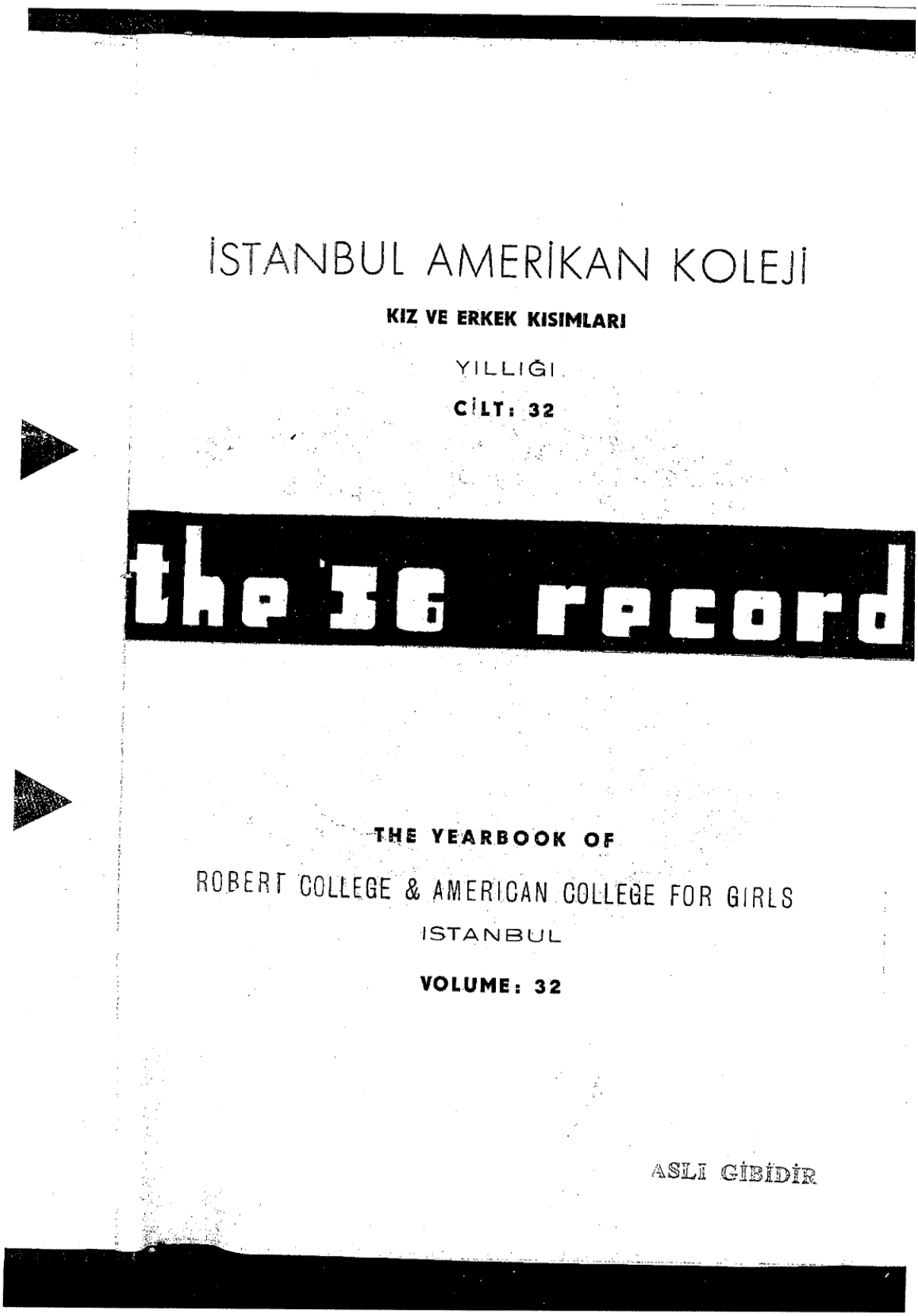
İSTANBUL AMERİKAN KOLEJİ
KIZ VE ERKEK KISIMLARI
YILLIĞI
CİLT: 31

Tertip Heyeti Reisleri
BERİL BİLGER
MUSTAFA GİRGİN
Editors - in - Chief

THE YEARBOOK OF
ROBERT COLLEGE &
AMERICAN COLLEGE FOR GIRLS
ISTANBUL
VOLUME: 31

ASLI GİBİDİR

EK-2.5. Çağlar'ın Görev Yaptığı Yıla İlişkin Okul Yıllığı (1956) İç Kapak Fotoğrafı

İSTANBUL AMERİKAN KOLEJİ

KIZ VE ERKEK KISIMLARI

YILLIĞI

CİLT: 32

the 56 record

THE YEARBOOK OF

ROBERT COLLEGE & AMERICAN COLLEGE FOR GIRLS

ISTANBUL

VOLUME: 32

ASLI GİBİDİR

EK-2.6. Çağlar'ın, Türk Edebiyatı Öğretmeni Olarak Görev Yaptığını Gösterir Bir Başka Vesika

EK-2.7. Çağlar'ın Yer Aldığı Bir Başka Okul Yıllığı Vesikası

TÜRK EDEBİYATI

Hüseyin Pektaş (Üstte)
Behçet Kemal Çağlar
Ahmet Aksoy
Ekrem Yirmibeşin

TARİH

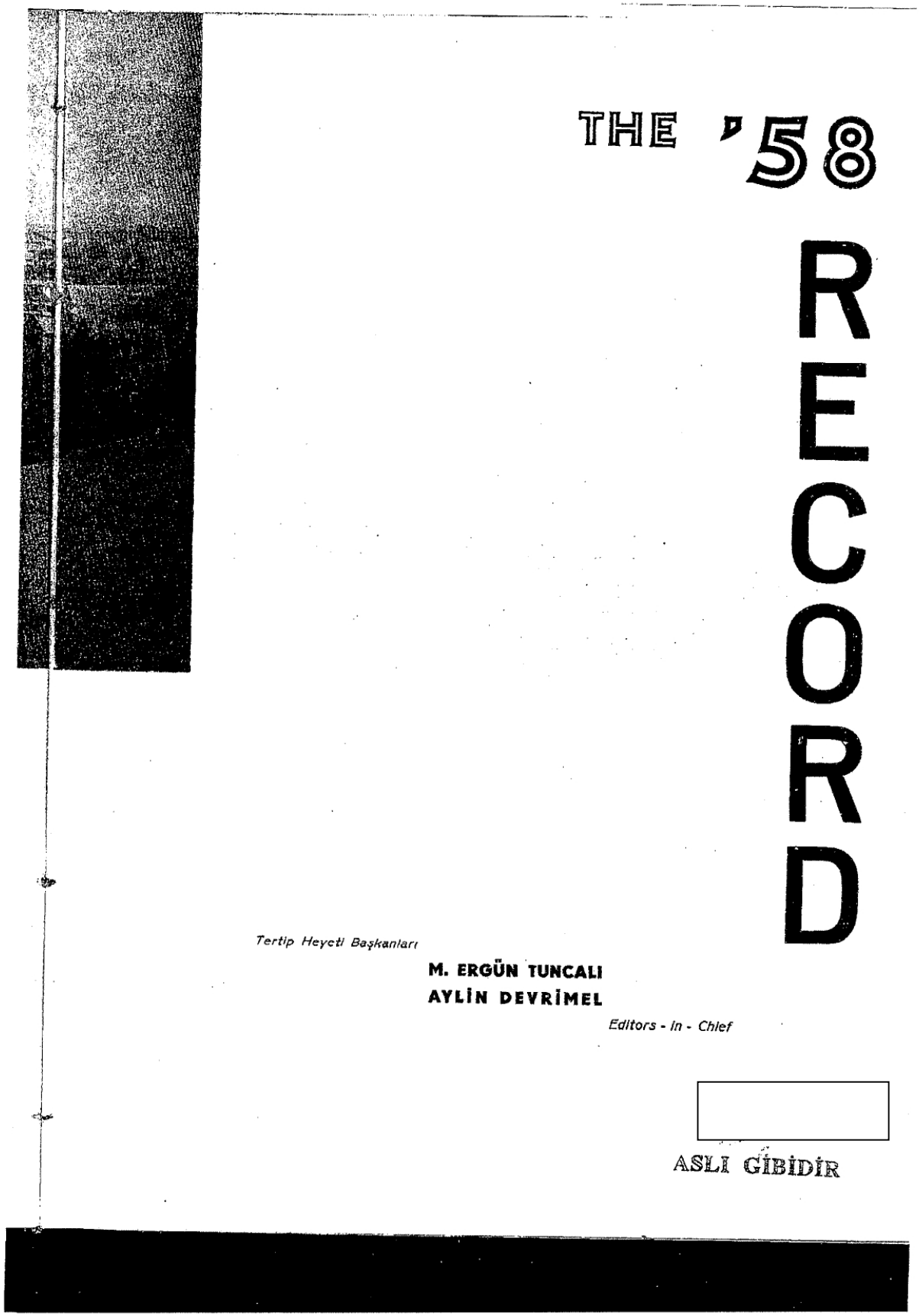
Cemal Yener
Nurettin Topçu

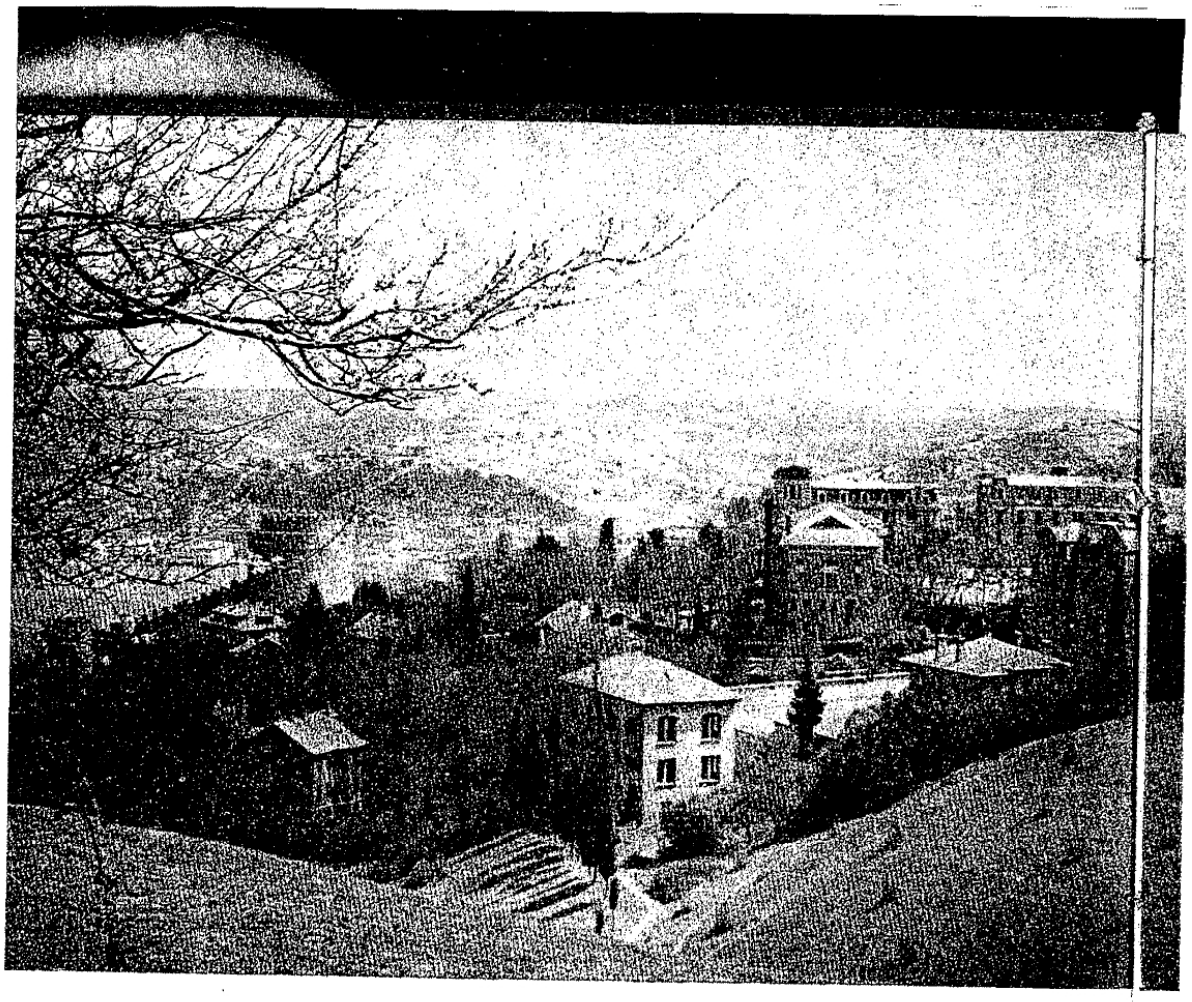
ASKERLİK

İlhami Barut
Naci Asutay

EK-2.8. Çağlar'ın Görev Yaptığı Yıla İlişkin Okul Yıllığı (1958) Kapak Fotoğrafı

EK-2.9. Çağlar'ın Görev Yaptığı Yıla İlişkin Bir Başka Okul Yıllığı (1958) Vesikası

İSTANBUL AMERİKAN KOLEJİ

KIZ VE ERKEK KISIMLARI

ÖĞRENCİ YILLIĞI: CİLT 34

THE YEARBOOK PUBLISHED BY

THE ISTANBUL AMERICAN COLLEGES

VOLUME THIRTY-FOUR

ASLI GİBİDİR

EK-2.10. Çağlar'ın Yazısına Yer Verilen Bir Başka Okul Yıllığı Vesikası

İTHAF

Çocuklarım, okul yıllıklarının bu sayısını sana ithâf ediyorlar, sevgili Yalçın !

Geçen yıl içinde kaybettiğimiz değerler içerisinde, bir derginin en çok üzerinde durması gereken insan sensin:

Bir kere, en yaşlı başlı gazetecisin. Sonrada küçük yaştan beri hak bellediğin şeyleri savunup durmakta 'mukaddes inat' denebilecek bir sebatın var.

Soyadını tam hak eden nâdir adamlardan birisin: 'Yalçın' bir kaya gibi ayakta ve dik başlı yaşadın.

Çocuklarımın ömürleri boyunca bir hind horozu gibi döğüşken olmalarını istemem ama, inandıkları şeyleri senin ısrarın ve medeni cesaretinle savunmalarını çok isterim. İsterim, ki onlar da seksenini aşan uzun bir ömür yaşasınlar hep ileriyi ve iyiyi görsünler; akıllarından ve şevklerinden bir şey kaybetmeden öteki dünyaya göçsünler . . .

Onlara, senin manevi huzurunda Ankaralı Aşık Ömer takma adıyle yazdığım eski bir koşmadan şu dörtlüğü en gür sesimle haykırmak istiyorum:

Gönül çekmek, kurşun atmak bilmeyen;
Kâh yok etmek, kâh yaratmak bilmeyen;
Zamanında kafa tutmak bilmeyen
İnsan mıdır, erkek midir, er midir ?

Behçet Kemal ÇAĞLAR

ASLI GİBİDİR

EK-2.11. Çağlar'ın, Türk Edebiyatı Öğretmeni Olarak Görev Yaptığını Gösterir Bir Başka Vesika

LUDVIG BISKUPSKI
Fransızca
French
R. C.

HARRY A. BRUTON
İngilizce
English
R. C.

PRUDENCE BURG
Sanat Tarihi
History of Art
A. C. G.

RASİM CENANİ
Sosyoloji, Ticaret Hukuku
Sociology, Business Law
R. C.

FRANCES CRUICKSHANK
Beden Eğitimi
Physical Education
A. C. G.

JOAN CURLEE
İngilizce
English
A. C. G.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR
Türk Edebiyatı
Turkish Literature
R. C.

TURAN ÇAĞLARCA
Türkçe, Tarih
Turkish, History
R. C.

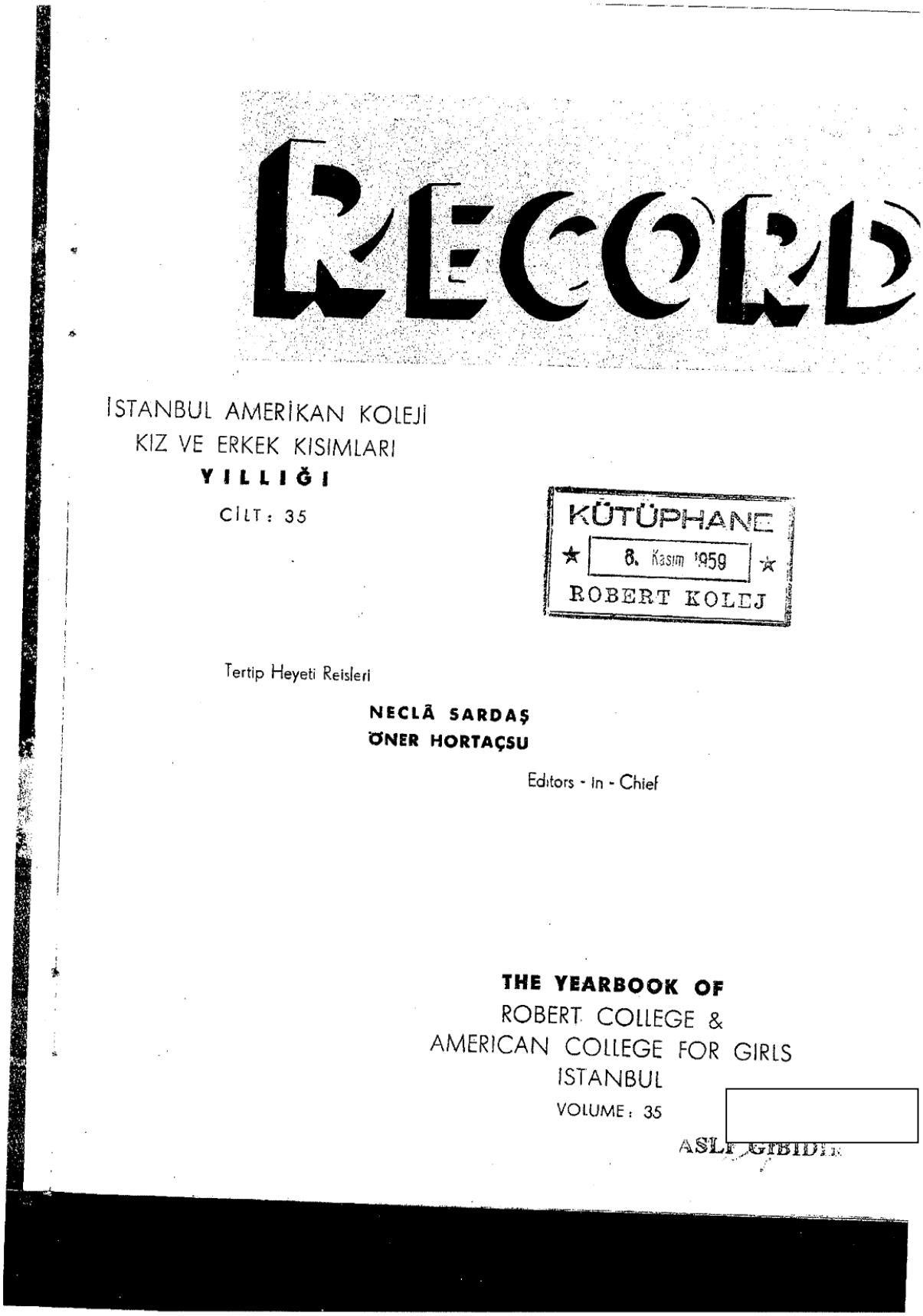
MELVIN DAY
Kimya
Chemistry
R. C.

NANCY DEAN
İngilizce
English
A. C. G.

İLHAMİ DEMİRCİ
Resim
Drawing
R. C.

TAKUHİ DİK
Fransızca
French
A. C. G.

EK-2.12. Çağlar'ın Görev Yaptığı Yıla İlişkin Okul Yıllığı (1959) Kapak Fotoğrafı

EK-2.13. Çağlar'ın Yer Aldığı Bir Başka Okul Yıllığı Vesikası

TÜRKÇE VE TÜRK EDEBİYATI — TURKISH AND TURKISH LITERATURE

EKREM YİRMİBEŞİN

GÜLÇİN YILMAZ

HÜSEYİN PEKTAŞ

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

HALİS ERGİNER

ZAHİR GÜVEMLİ

VİLDAN ACUNER

ASLI GİBİDİR

EK-2.14. Çağlar'ın Yer Aldığı Bir Başka Okul Yıllığı Vesikası

L. BISCUPSKI
Fransızca
French

I. BRANNON
İngilizce (Kız Kısmı)
Introductory English (ACG)

J. H. CAPPS
Kimya (Kız Kısmı)
Chemistry (ACG)

F. CRUICKSHANK
Beden Eğitimi (Kız Kısmı)
Physical Education (ACG)

B. K. ÇAĞLAR
Türkçe Edebiyat
Turkish Literature

V. ÇERÇIYAN
Matematik (Kız Kısmı)
Introductary Maths. (ACG)

L. K. DAVIDSON
İngilizce (Kız Kısmı)
English (ACG)

E. DİNÇ
İngilizce (İhzarî)
English (Lang. Dept.)

C. ELLISON
Fizik
Physics

ASLI GİBİ...

EK-2.15 Çağlar'ın İş Akdi Vesikası (1951)

October 2, 1951

Bay Behçet Kemal Çağlar
Robert College

Dear Bay Çağlar:

In confirmation of your conversations with Professor Yeşim with respect to appointment as a member of the teaching staff in the Turkish Department of Robert College I wish to make the following statement of the terms of employment:

1- The period of this agreement will be from October 1, 1951 to August 31, 1952. If agreeable to both parties any extension of this agreement will be from September 1, 1952.

2- The position to which you are appointed is that of teacher of Turkish language and literature with a teaching schedule of not less than 18 hours a week as appointed by the Turkish Year-Director, Professor Yeşim.

3- Compensation will include a salary of 475.00 liras a month gross on which the income tax and any other charges due the fiscal authorities will be paid by you. You will also receive lunch in the College on those days when your teaching duties require your presence at the College.

4- It is understood and agreed that you will take part in extra curricular activities and that you will attend public functions of the College and such meetings of the teachers as may be appointed. I wish also to emphasis the fact that it is our desire constantly to improve the quality of instruction in the Turkish language, and therefore, hope that you will do all in your power to set a high standard of instruction in your class-room.

Sincerely yours,

If you find yourself in agreement with these terms please sign the place indicated below.

Floyd H. Black
President

I agree with the foregoing:

. . . . B. Çağlar . . .

ASLI GIBIDIR

Date: . . . . . .

EK-2.16. Çağlar'ın İş Akdi Vesikası (1952)

August 21, 1952

Bay Behçet Kemal Çağlar
Robert College

Dear Sir:

I wish to make the following statement with regard to the continuation of your services at Robert College for the period of twelve months beginning with September 1952 and continuing through August 1953.

1- The teaching schedule foreseen is approximately the same as that of last year and will be specified in detail by the Turkish Vice-President.

2- The salary will be 475.- liras a month gross on which the income tax and other charges due the fiscal authorities will be paid by you. You will also receive lunch without charge in one of the College dining-rooms as assigned on those days when your services require your presence at the College.

3- You will also be expected to participate in the extra curricular activities of the students as requested by the administration of the College.

Sincerely yours,

Floyd H. Black
President
Robert College

ASLI GİBİDİR

EK-2.17. Çağlar'ın İş Akdi Vesikası (1953)

August 24, 1953

Bay Behçet Kemal Çağlar
Robert College

Dear Sir:

I wish to make the following statement with regard to the continuation of your services at Robert College for the period of twelve months beginning with September 1953 and continuing through August 1954.

1 - The teaching schedule foreseen is approximately the same as that of last year and will be specified in detail by the Turkish Vice-President.

2 - The salary will be ..... liras a month gross on which the income tax and other charges due the fiscal authorities will be paid by you. You will also receive lunch without charge in one of the College dining-rooms as assigned on those days when your services require your presence at the College.

3 - You will also be expected to participate in the extra curricular activities of the students as requested by the administration of the College.

Sincerely yours,

Floyd H. Black
President
Robert College

ASLI GİBİDİR

EK-2.18. Çağlar'ın İş Akdi Vesikası (1968)

MÜDÜR
BEBEK POSTA KUTUSU 8
İSTANBUL
TELEFON: 63 58 80 - 63 35 00

İSTANBUL AMERİKAN KOLEJLERİ
THE AMERICAN COLLEGES IN ISTANBUL

PRESIDENT OF THE COLLEGES
POST BOX 8, BEBEK
ISTANBUL, TURKEY
CABLE: "ROBCOLLEGE ISTANBUL"

ERKEK KISMI - BEBEK
ROBERT COLLEGE

KIZ KISMI - ARNAVUTKÖY
AMERICAN COLLEGE FOR GIRLS

APPOINTMENT AGREEMENT

Date: May 13, 1968

Name: Mr. Behçet K. Çağlar

Address: Robert Academy
Bebek

Effective Dates of Appointment

Beginning: 1 July 1968

Ending: 30 June 1969

Dear Mr. Çağlar

You are hereby appointed by the Trustees of Robert College of Istanbul to the Full-Time position of Instructor of Turkish and -- to perform such duties at Robert Academy as may be assigned to you during the period of appointment indicated above in accordance with the regular program and practices of the Colleges as governed by pertinent regulations of the Ministry of Education of the Republic of Turkey, either existing or becoming effective during the period of this appointment.

Your teaching assignment will ordinarily be 16 hours per week. ~~course(s) each meeting time(s) per week for lectures or recitation, and time(s) a week for laboratory or problem session.~~

We agree to pay you a salary in Turkish currency of TL 37,000.- gross pe annum for the period stated above, starting with the effective date of this appointment. Thus, your salary per month will be TL 3,083.33 gross. It is understood and agreed that you will pay the income tax and other charges due to the Turkish fiscal authorities on this salary. In addition to this salary, the College will previde, in accordance with current published policies and practices, the following additional compensation:

ASLI GİBİDİR

EK-2.19. Çağlar'ın İş Akdi Vesikası (1967)

_____ Rental allowance

_____ Travel and baggage allowance

_X____ Lunch

_____ (Other, as specified)

Your appointment is subject to final approval by the Ministry of Education, and continuing service under this appointment is also contingent upon satisfaction of the various regulations and requirements of the Turkish Government. If the Ministry of Education fails to give its approval, or at any time withdraws its approval, or if the requirements of the Turkish Government cannot be satisfied, this appointment will be terminated in accordance with the pertinent provisions of the appropriate policy under (a) below.

Other conditions of employment or termination and employment benefits within the period of this appointment which are not stipulated in this letter shall be in accordance with the following policies of the Colleges:

(a) Policy on Academic Freedom and Tenure (for Yüksek Okul teachers, library professionals, and research associates); or

Policy on Appointments, Promotion, Extension and Termination (for teachers at the American College for Girls, Robert Academy, English Language Division and the Community School; and the administrative staff).

(b) Policy on Accidents and Health.

(c) Policy on Insurance, Annuities, and Pensions.

(d) Policy on Salaries and Perquisites.

These policies satisfy the requirements of the appropriate articles of Law No. 625 on Private Educational Institutions in Turkey.

If the terms of the appointment as set forth above are satisfactory to you, please sign this letter contract in sextuplicate.

I agree to the foregoing:

A. Çağlar

(Signature of Appointee)

dt. 19 October 1967

Howard P. Hall

Howard P. Hall, Acting President
American Colleges in Istanbul

ASLI GİBİDİR

EK-2.20. Polonya Muharrirler Birliği'nden Çağlar'a Gelen Davet Mektubu Hakkında Vesika

T. C.
Hariciye Vekâleti
İKİNCİ DAİRE U.MÜDÜRLÜĞÜ

Şube: 1
U. No. 28333
H. No. 3023
Lef :

Ankara 3 Kasım 1955

Özü: Şair Behçet Kemal Çağlar'a 12 gün müddetle mezuniyet verilmesi h.

A c e l e d i r

Robert Kolleji Müdürlüğüne

Bebek
İstanbul

Polonya Muharrirler Birliği, "Mickiewics Yılı" münasebetile 23 ilâ 30 Kasım 1955 tarihleri arasında Varşova'da tertiplenecek Milletlerarası Şairler Toplantısına tanınmış bir Türk şairini davet etmiştir.

Maarif Vekâleti ile vaki temas neticesinde, bu toplantıya memleketimiz adına şair Behçet Kemal Çağlar'ın iştiraki takarrür etmiştir.

Keyfiyetten haberdar edilen mumaileyhe, 20 Kasım 1955 gününden itibaren, 12 gün müddetle mezuniyet itasını ve neticenin âcilen iş'arını saygılarımla rica ederim.

Hariciye Vekâleti Vekili/y.

İstanbul Amerikan Koleji
Erkek Kısmı
Gün 9. XI. 1955
Sayı 670

ASLI GİBİDİR

EK-2.21. Behçet Kemal Çağlar'ın Vefatına İlişkin Başhekimlik Vesikası

T. C.
BELEDİYE REİSLİĞİ
İSTANBUL

Sağlık İşleri Müdürlüğü
Haseki Hastanesi
Baş Hekimliği 7635

Konu : Behçet Kemâl ÇAĞLAR
Hk.

İSTANBUL ROBERT KOLEJİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kolejiniz Öğretmenlerinden Bay Behçet Kemâl ÇAĞLAR 24.10.1969 tarihinde saat 14 de yatıp 24.10.1969 tarihinde gece saat 22 de vefat etmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

S/P

Doç.Dr.Mansur [illegible]
Başhekim
Nisaiye [illegible] Şefi

ASLI GİBİDİR

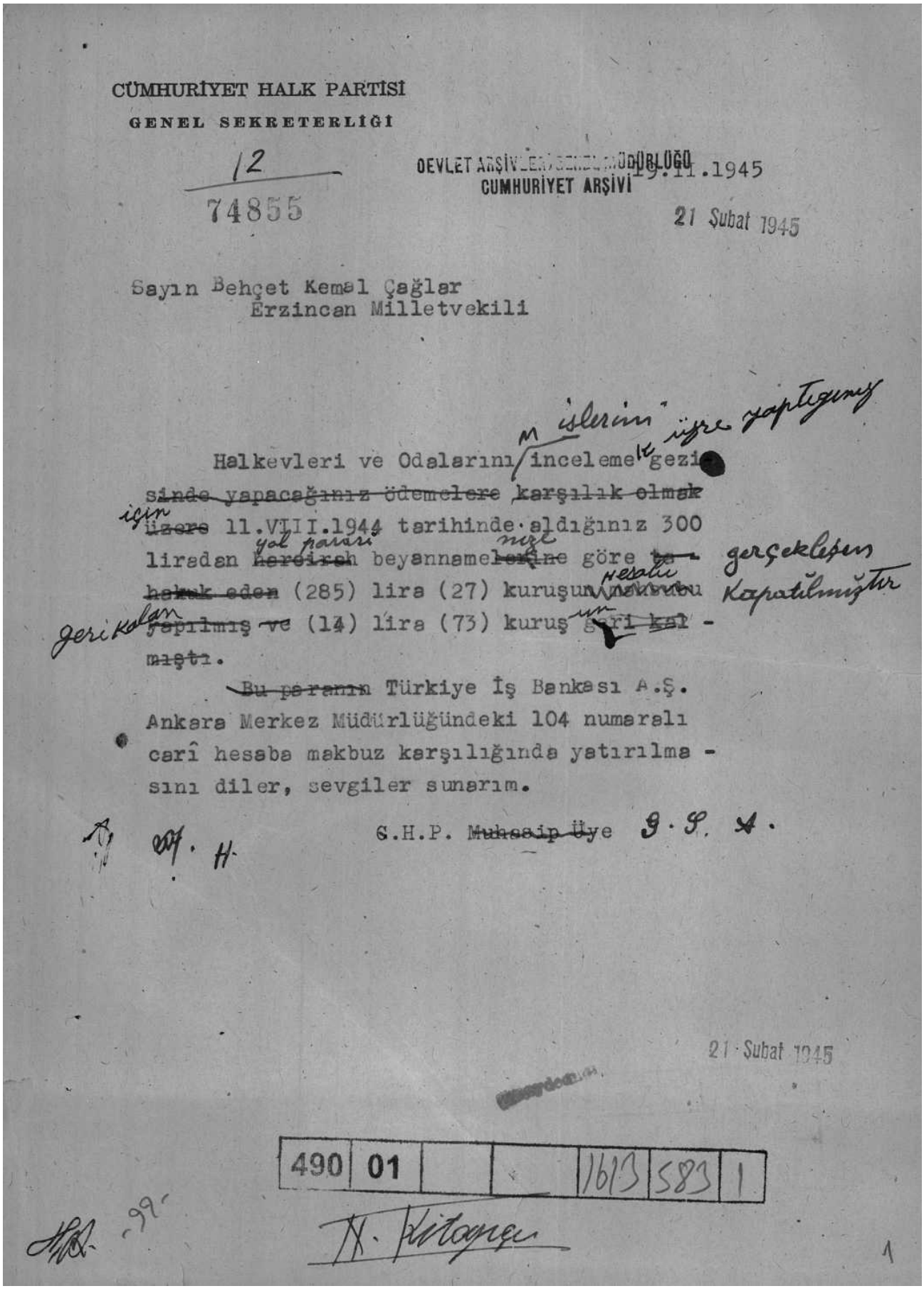
EK-3. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Vesikaları

EK-3.1. Arşiv Sicilini Gösterir Vesika

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI	
FON ADI	**BAŞBAKANLIK MUAMELAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**
FON KODU	**30-10-0-0**
KUTU NO	77
DOSYA NO	508
GÖMLEK NO	19
SAYFA ADEDİ	
TARİH	
GİZLİLİK DERECESİ	
ÖZEL NO	

ÖZET:

EK-3.2. Çağlar'ın Maaş ve Harcırahlarına Dair Vesika

CÜMHURİYET HALK PARTİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

12
74855

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ
19.11.1945

21 Şubat 1945

Sayın Behçet Kemal Çağlar
Erzincan Milletvekili

Halkevleri ve Odalarını inceleme işlerinin üzere gezi sırasında yapacağınız ödemelere karşılık olmak üzere 11.VIII.1944 tarihinde aldığınız 300 liradan yol parası hesabı beyannamelerine göre gerçekleşen hak edenden (285) lira (27) kuruşun mahsubu yapılmış ve (14) lira (73) kuruş geri kalmıştı. Kapatılmıştır

Bu paranın Türkiye İş Bankası A.Ş. Ankara Merkez Müdürlüğündeki 104 numaralı carî hesaba makbuz karşılığında yatırılmasını diler, sevgiler sunarım.

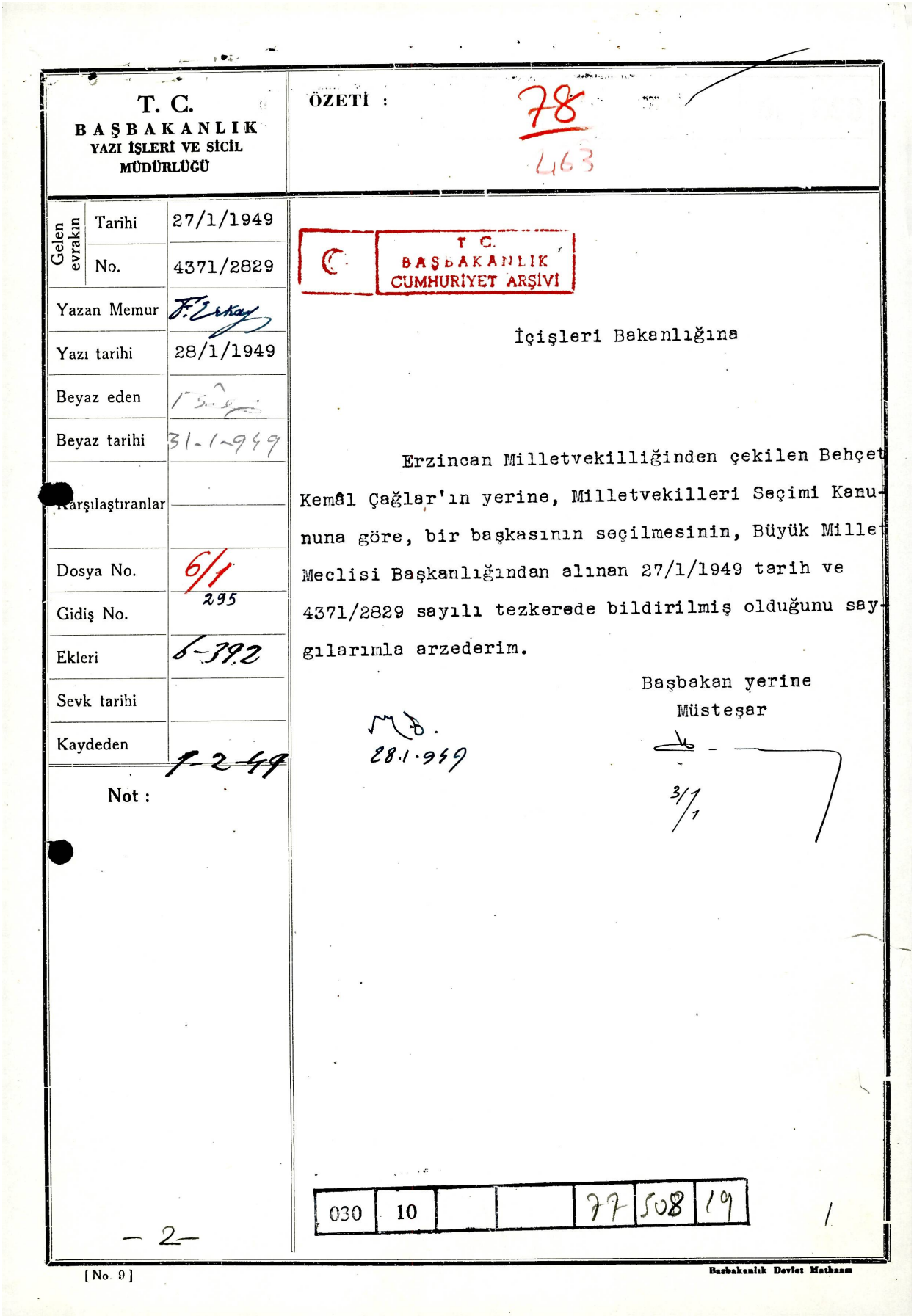
C.H.P. Muhasip Üye

21 Şubat 1945

490 | 01 | | | 1613 | 583 | 1

IX. Kitaplığı

EK-3.3. Vekillikten Çekilen Çağlar'ın Yerine Yapılacak Atama Kararına Dair Vesika

T. C.
BAŞBAKANLIK
YAZI İŞLERİ VE SİCİL
MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZETİ : 78 463

Gelen evrakın		
	Tarihi	27/1/1949
	No.	4371/2829
Yazan Memur		F. Erkay
Yazı tarihi		28/1/1949
Beyaz eden		
Beyaz tarihi		31-1-949
Karşılaştıranlar		
Dosya No.		6/1 295
Gidiş No.		
Ekleri		6-392
Sevk tarihi		
Kaydeden		1-2-49

Not :

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

İçişleri Bakanlığına

Erzincan Milletvekilliğinden çekilen Behçet Kemâl Çağlar'ın yerine, Milletvekilleri Seçimi Kanununa göre, bir başkasının seçilmesinin, Büyük Millet Meclisi Başkanlığından alınan 27/1/1949 tarih ve 4371/2829 sayılı tezkerede bildirilmiş olduğunu saygılarımla arzederim.

Başbakan yerine
Müsteşar

28.1.949

3/1

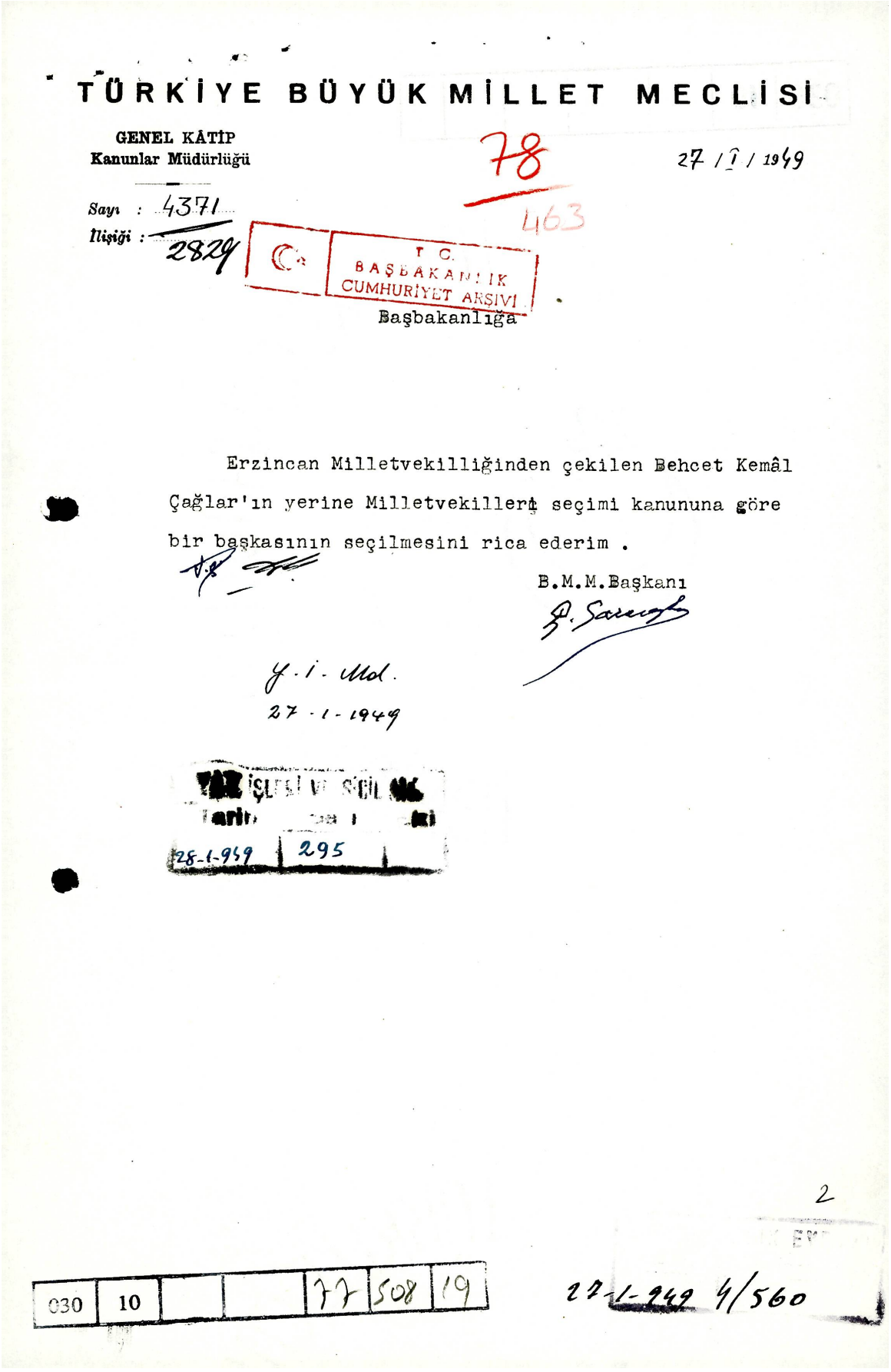
030	10			77	508	19

— 2 —

[No. 9]

Başbakanlık Devlet Matbaası

EK-3.4. Çağlar'ın Yerine Yapılacak Atama Kararına Dair Bir Başka Vesika

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

GENEL KÂTİP
Kanunlar Müdürlüğü

78

27 / I / 1949

Sayı : 4371
İlişiği : 2829

463

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

Başbakanlığa

Erzincan Milletvekilliğinden çekilen Behcet Kemâl Çağlar'ın yerine Milletvekilleri seçimi kanununa göre bir başkasının seçilmesini rica ederim .

B.M.M.Başkanı
[illegible]

y. i. Müd.
27 - 1 - 1949

[illegible]
28-1-949 295

2

030 10 77 508 19

27-1-949 4/560

EK-3.5. Çağlar'ın, Devlet Arşivlerine Giren Şiir Vesikası (Sayfa 1)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

DOSTLARA ARZUHAL

-Nekahatteyim-

İğne-iplik hale düştüm,dostlarım!
Ateşe dürüldüm,piştim,dostlarım!
Mazur görün: ben değiştim,dostlarım,
Sayrılmasın sıtkınız ilk görüşte.

"Er" le selâmlaştım her sabahında.
Kıl esvaplar giydim ordugâhımda.
Hünsündü yapmadım ben dergâhımda:
Riyazet,toprakta,kışta,güneşte.

Köylüyle günlerce hasır-neşirdim.
Dağdan Yunus gibi geven değirdim.
Tezek güzlerinde ekmek pişirdim.
Yendim attım nefsi beş-on güreşte.

Toplarken diline yeni hece ben
Tifo da almışım beraberce ben
Ölüm'le konuştum gecelerce ben
Ve esrar açıldı bana ateşte.

Düzüm artık; yok yokuşum - inişim.
Potam kal'olundu güldü gümüşüm(x).
Bu sefer dağlardan inip dönüşüm
Karınca kararı benzer zerdüşte.

Ben halk ummanına daldım guslettim
Batağımı bu deryaya vaslettim
Gündelik dertleri hallü faslettim.
Büyük dertler dağ urdular bu işte.

Artık"zaman" için ölçüyü buldum;
"Gün" içinde düşünmekten kurtuldum..
Bir karışık müsveddeydim yırtıldım ;
Meşki başında,boş kâğıdım işte!

490 | 01 | | | 968 | 744 | 3

-9-

1

EK-3.6. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 2)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

"Ne varsa halkta var!" işte bu meşkım.
Düşteki hazneyi aramak aşkım.
Deme " ne olacak bu harpte köşküm?"
Benim gibi toprak eşiğe düş de.

Ne sevdanız sizin sevda,dostlarım!
Ne davanız sizin dava,dostlarım!
Bana darılmayın amma dostlarım
Kalp hali var kal'olmayan gümüşte.

Bilirim canınız sıkılır durur
Boş yelken ayağa takılır durur
Geminiz limana çekilir durur
Yurda çıkın ilk rüzgâra erişte.

Dosyayı ateşe verin,dostlarım.
Hırsların belini kırın dostlarım.
Halkın ummanına girin dostlarım,
Bir el öpün her dalgayı öpüşte.

"Kıymet" sandığınız şeyleri atın!
"Ölçü"lerinizi suya fırlatın!
Yaz gelsin toprağa sırt üstü yatın
Başınız-ruhunuz sonsuz barışta.

İğne-iplik hale düştüm,dostlarım;
Ateşe sürüldüm pıştım,dostlarım.
Kınamayın: ben değiştim dostlarım,
Ayrılmasın sıtkınız ilk görüşte.

Behçet Kemal Çağlar

(x)Gümüş,tabiatta çok vakit kurşunla beraber bulunur. Bir kurşun madeninin gümüşü ihtiva edip etmediğini anlamak için onu toprak potalarda her an biraz daha derecesi artan bir ateşe sürerler.Kurşun eriyip potanın mesamelerinden sızar. Geride kalan kısım artık gümüştür.Bu "kal'olunmuş" potayı biraz daha ateşte tutunca içindeki küçük ve koyu parçanın gonca gibi açılıp kapandığı görülür.Buna madenciler "Gümüş güldü"derler.

B.K.Ç.

2

EK-3.7. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 3)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Meclis İlhamlarından

Sezer,bilir her neyse güzel,gerçek ve iyi:
Bu memleket er bekler,eren bekler bu millet
Aklına koymaksızın bir tek şey istemeyi
Gönlünü sere serpe veren bekler bu millet.

Yer yok rehberiz diye boşa övünmelere,
Lüzum yok Muharremde gibi dövünmelere,
Vakit yok şaşkın şaşkın ortada dönmelere,
Gönlünü bir bakışta gören bekler bu millet.

Her gönüllü bir yere çekmiştir kur'asını;
Açılıp söylesin halk,kederini,yasını.
Ücretle,merhametle değil de yarasını
Kendi yaramdır diye saran bekler bu millet.

Dışta kalmaya mahkûm her emel, bir hiç gibi;
Ne boş kalmış meydanda topuk vuran piç gibi,
Ne metruk bir külçeyi işliyen çekiç gibi,
Göğsünde gönlü gibi vuran bekler bu millet.

Azmimiz,niyetimiz ,değildir artık sudan :
Hem vekar hem temkinde örnek alıp Kansudan
Geçsin Gülek boğazı gibi binbir pusudan:
Kendini hak yolunda yoran bekler bu millet.

Atasının en güzel düşünü yorsun oğlu ;
Anayurdun derdini yakından sorsun oğlu;
Yankı getirsin Tecer,Tanpınar,Dursunoğlu;
Bilip verdiği sözde duran bekler bu millet.

Hız alarak bu halkın değerinden,derdinden;
Bilecik'ten,Ağrı'dan,Erzincan'dan,Mardin'den
Geliriz kalfa olup ustamızın ardından;
Fikrinde özlü şeyler kuran bekler bu millet.

3

EK-3.8. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 4)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Vaktaki düşünceler duygular kemend olur,
Vaktaki halk feyzine dikkatimiz bend olur,
O an vicdanlar rahat,alınlar bülend olur;
Ne boş lâf ne alaylı tören bekler bu millet.

Madem altıokluyuz,madem albayraklıyız;
El ele,vecd içinde halay çeksek haklıyız.
Erzurum'lu,Eğin'li,Eğrek'li,Uşaklıyız;
Köyüne ışık gibi giren bekler bu millet.

Biz bu gönül,halk ve yurt sazının telindeniz;
Uçlerin,yedilerin,kırkların ilindeniz.
Sendeniz ey İnönü! en İnönü!sendeniz .
Bürç olup etrafını saran bekler bu millet.

Alp erenlerden daha yetkindir yoldaşımız,
Ana bağrından aziz toprağımız - taşımız,
Bingüldür gülüşümüz ,bingüldür göz yaşımız;
Nasılsın diye candan soran bekler bu millet.

Halk rahatsa rahatız, halk esense eseniz;
Halkı anlamayana,sevmeyene küseniz.
Biz ruhtan ruha kutsal serler gibi eseniz;
Bu memleket er bekler,eren bekler bu millet.

Garbı geviş getirsin âlimler kürsüsünde
Ve Şarkı günlük yapsan softalar tütsüsünde;
Harcasın nesi varsa boş beyinler süsünde ;
Öz değeri üstünde duran bekler bu millet.

Açıl ey halkın gökdi ! uçacak kartalız biz.
At gönlünden tasayı : derdine hammalız biz.
Senden gelen rüzgarla esip duran dalız biz;
Düşünü bir gün hayra yoran bekler bu millet.

Halk kalmış çürümeden,bir tek dal kala kala ;
Önem ver şu türeye,şu şiire, şu masala;
En gönül ! bülbül gönül! yuva kur esen dala,
Çoktan kuru dalları kıran bekler bu millet ...

15-25.3.43

B.Çağlar

4

EK-3.9. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 5)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bir Yunan Vazosuna :

İçimde yalın alev ,dışımla sisli kıştım;
Şair Keats'in şu usta şiyrine rastlamıştım:

Ey sükûnu kendisi ,ey eşikte bekliyen
Ey sebu-endamile süzülüp duran gelin.
Ağlamadan,gülmeden toprakta emekliyen
Güzel çocuk! Sidanan vaktin elinde elin..
Çekmiş seni nisyandan,emziriyor sana nur,
Boş görünen bağrında dolu zaman ve huzur.
Asırlarca söylenegelmiş, ve bitmemişte
Ölmüşleri ölümsüz yapmış masallar,işte,
Sarmaşık hali alıp dolanmış üzerine
Bizdeki bozuk-düzen fani ahenk yerine
Sessiz sessiz bir şeyler anlatıyor derinden
Arkadyanın hülyalar akan vâdilerinden.
Hafızamızda girift ruhlar, tenler,isimler,
Bize neler söylüyor üstündeki resimler:

Duyduğumuz havalar içinde neleri var;
Ya ne güzel kim bilir asla duyulmamışlar!
Bundandır ki : üstünden hem gerçek hem muhayyel
Üflenen şu havalar hepsinden daha güzel.
Güz bilmez resim dallar altında gelmiş dile,
Küstahlığı sevimli şu cessur Âşık hele ,
Bekliyecek hep böyle o uzanmış genç dudak
Aklından geçmez bile bir an için sızlanmak
Çünkü sevgili hep bu,hep burda bekliyor hep;
Uzanıp öpmesin öpmemeğe yok sebep.
Böyle genç,böyle hazır,böyle istekli her an
Saadet kadehini boşaltıp da kırmadan,
Yüzü buruşturmadan hep içmeyi beklemek
Ne umud,ne zevk dolu ne vait dolu emek !
Ey dallar,saadetin son tadına varınız:
Bir an ayrılmıyacak sizden yapraklarınız.
Buseyi dudağında,kadehi elinde tut,
Sen hepsinden mesut aşk hepsinden mesut; mesut
O dudağı öpmeki kapanmasın gülüşün
Ömür bir günde biter,kalp böyle çarpsa düşün,
Duracaksın hep böyle alımlı,içli,sıcak;
Hep böyle çarpan kalbin hep böyle genç kalacak.
Her siniri bir düğüm,her bakışı bir hile,
Çarpılmış dilleriyle,yanan alınterile
Yürekleri vurmaktan bıkan insanların ,sen.
Havasında hep böyle yaşamak ne zevk,bilsen!
Mesut şey,güzel duruş; eşi bulunmaz şekil!
Mevzuu kekeliyen yapmacık şözler değil
Beş on vücut çizgisi,dal,mihrap,çeşme taşı,
Çiğnenmiş ot,çalınmış çalgı,mermer parçası,
Sırrını fısıldıyor bize ebediyetin...
Buruk,fanî lezzetler tatmaksa da niyetin,
Gönül bak,gözlerini saran dumanı sil de
Sebu ! bunu tekrar et haydi ona eğil de:
Güzellikten kaynarlar gam da,şevk te,hüzün de,
Güzellikten.. Güzellik,tek gerçek yer yüzünde...

B.K.Ç.

5

EK-3.10. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 6)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Bir Eti Vazosuna :

Kapılıp gidecekti gönlüm şiyrin sesine
Uğramasaydım o gün Kembriç müzesine!

"Gitmeliyim -diyordum-kalb gözile bakmağa
"Tanrının hamurunu kardığı ilk toprağa .
"İlk kişi ellerinin verdiği taslaklara.."
Hep boya,hep süs.. toprak,nerde ya buz ya kara?
Bir Yunan vazosunu okşadım kadın sanıp.
Şeklini yeni aldı sandım hazdan kıvranıp.
Ürperip çevirince o bir yana başımı,
Bir rafta dona kalmış gördüm can yoldaşımı:
Bendendir şu dolaşıp gezenlerden ziyade;
Bir Eti vazosuydun,erkek yapılı sade;
Sen kırılsan öteki gülmekten kırılacak.
Biz kartal istiyoruz göğüne varılacak,
Onlara önlerinde seken bir keklik yeter;
Bize erkeklik gerek, bize erkeklik yeter;
Tanrının yuğurduğu ilk çamur beden bile
-canını kazanırken hatta gelirken dile-
Senin gibiydi,böyle boyasız,kaba-saba,
Fakat örnek,fakat ilk; her şeyin başı : baba.
Tanrının eserini bile işliyen zaman ,
Seni yapan,ilk yaptı,ne hayıflan , ne utan.
Üttürmemiş üstünde öyle bir kuş bir kanış
" Ana toprak,oyuncak olmaz" demiş kıymamış!
Sen baharı vazoda görmekle avunacak,
Bir ırkın yaratığı değilsin fark bu ancak ;
Bir ırk ki; feyze,renge,suya kavuşmak için
İklimleri fetheder; nerde Ege,nerde Çin!
Tesirini her yere ekmişsin tohum gibi;
Her yerde senden çıkan kaynaşıyor kum gibi.
Çizgilenen alınsın zamanın elile sen,
Ne çıkar üzerine vurulunca ütmezsen,
Bir yaralı akıncı gibi çıkarsa sesin?
Şeklin,bel gibi değil ko ; bileğe benzesin;
El olsun beli bir adımda bin oynıyan..
Bizim sanatımız da bizim kadar kahraman,
Kadına tam eş yapmak isteriz kendimize;
Taşı da dişi yapan sanat gerekmez bize ...

Behçet Kemal Çağlar

6

EK-3.11. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 7)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yunus'un Mezarında

Âsi gönül âzâtsız kölendir, gönül bu ya ,
Tuz aranan kùzular gibi düştü"Tuzcu"ya
Tuz yalayan kuzular gibi öpüp taşını
Taze kekiklerine döküyor göz yaşını
Pîrim ! Bana ayân et,gel ,nasıl erdiğini,
Saklama benden,sana"Taptık"ın verdiğini.
Gözlerim dolu dolu, göz çevrem halka halka
Yeter sürümmiyeyim pîr olayım bu halka.
Bir ses ver,başım hazır seslenirsen "ver" diye
Galatı hilkat olduk bizler münevver diye,
Biz yaklaşsak bile halk kaçıyor bucak bucak
O kime açılacak,kim onu anlayacak?
Boyasız,makiyajsız,dekorsuz bir hâile,
Uykudan farksız bugün, ne gün gelecek dile?
Ürküyüp kaçırıyor attığımız her adım...
Seslen,bir daha seslen :-"Mürşit onlar" anladım!
Ezelî gerçek onlar,iğreti yalan biziz!
Onlar bir yönden ermiş,ham ervah olan biziz!
Kim demiş çile çeken beş - on derviş,Yunus?
Bu millet baştan başa çekmiş,ermiştir,Yunus !
Canından başka şey yok uzatıp vermek için ...
Lâzımsa evi barkı terketmek ermek için;
Lâzımsa taşlı arpa ekmeği gevelemek,
Hicret gecelerinde yıldızları elemek,
Lâzımsa hak yoluna akıtmak yaş,koymak baş,
Bazı arslandan azgın,bazı " koyundan yavaş"
Kendi alın terinden Kevseri tada tada
Koşmak Tabyaya doğru hasat olmak ovada,
Çıkmak Tabya dalınabaş koparmak,baş vermek
Kışın,yani dokuzay ana gibi aş ermek,
Savaş topunda gülle ve hicret selinde kum
Erdi her mertebeye böyle bir bir Erzurum...
Ruhun teninden çıkmış bu yurda dolmuş senin
Bu millet baştan başa müridin olmuş senin...

7

EK-3.12. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 8)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Yunus ! miskin giy idik;pişdik elhamdülillah

Yunus Emre

Artık sebep şahıslar değildir göz yaşıma,
Artık bir dizde yatmak deva değil başıma,
Artık eller içinde avunmayor ellerim;
Benden geride kaldı evelki emellerim..
Ne şöhrete ne ete susamış bir insanım;
Ben,mükemmeliyete susamış bir insanım..
Seksınıyım , içimde renk renk duygu demeti?
Neden kalkınmak için beklemek kıyameti?
Harcamak bütün ömrü niçin bir veresiye?
Yaktım,hayal uğruna ne varsa şem'a diye ,
Çıksın artık hangi baş çıkacaksa örtüden!
Bıkdım bu avunmadan bu kuru gürültüden..
Her gün sessiz sedasız hedefime ulaşsam;
Her günü bir basamak gibi temkinle aşsam;
Lâzımsa ermek için ölmüş görsem eşimi;
Lâzımsa bir lâhzada söndürsem ateşimi ;
Lâzımsa ateşlerde dağlasam her yerimi;
Lâzımsa safra diye boşaltsam hislerimi
Bekletsem dadım gibi baş ucumda uykuyu ;
Lâzımsa kuyu kazsam iğneyle,beş-on kuyu;
Lâzımsa Eyüp gibi döşeklerde çürüsem;
Lâzımsa demir asa,demir çarık yürüsem;
Lâzımsa şehvetimi kör etsem mil çekerek..
Göğsümden fırlasa da yola düşse bu yürek,
Arasa ateşlere verdiği anlarımı;
Lâzımsa inkâr etsem bütün imanlarımı;
Lâzımsa bir fıçının dibinde konaklasam;
Hirsları göpler gibi seline katsa tasam,
Arzuları zincire vursa esirler gibi ;
Lâzımsa günahları kuşatsam kemer gibi..

8

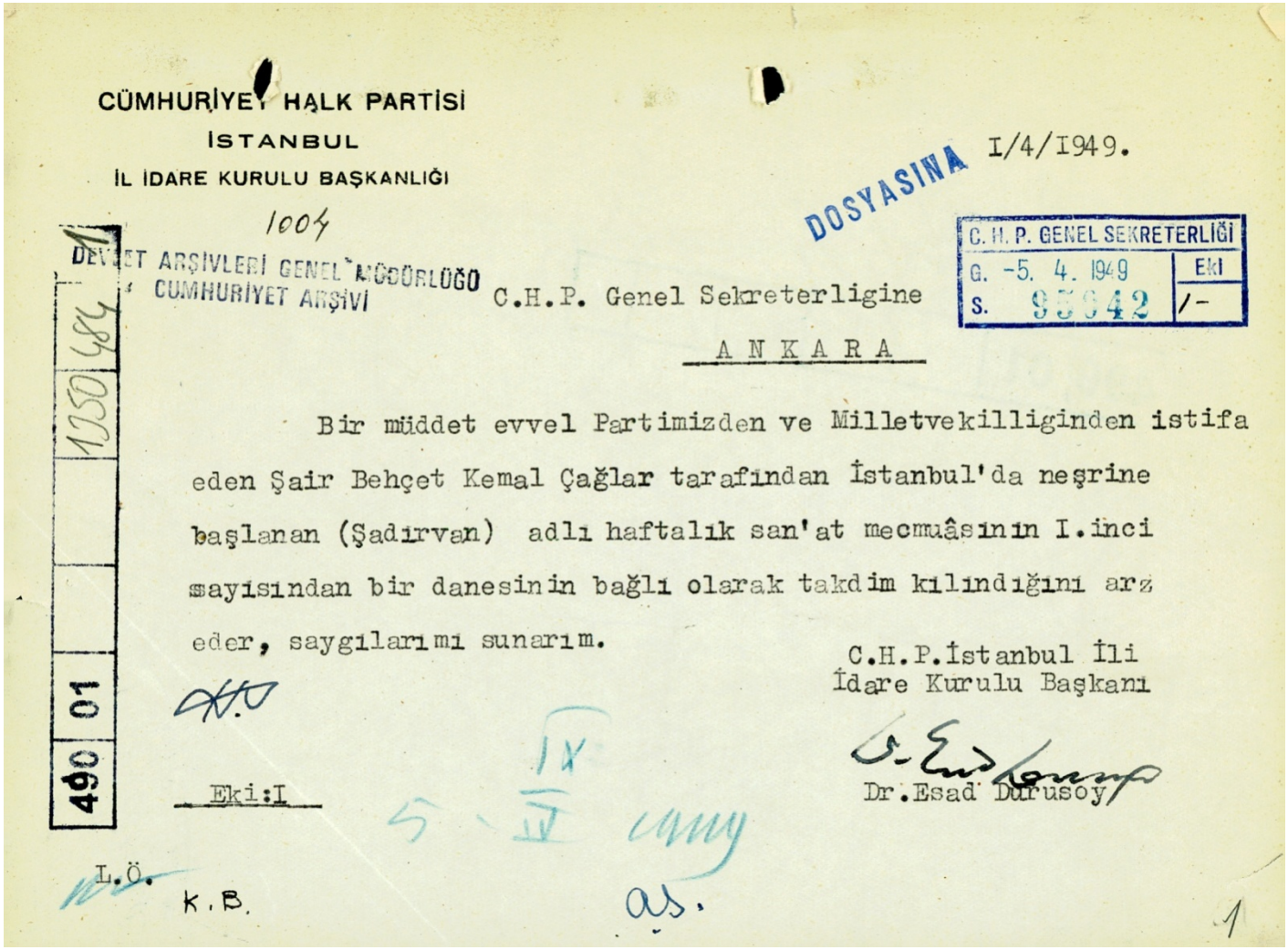
EK-3.13. Çağlar'ın, Devlet Arşivleri'ne Giren Şiir Vesikası (Sayfa 9)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Lâzımsa dalsam çöle,lâzımsa kutba girsem ;
Lâzımsa haftalarca kuru ekmek kemirsem;
Rèva görsem kendimi her türlü işkenceye;
Şüpheyle saatte bir gelsem pençe pençeye;
Ruhumu oysa her gün bir kezzap gibi azap;
Sırtıma çullansalar her gece Şeytanla Rab ...
Kafam,vicdanım,emin ; diyebilsem bir sabah:
Ynus ! miskin,çiy idik ; pişdik elhamdülillah !

Ankara 1938

EK-3.14. Çağlar'ın Çıkarttığı Şadırvan Dergisinin Birinci Sayısına Dair Vesika

CÜMHURİYET HALK PARTİSİ
İSTANBUL
İL İDARE KURULU BAŞKANLIĞI

1004

I/4/1949.

DOSYASINA

C. H. P. GENEL SEKRETERLİĞİ
G. -5. 4. 1949 S. 93642 Ekl /-

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ
490 01 1350 484

C.H.P. Genel Sekreterliğine

ANKARA

Bir müddet evvel Partimizden ve Milletvekilliğinden istifa eden Şair Behçet Kemal Çağlar tarafından İstanbul'da neşrine başlanan (Şadırvan) adlı haftalık san'at mecmuâsının I.inci sayısından bir danesinin bağlı olarak takdim kılındığını arz eder, saygılarımı sunarım.

C.H.P.İstanbul İli
İdare Kurulu Başkanı
Dr.Esad Durusoy

Eki:I

L.Ö.
K.B.

EK-3.15. Çağlar'ın, TRT Yönetim Kurulu Üyelik Görevine Hükümet Temsilcisi Olarak Atanmasına Dair Vesika

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ

KARARNAME

Sayı: 6/ 2943

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Yönetim Kurulu üyeliklerine Hükûmet temsilcisi olarak Behçet Kemâl Çağlar ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Müsteşarı Sedat Tolga'nın atanmaları; Millî Eğitim, Turizm ve Tanıtma Bakanlıklarının 31/3/1964, 8/4/1964 tarihli ve 402.03/232,2474-6240 sayılı teklifleri üzerine, 24/12/1963 tarihli ve 359 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin II ve III üncü bendlerine göre, Bakanlar Kurulunca 11 / 4 /1964 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ek:

CUMHURBAŞKANI

Başbakan | Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı | Devlet Bakanı | Devlet Bakanı

Devlet Bakanı | Adalet Bakanı | Milli Savunma Bakanı | İçişleri Bakanı | Dışişleri Bakanı

Maliye Bakanı | Milli Eğitim Bakanı | Bayındırlık Bakanı | Ticaret Bakanı | Sağ. ve Sos. Y. Bakanı

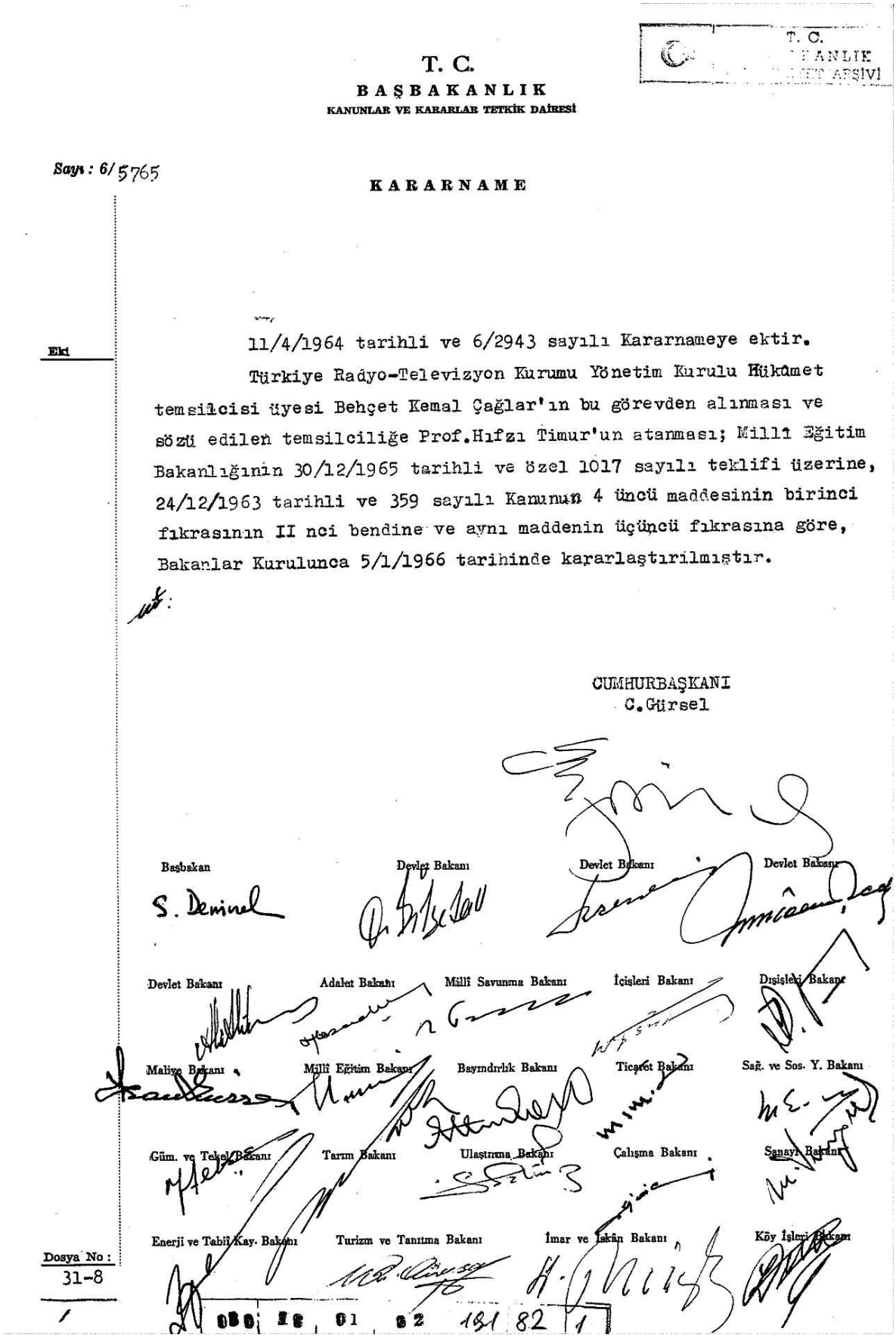
Güm. ve Tekel Bakanı | Tarım Bakanı | Ulaştırma Bakanı | Çalışma Bakanı | Sanayi Bakanı

Enerji ve Tabiî Kay. Bakanı | Turizm ve Tanıtma Bakanı | İmar ve İskân Bakanı | Köy İşleri Bakanı

Dosya No: 030 18 01

31-92
524

EK-3.16. Çağlar'ın, TRT Yönetim Kurulu Hükümet Temsilcisi Üyelik Görevinden Alınmasına Dair Vesika

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ

T. C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVİ

Sayı : 6/5765

KARARNAME

Ekt

11/4/1964 tarihli ve 6/2943 sayılı Kararnameye ektir.

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Yönetim Kurulu Hükûmet temsilcisi üyesi Behçet Kemal Çağlar'ın bu görevden alınması ve sözü edilen temsilciliğe Prof.Hıfzı Timur'un atanması; Millî Eğitim Bakanlığının 30/12/1965 tarihli ve özel 1017 sayılı teklifi üzerine, 24/12/1963 tarihli ve 359 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının II nci bendine ve aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre, Bakanlar Kurulunca 5/1/1966 tarihinde kararlaştırılmıştır.

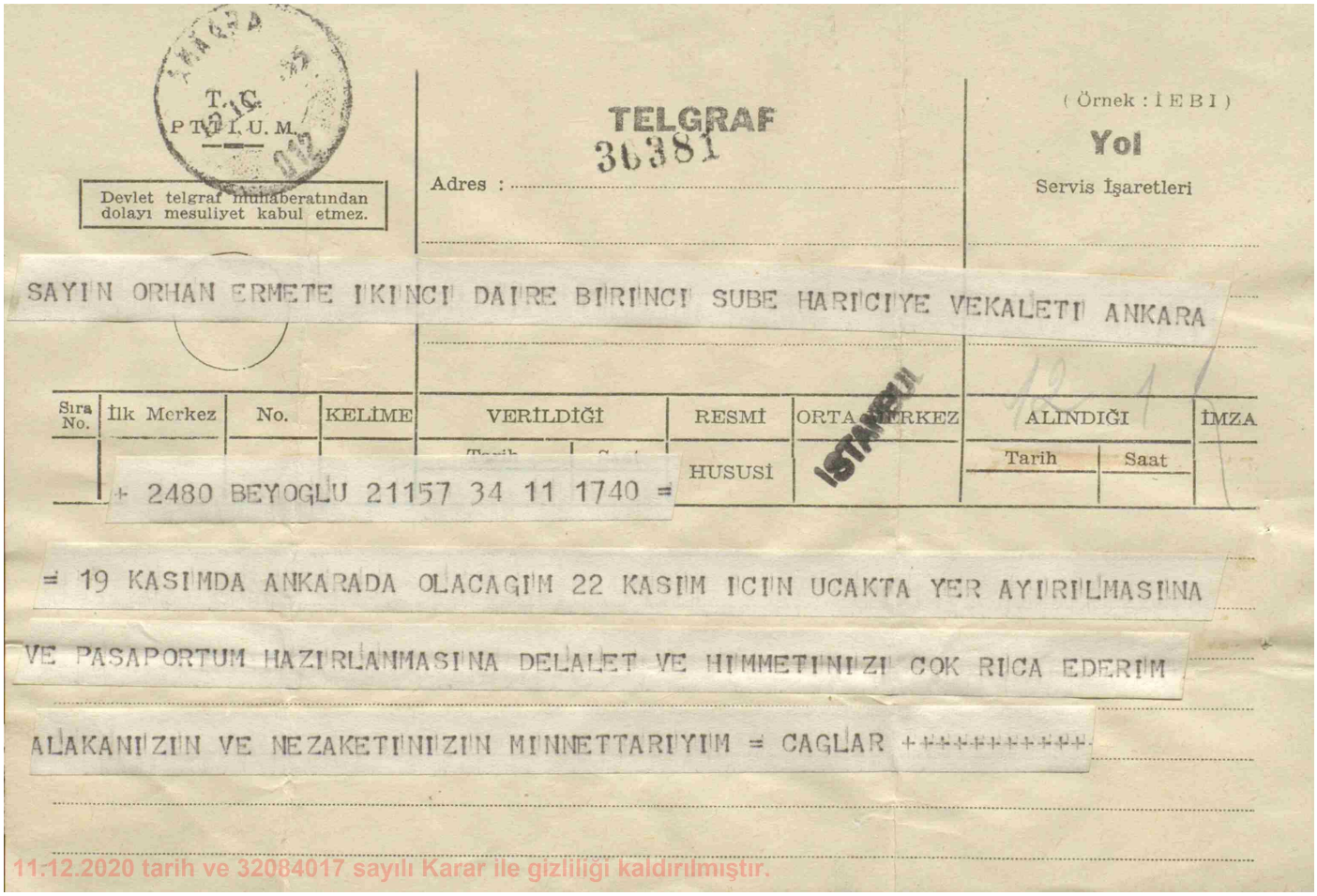
CUMHURBAŞKANI
C.Gürsel

Başbakan — S. Demirel
Devlet Bakanı
Devlet Bakanı
Devlet Bakanı
Devlet Bakanı
Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı
İçişleri Bakanı
Dışişleri Bakanı
Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı
Bayındırlık Bakanı
Ticaret Bakanı
Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
Güm. ve Tekel Bakanı
Tarım Bakanı
Ulaştırma Bakanı
Çalışma Bakanı
Sanayi Bakanı
Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
Turizm ve Tanıtma Bakanı
İmar ve İskân Bakanı
Köy İşleri Bakanı

Dosya No : 31-8

080 12 01 02 181 82 1

EK-3.17. Varşova`da Düzenlenecek Milletlerarası Şairler Toplantısı İçin Görevlendirilen Çağlar'a, Hizmet Pasaportu Verilmesine Dair Vesika

T.C.
P.T.T. U.M.

Devlet telgraf muhaberatından dolayı mesuliyet kabul etmez.

TELGRAF
36381

Adres :

(Örnek : İ E B İ)
Yol
Servis İşaretleri

SAYIN ORHAN ERMETE IKINCI DAIRE BIRINCI SUBE HARICIYE VEKALETI ANKARA

Sıra No.	İlk Merkez	No.	KELİME	VERİLDİĞİ	RESMİ	ORTA MERKEZ	ALINDIĞI	İMZA
					HUSUSİ	İSTANBUL	Tarih / Saat	

+ 2480 BEYOGLU 21157 34 11 1740 =

= 19 KASIMDA ANKARADA OLACAGIM 22 KASIM ICIN UCAKTA YER AYIRILMASINA VE PASAPORTUM HAZIRLANMASINA DELALET VE HIMMETINIZI COK RICA EDERIM ALAKANIZIN VE NEZAKETINIZIN MINNETTARIYIM = CAGLAR ++++++++++++

11.12.2020 tarih ve 32084017 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-3.18. Çağlar`a Hizmet Pasaportu Verilmesine Dair Vesika

T. C.
Hariciye Vekâleti
II. Daire U. Müdürlüğü
Şube: 1

Şubeye iadesi

Dosya Remzi: Polonya C.5.B.(3)

Hülâsa: Şair Behçet Kemal Çağlar'a hizmet pasaportu verilmesi hk.

6
12

Evrakın
İlişiği:
Tarih: 11. Kasım 1955
U. Numara: 28938
H. Numara: 1857

Müstenit olduğu evrakın numarası	Şubenin kayıt numarası	Mübeyyiz	Müsevvit	Şube Müdürü	Daire Muavini	Reis / Umum Müdür
Resen	1653	Vekâlet		Orhan Ermete O.B. 9.XI.1955	10.XI.	O.S. 10.XI.

Aceledir

Dahiliye Vekâletine
(Emniyet Umum Müdürlüğü)

Polonya Muharrirler Birliği, "Mickiewics Yılı" münâsebetile 23 ilâ 30 Kasım 1955 tarihleri arasında Varşova'da tertiplenecek Milletlerarası Şairler Toplantısına tanınmış bir Türk şairini dâvet etmiştir.

Maarif Vekâleti ile vâki temas neticesinde, bu toplantıya memleketimiz adına şair Behçet Kemal Çağlar'ın iştiraki takarrür etmiştir.

Vekâletlerine müracaat edecek olan mumaileyhe hizmet pasaportu itasını ve neticenin iş'arını saygılarımla rica ederim.

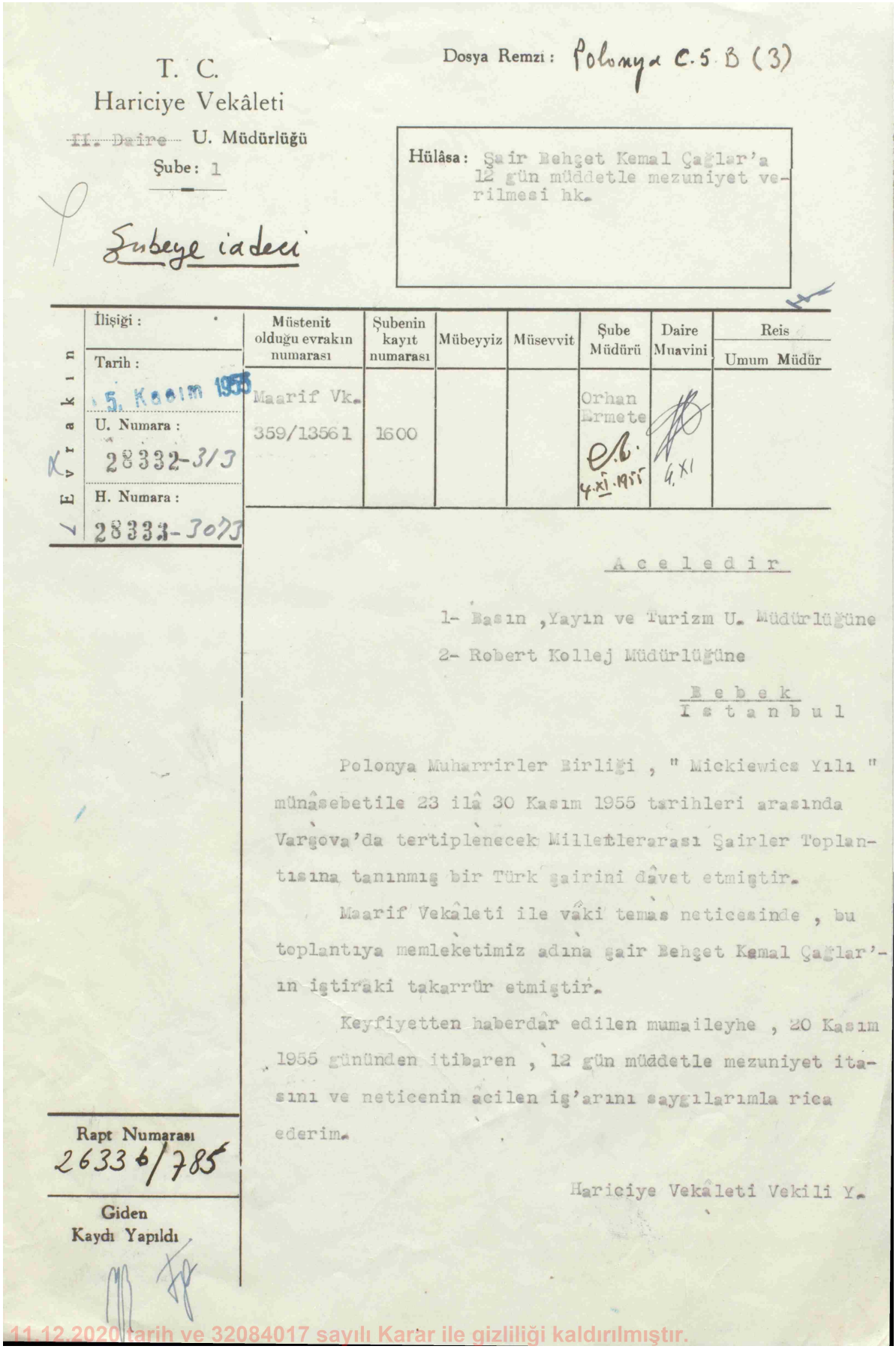
Hariciye Vekâleti Vekili Y.

Rapt Numarası
28332/313

Giden
Kaydı Yapıldı

11.12.2020 tarih ve 32084017 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-3.19. Çağlar`ın, Varşova Ziyaretinden Ötürü 12 Gün Müddetle İzinli Sayılmasına Dair Vesika

T. C.
Hariciye Vekâleti
~~II. Daire~~ U. Müdürlüğü
Şube: 1

Dosya Remzi: Polonya C.5 B (3)

Şubeye iadesi

Hülâsa: Şair Behçet Kemal Çağlar'a 12 gün müddetle mezuniyet verilmesi hk.

Evrakın	İlişiği:	Müstenit olduğu evrakın numarası	Şubenin kayıt numarası	Mübeyyiz	Müsevvit	Şube Müdürü	Daire Muavini	Reis / Umum Müdür
	Tarih: 5. Kasım 1955	Maarif Vk.				Orhan Ermete		
	U. Numara: 28332-313	359/13561	1600			e.b. 4.XI.1955	4.XI	
	H. Numara: 28333-3073							

Aceledir

1- Basın ,Yayın ve Turizm U. Müdürlüğüne

2- Robert Kollej Müdürlüğüne

Bebek
İstanbul

Polonya Muharrirler Birliği , " Mickiewics Yılı " münâsebetile 23 ilâ 30 Kasım 1955 tarihleri arasında Varşova'da tertiplenecek Milletlerarası Şairler Toplantısına tanınmış bir Türk şairini dâvet etmiştir.

Maarif Vekâleti ile vâki temas neticesinde , bu toplantıya memleketimiz adına şair Behçet Kemal Çağlar'ın iştiraki takarrür etmiştir.

Keyfiyetten haberdâr edilen mumaileyhe , 20 Kasım 1955 gününden itibaren , 12 gün müddetle mezuniyet itasını ve neticenin acilen iş'arını saygılarımla rica ederim.

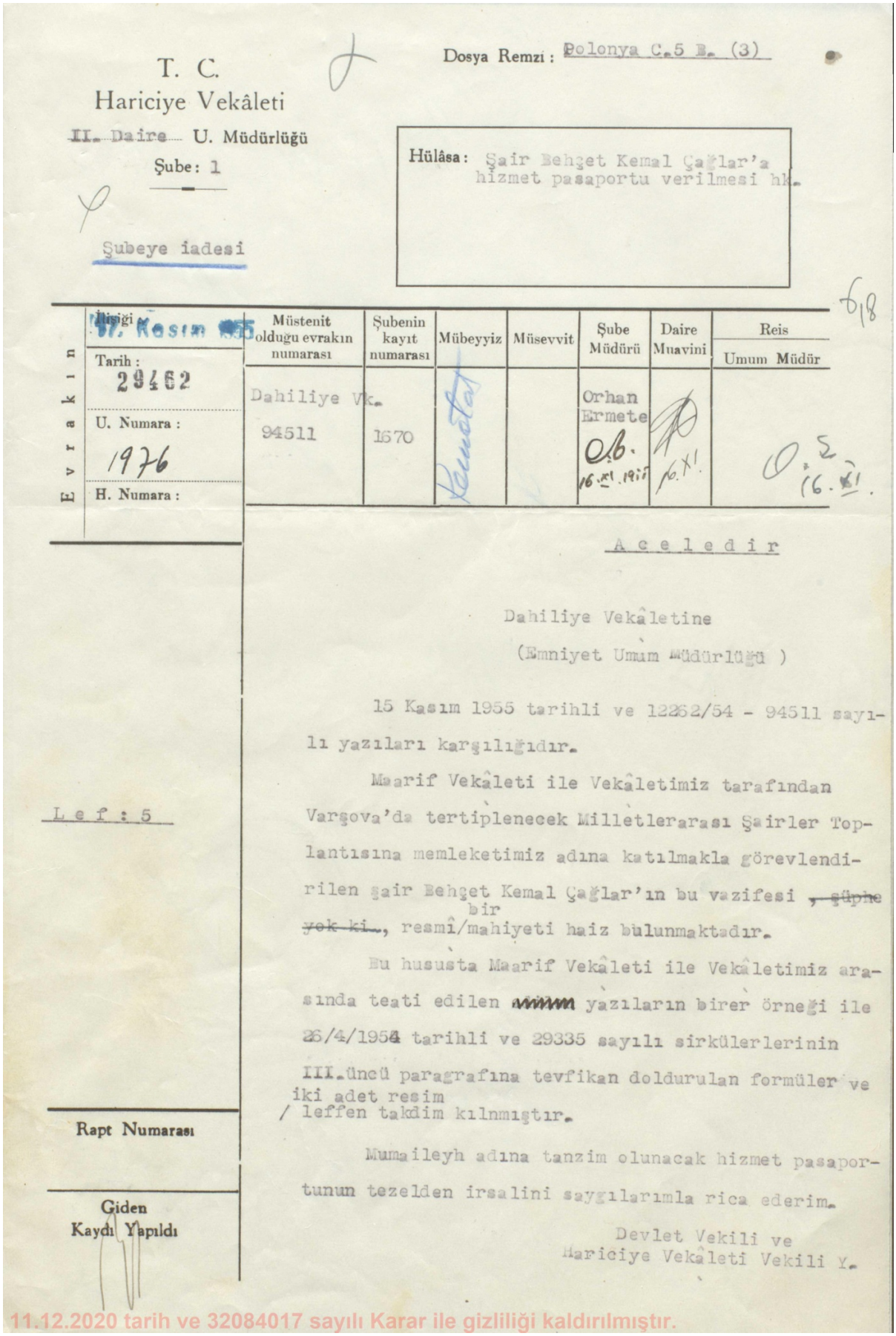
Hariciye Vekâleti Vekili Y.

Rapt Numarası
26336/785

Giden
Kaydı Yapıldı

11.12.2020 tarih ve 32084017 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-3.20. Çağlar`a Hizmet Pasaportu Verilmesine Dair Bir Başka Vesika

T. C.
Hariciye Vekâleti
II. Daire U. Müdürlüğü
Şube: 1

Şubeye iadesi

Dosya Remzi : Polonya C.5 B. (3)

Hülâsa: Şair Behçet Kemal Çağlar'a hizmet pasaportu verilmesi hk.

Evrakın Alındığı	Müstenit olduğu evrakın numarası	Şubenin kayıt numarası	Mübeyyiz	Müsevvit	Şube Müdürü	Daire Muavini	Reis / Umum Müdür
Tarih: 29462	Dahiliye Vk. 94511	1570			Orhan Ermete 16.XI.1955	16.XI.	16.XI.
U. Numara: 1976							
H. Numara:							

Aceledir

Dahiliye Vekâletine
(Emniyet Umum Müdürlüğü)

15 Kasım 1955 tarihli ve 12262/54 - 94511 sayılı yazıları karşılığıdır.

Maarif Vekâleti ile Vekâletimiz tarafından Varşova'da tertiplenecek Milletlerarası Şairler Toplantısına memleketimiz adına katılmakla görevlendirilen şair Behçet Kemal Çağlar'ın bu vazifesi ~~, şüphe yok ki~~, bir resmî mahiyeti haiz bulunmaktadır.

Bu hususta Maarif Vekâleti ile Vekâletimiz arasında teati edilen yazıların birer örneği ile 26/4/1954 tarihli ve 29335 sayılı sirkülerlerinin III.üncü paragrafına tevfikan doldurulan formüler ve iki adet resim leffen takdim kılınmıştır.

Lef: 5

Mumaileyh adına tanzim olunacak hizmet pasaportunun tezelden irsalini saygılarımla rica ederim.

Devlet Vekili ve
Hariciye Vekâleti Vekili Y.

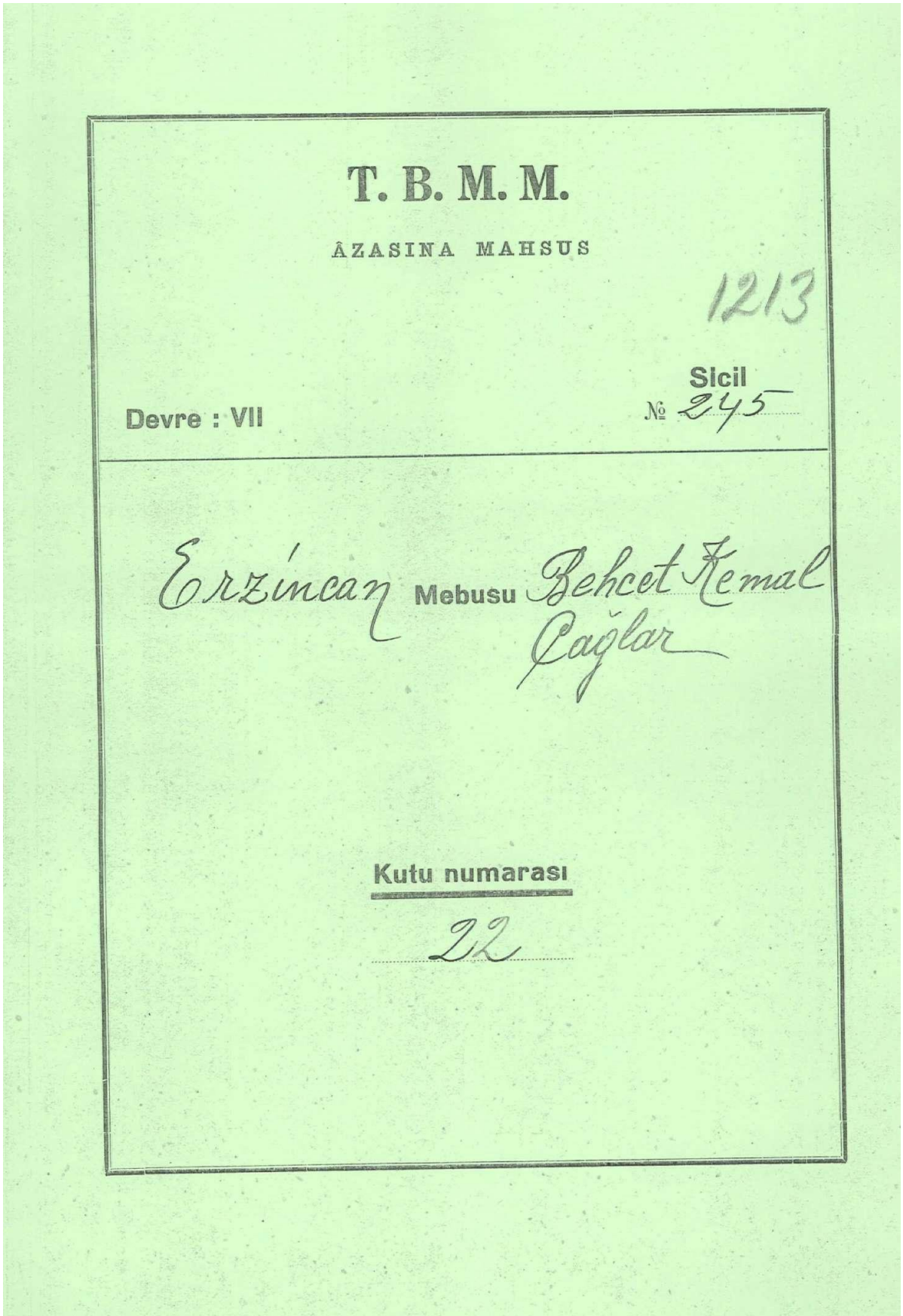
Rapt Numarası

Giden
Kaydı Yapıldı

11.12.2020 tarih ve 32084017 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-4. T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşiv Vesikaları

EK-4.1. Çağlar'ın TBMM 7. Dönem (Erzincan) Milletvekilliği Hal Tercümesi Vesikası

T. B. M. M.

ÂZASINA MAHSUS

1213

Devre : VII

Sicil
№ 245

Erzincan Mebusu Behcet Kemal
Çağlar

Kutu numarası

22

Erzincan **Vilâyeti**

Meb'us seçilmiş olanlara ait mazbata

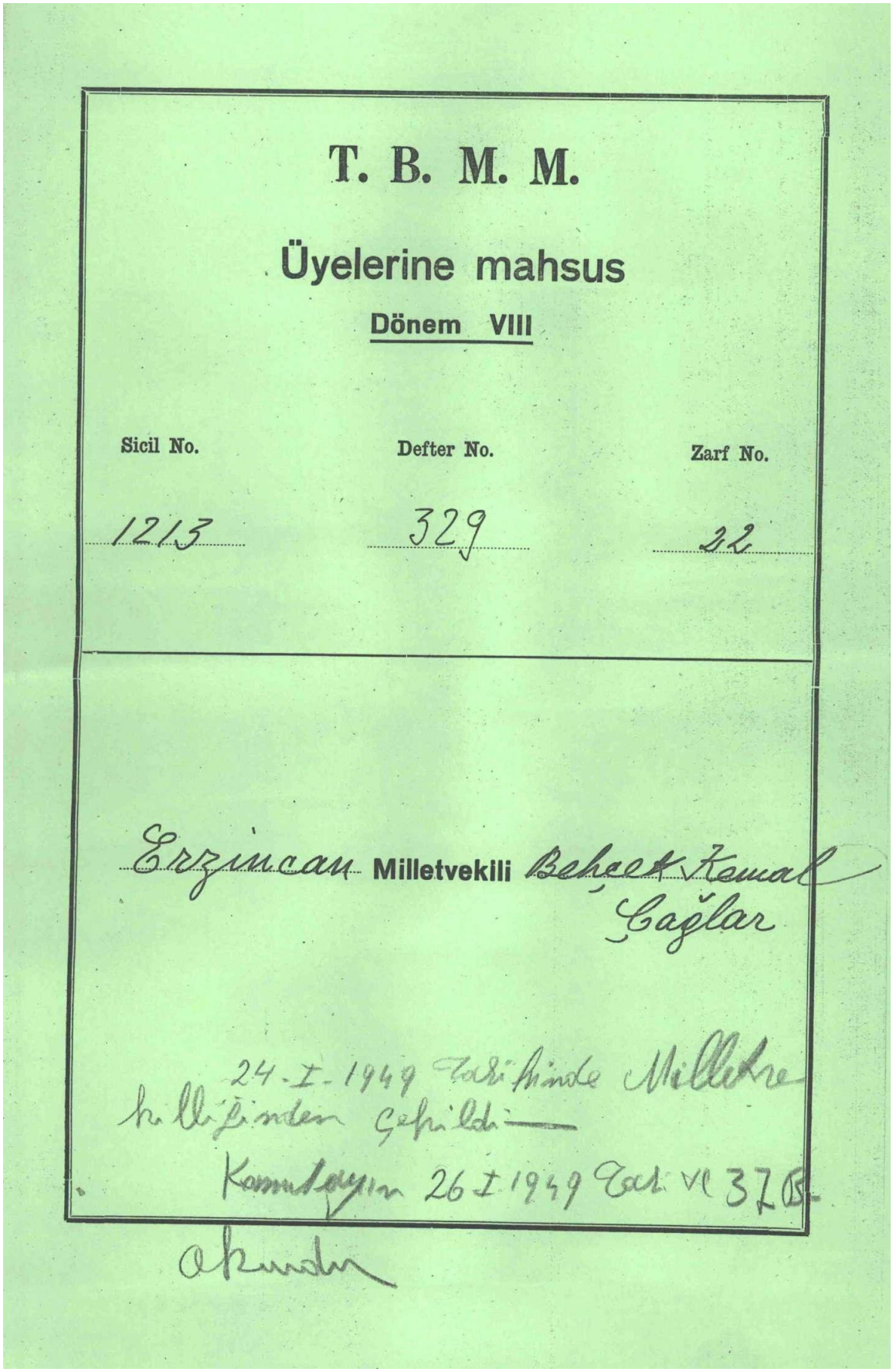
Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	Kazanılan reylerin miktarı																			Reylerin yekûnu		İkinci seçmelerin adedi	Reye iştirâk edenlerin adedi	Teşkilâtı esasiye ve Meb'us Seçimi kanunlarına göre seçimine engel halleri olup olmadığı	Seçimi hakkında bir güna şikâyet vaki olup olmadığı	MÜLÂHAZAT
			Merkez Kazası	Kemah Kazası	Refahiye Kazası	Tercan Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Kazası	Rakamla	Yazı ile					
Behçet Kemal Çağlar	Erzincan 908	Şair	75	46	36	35	57	87														336	Üç yüz otuz altı	318	336	Olmadığı	Olmadığı	

4320 numaralı Meb'us Seçimi kanunu gereğince Vilâyetimizde yapılan seçim neticesinde: Üç yüz otuz altı Rey ile Behçet Kemal Çağlar Vilâyetimiz Meb'usluğuna Seçilmiş olduğuna dair bu mazbata hey'etimiz tarafından tanzim kılınarak kendisine verildi. 11/III/1943

Reis	Teftiş hey'eti ve belediye reisi	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası	Âzası
Erzincan Valisi											

Umumî Heyetin 15 mart 1943 tarihli İkinci İnikadında tasdik olunmuştur.

EK-4.3. Çağlar'ın TBMM 8. Dönem (Erzincan) Milletvekilliği Hal Tercümesi Vesikası

T. B. M. M.

Üyelerine mahsus

Dönem VIII

Sicil No.	Defter No.	Zarf No.
1213	329	22

Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar

24-I-1949 Tarihinde Millete hediyeden çıkarıldı

Kamu sayın 26 I 1949 Tarih ve 3705 sayılı

Erzincan İli

Milletvekili seçilmiş olanlara ait tutanak

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya sanatı	Kazanılan oyların sayısı																				Oyların toplamı		Seçmenlerin sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Anayasa ve Milletvekili seçimi kanunlarına göre seçimine engel halleri olup olmadığı	Seçimi hakkında şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Erzincan İlçesi	Tercan İlçesi	Refahiye İlçesi	Kemah İlçesi	İliç İlçesi	Kemaliye İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	İlçesi	Rakamla	Yazı ile					
Behçet Kemal Çağlar	Erzincan 1908	Erzincan eski milletvekili	13138	14784	3704	6173	6059	5482															55440	Elli beş bin dört yüz kırk	76164	66748	yoktur	yoktur	

Milletvekili Seçimi Kanunu gereğince İlimizde yapılan seçim sonunda: (55440) Elli beş bin dört yüz kırk oy ile Ekabi Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar'ın İlimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verildi. 23 / 7 / 1946

Başkan

Erzincan Valisi
Ahsan Güvenç

Seçim Kurulu ve Belediye Başkanı
Raif Başmoğlu

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

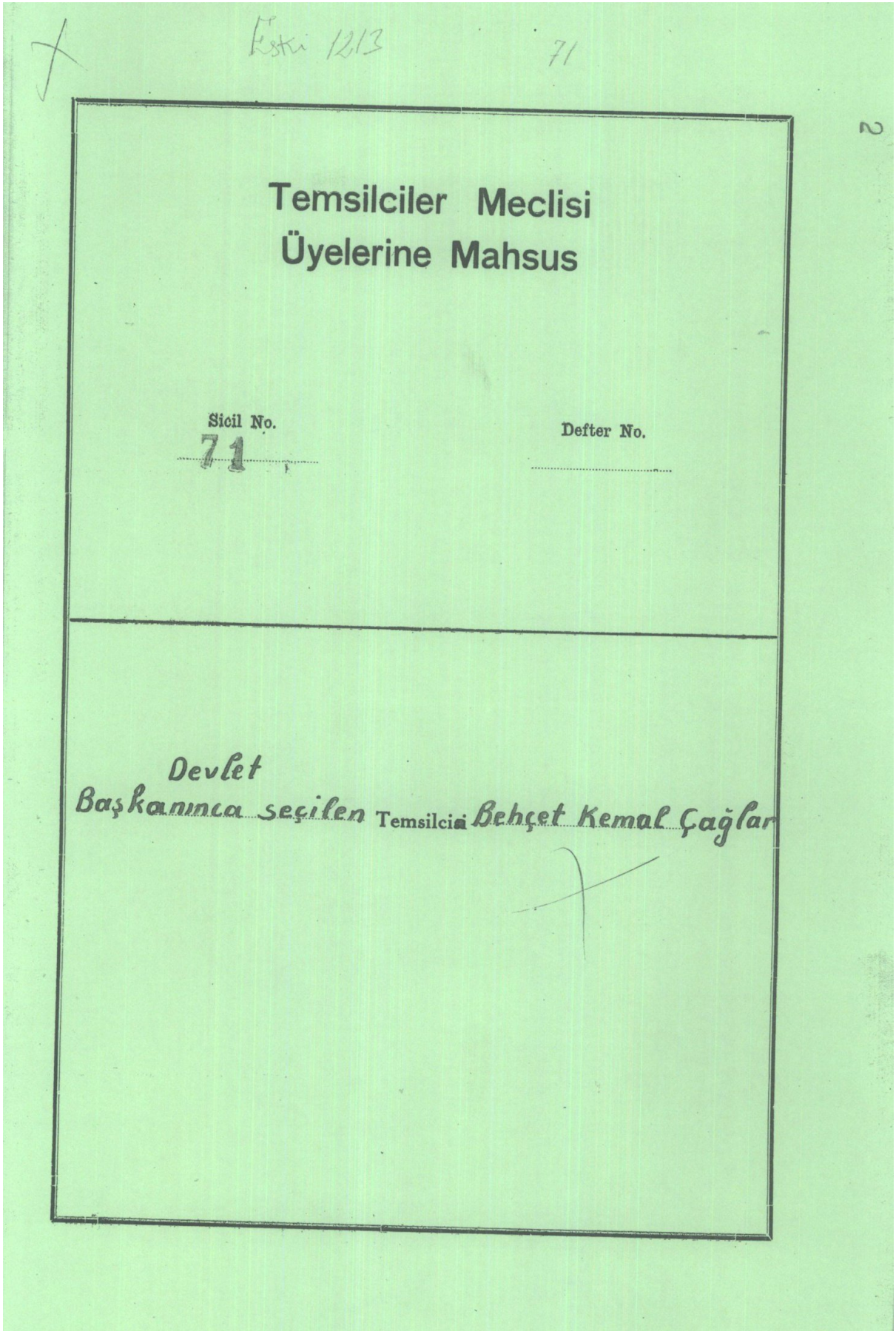
Üye

Üye

Kamutayın 12.Ağustos.1946 Tarihli İkinci Birleşiminde Onanmıştır.

Başbakanlık Devlet Matbaası

EK-4.5. Çağlar'ın Temsilciler Meclisi Üyelerine Mahsus Vesikası

Eski 1213

71

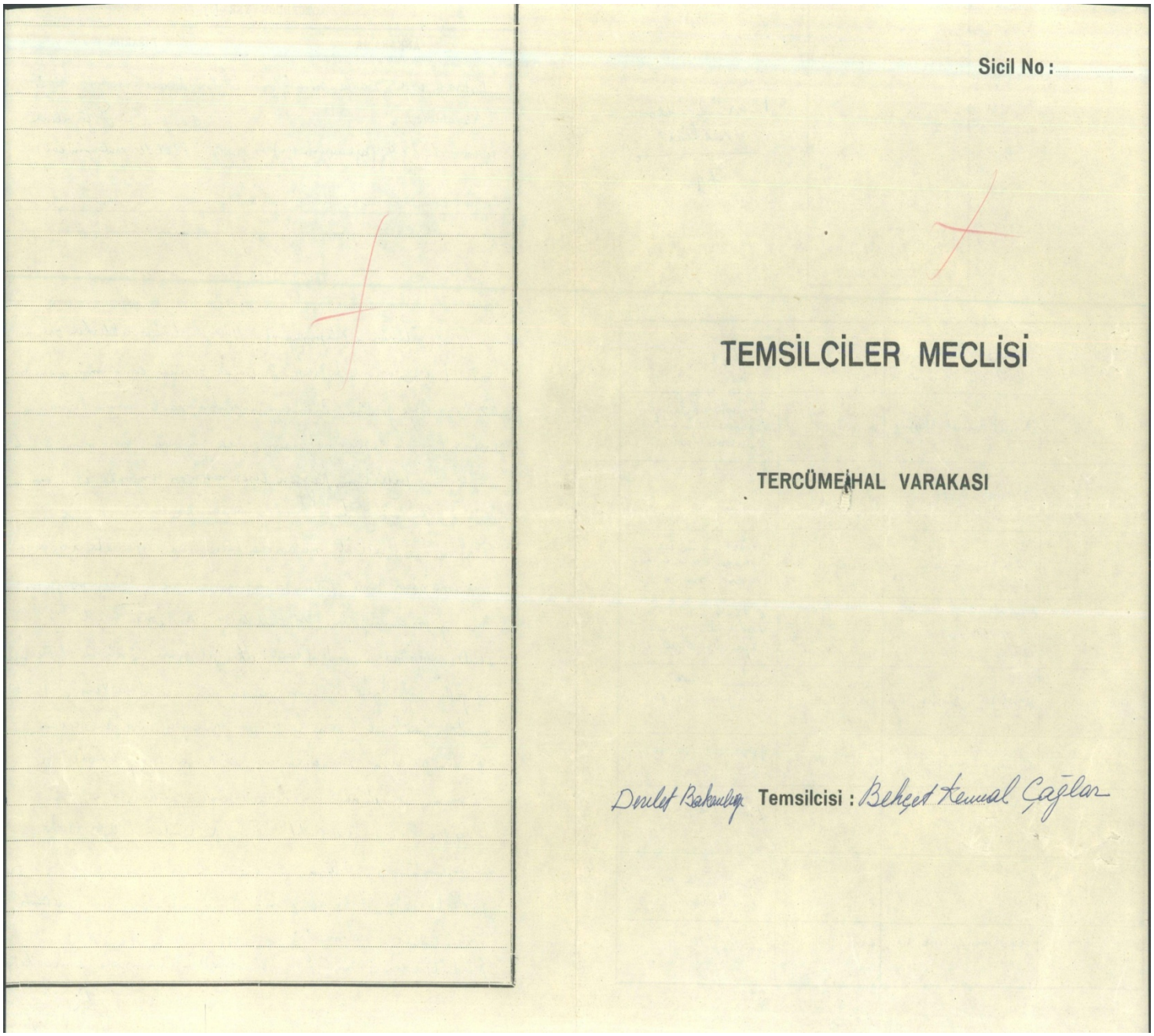
Temsilciler Meclisi
Üyelerine Mahsus

Sicil No. 71

Defter No. .....

Devlet Başkanınca seçilen Temsilcisi Behçet Kemal Çağlar

EK-4.6. Çağlar'ın Temsilciler Meclisi Üyelerine Mahsus Hal Tercümesi Vesikası (Ön Yüz)

Sicil No :

TEMSİLCİLER MECLİSİ

TERCÜME HAL VARAKASI

Devlet Bakanlığı Temsilcisi : Behçet Kemal Çağlar

EK-4.7. Çağlar'ın Temsilciler Meclisi Üyelerine Mahsus Hal Tercümesi Vesikası (Arka Yüz)

Temsilciler meclisi

71

Temsilcisi olduğu yer	Devlet Başkanı kontenjanından	Evli olup olmadığı ve kaç çocuğu bulunduğu	Bekâr
Adı ve soyadı	Behçet Kemal Çağlar	Memur ise, seçilmeden evvelki son memurluğu	Amerikan Erkek kolejinde edebiyat öğretmenliği.
Babasının ve anasının adı	Şaban, Naciye	İntihap derecesi ve son maaşını aldığı tarih	/
Doğduğu yer ve tarihi	1908, Kayseri	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	Öğretmenlik ve hususi bankalarda neşriyat müşavirliği.
Tahsili	Yüksek	Evvelki devrelerde mebus intihabedilmiş ise devre ve intihap daireleri	1942-46, 1946-50 devrelerinde Erzincan. İstifa ederek ayrılış 1948
Bildiği diller	İngilizce, Fransızca	Yedek subay ise sınıfı, rütbesi ve sicil numarası	Sanayi-i Harbiye; üsteğmen, 40662
İhtisası	Maden mühendisliği, şair	Kayıtlı bulunduğu askerlik şubeleri ve numaraları	Ankara, Kayıt No. 40662
Eserleri	İki şiir kitabı, üç manzum piyes, üç edebî etüt.	Kurucu Meclise seçildiği tarih	2. 1. 1961
Ilim rütbesi	/	Kaç oyla temsilci seçildiği	Devlet başkanı tarafından
İşi ve gücü	öğretmen, şair, yazar.	Kurucu Meclise iltihak tarihi	6. 1. 1961

OTURDUĞU YER [*]

ANKARA'DA	DIŞARDA
Tahran cad. Banker sokak 8/3 Kavaklıdere.	Etiler, Tepecik sokak No. 20 Levend – İstanbul
Telefon : 128649 (Kızkardeşimin evi)	Telefon : 63696 (kardeşimin evi)

[*] Adres değiştirildikçe vakit geçirilmeden Umumi Kâtipliğe bildirilmesi rica olunur.

TERCÜMEİHAL (Kısaca)

1908 yılının 23 temmuzunda Hürriyet toplarının atıldığı Erzincanın Ekrek köyünde doğdum. Bir buçuk yaşında cedlerimin memleketi Kayseriye geldim. Ziraat müdürlüklerinde bulunan babamla yurdun bir çok köşelerini gezdim. İlk ve orta öğrenimimi çeşitli okullarda bitirdim. Kayseri lisesinin son sınıfında iken imtihanla Zonguldak Yüksek Maden Mühendis mektebine girdim. Oradan iyi derece ile mezun olduktan sonra; Ankarada vazifeye başlamamdan sonra Onuncu yıl marşını ve bir iki manzum piyes yazmam üzerine Atatürk tarafından İngilterede edebî etütler yapmaya gönderildim. İki yıl sonra dönüşte Halkevleri müfettişi sıfatiyle bütün yurdu ilçe ilçe dolaştım. Artık maden mühendisliğini bırakarak şairlikte ve halkevcilikte karar kıldım. Bu arada bir çok hayır cemiyetlerinde ve devrimci derneklerde üyelik ve başkanlık yaptım. 1943 den 1948'e kadar Milletvekili idim. Kürsüden istifa ederek mebusluktan ayrıldım. Demokrat Parti beni namzet gösterdi isede, daha ilk günü noter protestosu ile reddettim. İstanbulda öğretmenliğe ve yazarlığa başladım. (1950). Şimdi Temsilciler meclisi üyesi ve türk kültür dernekleri genel başkanı

R. Çağlar

EK-4.8. TBMM Tutanak Dergisi'nde Çağlar'ın Parlamento Faaliyetler Dizini (sayfa 1)

Anasayfa
Tüm Meclislerde Arama
Anabaşlıklar
Tüm Meclislerde Pdf Erişimi
İstatistikler

E-Posta *Kullanıcı için notlar*

No	Ana Başlık	Özet Bilgi	Cilt	Birleşim	Sayfa
		TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ -- 8. Dönem			
1	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Hükümetin programı münasebetiyle sözleri	1	3	70
2	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Balıkesir Milletvekillerinin seçim tutanakları hakkmnda Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu münasebetiyle sözleri	1	8	152
3	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Kırklareli Milletvekillerinin seçim tutanakları hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu münasebetiyle sözleri	1	8	179
4	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Milletvekilleri seçim münasebetiyle sözleri	1	8	217
5	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Matbuat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun münasebetiyle sözleri	1 1	15 16	352 377:378 383:384 393 408
6	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Afyon Karahisar Milletvekili Ahmed Veziroğlu'nun, halktan usulsüz olarak alınan paralarla köylülere verilecek odun ve kerestee ve Dinar Belediyesince kasaba halkına dağıtılması gerekli petrol hakkında sözlü sorusu münasebetiyle sözleri	2	7	108:109
7	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Adalet Bakanlığı 1947 yılı Bütçesi münasebetiyle sözleri	3	19	289:290
	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Milli Eğitim Bakanlığı 1947 yılı Bütçesi münasebetiyle sözleri	3	21	403
9	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Devlet memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunla buna ek 4644 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında Kanun münasebetiyle sözleri	3	26	745:748 752
10	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten'in seçim tutanağı hakkında sözleri	4	39	97
11	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : 1757 sayılı Kanuna ek Milletvekillerinin ödenekleri hakkında) Kanun münasebetiyle sözleri	8	20	154:155
12	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Basın ve Yayın Genel Müdürlüğünün 1948 yılı Bütçesi münasebetiyle sözleri	8	24	398:399 414
13	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Milli Eğitim Bakanlığının 1948 yılı bütçesi münasebetiyle sözleri	8	26	596:597
14	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Üniversiteler Kanununa ek kanun teklifi münasebetiyle sözleri	9	34	88
15	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Ali İhsan Sabis'in affına dair Kanun münasebetiyle sözleri	10	42	140
16	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Temsil Heyeti azaları ile Birinci Büyük Millet Meclisi Azalarına vatani hizmet karşılığı ödenek verilmesine dair kanun teklifi münasebetiyle sözfleri	10	45	298:299 304:305
17	Önergeler	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Dilekçe Komisyonunun 2.3.1948 tarihli Haftalık Karar Cetvelinde 787 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair (4/78)	11 14 14 14 17 17	48 19 20 22 55 59	41 112 149 217 4 106
18	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Sivas Kongresine seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan Üyelere vatani hizmet tertibinden nylık verilmesi hakkında kanun teklifi münasebetiyle sözleri	11 12	57 76	299:301 366:367 369:371
19	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Bina yapımını Teşvik Kanunu münasebetiyle sözleri	12	71	201
20	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Milletvekilleri seçimi Kanununun bazı maddcelrinin değiştirilmesine ve bu Kanuna bazı maddeler eklenmesine dair Kanun münasebetiyle sözleri	12	81	677:679
21	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Ankara Üniversitesi Kuruluş ve Kadroları hakkında Kanun münasebetiyle sözleri	12 12	82 83	761 798 811
22	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Erzincan'da yaptırılacak meskenler hakkında Kanun münasebetiyle sözleri	12	83	848:849
23	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Etibank Kanununun 12. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi münasebetiyle sözleri	12	83	819
24	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : İlkokul öğretmenlerinin almakta oldukları aylık dereceleri hakkında Kanun münasebetiyle sözleri	12	83	822 846
25	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun münasebetiyle sözleri	12	85	983 984
26	Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkında 3312 sayılı kanuna ek kanun münasebetiyle sözleri	12	85	1022 1028 1032

EK-4.9. TBMM Tutanak Dergisi'nde Çağlar'ın Parlamento Faaliyetler Dizini (sayfa 2)

27 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Yeniden yapılacak su işleri için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesine izin verilmesi hakkında 3132, 4100 ve 4649 sayılı kanunlara ek Kanun münasebetiyle sözleri	12	85	1046
28 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında Kanun münasebetiyle sözleri (Erzincan'da yaptırılacak evler)	14	15	39:40
29 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan üyelere vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanım teklifinin gündeme alınmasına dair sözleri	14 14	17 19	91 123:124 127 129:132
30 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Subaylar Heyetine mahsus 4273 sayılı Terfi Kanununun Birinci maddesinin (B) ve aynı kanunun 4554 sayılı Kanunla değiştirilen 11. maddesinin son fıkrasının değiştirilmesine dair olan Kanun münasebetiyle sözleri	14	18	108:109
31 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Bir Birleşim evvel söylediği bir cümle münasebetiyle sözleri	14	19	116 117
32 Üyelerle İlgili İşler	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Erzincan Milletvekili Behçet Kemal Çağlar'ın, Milletvekilliğinden çekilmesi	15 15	36 37	175 209
33 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Başbakan Şemsettin Günaltay'ın, kurduğu Hükümetin programı münasebetiyle sözleri ve Milletvekilliğindan çekilmesi	15	36	172:175
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ -- 7. Dönem				
34 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun beyanatı münasebetiyle sözleri	1	3	28
35 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Tekel Genel Müdürlüğü 1943 malî yılı bütçe kanunu münasebetiyle sözleri	2	19	22
36 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Diyanet işleri Başkanlığı 1943 yılı bütçesinin 161. «maaşlar» faslı münasebetiyle sözleri	2	26	180
37 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Maliye Bakanlığı 1943 yılı bütçesinin 245. faslı münasebetiyle sözleri	2	26	183
38 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Milli Eğitim Bakanlığı 1943 yılı bütçesi münasebetiyle sözleri	2	28	235:236 254
39 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Basın ve yayın Genel Müdürlüğü vazife ve teşkilâtı hakkındaki kanun münasebetiyle sözleri	4	49	123:124 126
40 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : İktisadi Devlet teşekkülleri memurları tekaüt sandığı hakkında kanuna ek kanun münasebetiyle sözleri	4	50	158:159
41 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Turgutlu'nun Ahmetli nahiyesinin Kara köyünden Sarı Ahmet oğlu Mehmet İsa Ölmez'in ölüm cezasına çarptırılması hakkındaki mazbata münasebetiyle sözleri	9	49	252:253 256 258:259
42 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Türk harfleriyle bastırılacak altın paranın şekli hakkındaki mazbata münasebetiyle sözleri	10	55	70
43 Teklifler	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Bazı ay adlarının değiştirilmesi hakkında (2/55)	15 15 15	19 21 22	2 24 41 55
44 Önergeler	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Ve Arkadaşları Toprak Kanununun kabulü dolayısiyle, Atatürk'ün Yüce adının saygı ile anılmasına, Yüce Şef İnönü'ye Büyük Millet Meclisinin saygılarının sunulmasına ve Saracoğlu Hükümetinin kutlanmasiyle kendilerine başarılar temennisine dair (4/54)	18	72	231
45 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : 1946 yılı Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi münasebetiyle sözleri	20	17	321:323
46 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : Sıtma Savaşı Kanunu münasebetiyle sözleri	22	37	161
47 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (ERZİNCAN)** : İnönü Armağanları Kanunu münasebetiyle sözleri	24	64	255:258
TEMSİLCİLER MECLİSİ -- 1. Dönem				
48 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (TEMSİLCİLER MECLİSİ DEVLET BAŞKANLIĞI TEMSİLCİSİ)** : Andın ağızdan tekrar edilmesi hakkında	1	1	7
49 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (TEMSİLCİLER MECLİSİ DEVLET BAŞKANLIĞI TEMSİLCİSİ)** : Emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkındaki kanun tasarısının 1. maddesine dair Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci Üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu münasebetiyle	1	21	428:429
50 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (TEMSİLCİLER MECLİSİ DEVLET BAŞKANLIĞI TEMSİLCİSİ)** : Millî Birlik Komitesi Üyesi Sami Küçük ve 4 arkadaşı ve Temsilciler Meclisi Üyesi Cemal Yıldırım ve 6 arkadaşının, 1961 yılında yapılacak seçimlerin başlangıcından; yeni hükümetin kurulup işe başlamasından iki ay sonrasına kadar geçecek zaman içinde işlenecek bâzı suçların 3005 sayılı Kanun hükümlerine tabi tutulması hakkındaki kanun teklifi münasebetiyle	7	109	127
51 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (TEMSİLCİLER MECLİSİ DEVLET BAŞKANLIĞI TEMSİLCİSİ)** : Turan Güneş'in komisyon seçimlerinin aynı zamanda yapılması hakkındaki teklifi münasebetiyle	1	2	15
52 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (TEMSİLCİLER MECLİSİ DEVLET**	2	36	467:469

EK-4.10. TBMM Tutanak Dergisi'nde Çağlar'ın Parlamento Faaliyetler Dizini (sayfa 3)

	BAŞKANLIĞI TEMSİLCİSİ) : Türkiye Cumhuriyeti Anayasası münasebetiyle			
KURUCU MECLİS -- 1. Dönem				
53 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (KURUCU MECLİS ÜYESİ)** : Ankara ve İstanbul vilâyetlerine şâmil olmak üzere ilân edilmiş olan Sıkıyönetimin üç ay daha uzatılması halikında	**2**	**23**	**295**
54 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (KURUCU MECLİS ÜYESİ)** : Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi Anayasa Karma Komisyonunun Anayasa tasarısının bâzı maddeleri hakkında raporu münasebetiyle	**2**	**14**	**96:97**
55 Söz Alanlar	**BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (KURUCU MECLİS ÜYESİ)** : «Türkiye'de mukim şahısların ticari borçlarına mütaallik Anlaşma» ile Türkiye'de mukim şahısların ticari borçları hakkındaki Anlaşmanın muvakkat tatbikine mütaallik Protokolün tasdiki hakkında Kanun tasarısı münasebetiyle	**2**	**25**	**327**

EK-5. Taha Toros Arşiv Vesikaları (Marmara Üniversitesi Arşiv Tetkiki)

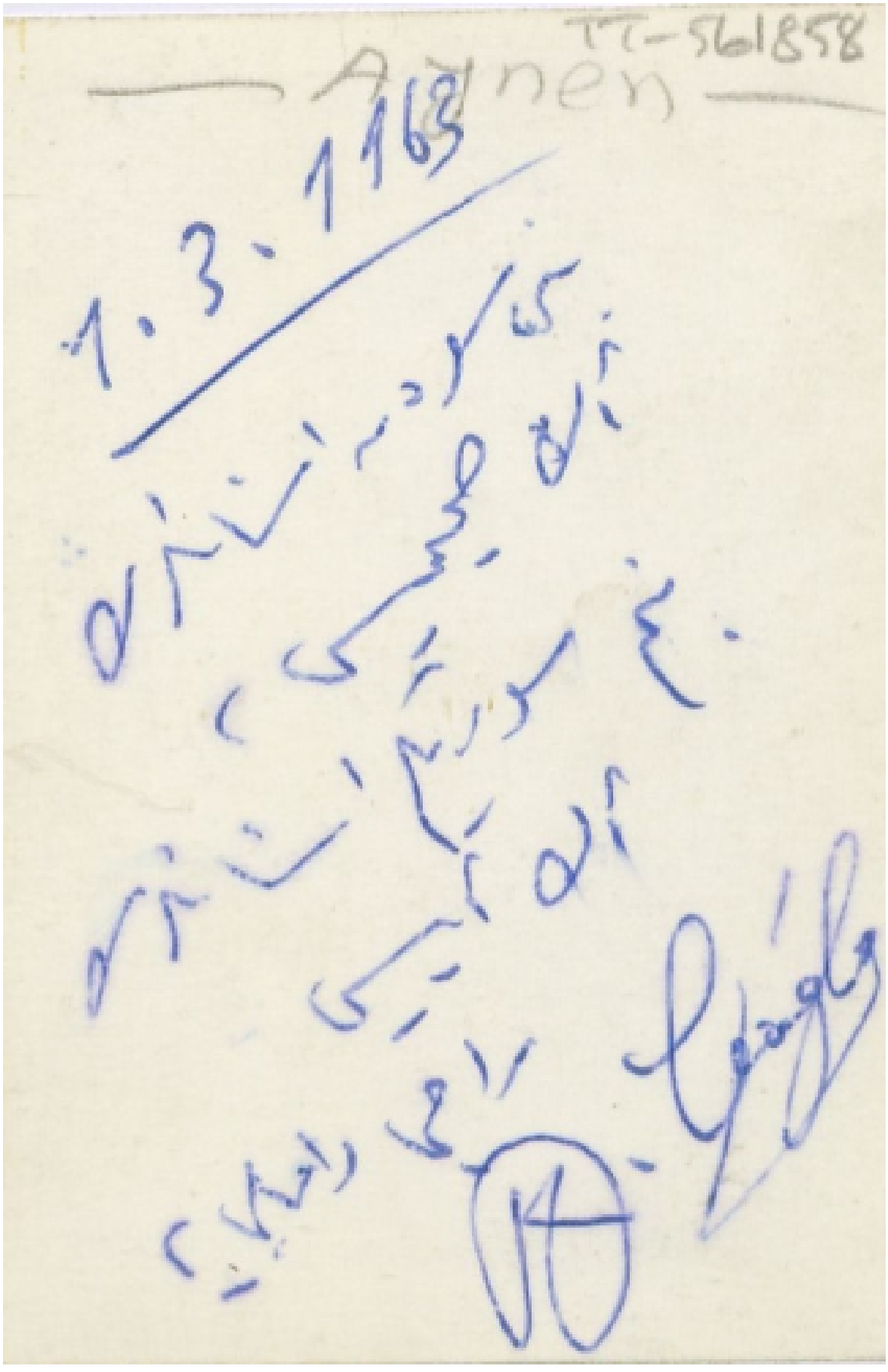
EK-5.1. Behçet Kemal Çağlar'ın Fotoğraf Vesikası (1)

EK-5.2. Behçet Kemal Çağlar'ın Bir Başka Fotoğraf Vesikası (2)

EK-5.3. Behçet Kemal Çağlar'ın İmzalı Fotoğraf Vesikası Arka Yüzü (3)

EK-5.4. Behçet Kemal Çağlar'ın Mikrofon Önünde Olduğunu Gösterir Fotoğraf Vesikası (4)

EK-5.5. Behçet Kemal Çağlar'ın Hitap Anını Gösterir Fotoğraf Vesikası (6)

EK-5.6. Behçet Kemal Çağlar'ın Hitap Anını Gösterir Bir Başka Fotoğraf Vesikası (8)

EK-5.7. Behçet Kemal Çağlar'ın Hitap Anını Gösterir Bir Başka Fotoğraf Vesikası (10)

EK-5.8. Behçet Kemal Çağlar'ın TBMM Kürsüsünde Çekilmiş Fotoğraf Vesikası (12)

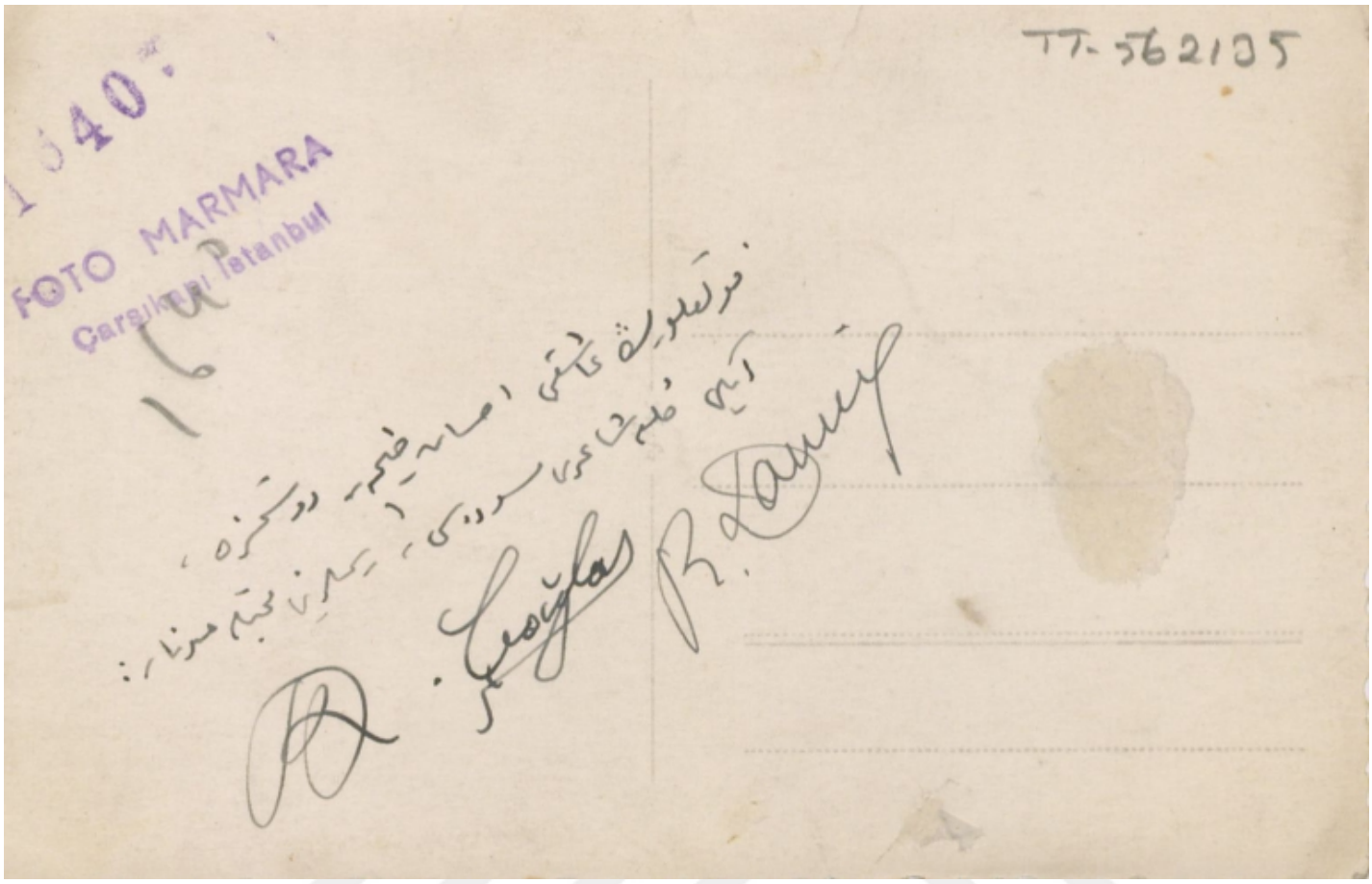
EK-5.9. Behçet Kemal Çağlar'a Ait Bir Başka Fotoğraf Vesikası (13)

EK-5.10. Behçet Kemal Çağlar'a Ait Bir Başka Fotoğraf Vesikası (15)

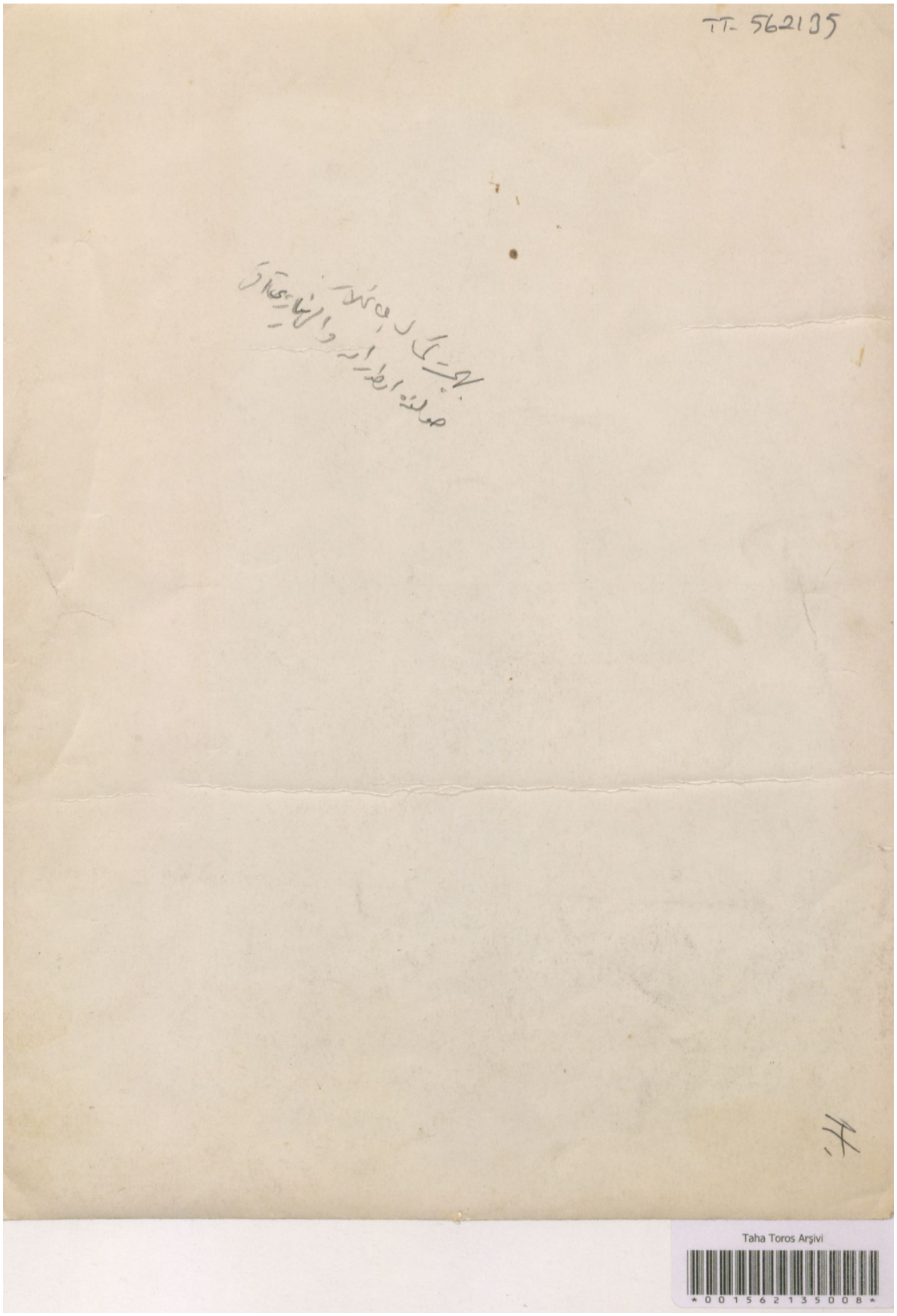
EK-5.11. Behçet Kemal Çağlar İmzalı Bir Başka Fotoğraf Vesikası Arka Yüzü (16)

EK-5.12. Behçet Kemal Çağlar'ın Konuşma Yaptığını Gösterir Bir Başka Fotoğraf Vesikası (17)

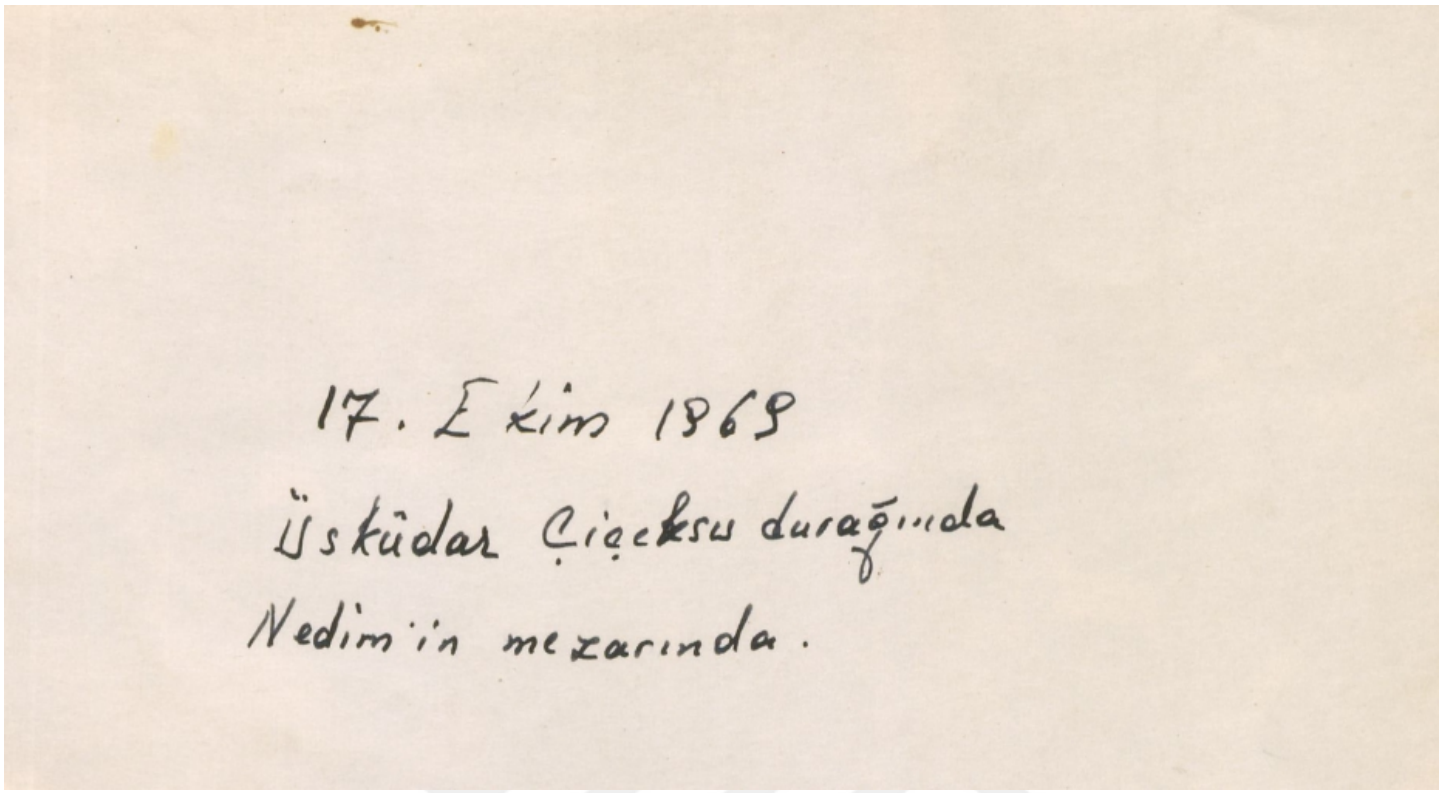
EK-5.13. Arka Yüzüne Not düşülmüş Bir Başka Fotoğraf Vesikası (18)

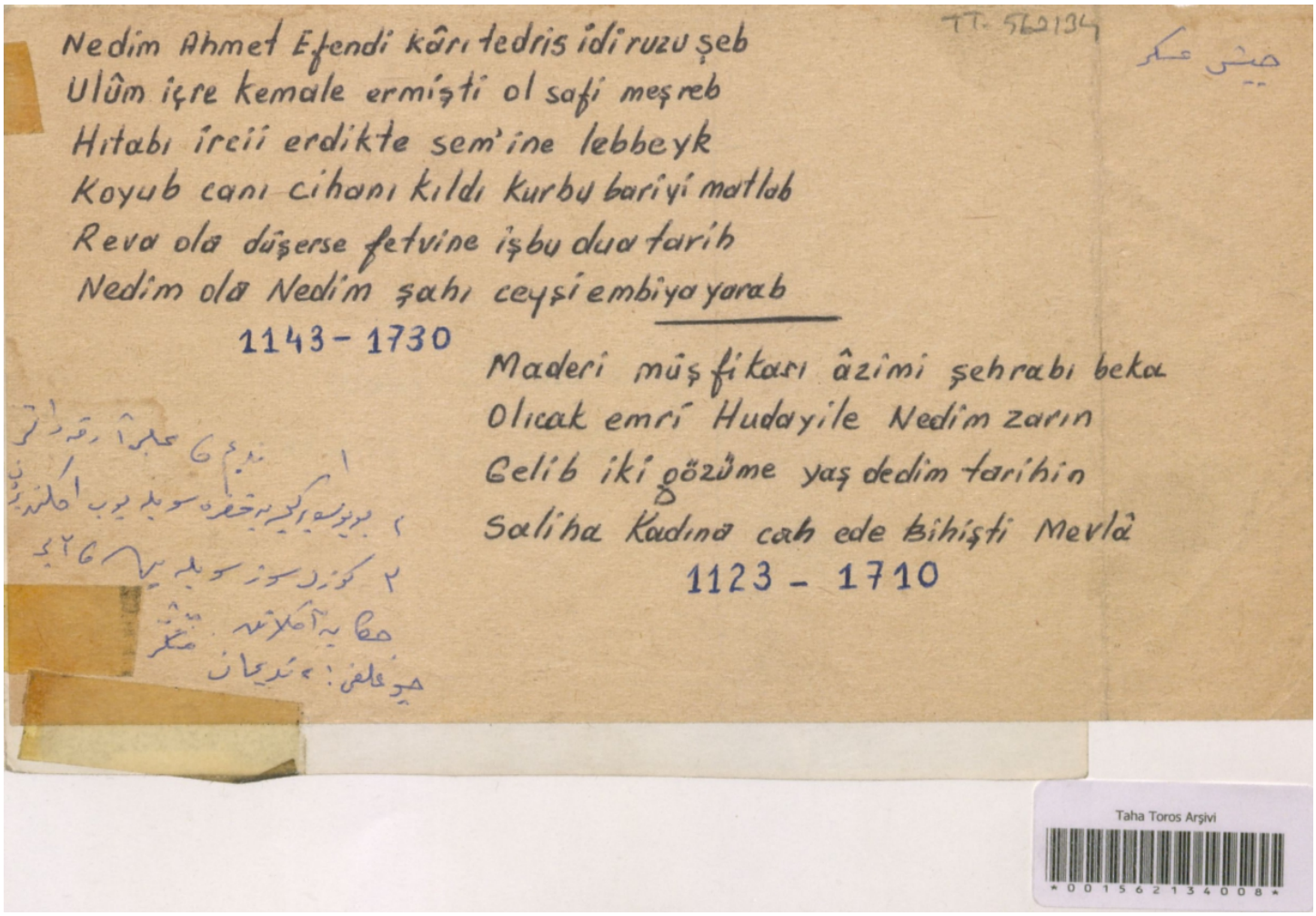
EK-5.14. Şairin Katıldığı Son Tören ve Son Fotoğrafı (14 Ekim 1969) Olduğu Belirtilen Vesikası (19)

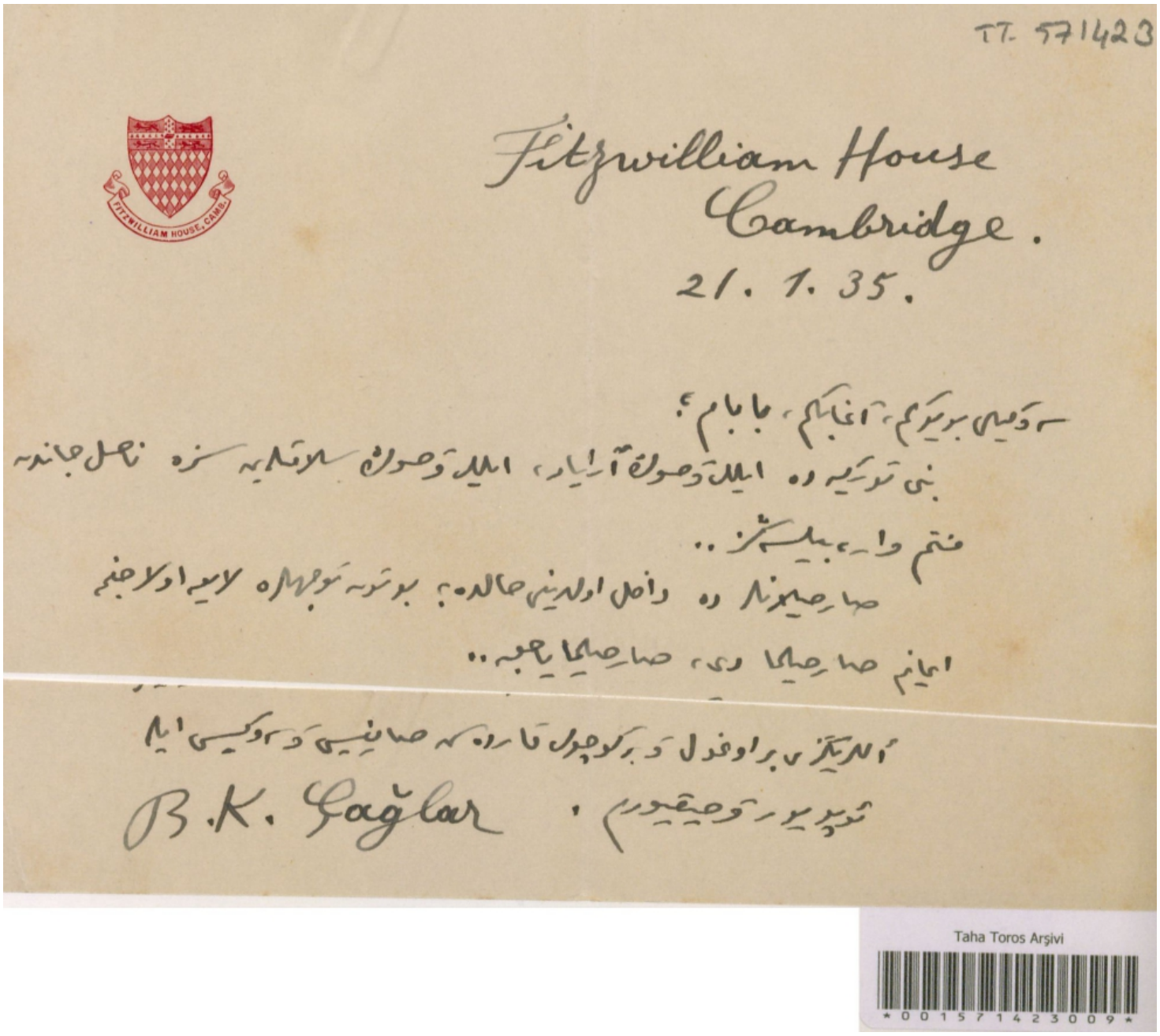
EK-5.15. Arka Yüzüne Not düşülmüş Bir Başka Fotoğraf Vesikası (20)

EK-5.16. Arka Yüzüne Not Düşülmüş Bir Başka Fotoğraf Vesikası (21)

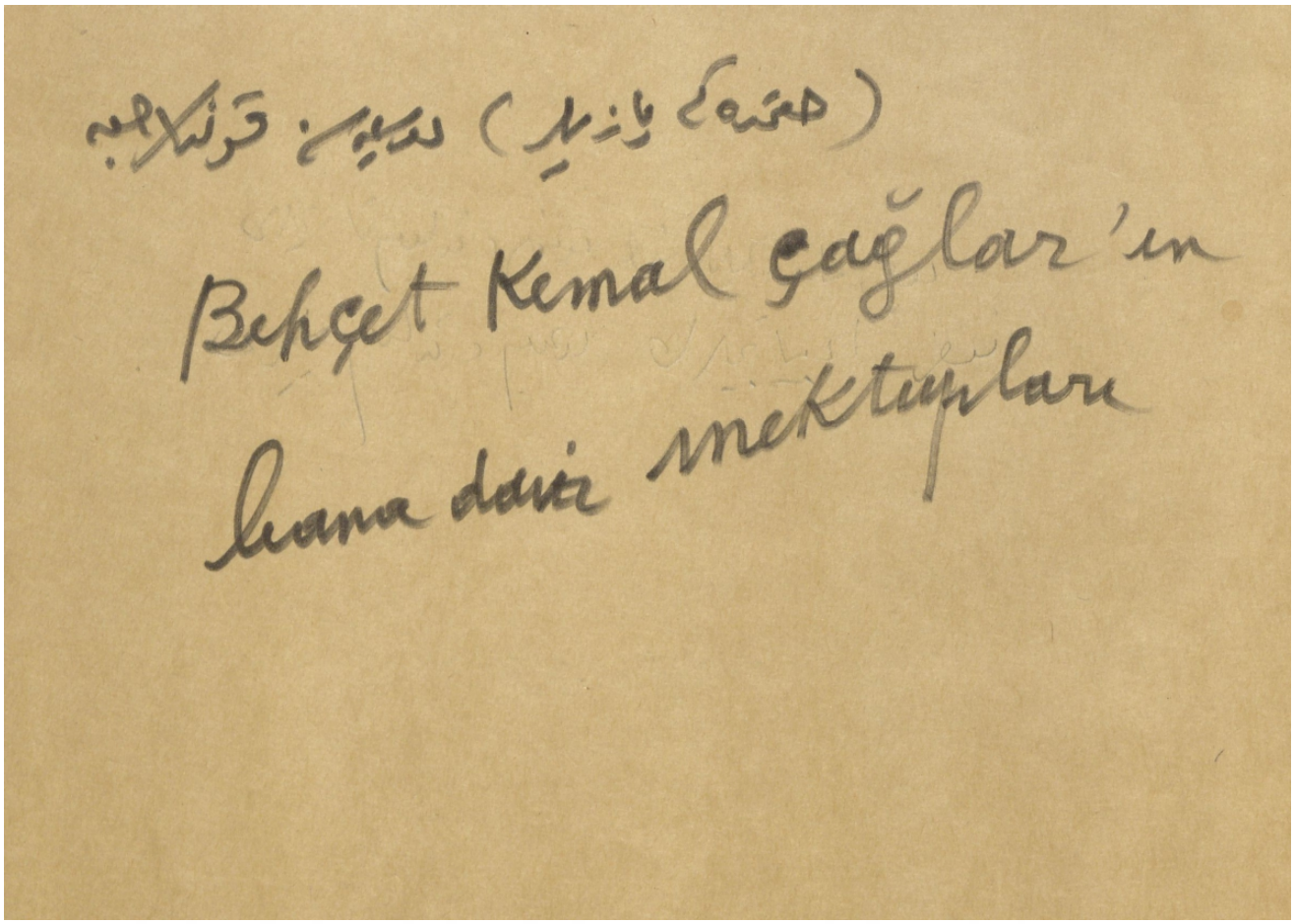

EK-5.17. Çağlar'ın Cambridge'den Yolladığı 21/1/1935 Tarihli Mektup Vesikası

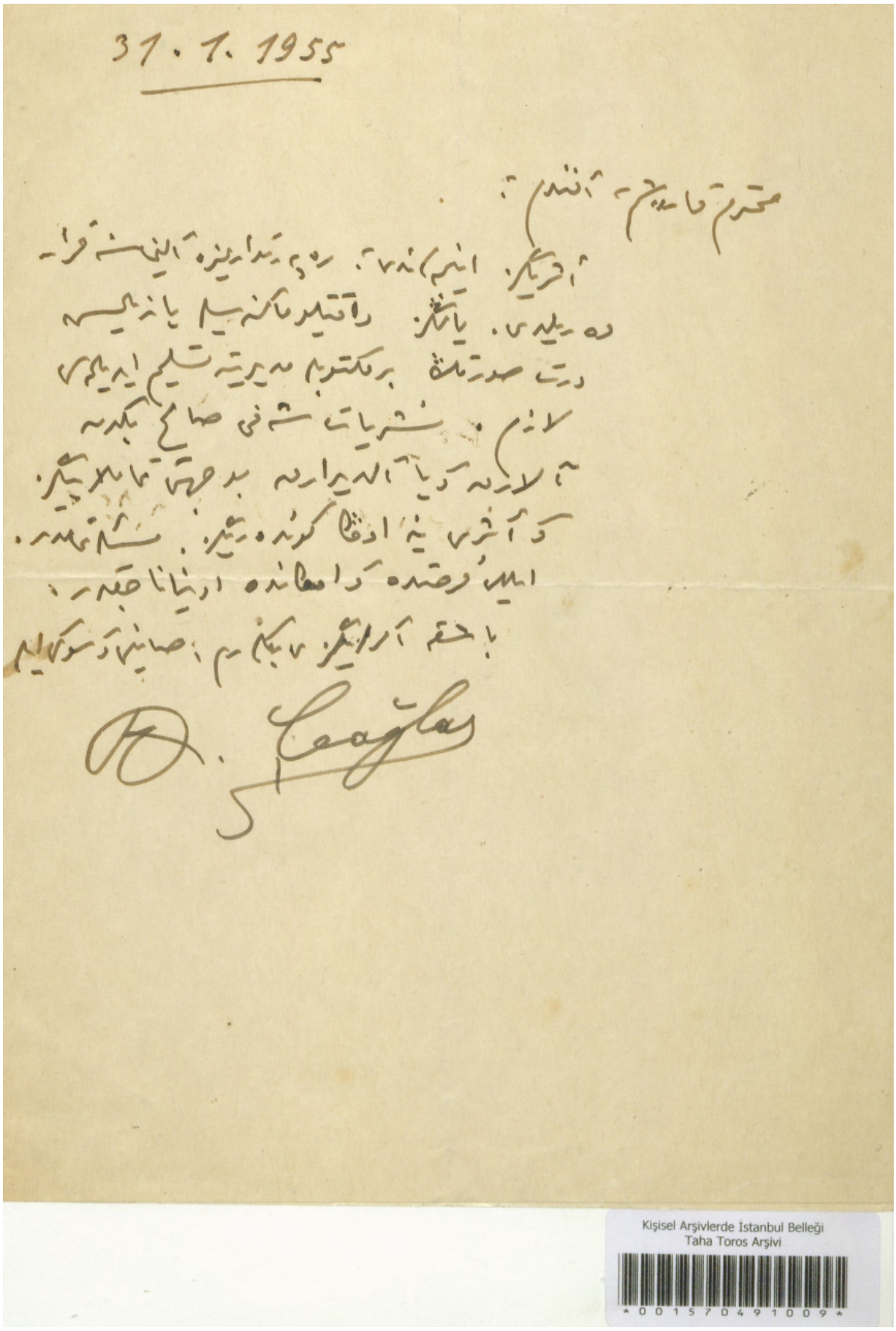

Taha Toros Arşivi
0015714230009

EK-5.18. Behçet Kemal Çağlar'ın Arkası Yazılı Mektup Vesikası

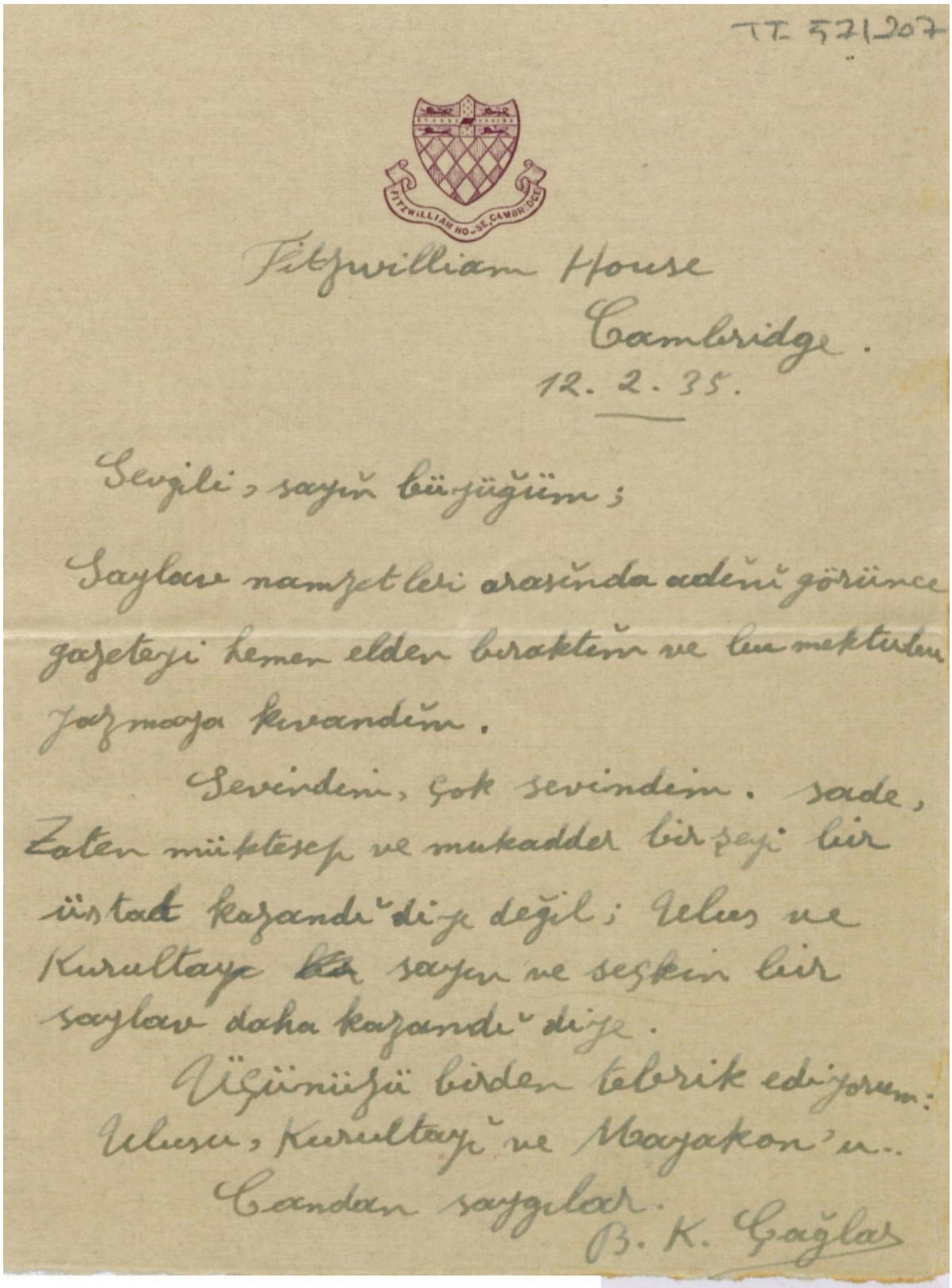

EK-5.19. Behçet Kemal Çağlar'ın 31/1/1955 Tarihli ve İmzalı Mektup Vesikası

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi
0015704910 09

EK-5.20. Çağlar'ın Cambridge'den Yolladığı 12/2/1935 Tarihli Mektup Vesikası

TT 521207

Fitzwilliam House
Cambridge.
12. 2. 35.

Sevgili, sayın büyüğüm;

Saylave namzetleri arasında adını görünce gazeteyi hemen elden bıraktım ve bu mektubu yazmaya koyandım.

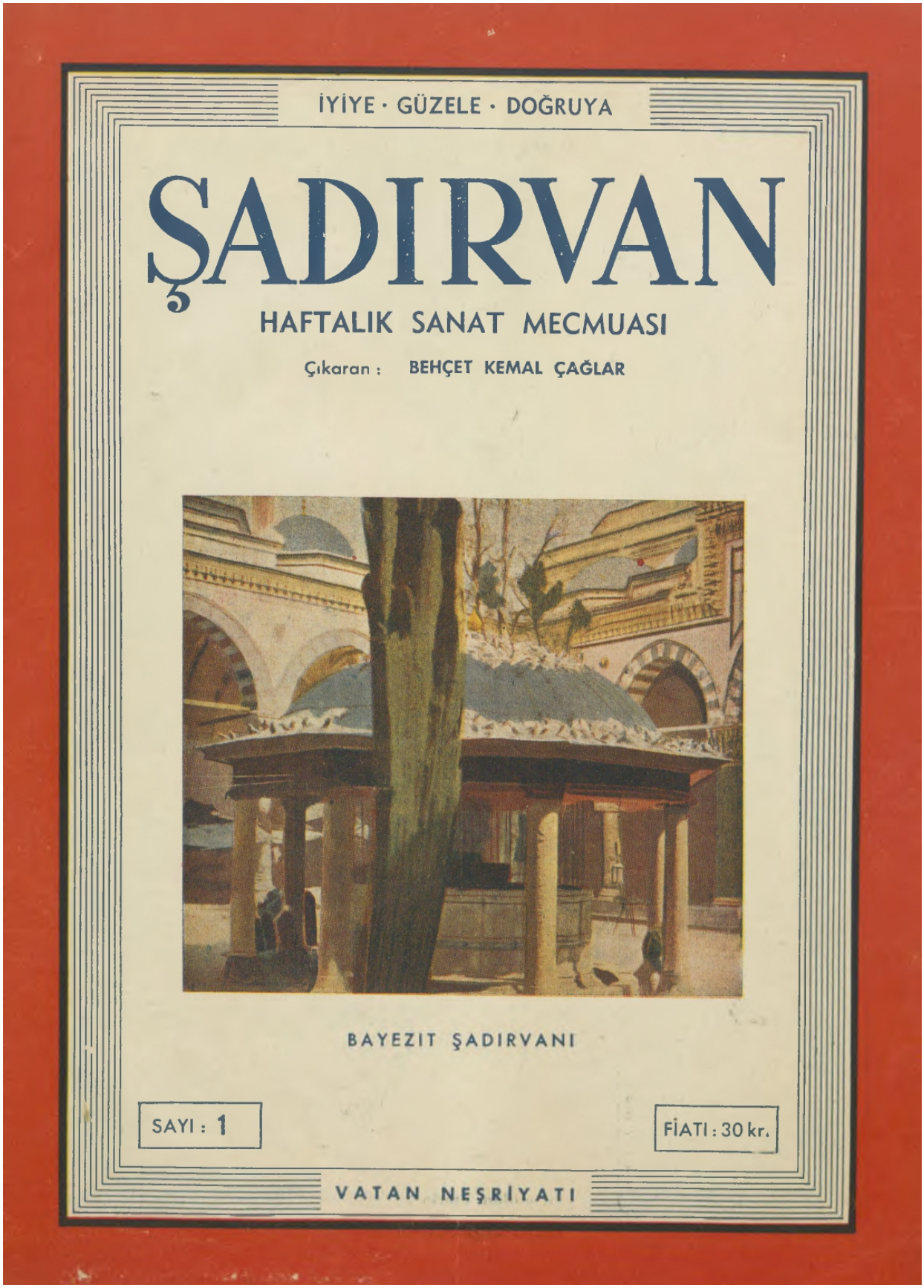
Sevindim, çok sevindim. Sade, zaten müstesep ve mukadder bir şeyi bir üstad kazandı diye değil; Ulus ve Kurultaya ~~bir~~ sayın ve seçkin bir saylav daha kazandı diye.

Yüzünüzü birden tebrik ediyorum: Ulusu, Kurultayı ve Mayakon'u..

Candan saygılar.
B. K. Çağlar

Taha Toros Arşivi
00157120700 9

EK-5.21. Çağlar Tarafından Çıkarılan Şadırvan Dergisinin 1. Sayı Vesikası

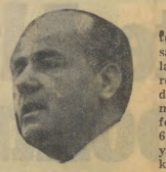
EK-5.22. Çağlar'ın Vefatından Söz Eden Bir Gazete Küpürü Vesikası

Çağlar'ı toprağa veriyoruz

Unutulmaz sayfalara bir yenisi daha eklendi

Behçet Kemal cosmuştur artık «Ufkunda doğacağım, ufkunda batacağım — Asırlarca yazsam hep seni anlatacağım..»

Milli Ozan.. Atatürkçü Ozan.. Devrimci Ozan..:

Buvatana, bu ulusa yürekten inanmış kişi.. Atatürk devrimlerini kendisine ülkü edinmiş gerçek insan.. Şiirleri kadar, meydanlarda, konferans salonlarında, radyolarda, bir heyecan kasırgası gibi eserek toplumu coşturan, sürükliyen, konuşmaları ile de unutulmıyan adam: Behçet Kemal Çağlar.. «Kemalizm» bayrağını, gençliğin kalbine diken, son nefesine kadar Atatürk ilkelerinden taviz vermiyen bu 61 yaşındaki dinamik gencin beklenmedik ölümü, yalnız onu tanıyanlarda değil, adını duymuş tüm kişilerde derin bir üzüntü yarattı.

ÖĞRETMEN BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR — İlkokulların yeni ders yılına başladığı gün bir okulda ilk dersi veren Behçet Kemal Çağlar, henüz basılmayan «Boğaç Han Destanı» adlı manzum masalını okumuş ve Atatürk'ü ve O'nun çocuklar konusundaki görüşlerini anlatmıştı.

Sınırsız devrim aşığı

İsmet İNÖNÜ

«Behçet Kemal Çağlar'ın ölümü haberi ağır bir sarsıntı gibi yüreğime çömüştür. İnsanoğlunun dayanamayacağı zannolunan büyük acılara sonunda boyun eğdiğini Behçet Kemal Çağlar'da bir daha tecrübe ettim. Simdi düşünerek kaybımızın önemini söyleyeceğim: Behçet Kemal Çağlar, her niteliği ile bir Cumhuriyet evladıdır. Yeni gençliğin aşkını ve iradesini benimsemiştir. Atatürk'ten ayrıldığımızdan beri geçen 31 yıl içinde Atatürk'ü ve eserlerini savunmaktan bir gün geri kalmamış olan bir örnektir. Başlı başına bir ülemdi. Politikaya sığmadı. Başına buyruk olarak vatandaşlara, hepimize kutsal bir yeni kuşak anlayışını dile getirdi. Behçet Kemal Çağlar'ı nesiler boyunca dünkü gibi taze olarak hatırlayacağız. Geniş yüreğinin sınırsız devrim aşkının etkilerini benliğimizde duyacağız. Aziz Behçet Kemal, çağlayarak yaşadın ruhlarımızda senin çağlamanın muzaffer seslerini dalma taşıyacağız.»

Önemli bir dönemin anısıdır Çağlar

M. C. ANDAY

«Behçet Kemal Çağlar adı, bana Atatürk döneminin ilginç bir aşamasını düşündürür. Kazanılan büyük zafere ve cesur devrimlerin başarısına karşın, eski kuşaklar çoğunlukla, ya sessiz durmayı yeğliyorlar, ya da Osmanlıdan kalma yapmacık ve özsüz bir methiyecilik yolunu tutuyorlardı. İçinden çıktığı çevreyi çok iyi bilen Atatürk ise, yeni Türkiye'ye gerçek inancın genç kuşaklarda bilinçleneceği kanısındaydı. İşte bu dönemde, genç bir Anadolu çocuğu, Cumhuriyetin ve devrimlerin yaratıcısı Atatürk için alışılmamış bir içtenlikle yazdığı coşkun şiirlerle ortaya atıldı ve kısa zamanda ün kazandı.

Sonra onun Atatürkçülük yolunun çeşitli alanlarında emek harcadığını izledik. Sık sık halkın karşısına çıkmanın kimi çevrelerde yadırgandığını herhalde bile bile, Çağlar, ulusal günlerin kutlanmasında olsun, Halkevlerinde olsun, başkalarının çeşitli nedenlerle boş bırakmayı yeğledikleri bir yeri, kolay konuşma ve kolay yazma yeteneğiyle doldurmakta direnç gösterdi. Önemli bir dönemin anısıdır Çağlar.»

SEVGİLİ ÇAĞLAR SEN DE Mİ GİTTİN ?

Doğan Nadi'ye döktüğümüz göz yaşları daha kurumadan Behçet Kemal'i de kaybettik.. Arka arkaya mersiye yazmak - Tanrının gücüne gitmesin - biz dostları, biz dersek dirsege, baş başa çalışan arkadaşları için ne acı ne tahammül edilmez bir kader. Ölümün zalim kıskacına o sıcak, o sevgilerle dolu kalbini kaptırmadan bir gün evvel, Stüdyo'dan çıkıp Radyo'daki odama gelmiş:

— Yarınki konuşmamı yaptım, Kemalettin Kamu ile Necdet Rüstü'den söz ettim, evde dinlersin, fena olmadı, demişti.

Ayakta duruyordu. Her zamanki gibi canlı, gözleri pırıl pırıl, yüzü hayat dolu idi. Yine her zamanki gibi sert, güçlü elini uzattı:

— Hadi Allahaısmarladık, bir işim var, ben gidiyorum, Pazartesi görüşürüz, dedi.

Hâlâ elimde elinin sıcaklığı duruyor.

Behçet'in heyecanlarla, sevgilerle, vefalarla dolu bir kalbi vardı. Her işi çabuk tutar, en zor ödevleri keskin ve kıvrak zekâsiyle şaşılacak bir aceleçilik içinde tamamlardı. Şairliği de öyleydi. Ölümü de öyle oldu. Bu dünyadan elini ayağını çekmek üzere gittiği hastanedeki yatağında ancak sekiz saat kaldı.

Atatürk ve devrimler şairi idi. Ölümü ile konferans salonları, onbinlerin doldurduğu meydanlar, Radyo mikrofonları, okul kürsüleri derin bir öksüzlük içine gömüldüler.

Yürekten konuşur, yürekten severdi. Çağlar, Büyük Atatürk'ün bize bıraktığı canlı bir hatıraydı.

Şairliği, çok yönlü kişiliği üzerinde daha sonra, daha geniş yazmak üzere şimdi susuyorum. Kolay değil O'nu toprağa vermeden birseyler yazmak.. dedim ya, daha sıcaklığı var elimde elinin.

Baki Süha EDİBOĞLU

FAZIL HÜSNÜ DAGLARCA

Millî ozanlarımızdar Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Kemal Çağlar'ı kısa ve «öz» olarak şu sekilde anlattı:

«— Behçet Kemal Çağlar'ı yitirmekle, Mustafa Kemal devriminin yürekli, inançlı bir eri daha aramızdan ayrıldı.

Yaşadığı süre içinde ahlâk örneği olmuştur. Şiirin halka ulaşması yolundaki çabaları da devrimin halka ulaşması çabalarıyla yanında büyük bir değer taşır. Böylece şiirimizdeki yeri de, devrimimizdeki yeri de yaşıyacaktır.»

Yaşar Nabi anlatıyor

Yaşar Nabi Nayır, Behçet Kemal'i yakından tanıyan bir yazar ve ozan... O da Behçet Kemal için anılarını kısaca şu şekilde anlattı:

«— Aynı yılda doğmuşuz Behçet Kemalle. Aşağı yukarı aynı yıllarda başladık şiirlimizi yayınlamaya. 1933 - 1946 arası ikimiz de devamlı olarak Ankara'da bulunduk. O zamanlar pek dar imkânlar içinde Halkevleri çalışmalarına ne coşkunca umutlarla katılmıştık.

Sanat anlayışımız zamanla değişti ama Atatürk devrimlerine ve ilkelerine bağlılık yolunda hep yanyana, ön safta savaştık. Bu saf ne kadar kalabalık ne kadar güçlüydü Ankaranın o destanı günlerinde. Sonradan türlü ihanetler, nankörlükler, dönekliklerle seyrekleştirdi safımızı. Ama Behçet, her zaman en önde, o ilk günlerin heyecanı içinde, var kuvvetiyle haykırdı ülkümüzü, kalbaltıkları coşturan o gür sesiyle görev hasındaydı hep. Yıllar o ülkünün atesini söndürememiş, delikanlı enerjisini tüketememişti. Atatürk devrimlerinden bile bile verilen tâvizlerin, kalleşce ihanetlerin yarattığı korkunç geriye gidişin pek çoğumuzun üzerinde bırakmış olduğu ağır ezikliğe karşı duramamışcasına enerjisini, iyimserliğini kornduğu sona kadar. Dalların yemyeşil gürbüzlüğü içinde, genç bir çınar gibi dimdik ayaktaydı. Nasıl vuruverdi birden? Ne beklenmedik bir devrilis oldu bu!

Cumhuriyet Bayramına beş gün kala... Belki de 10 Kasımda kürsü kürsü kosarak havkıracağı imânlı konuşmaların hazırlığı içinde olduğu bir sırada ne hazin bir göçüştür bu!

1938'lerde bir gün, halkın şairi olarak çıktı ortaya. Halkın şairi olarak kaldı sonuna kadar. Ne sevdiği halka ihanet etti, ne de hayran olduğu Atatürk'ün yolundan saptı bir santim. Tuttuğu yol da gerçekten halk yoluydu, uygarlık ve insanlık yoluydu. Bütün bu yanlarıyle saygımıza, sevgimize hak kazanır Behçet Kemal.»

BİR KERRE DOGRUL ATAM!

Beni imrendiriver bendine gözüm yası
Siniyor toprağına, hak usul usul, Atam!
Sensiz anlamıyorum hiçbir çeşit sevgiyi
Bırak taşı - toprağı, içimde kurul Atam!

Yine Anıtkabrinin düştüm eteklerine
Sel sel dökül omuzumdan, gönlümde kurul Atam!
Bir ben mivim sanırsın eli böğründe kalan
Sensiz öksüzden be'er, ulusun yoksul, Atam!

Dağlar başı dumandır yurdun hali yamandır
Rüzgârlar avutmuyor havrak yine dul, Atam!
Çırpınıp durmaktasın biliyorum orda sen
Senden daha sabırsız orda hangi kul, Atam!

İstanbul'dan Samsun'a çıkar gibi yavaşça
Buraya dönmek için bir çarecik bul, Atam!
Çil yavrusuymuş gibi dağlsun su cüceler
Bi' kerre doğrul Atam, bir kerre doğrul Atam!

B. K. ÇAĞLAR

Ulusal Şair Behçet Kemal Çağlar'ı kaybettik

Adnan ÖZTRAK

Behçet Kemal Çağlar, beş yıl önce TRT kurulurken, onun ilk yönetim kurulu üyesi olmuştur. Kısa bir süre sonra da yönetim kurulu başkanlığına seçilmiştir. Bu sıfatları ile TRT'ye hizmetleri büyüktür.

Edebiyat âleminde kendilsine verilen (Ulusal Şair) vasfını, bütün bir ömür boyu, adım adım kazanmış bir şairimizdi.

Behçet Kemal Çağlar milliyetçi idi. Onun şiirlerindeki ulusal gücü, sesi ve ülkücülüğü ilk sezen Atatürk olmuştur.

Behçet Kemal Çağlar hürriyetçi idi. İnsan hak ve hürriyetlerinin savunucusu idi. Milletimizin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması isteği ve hasreti, onu coştururdu. Onun bu özellikleri, bütün şiirlerinde temel yapıyı teşkil etmiştir.

TRT Yönetim Kurulu üyesi ve Başkanı olarak yaptığı hizmetlerde, şahsiyetinin bu niteliklerı her fırsatta belirli olmuştur.

İnsanlık ve uygarlık âşığı milli şairimize rahmetler dilerim.

Hayat Hikâyesi

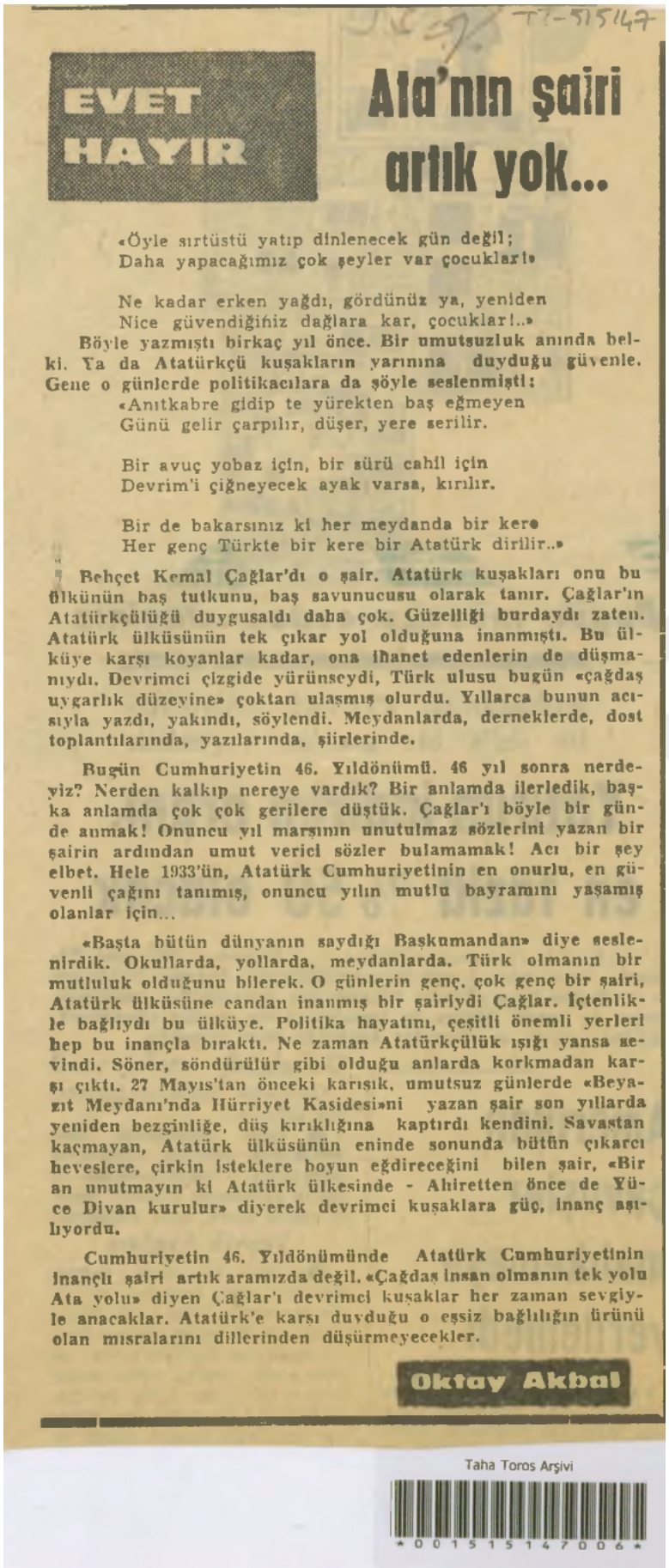
Behçet Kemal Çağlar, 1908 yılında Erzincan'ın Tepecik köyünde dünyaya gelmiştir. Orta öğrenimini Kayseri Lisesinde tamamlamış, daha sonra Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebinden 1929 da mezun olmuştur. 1930 - 1931 yılları arasında İktisat Vekaletine bağlı olarak Maden Mühendisliği yapmış, ancak ömrünün geri kalan kısmı, eğilimlerine çok daha uygun geldiği için şair, öğretmen ve hatip olarak geçmiştir. 1932 - 33 yıllarında Türk Dil Kurumu Sekreterliği yapan Çağlar, 1934 - 36 yılları arasında Londra'da öğrenimine devam etmiş, dönüşünde Halkevleri Müfettişliğine atanmıştır.

1942 yılında Erzincan Milletvekili olarak TBMM'ne giren şair, dört yıllık siyasî faaliyetten sonra dergicilik ve öğretmenlik yapmış, 27 Mayıs İhtilâlinden sonra Kurucu Meclis Üyesi olarak yeniden Parlâmentoya girmiştir.

İstanbul Radyosunda edebî müsavirlik, Türk Kültür Dernekleri Genel Sekreterliği görevleri yanısıra öğretmenliğini ve şairliğini sürdüren Çağlar, Ulusal ve Atatürkçü şiirleriyle tanınmıştır. Bunların yanısıra, Behçet Kemal Çağlar, oyunlar, monografyalar, opera livreleri ve oyunları da yazmıştır. Ankaralı Aşık Ömer takma adı ile bazı eserlerini yayınlayan şairin başlıca eserleri şunlardır: Erciyas'tan Kopan Cığ, Coban, Burda Bir Kalb Carpıyor, Atilla, Göklerin Fethi, Dolmabahçeden Anıt Kabre Kadar, Nemik Kemal, Hür Mavilikte, Hasan Ali Yücel, Hayatı ve Eserleri, Battal Gazi Destanı, Benden İçeri, Atatürk, Kur'anı Kerim'den İlhamlar, Timur ve Yıldırım.

Taha Toros Arşivi

EK-5.23. Çağlar'ın Vefatından Söz Eden Bir Başka Gazete Küpürü Vesikası

EVET HAYIR

Ata'nın şairi artık yok...

«Öyle sırtüstü yatıp dinlenecek gün değil;
Daha yapacağımız çok şeyler var çocuklar!»

Ne kadar erken yağdı, gördünüz ya, yeniden
Nice güvendiğiniz dağlara kar, çocuklar!..»

Böyle yazmıştı birkaç yıl önce. Bir umutsuzluk anında belki. Ya da Atatürkçü kuşakların yarınına duyduğu güvenle. Gene o günlerde politikacılara da şöyle seslenmişti:

«Anıtkabre gidip te yürekten baş eğmeyen
Günü gelir çarpılır, düşer, yere serilir.

Bir avuç yobaz için, bir sürü cahil için
Devrim'i çiğneyecek ayak varsa, kırılır.

Bir de bakarsınız ki her meydanda bir kere
Her genç Türkte bir kere bir Atatürk dirilir..»

Behçet Kemal Çağlar'dı o şair. Atatürk kuşakları onu bu ülkünün baş tutkunu, baş savunucusu olarak tanır. Çağlar'ın Atatürkçülüğü duygusaldı daha çok. Güzelliği burdaydı zaten. Atatürk ülküsünün tek çıkar yol olduğuna inanmıştı. Bu ülküye karşı koyanlar kadar, ona ihanet edenlerin de düşmanıydı. Devrimci çizgide yürünseydi, Türk ulusu bugün «çağdaş uygarlık düzeyine» çoktan ulaşmış olurdu. Yıllarca bunun acısıyla yazdı, yakındı, söylendi. Meydanlarda, derneklerde, dost toplantılarında, yazılarında, şiirlerinde.

Bugün Cumhuriyetin 46. Yıldönümü. 46 yıl sonra nerdeyiz? Nerden kalkıp nereye vardık? Bir anlamda ilerledik, başka anlamda çok çok gerilere düştük. Çağlar'ı böyle bir günde anmak! Onuncu yıl marşının unutulmaz sözlerini yazan bir şairin ardından umut verici sözler bulamamak! Acı bir şey elbet. Hele 1933'ün, Atatürk Cumhuriyetinin en onurlu, en güvenli çağını tanımış, onuncu yılın mutlu bayramını yaşamış olanlar için...

«Başta bütün dünyanın saydığı Başkumandan» diye seslenirdik. Okullarda, yollarda, meydanlarda. Türk olmanın bir mutluluk olduğunu bilerek. O günlerin genç, çok genç bir şairi, Atatürk ülküsüne candan inanmış bir şairiydi Çağlar. İçtenlikle bağlıydı bu ülküye. Politika hayatını, çeşitli önemli yerleri hep bu inançla bıraktı. Ne zaman Atatürkçülük ışığı yansa sevindi. Söner, söndürülür gibi olduğu anlarda korkmadan karşı çıktı. 27 Mayıs'tan önceki karışık, umutsuz günlerde «Beyazıt Meydanı'nda Hürriyet Kasidesi»ni yazan şair son yıllarda yeniden bezginliğe, düş kırıklığına kaptırdı kendini. Savaştan kaçmayan, Atatürk ülküsünün eninde sonunda bütün çıkarcı heveslere, çirkin isteklere boyun eğdireceğini bilen şair, «Bir an unutmayın ki Atatürk ülkesinde - Ahiretten önce de Yüce Divan kurulur» diyerek devrimci kuşaklara güç, inanç aşılıyordu.

Cumhuriyetin 46. Yıldönümünde Atatürk Cumhuriyetinin inançlı şairi artık aramızda değil. «Çağdaş insan olmanın tek yolu Ata yolu» diyen Çağlar'ı devrimci kuşaklar her zaman sevgiyle anacaklar. Atatürk'e karşı duyduğu o eşsiz bağlılığın ürünü olan mısralarını dillerinden düşürmeyecekler.

Oktay Akbal

Taha Toros Arşivi

EK-5.24. Çağlar'ın Vefatından Söz Eden Bir Başka Gazete Küpürü Vesikası

Bir Işık Kaynağımız Daha Söndü:

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR!.

Artık Çağlamayacak

Nûrettin ÜNEN

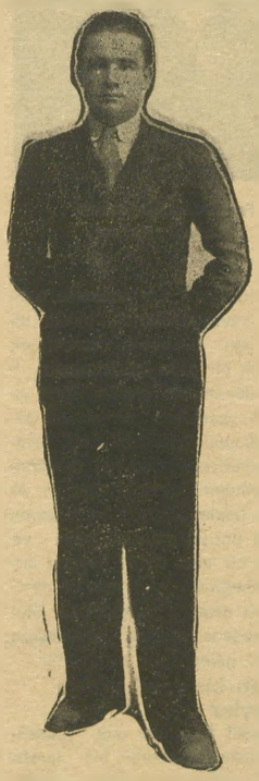
24. EKİM, 1969 gecesi radyoda dostum **Behçet Kemal Çağlar**'ı dinliyorum. Konusu, büyük kayıpları - mızdan şair **Necdet Rüştü Efe**'dir. Bu arada aziz dostum **Kemâleττin Kamu**'dan da söz ediyor.

Dalıyorum. Uzun bir geçmişin derinliklerine dalıyorum:

Yıl... 1936. Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde öğrenciyim. Yazdığım bir şiiri ona gönderiyorum. Derhal, beni verdiğim adreste arıyor, bulamıyor. **«Kendisini mutlaka görmemi»** söylüyor. C.H.P. Merke - zindeki bürosuna gidiyorum. Heye - canla karşılıyor **«Şiiri pek beğendiğini, devamlı yazmamı»** söylüyor. Kendi takdirine göre **«pek istidatlı imişim.»** Fakat ben başka işlere dalıyorum.

Fakülte bitiyor. Adana'ya tâyin ediliyorum. Orada Halkevi Şefi ünlü Hikâyeci merhum **İlhan Şinasi Tarus**, bir gün bana, fakir bir köylü çocuğu tanıtıyor. Bu çocuğun yazdığı şiirler hoşuma gidiyor. Onu Halkevinin himayesine veriyorum. Bir kitabını bastırtıyorum. Ortaokula kaydettiriyorum. Ve sonra **Behçet Kemal Çağlar**'a havale ediyorum. O'na yazdığım mektupta: **«Ben şair olamadım. Ama, bu çocuk olacak»** diyorum. **(Bugün ünlü bir hikâyeci olmuştur.)**

Çağlar'la 10 yıl sonra tekrar karşılaşıyoruz. Meğer, o tarihlerde de biz, yine uzaktan uzağa, aynı birliğin içinde beraber ve birleşmiş durumda imişiz: Adını, Aziz Atatürk'ün koydukları Türk Basın Birliği üyesi olarak. Yıl 1946. Ben, **Çanakkale Milletvekili** olarak Meclise giriyorum.

Merhumun, 29-1-1947 de bana hediye ve hâtıra olarak verdiği bu resminin arkasında, kendi el yazısı ile kendine âit bir künyesi var : «Erzincan 1908. Behçet Kemal Çağlar. Bikçik Nümune Fidanlıkları mutabassırı, Çoban Hâmi Bey ve Naciye Hanımın oğlu.

Kardeşim Nurettin'e
29.1.1947
B. K. ÇAĞLAR

İkimiz, aynı partiden değiliz. Ama, çok sıkı bir dostluk kuruyoruz. **Faruk Nafiz Çamlıbel** ve **Kemâlettin Kamu** ile olduğu kadar, onunla da zaman zaman dertleşiyoruz. İkimiz de politika batağına saplandığımızdan ötürü üzgünüz. **Pekerist-Erimist** mücadelesinden yakınıyor. Ben de O'na şairce cevap veriyorum:

Ne berbat şeydir şu politika
Yanından geçerken burnunu tıkal

— Ah, diyor. **Ne diye şiir yazmıyorsun?**

— Ama ben müziği tercih ediyorum. Nağmelerde duyguyu ve düşünceyi sınırlandıran kelimeler yok, diyorum.

Behçet Kemal, bir Başkent gazetesinde yazdığı bir başmakale ile ölçülü, yapıcı, olumlu tenkitlerimi överek beni muhalefete örnek gösteriyor.

Siyasî bunalım, bu cumhuriyet şairini, **Mustafa Kemal** aşkını çok sarsıyor ve bir gün ansızın kürsüye fırlayarak Milletvekilliğinden istifa ediyor.

O'nu son defa **Vefa Lisesi**'nin bir toplantısında görmüştüm. Bol bol geçmişi anmıştık.

24. Ekim. 1969 Cuma gecesi, onun radyoda son konuşmasıdır. O, bu konuda ilerde de konuşacağını söylüyor.

Fakat artık konuşamayacak. O gece, cumhuriyetin bülbülü sustu. O artık çağlayamayacak!

Artık özlemiyle çağlamayacak,
Artık O'nun için ağlamayacak.
Kavuştun O'na sen ey Behçet Kemal,
Karşında yine bak, Mustafa Kemal!

17

Taha Toros Arşivi

EK-5.25. Çağlar'ın Vefatından Söz Eden Bir Başka Gazete Küpürü Vesikası

Dün vefat eden ünlü şair Behçet Kemal Çağlar.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR ÖLDU

Milli şair Behçet Kemal Çağlar dün geçirdiği enfarktüs sonunda, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Haseki Kliniğine kaldırılmış fakat bütün ihtimam ve tıbbi müdahaleye rağmen kurtarılamamış, hayata gözlerini yummuştur.

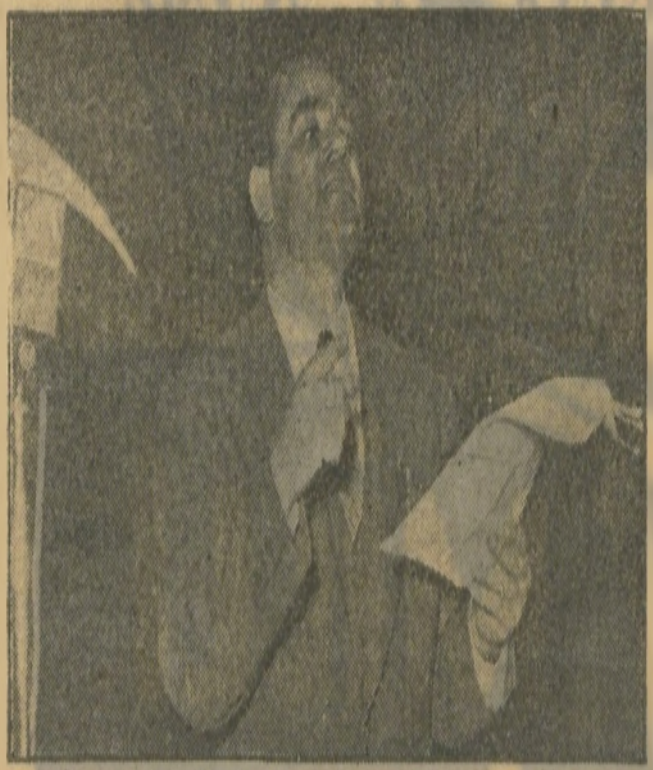
Atatürkçü şair Behçet Kemal Çağlar dün saat 14.30'da enfarktüs geçirmiş ve derhal Haseki tedâvi kliniğine kaldırılmıştır.

Behçet Kemal Çağlar'ı Prof. Cemil Demircioğlu, Dr. Kemal Aydınoğlu, Dr. Ertan Özdemir tedâvi altına almış ve başından ayrılmamışlardır. Milli şairin

(Devamı Sa. 7 Sü. 5 de)

EK-5.26. Çağlar'ın Vefatından Söz Eden Bir Başka Gazete Küpürü Vesikası

Şair Behçet Kemal Çağlar vefat etti

ETKİLİ BİR KONUŞMACI DA OLAN MERHUM ŞAİR BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR, GEÇEN YILLARDAKİ KONUŞMALARDAN BİRİNİ YAPARKEN...

Milli Şair **Behçet Kemal Çağlar**, dün geçirdiği bir kalb krizi sonunda, kaldırıldığı Cerrahpaşa Haseki Kliniğinde dün gece vefat etmiştir. Bekâr olan merhum, 61 yaşındaydı.

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

Çağlar

(Baştarafı 1. Sayfada)

Saat 13'de ilk kalb krizinden sonra Çağlar, evinden alınarak hastaneye kaldırılmıştır. Saat 18'e kadar şuuru açık ve tansiyonu düzelmeye başlayan Çağlar, daha sonra ağırlaşmaya başlamış, saat 21.35'de de hayata gözlerini yummuştur. Ünlü şair, vefatı anında, daha önce İstanbul Radyosunda banda alınmış **«Unutulmaz Sayfalar»** programında konuşuyordu. Şair, bu programında, merhum şairlerimizden Necdet Rüştü Efe ile Kemalettin Kamu'dan sözetmişti.

Haseki Tedavi Kliniği ilgilileri, Çağlar'ın gözlerini yumarken, **«Bir Türk ve Müslüman olarak ölüyorum»** dediğini bildirmişlerdir.

Hayat hikâyesi

TRT Yönetim Kurulu Başkanlığında bulunan Behçet Kemal Çağlar, bir hafta önce İstanbul Radyosu Kültür Yayınları Müdürlüğüne atanmıştı.

1908'de Erzincan'da doğan Çağlar, Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebini bitirmiş, İngiltere'de Cambridge Edebiyat Kursunu izlemiş, ilk şiirini de 1919'da Atatürk hakkında, **«Görmeye geldim»** adıyla yazmıştı.

1942-47 devresinde Milletvekilliği, 1961'de Kurucu Meclis üyeliğinde bulunan Çağlar, Robert Kolej'de edebiyat öğretmenliği yapmış olup, Devrim Ocakları, Türk Folklor Derneği ve Dil Kurumu üyesiydi.

İstanbul Radyosunda yaptığı **«Şiir Dünyamız»** adlı konuşmaları, edebiyat dilinin en güzel örneklerinden sayılmaktadır. Çağlar, eserlerini **«Erciyesten Kopan Çığ»**, **«Burda Bir Kalb Çarpıyor»** adı altında toplamış, **«Çoban»** ve **«Atilâ»** adında da 2 manzum piyes yazmıştır.

Taha Toros Arşivi

EK-5.27. Çağlar'ın Vefatı Üzerine Gazetede Yayınlanan Vefat İlanı Vesikası

ÖLÜM

Birliğimizin Haysiyet Divanı üyesi 1942 — 1947 dönemi Milletvekili. 1961'de Kurucu Meclis üyesi bulunan Milli şair, devrimci Türk evlâdı

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR'ın

vakitsiz kaybından dolayı ailesine, Türk edebiyatı mensuplarına ve Türk Basın Birliği üyelerine baş sağlığı dileriz.

TÜRK BASIN BİRLİĞİ GENEL YÖNETİM KURULU

Milliyet 15361

26.10.1969

ÖLÜM

Kayserili Şaban beyin ve Zeliha hanımın oğlu, Türkân Barutoğlu, Fikret Çağlar'ın kardeşleri, T.B.M.M. ve Kurucu Meclis üyesi, Türk Dil Kurumu üyesi, Devrim Ocakları Genel Başkanı, Halkevleri kurucusu, Hâmit Derneği Genel Başkanı, Türk Basın Birliği üyesi, Robert Kolej Öğretmenlerinden, T.R.T. Yönetim Kurulu Başkanı Milli Şâir

Behçet Kemal Çağlar

Tanrının rahmetine kavuşmuş bulunuyor Cenazesi 27 ekim 1969 pazartesi (yarın) günü öğle namazından sonra Şişli Camiinden kaldırılarak Zincirlikuyu'daki Aile Mezarlığında toprağa verilecektir

Çağlar ve Barutoğlu Aileleri

Reklâmcılık: 3697 15362

Çok acı bir ölüm

Kayınbiraderim, fabrikamın işveren vekili canım, ciğerim

Ali Hikmet ŞAŞMAZ

kalp sektesinden vefat etmiştir. Cenazesi 26.10.1969 pazar günü öğle namazını müteakip Bostancı Camiinden ebedi istirahatgâhına defnedilecektir.

Sevil Alüminyum Eşya Fabrikası, Hamdi Çarkan

Milliyet: 15370

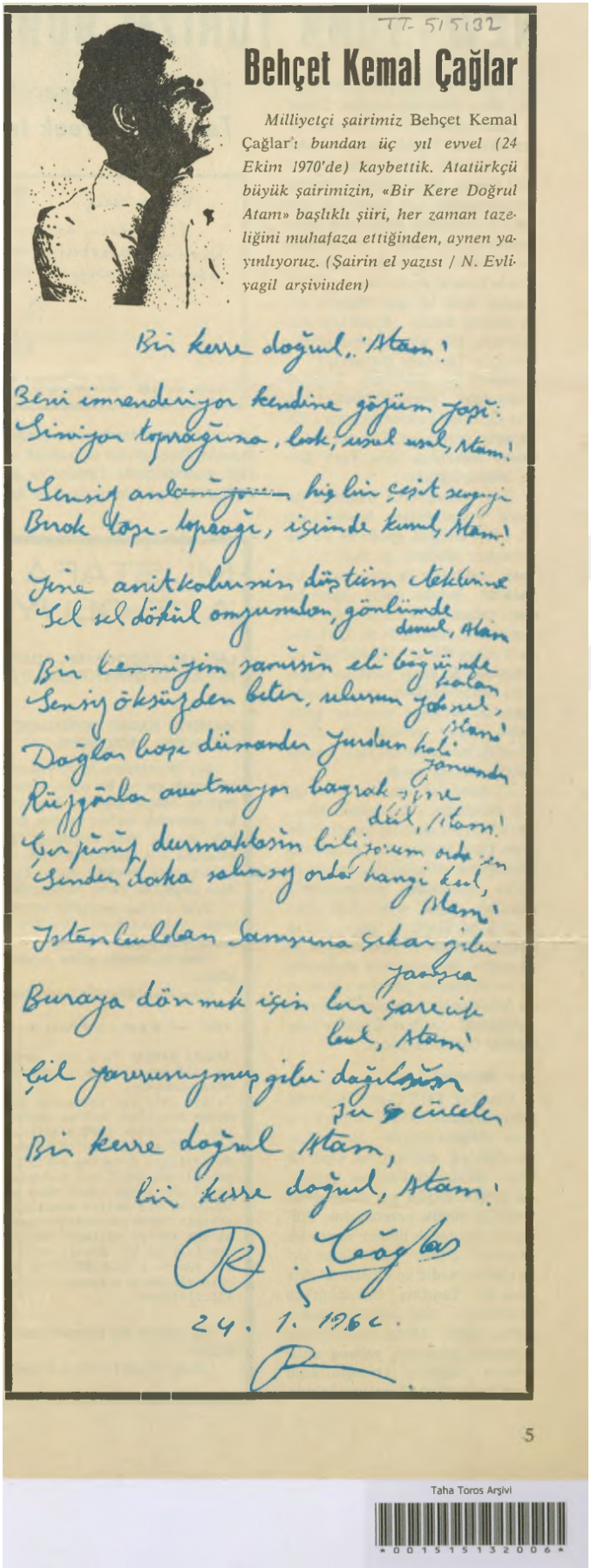
Çok acı bir ölüm

Çok kıymetli âmirimiz

Ali Hikmet ŞAŞMAZ

âniden aramızdan ayrılmıştır Ailesine ve dostlarına başsağlığı dileriz 26.10.1969 pazar günü öğle namazını müteakip Bostancı Camiinden ebedi isti-

EK-5.28. Çağlar'ın El Yazısının Yer Aldığı Bir Gazete Küpürü Vesikası

TT. 515132

Behçet Kemal Çağlar

Milliyetçi şairimiz Behçet Kemal Çağlar'ı *bundan üç yıl evvel (24 Ekim 1970'de) kaybettik. Atatürkçü büyük şairimizin, «Bir Kere Doğrul Atam» başlıklı şiiri, her zaman tazeliğini muhafaza ettiğinden, aynen yayınlıyoruz. (Şairin el yazısı / N. Evliyagil arşivinden)*

Bir kere doğrul, Atam!
Beni inandırıyor kendine güzüm yaşı:
Sinirim toprağına, bak, usul usul, Atam!

Senin anlamadığın hiç bir çeşit zenginin
Bırak taşı-toprağı, içinde kurul, Atam!

Yine arıtkalarının düştüm ekinlerine
Sel sel dökül omzumdan, gönlümde durul, Atam

Bir kanımsın sarısın eli bağrında bakan
Senin öksüzden beter, ulusun yoksul, Atam!

Dağlar başı dümenden yurdun hali yamandan
Rüzgârlar anıtmayın bayrak yüzü dik, Atam!

Her pınar dudakların bilinçsiz ordaysın
İçinden daka sakınsız ordan hangi kul, Atam!

İstanbul'dan Samsun'a şakır gülü yağmura
Buraya dönmek için bir sarıcık bak, Atam!

Çil yavrusuymuş gülü dağlığın bir güz cümlesi
Bir kere doğrul Atam,
bir kere doğrul, Atam!

R. Çağlar
24. 1. 1960.

5

Taha Toros Arşivi
001515132006

EK-5.29. Çağlar'ın El Yazısının Yer Aldığı Bir Diğer Vesika

TT- 575134

"Çok resim imzaladık, güzel için, genç için.
İşte bu resmimiz de Reşid Halid Gönç için..."
20.9.1949

5

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

1908 yılında Erzincan'da dünyaya gelen Behçet Kemal Çağlar, Bolu İmaret Mektebi'nde, Kayseri Orta'da ve Kayseri Lisesi'nde ilk, orta öğrenimini tamamladı.

Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebi'nden mezun olduktan sonra, bir süre maden mühendisi olarak çalışan ve 1932 yılında Dil Kurumu Sekreterliği'ne getirilen Behçet Kemal Çağlar, hükümet tarafından Londra'ya gönderilerek burada da yüksek tahsilini sürdürdü.

Türkiye'ye dönünce, çeşitli gazete ve dergilerde sanat yazılarıyla şiirler yazan Çağlar, sanat dergileri de yayınlayarak güzel konuşmalarıyla, radyolarda sanat ve şiir saatleri düzenledi. "Şadırvan" adındaki dergisini uzun süre çıkaran Çağlar, Atatürk'e dair yazdığı şiirlerle dikkatleri çekerek, zamanının en güzel konuşmacılarından biri oldu.

1934 yılında Halkevleri müfettişi olan, 1942-1947 yılları arasında T.B.M.M.'de milletvekilliği ve 1961 yılında Kurucu Meclis üyeliği görevlerinde bulunan çağlar Erciyas'tan Kopan Çığ, Burada Bir Kalp Çarpıyor, Çoban, Attila, Namık Kemal, Hür Mavilikte gibi kitaplar yayınladı.

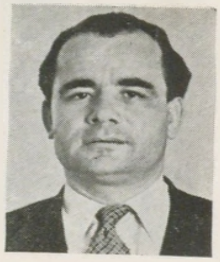
Atatürk'ün de çok sevdiği şairlerden biri olan Behçet Kemal Çağlar, 1969 yılında İstanbul'da bir kalp krizi sonucunda hayata gözlerini yumdu.

54

Taha Toros Arşivi
0015151340 06

EK-5.30. Çağlar'ın, Erzincan Milletvekilliğinden İstifa Etmesine Dair Hitap Vesikası (Sayfa 1)

TT-637155

ERZİNCAN
Çağlar (B. Kemal)

(Behçet Kemal Çağlar) dan:

Günaltay Kabinesinin tenkidi
ve Milletvekilliğinden istifası
24.1.1949

Siyasi hayatta şimdiye kadar etliye sütlüye karışmadan kendi köşesinde Atatürkün kurduğu tarih cemiyetinde, memlekete ve davaya hizmet eden sayın Güaltay'ın büyük bir hüsnüniyetle kurduğu kabinenin proğramını dinlemiş bulunuyoruz.

Ben kendi naçiz şahsım adına derhal söyliyeyim ki, teşrii hayata az çok akıl erdirebildiğim, memleketi İlçe İlçe gezip incelemeğe ve milletle haşır neşir olmaya başladığım 9-10 yıldanberi vazife başına gelen bütün Başbakanların, birbirinden farksız aynı güzel niyet ve samimiyetle aynı hizmet aşkile dolu olduklarını, beyannamelerinden, ilk nutuklarından ilk tavır ve hareketlerinden daima tesbit edebilmiş bulunuyorum. Ve bütün memleket, hele ilk sıralarda, bunları sevip bağrına basmağa, hizmetlerinin verimini, niyetlerinin gerçekleşmesini beklemeğe koyuluyor. Fakat, Cumhuriyet Halk Partisi son Kurultayının açık oturumlarında da belirtmiş olduğum veçhile bu yıllardaki hükûmetler, birbirinden talihsiz ve başarısız olarak göçüp gidiyorlar. Toprak bütünlüğüne bütün varlığile bağlı efendi ve hür yaşamayı ikinci tabiatı edinmiş Türk milletile onun bağrından kopup sınırlarda kaleleşen emsalsiz ordusunun sayesinde, İnönünün harici siyasetimizi dürbin bir dünya görüşile idare ve sevk edebilmesi yanında çoğu elimizde olmayan harici amillerinde tesirile, harici siyasetimiz müstesna, hiç bir esaslı ekonomik başarı gösterememiş bu Hükûmetler, dünyanın gelişip karışması karşısında, gereken tedbirleri ne isabetli ne de zamanında alamamak mevkiine düşmüşlerdir. İş vaidle bitse ben kendi hesabıma bu, şimdi dinlediğimiz proğramdan ve izahlardan daha vaidli daha (cümle derde deva) proğramların inandırıcı bir üslupla, tatmin edici açıklamalarla ortaya konmuş olduğunu pek alâ hatırlıyorum. Ve o sıralarda duyduğum ferahlığı, beslediğim umudu şimdi acı acı gülümsiyerek hatırlıyorum.

- 188 -

178

EK-5.31. Çağlar'ın, Erzincan Milletvekilliğinden İstifa Etmesine Dair Hitap Vesikası (Sayfa 2)

Artık her güzel niyete, bütün inanım var, birden bire bağlanıp o hüsnüniyet uğruna sönük ve tesirsiz de olsa, sözüm ve yazım , talakatım ve hitabetim ne varsa harcayıp da sonradan halkla beraber eli büründe suyu çekilmiş değirmen gibi kalıvermeme imkân yok. Artık hakkile reybiyim. Artık biri biri ardı sıra iflâs eden hüsniyetler serisine körü körüne inanmıyorum.

Evvelki Hükûmetlerin ele aldıkları davalar isabetsiz mi idi ? Memleketin ve Milletin hayrına değilmi di ? Meselâ toprak davası: Büyük bir çoğunluğu topraktan geçinen bu halkın alın terini döktüğü toprağın bir parçasına mutlaka sahip olması, nimetinden hep birlikte faydalanacağı ve uğurunda hep birlikte kan dökeceği vatan olarak toprağı görmesi: ne göz kamaştırıcı, ne gögüs kabartıcı bir dâvâ. Meselâ, orman davası, şimdi gel be mahzun yaylaların ortasında kurulmuş şehirlere kadar indiğini çok yaşlıların anlattıkları ormanları, yeniden şenlendirmek, genişletmek ve memleketin ıklimi ile yaşayış şartlarını düzenlemek: ne zevkli, ne şiirli, ne hayati bir dâvâ. Meselâ ilk tahsil davası, sayısız medeniyetlere beşik ve pota olmuş bu yurtta dünya görüşü ve iç sezişi emsalsiz Türk halkını taassupla cehaletin karanlığından müsbet bilğinin aydınlığına çıkarmak, tasavvuru ile insanı sevinçten çıldırtabilecek bir kutsal dâvâ. Halbuki işte bütün bu büyük davalar ya ele alınmalarının sırasızlığı, ya tatbiklerinin aksaklığı, ya havale edilen elemanlarının beceriksizliği, yaumumî efkârın bunlar için iyi hazırlanamayışı yüzünden bugün, güdük ve mahzun , şaşırmış ve aksak, ortada bocalamaktadır. Demek ki: memleketin gerçeklerini iyice bilmeden, iktisadi faktörleri iyice hesaba katmadan, milletin çalışma ve inanma şevkini kendimize ortak ve önder edinemeden işe başlıyoruz; ilk aksaklıkta azmimiz sarsılıyor ve tarizlerimiz başlıyor.

Millî mücadele yıllarında dünyaya parmak ısırtan yılmazlığımıza, yorulmazlığımıza rağmen, işte bugün, günde vasati üç saatten fazla çalışmayan bir gevşek ve mütevekkil varlık gibi görünmek halinden kurtulamıyoruz .

Meselâ, Orman davasına başlamanın doğru yolu daha ortada fol yok yumurta yokken ilk defa merkezde on milyon liralık bir bina yapmak mı olmalıdır ? Nerede toprağa kavuştuğu için bayram eden sevgili rençbere lâzım alât, yeter kredi ve gerçek imkân? nerede yirmi haneli köyde köylünün iki ayağını bir papuca koydurarak yaptırılmış yüz yirmi öğrencilik okul binasına bir iki öğretmen?

Nerede, şahısların yaptırdığı bir ev, on bin liraya mal olurken, aynı mıhitte, aynı şartlarla hem de seri halinde aynı inşaat resmi müesseselere havale edilince on beş bin 20 bin liraya ancak çıkmasının hikmeti üzerinde ısrarla durup, bunu giderecek zihniyet? Niçin yeni

-182-

EK-5.32. Çağlar'ın, Erzincan Milletvekilliğinden İstifa Etmesine Dair Hitap Vesikası (Sayfa 3)

Erzincan on senedir halâ kurulamamış ve halk halâ tahta barakalarda üst üste sıkışmış dururken, yeni şehre ayrılmış arsalar boşluğu ortasına bir heykel dikilmesini hoş görmek için bunu önlemek? Ne zamana kadar fakir halkı bağrına taş basan Istanbul'da mermerler içinde bir radyo sarayı? Ankarada'ki radyo tesisat ve kadrosunu kâfi görmeyip Istanbul'a da hazırlanış ve sonra bir kaç itiraz üzerine bu sefer Ankarada'ki lüzumlu tesislerden ve kadrolardan da vaz geçiş?

Ne zamana kadar, başı açık yalın ayak kalsa bile ruhundaki hazinelerle, görgüsündeki derinlikle dünyayı imrendiren Türk halkının hizmetindeki halk adamları gibi değil de, başka, refahlı ve konforlu bir diyardan lütfen gelmiş ıslahatcılar gibi davranmak?

Bunlar bütçe darlığı, para imkânsızlığı ile geçiştirilerek, mazeret bulunacak şeyler değil, doğrudan doğruya israflar; zihniyette isabetsizlik, gevşeklik ...

Ya ekonomik işlerdeki yıllar süren bocalamalar, değişmeler kararsızlıklar: aldığımız herhangi bir tedbirin mahzurlarına katlandıktan sonra iyiliği ve faydası başlıyacakken ondan vaz geçiş. Çünkü isabetine baştan vukuf ve selâhiyetle tam inanamayış.

Durup duruken vesika, on gün sonra vesikadan vaz geçiş, 20 gün sonra tekrar vesika ... Hadiseleri önceden tahmin ederek ona göre hazırlamak yerine, hadiselerin arkasından sürüklenmek, geleceğin dertlerine gözü kapalı, ancak günün dertleri içinde bocalamak. Böyle şaşırtıcı, itimat selbedici bocalamalar yüzünden milletin malî takatı kadar güvenini ve sevgisini de araya verdiğimizi itiraf mecburiyetindeyiz.(Bütün bunlar geçmişlere ait geç kalmış tenkitler) denebilir, fakat umumi kanavayı böyle çizmeden, bugün durumun muhasebesini amiyane ve acele de olsa böyle yapmadan, bugünün, zaruretlerine nasıl intikal edebilirim? (Eh, işte, bu ve buna benzer dertleri kavramış ve şifasını, bulmağa azmetmiş, bir kabine ve onun azimli proğramı; genç ve enerjik Vekilleri, bekle) diyenler bulunabilir. Fakat bu kaçıncı bekleyiştir. Bu kaçıncı eli boş kalıştır. Artık karınca kararınca, en iyimseriniz, en taşkın müdafaacınız, ben dahi inanımı kaybetmiş bulunuyorum! Türk milletinin büyük yarınına inanımı mı? hâşâ; Türk milletinin emsalsiz kabiliyetine ve Devlet kurma tabiatına güvenini mi? Hâşâ. Fakat, darılmayın bana, gücenmeyin bana, iyi adamda, kötü lâf durmaz, bu hükûmetleri kurup tutmak imkânını hala elinde bulunduran Parti adamlarına itimadımı kaybetmiş bulunuyorum. Nasıl kaybetmiyeyim ki; bu kabinenin üyeleri de, onlar tarafından bir araya getirilmiştir. Eski kabinenin büyük bir çoğunluğunu teşkil ederek şimdi geriye istemekte oldukları bütçeyi, geriye alacaklarını söyledikleri vergi tasarılarını, daha bir kaç gün önce ısrarlı tenkitler karşısında, Meclis Komisyonlarında, bilğilerinin bütün ihatası,

EK-5.33. Çağlar'ın, Erzincan Milletvekilliğinden İstifa Etmesine Dair Hitap Vesikası (Sayfa 4)

talakatlarının bütün samimiyetile, uzun uzun, tekrar tekrar müdafaa eden aynı kimselerdir. İki gece içinde hangi rabbani ilhamla, nasıl ayıldılar, ne çabuk fikir ve kanaat değiştirdiler, şaşıyorum. Bu mucizeyi beyannamede hiç de izah edilmemiş görüyorum,ve bu kabil el çabukluğu bu mucizelere inanmıyorum. (Bu arada hemen söylemeliyim ki, öteki kabinelerden cesaretce üstün davranarak bilya ile rey istemeleri güzel bir jestir; itimat kazanır, çalışırlarsa, ilerdeki bocamalarından sonra da güven oyu isterken aynı cesaretle devam edebilmelerini dilerim).

Yeni kabine proğramında en parlak cümleler,demokrasi gelişmesine bağlılığın ifadesi için ayrılmış bulunuyor. Hemen naçiz kanaatımı kesin olarak kaydedeyim: Demokrasiyi garpli zihniyetin bir mükemmel metodu olarak tatbik edebilmek için ilk yapılacak şey, hiç bir vatandaşta şüphe bırakmıyacak şekilde seçim emniyetini perkiştirmek, sonra da, ihtilâl havasında hazırlanıp tek parti zihniyetile işlenen ana yasayı değiştirmektir. İşte bu kadardır olhikâyet, bakisi düruğu binihayet. O halde Hükûmet, sarahatla ifade, samimiyet ve cesaretini göstermeliydi ki, kendisi bir intikal kabinesidir. Mümkün olan kısa zaman zarfında seçim kanununu yeniden ıslah azmindedir. Ve intihabı yenilemenin imkanlarını hazırlıyacaktır. Çünkü ana yasayı değiştirmek, ilmî seviyesi ne olursa olsun, birinci Büyük Millet Meclisi gibi Şeflerle kurucuların tazyik ve tesirinden azade, yalnız halka, hissi selime dayanacak yeni bir Meclisin hakkıdır.

Proğramın iktisadî meselelere temas eden kısmı da bende şu düşünceleri uyandırmıştır: İkinci Cihan harbi, Avrupada yep yeni bir ekonomik durum yaratmıştır. Avrupa, artık doğusundaki memleketlerin kifayetsiz kaynaklarından başka yeni kaynaklara muhtaçtır. Türkiyenin ziraî mahsulleri ve ham maddeleri için bir hazır pazardır. Türkiye gibi geniş bir potansiyeli olan memleket bu fırsatı kaçırmıyarak tabii kaynaklarını maden ve ziraat istihsallerini geliştirmelidir. Bu maksatla çok iyi teşkilâtlandırılmış istihsalâtın besliyeceği bir ihracat ticareti kurmak durumundadır. Bunun için iki ana şart lâzımdır: 1- Ana sermaye temini. 2- Yep yeni bir zihniyet. Ana sermaye sağlanmışken bunun yanı başına o memleketi bilir ve garpliliği kavrar yeni zihniyeti de getirmek lâzım. Bu ana sermayenin daha gönüllü ve çabuk gelmesi de yine bu zihniyetin adeta elle tutulup gözle görülür şekilde doğup belirmesine bağlıdır. Bu zihniyet bütün milletin var kuvvetile katışacağı bir hamle ile olur. Yeni hamleler için kuvvetimizi tazelemeliyiz. Bu rehavetten silkinmek kabine değiştirmekle olmaz. Bu bakımdan da yeni bir seçime gitmemiz gerekiyor.

Milletvekilliğim zamanında,ben de bu kadar inkisar uyandıran bir Hükûmet değişmesi hatırlamıyorum. İnkisarımın bu kadar kesin ve hırçın ifade edilişi saflarımız içinde kendilerin ümit bağladığım kıymetlerin de böyle yersiz, takviyesiz, vuzuhsuz harcanmaya yönelmelerini görmektir.

-201-

EK-5.34. Çağlar'ın, Erzincan Milletvekilliğinden İstifa Etmesine Dair Hitap Vesikası (Sayfa 5)

Millî Birlik, Millî Müdafaa, Vatan, Millet... gibi büyük sözleri karınca kararınca iyi kullananlardan biri de benim. Fakat artık bunlar bizim başarısızlıklarımızı ört bas etmeğe kâfi gelmiyor!

Diyen bulunabilir ki: (Peki neden böyle savunmalarda, bu tabiyede bugüne değin bu kadar ısrar edenlerden birisi?) cevabım şöyle olacaktır: Bir gün gelip düzeleceğini ummuş olduğum aksaklıklara rağmen Halk Partisinin proğramındaki ana fikrin, ileri prensiplerin kurtarıcı olduğuna iman ediyorum. Bu imanın, işte kendimin de sayıp döktüğüm aksaklıklara müdir unsura olan itimatsızlığıma rağmen salabetini muhafaza ediyor. Çünkü bütün dünya değerlerinin hercümerc olduğu bu devirde yeni kımıldanmalar ve oluşlar ortasında, yeni mütefekkirlerin ağzından öğrendiğim ve kendi sezişimle bildiğim, bel bağladığım bir gerçek varsa o da bütün bu badireler içinde bir milletin ancak Milliyetci, Halkcı, Layık, Devletçi, Cumhuriyetçi ve İnkilâpcı olarak ayakta kalabileceğidir. İşte Cumhuriyet Halk Partisi bu kurtarıcı prensiplerin partisidir diye onu elinden geldiği kadar savunmak borcum, zevkim ve şevkimdir. Karşıdaki partileri bu prensiplerden ayrılıp geriye gidiyor diye taassup kırıntılarının tesirile bu prensiplerin kurtarıcılığını henüz kavramamış kütlelerin gözüne girmek için yeni şeyler vaad ediyor diye hasım sayıyordum. Fakat şimdi görüyorum ki, bu Kabinenin teşekkül tarzı açıkca gösteriyor ki, bu kurtarıcı prensiplere Cumhuriyet Halk Partisinin Müdir unsurları da artık tam manasile riayet etmez bir hale geldiler. (İşte Layık zihniyette ne güzel ve vazıh bir ısrar var, proğramdan daha ne istersin?) diyenler bulunabilir; onlara karşı derim ki: meselâ niçin Milliyetcilikte , niçin Halkcılıkta, niçin Cumhuriyetcilikte böyle sarih ve kesin ısrarla beyannamede yer almamıştır da, layıklıya yer ayrılmıştır? demek ki, bunun üzerinde oynanmış olduğuna, memleket münevverliğince şüpheler uyanmış bulunduğuna bizzat kabine de kanidir. Kabine, partisinin prensiplerine sarılmak için kendi arasında şüpheye düşmeseydi öteki prensipler gibi bunu da mahfuz sayarak meskût geçerdi. Yoksa teminat verilecek şeymi yok?

Ona bakarsanız, Milliyetcilikte bile teminat vermek gerekiyor. Yoksa, bir zamanların siyaseti icabı ve Turancı adı verilen muhayyel bir teşkilâtın memleketi ele geçireceği vehmi yüzünden yapılan neşriyatın, tethişin ve sindirişin bir çok hararetli ve halis Milliyetcileri kırdığını, telkin saflarından çektiğini unutuyor muyuz? Bu arada hür fikirlerini serbestce söyliyen insanları hemen yeşillikle kızıllıkla damgalamak dar görüşünün de yersizliğini belirtmeliyim. Devletcilikte de teminat lazım: Daha geçenlerde büyük bir çoğunluğu Ticaret Odalarına Halk Partisinin namzeti olarak geçmiş teşkilâtta çoğu fiili vazifede bulunan kimseler bir araya gelerek yaptıkları kongrede Devletcilik prensibini didik didik ettiler. Orada ana fikri müdafaa eden geniş ve inandırıcı

- 202 -

EK-5.35. Çağlar'ın, Erzincan Milletvekilliğinden İstifa Etmesine Dair Hitap Vesikası (Sayfa 6)

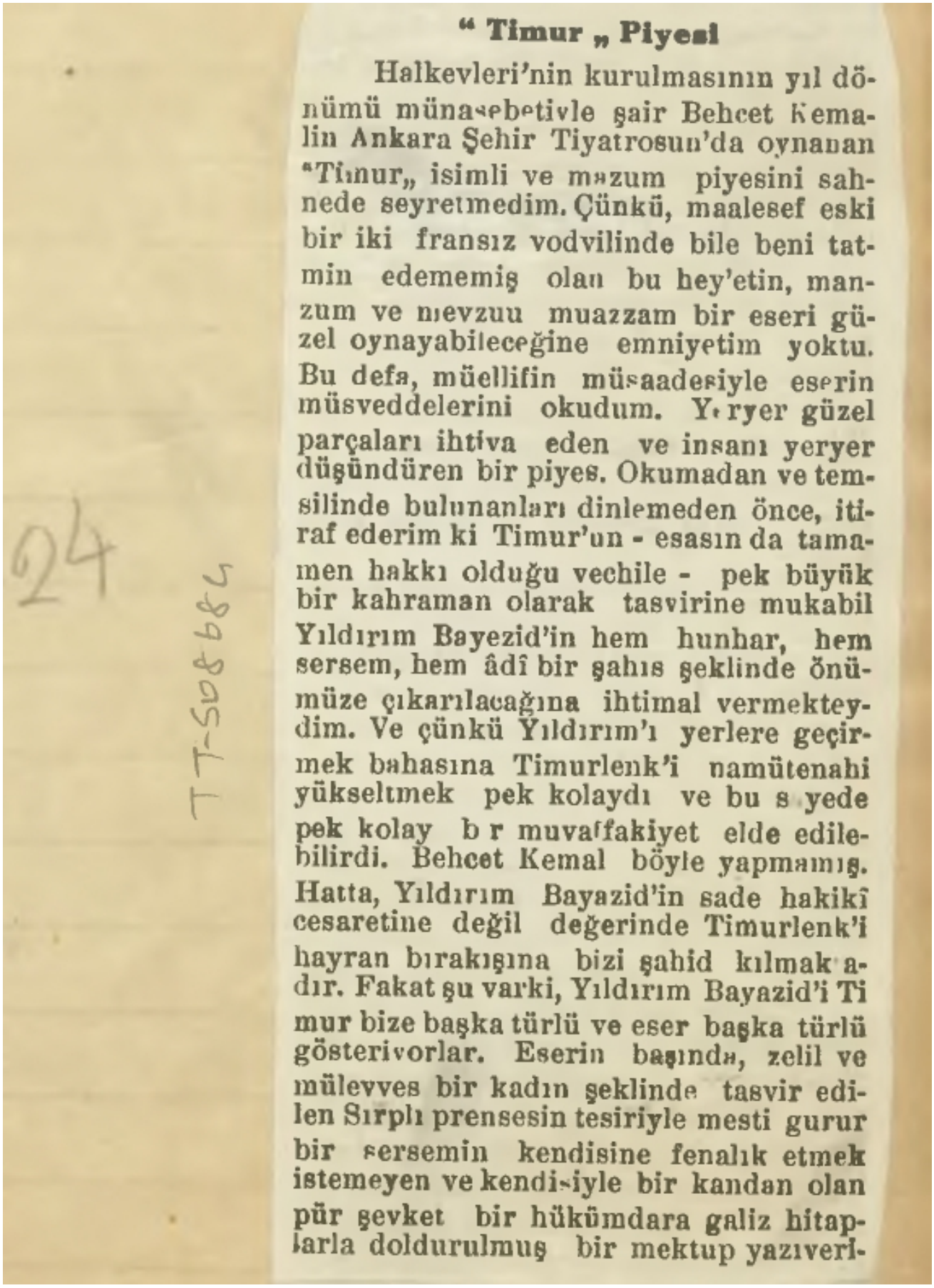
bir bilği ve heyecan sahibi tek Parti unsuruna rastlamadık. Üstelik o zevatın hiç biri Parti teşkilâtının ihtarına bile uğramadılar. Halkcılıkta da teminat lâzım: Çünkü, müdir unsurun halk fakirliğine ve sadeliğine uymayı hiç akla getirmeden lükse düşkünlüğü, memurları koruyacağız zannile onlar üzerinde bile gülünç tesirler bırakacak şekilde arada bir ucuz fiatlı şeker veya bez vermek gibi zavallıca tedbirlerle, halkın bulduğu tabiri kullanayım, memuru öz evlât, halkı üvey evlât sayan bir sınıf yaratma beceriksizliği, (Milletce hep beraber, dar gelirliler başta, sıkıntıya katlanarak iyi günleri bekliyoruz) nakaratını yaparken, birden Milletvekili ödenek ve yolluklarına zam yapıp imtiyazlı bir sınıf türetmiş görünmek zaafı, halkcılık prensibini zedeleyip duran hadiselerdir. Bu prensipleri ana yasaya koyup mahfuz saymakla değil, gerçekten tatbik edip halka sindirmekle iktidarı ve ekseriyeti kaybetmek bahasına da olsa bunlar üzerinde ısrar etmekle muhafaza edebiliriz. Amentü'yü kılıç zoru ile söyletmekten ne çıkar? Halbuki işte, bilhassa bu son iki yılda, halkın bir kısmını şuur altı temayüllerinden, iktisadi refahsızlık sebebile düştüğü tevekkül ve öteki dünyaya bağlanmak hevesinden yakalamak gayretile lâyıklıktan fedakârlıkta bulunuluyor. Büyük şehirler parası bol ve ağzı lâf yapar kimselerin liberalistce temayüllerini okşar görünerek yine el altından Devletciliği en dolaşık tatbikatile yürütmeyi varidat sağlamak için çare sayarak Devleyçilikten de tavizler veriliyor. O halde hiç bir ihtiras ve menfaat gözetmeksizin, prensiplerine inanarak bir siyasi teşekküle girmiş adamın bunca başarısızlıkların yükünü omuzunda taşımak pahasına, yeni bir kabine değişmesinden sonra da aynı gevşekliği ve kompromiyi görünce bu prensipler uğuruna mücadele için seçeceği sâf, o partinin müdir unsurları safı değildir. Bu prensipler uğuruna artık ona sadık kalmadığını gördüğü saflardan ayrılarak kanunların verdiği başka haklara dayanıp mücadele etmek gerekiyor. "aleyi içinden fethetmek için Kurultaydan bugüne kadar bütün imkânları kullandım ve kapalı kutu faaliyetinin faydasızlığını esefle gördüm. Bu kürsüden bütün memleket aydınlarını gündelik kaygıların, mütelevvin siyasetlerin üstüne çıkmaya, Atatürkün yaşadığı günlerde de tatbikatı kendilerinde tatmin edici görülmese bile bu memleket için kurtarıcı olduğu muhakkak olan Atatürk prensiplerini kanun dairesinde yılmadan, yorulmadan, şuurla, sabırla savunmaya çalışıyorum! Bu mücadelenin en iyi yerlerinden birinin bu kürsü olsuğunu bilmez değilim. Fakat, saflarından ayrılıp külfetlerinden sıyrıldığım bir kütlenin nimetlerinden faydalanmakta devam etmeğe benim vicdanım ve ahlâkım müsait değildir! Cumhuriyet Halk Partisinin namzedi olmak sayesinde kazandığım Milletvekilliğinden istifa kâğıdımı işte şimdi Reisliğe veriyorum. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar) bu kadro içinde, gönlümün istediği kadar faydalı olamadığım büyük Türk Milletinden ve cefakeş Erzincan halkından alenen özür dilerim. (Sağdan alkışlar).

-203-

18

Taha Toros Arşivi

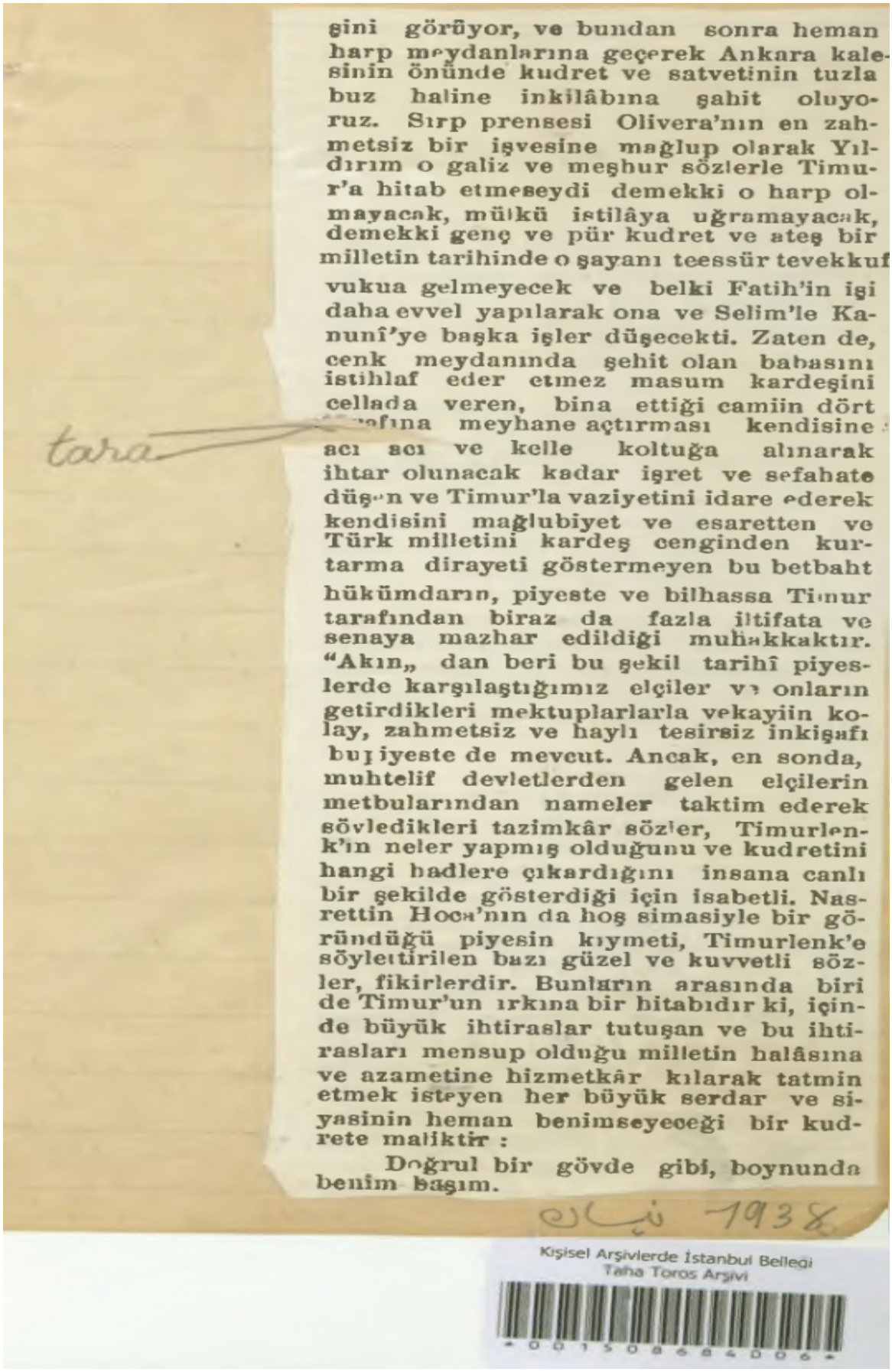
EK-5.36. Çağlar'ın, *Timur* Piyesi'nin Adını Teyit Eden Bir Gazete Küpürü Vesikası (Sayfa 1)

" Timur „ Piyesi

Halkevleri'nin kurulmasının yıl dönümü münasebetivle şair Behcet Kemalin Ankara Şehir Tiyatrosun'da oynanan "Timur„ isimli ve mazum piyesini sahnede seyretmedim. Çünkü, maalesef eski bir iki fransız vodvilinde bile beni tatmin edememiş olan bu hey'etin, manzum ve mevzuu muazzam bir eseri güzel oynayabileceğine emniyetim yoktu. Bu defa, müellifin müsaadesiyle eserin müsveddelerini okudum. Yeryer güzel parçaları ihtiva eden ve insanı yeryer düşündüren bir piyes. Okumadan ve temsilinde bulunanları dinlemeden önce, itiraf ederim ki Timur'un - esasın da tamamen hakkı olduğu vechile - pek büyük bir kahraman olarak tasvirine mukabil Yıldırım Bayezid'in hem hunhar, hem sersem, hem âdî bir şahıs şeklinde önümüze çıkarılacağına ihtimal vermekteydim. Ve çünkü Yıldırım'ı yerlere geçirmek bahasına Timurlenk'i namütenahi yükseltmek pek kolaydı ve bu sayede pek kolay bir muvaffakiyet elde edilebilirdi. Behcet Kemal böyle yapmamış. Hatta, Yıldırım Bayazid'in sade hakikî cesaretine değil değerinde Timurlenk'i hayran bırakışına bizi şahid kılmak adır. Fakat şu varki, Yıldırım Bayazid'i Timur bize başka türlü ve eser başka türlü gösteriyorlar. Eserin başında, zelil ve mülevves bir kadın şeklinde tasvir edilen Sırplı prensesin tesiriyle mesti gurur bir sersemin kendisine fenalık etmek istemeyen ve kendisiyle bir kandan olan pür şevket bir hükümdara galiz hitaplarla doldurulmuş bir mektup yazıveri-

EK-5.37. Çağlar'ın, *Timur* Piyesi'nin Adını Teyit Eden Bir Gazete Küpürü Vesikası (Sayfa 2)

gini görüyor, ve bundan sonra heman harp meydanlarına geçerek Ankara kalesinin önünde kudret ve satvetinin tuzla buz haline inkilâbına şahit oluyoruz. Sırp prensesi Olivera'nın en zahmetsiz bir işvesine mağlup olarak Yıldırım o galiz ve meşhur sözlerle Timur'a hitab etmeseydi demekki o harp olmayacak, mülkü istilâya uğramayacak, demekki genç ve pür kudret ve ateş bir milletin tarihinde o şayanı teessür tevekkuf vukua gelmeyecek ve belki Fatih'in işi daha evvel yapılarak ona ve Selim'le Kanunî'ye başka işler düşecekti. Zaten de, cenk meydanında şehit olan babasını istihlaf eder etmez masum kardeşini cellada veren, bina ettiği camiin dört tarafına meyhane açtırması kendisine acı acı ve kelle koltuğa alınarak ihtar olunacak kadar işret ve sefahate düşen ve Timur'la vaziyetini idare ederek kendisini mağlubiyet ve esaretten ve Türk milletini kardeş cenginden kurtarma dirayeti göstermeyen bu betbaht hükümdarın, piyeste ve bilhassa Timur tarafından biraz da fazla iltifata ve senaya mazhar edildiği muhakkaktır. "Akın„ dan beri bu şekil tarihî piyeslerde karşılaştığımız elçiler ve onların getirdikleri mektuplarlarla vekayiin kolay, zahmetsiz ve haylı tesirsiz inkişafı burıyeste de mevcut. Ancak, en sonda, muhtelif devletlerden gelen elçilerin metbularından nameler taktim ederek söyledikleri tazimkâr sözler, Timurlenk'ın neler yapmış olduğunu ve kudretini hangi hadlere çıkardığını insana canlı bir şekilde gösterdiği için isabetli. Nasrettin Hoca'nın da hoş simasiyle bir göründüğü piyesin kıymeti, Timurlenk'e söyleıtirilen bazı güzel ve kuvvetli sözler, fikirlerdir. Bunların arasında biri de Timur'un ırkına bir hitabıdır ki, içinde büyük ihtiraslar tutuşan ve bu ihtirasları mensup olduğu milletin halâsına ve azametine hizmetkâr kılarak tatmin etmek isteyen her büyük serdar ve siyasinin heman benimseyeceği bir kudrete maliktir :

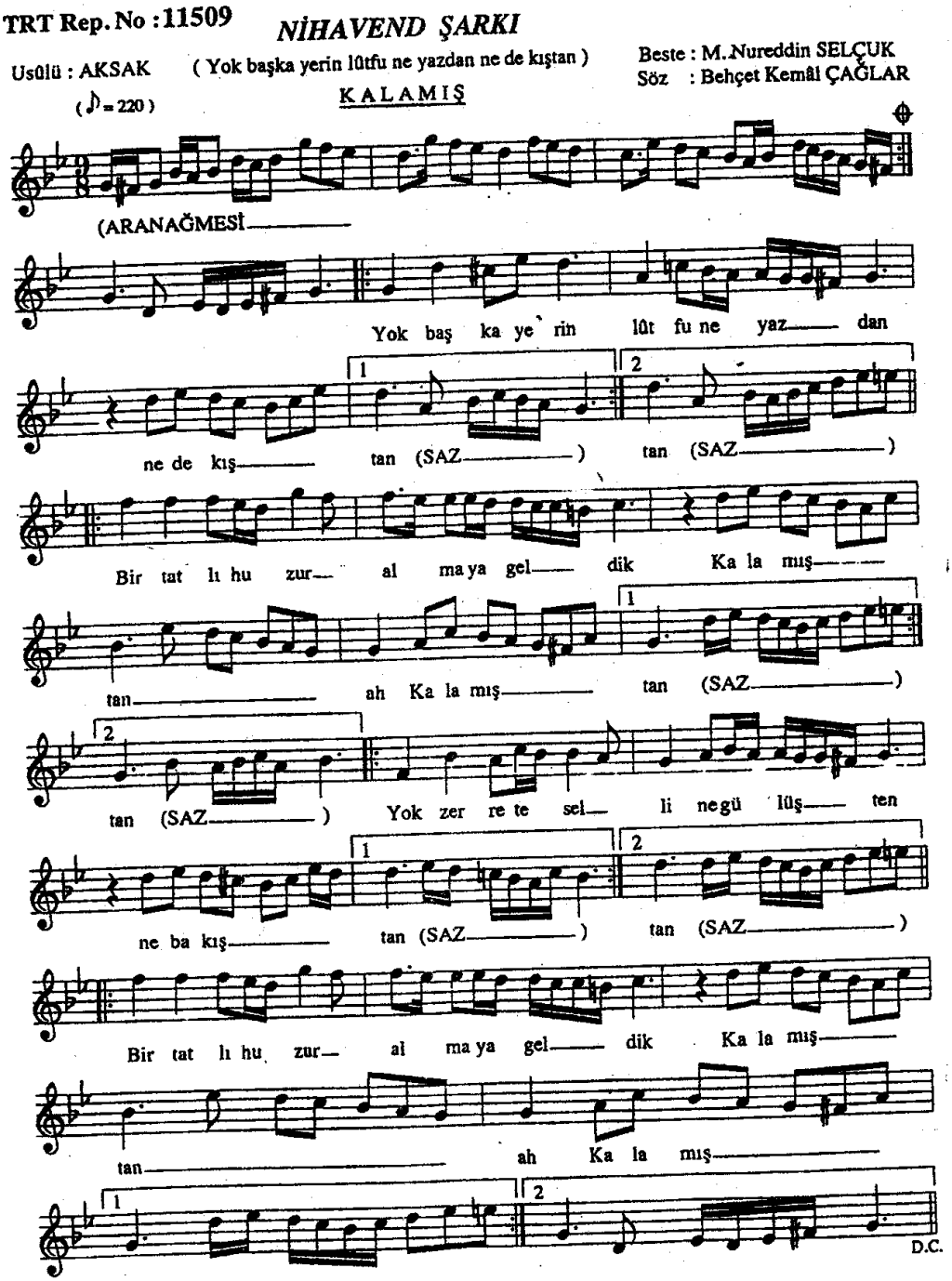
Doğrul bir gövde gibi, boynunda benim başım.

1938

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

EK-6. Çağlar'ın Bestelenmiş Güfte Eserleri ve Nota Arşiv Dökümleri

EK-6.1. *"Yok başka yerin lûtfu ne yazdan ne de kıştan"* (Sayfa 1)

EK-6.2. *"Yok başka yerin lûtfu ne yazdan ne de kıştan"* (Sayfa 2)

KALAMIŞ

Yok başka yerin lûtfu ne yazdan, ne de kıştan
Bir tatlı huzur almaya geldik Kalamış'tan
Yok zerre tesellî ne gülüşden, ne bakıştan
Bir tatlı huzur almaya geldik Kalamış'tan

İstanbul'u sevmezse gönül aşkı ne anlar
Düşsün suya yer, yer erisin eski zamanlar
Sarsın bizi akşamda şarap rengi dumanlar
Bir tatlı huzur almaya geldik Kalamış'tan

(Behçet Kemâl ÇAĞLAR)

EROL BİNGÖL - 27. 04. 1998

EK-6.3. *"Bak bahta da ikbâle de nûr indi Hatay'da"*

[redacted]

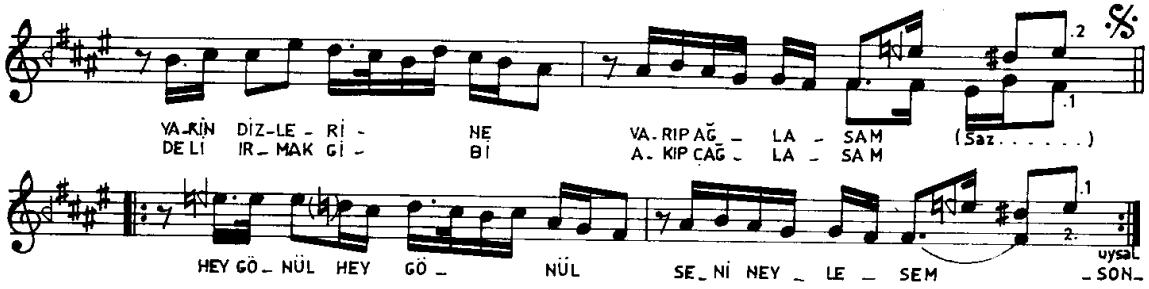
EK-6.4. *"Bir derde düştü ki şu benim gönlüm"* (Sayfa 1)

EK-6.5. *"Bir derde düştü ki şu benim gönlüm"* (Sayfa 2)

1864

EVC ÂRA
(Sahife _2)

—1—

BİR DERDE DÜŞTÜ Kİ ŞU BENİM GÖNLÜM
NEYİNEN AVUTSAM, NASIL EĞLESEM
HÂLİMİ DEMEYE YETMİYOR DİLİM
YÂRİN DİZLERİNE VARIP AĞLASAM
~~(Hey gönül, hey gönül, seni neylesem)~~

—2—

GURBETE ATILIP KADERE KÜSTÜM
YOL OLUP TOZUDUM, YEL OLUP ESTİM
DERTLİ ÂŞIK OLDUM, DAĞLARA DÜŞTÜM
DELİ IRMAK GİBİ AKIP ÇAĞLASAM
(Hey gönül, hey gönül, seni neylesem)

Behçet Kemal Çağlar

EK-6.6. *"Cevrin yetişir sanma aman ol ki sitemkâr"*

CEVRİN YETİŞİR SANMA AMAN OLKİ SİTEMKÂR
BİR BEN KALAYIM KATLANACAK ŞEVK ALACAK YÂR
ARTTIRKİ HEMEN CEVRİNİ SEN PES DESİN AĞYAR
BİR BEN KALAYIM KATLANACAK ŞEVK ALACAK YAR
Behçet Kemâl Çağlar

EK-6.7. *"Çilem kavuşmayı hak etti yine"*

EK-6.8. *"Gel bende güzellikten bir daha imtihan ol"*

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

İSM Repertuar No: 4660

GEL BENDE GÜZELLİKDEN BİR DAHA İMTİHĀN OL
GEL BAĞRIMA SOKUL DA KEM GÖZLERDEN NİHĀN OL
EY CEYLAN GÖZLÜ LEYLĀ ÜRKME BIRAK VAHŞETİ
GEL BAĞRIMA SOKUL DA KEM GÖZLERDEN NİHĀN OL

EK-6.9. *"Gel son nefesten evvel hastana derman getir"*

GEL SON NEFESDEN EVVEL HASTANA DERMAN GETİR
GEL GÖRÜNDE İSTERSEN KATLİME FERMAN GETİR
İSTEDİĞİN AN TEKRAR ALMAK İÇİN CAN GETİR
GEL GÖRÜNDE İSTERSEN KATLİME FERMAN GETİR

EK-6.10. *"Mâvi yaz gününde sarısı güzün"* (Sayfa 1)

EK-6.11. *"Mâvi yaz gününde sarısı güzün*" (Sayfa 2)

I.Mavi yaz gününde sarısı güzün
İçime yavaşca yerleşti hüzün

Ne öten sesin var ne tüten yüzün
İçime yavaşca yerleşti hüzün

Yüz yıllar yaşamış gibiyim yaşca
Geceler zındanca yastığım taşca

İçime hasretin sindi yavaşca
Gönlüme sessizce yerleşti hüzün...

Güfte:Behçet Kemal Çağlar.

EK-6.12. *"O sensiz saatlerim nasıl geçer bana sor"*

EK-6.13. *"Ömrümün son şevki sensin başka bir yâr istemem"*

EK-6.14. *"Sabah yıllardan beri ilk defa oldu bence"* (Sayfa 1)

EK-6.15. *"Sabah yıllardan beri ilk defa oldu bence"* (Sayfa 2)

EK-6.16. *"Son çiçekler de soldu çorak bozkır içinde"*

Son çiçekler de soldu, çorak bozkır içinde
Gönlüm al al yanıyor, saçlarım kır içinde
Varlığım bir koru ki, kuşlar sakır içinde

EK-6.17. *"Şarap mahzende yıllanır aşkın kalbimde yıllanıyor"*

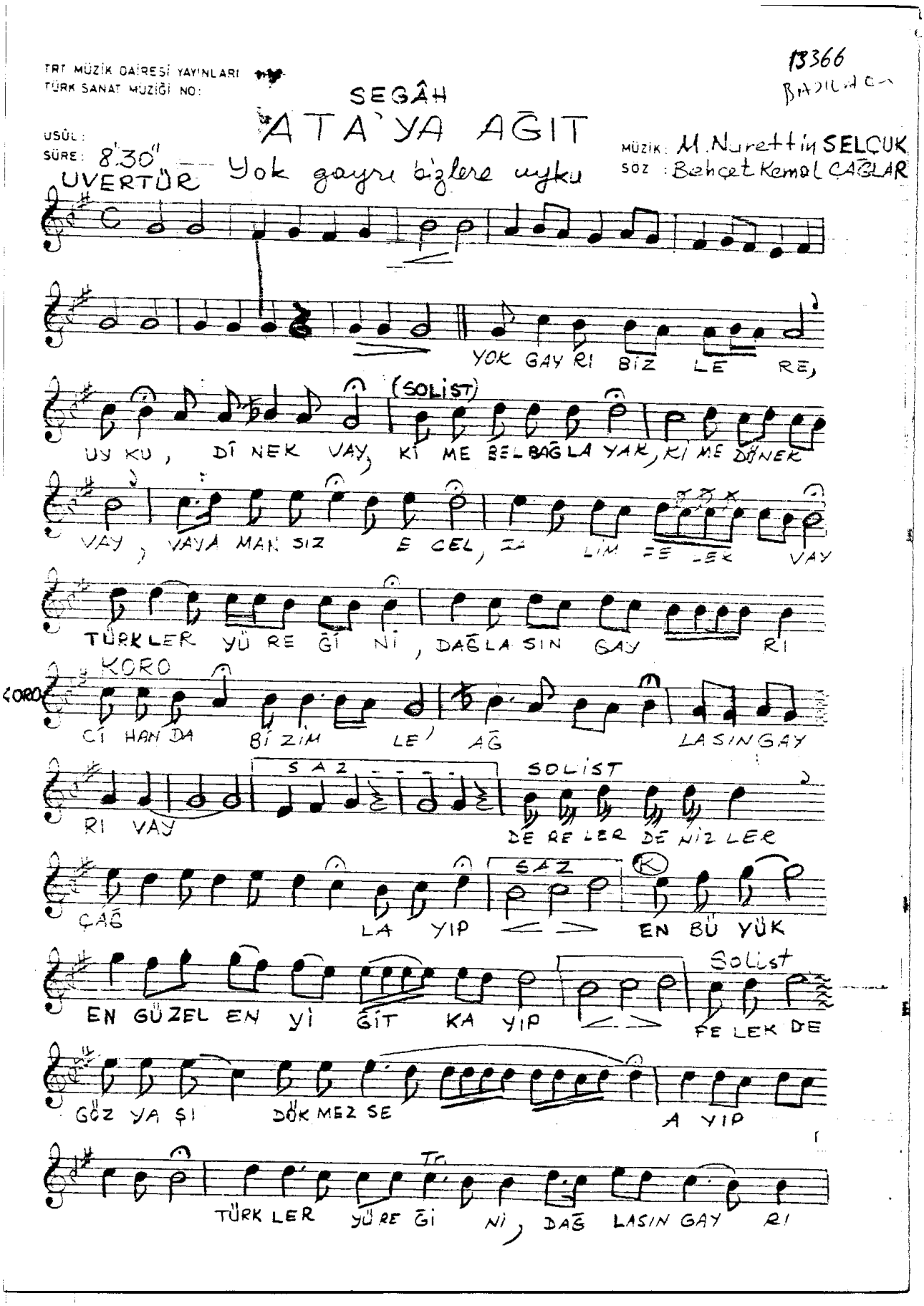
Şarap mahzende yıllanır
Aşkın kalbimde yıllanıyor
İkisini birden içtim
İnan içim yanıyor.

İnsan dudak kadeh
Kadeh dudaktır sanıyor
İkisini birden içtim
İnan içim yanıyor.

EK-6.18. *"Yağmur olup yağan sen şimşek olup çakan sen"*

EK-6.19. *"Yok gayri bizlere uyku dinek vay"* (Sayfa 1)

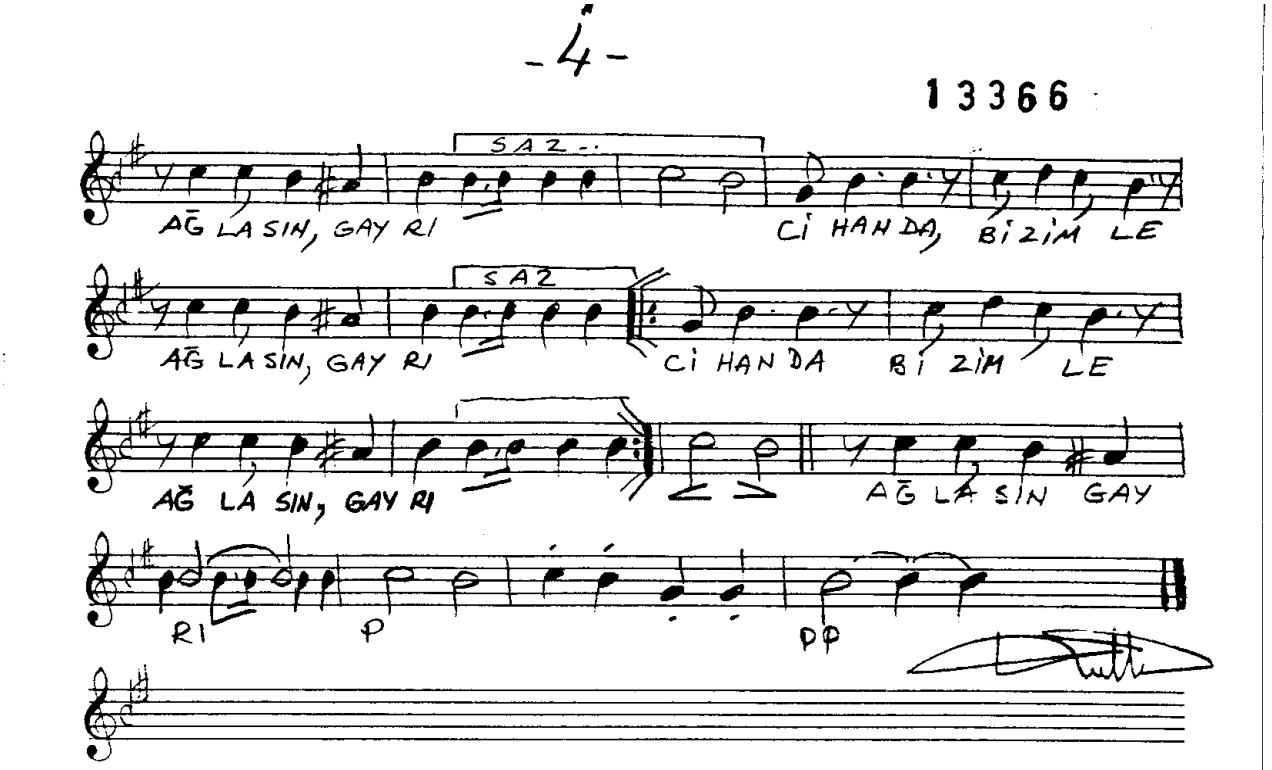
EK-6.20. *"Yok gayri bizlere uyku dinek vay"* (Sayfa 2)

EK-6.21. *"Yok gayri bizlere uyku dinek vay"* (Sayfa 3)

EK-6.22. *"Yok gayri bizlere uyku dinek vay"* (Sayfa 4)

Yok gayri bizlere uyku dinek vay
1 Kime bel bağlayak, kime dönek vay
Vay amansız ecel, zalim felek vay
Türkler yüreğini dağlacın gayri
(NAKARAT) Cihanda bizimle ağlacın gayri

2. Dereler, denizler, dağlar ağlayıp
En büyük, en güzel, en yiğit kayıp
Felekte göğsuna dökmezce ayıp
NAKARAT

3- Bizdendi seviyci, bizdendi derdi
Biz uyurduk, o bizlere bekledi
Uyudu nöbeti bizlere verdi
NAKARAT

4- Gök düşsün toprağa toza belensin
Gece mezarına yıldız elensin
Şehitler doğrulsun, nöbet dolaşsın
NAKARAT Behcet Kemal ÇAĞLAR

EK-6.23. *"Milletim aç bağrını sevinçle aç ta ısın"*

EK-6.24. *"Bir çiçek istiyorum ben bakmadan solacak"*

EK-6.25. *"Hep topraktan geliyor ekmeğimiz aşımız"*

Toprak Marşı

Beste : Adnan Saygun
Güfte : B. Kemal Çağlar

Hep topraktan geliyor ekmeğimiz aşımız
Toprağa dökülüyor terimiz gözyaşımız
Bitmez tükenmez bizim toprakla savaşımız
Bu toprağın göğsünde dinlenecek başımız
Belki yan gözle bakan gizli düşman bulunur
Her karış toprak için bir damla kan bulunur

EK-6.26. *"Sürer eker biçeriz güvenip ötesine"*

Sürer, eker, biçeriz, güvenip ötesine
Milletin er kazancı, milletin kesesine,
Toplandık baş çiftçinin Atatürk'ün sesine,
Toprakla savaş için ziraat cephesine.

İnsanı insan eden, ilkin bu soy, bu toprak
En yeni aletlerle en içten çalışarak,
Türk için yine yakın dünyaya örnek olmak
Kafa dinç, el nasırlı, gönül rahat, alın ak.

Biz ulusal varlığın temeliyiz, köküyüz,
Biz yurdun öz saibi, efendisi, köylüyüz.

Biz ulusal varlığın temeliyiz, köküyüz,
Biz yurdun öz sahibi, efendisi, köylüyüz.

Kuracağız öz yurtta dirliği, düzenliği,
Yıkıyor engelleri, ulus egemenliği,
Görsün köyler bolluğu, rahatlığı, şenliği,
Bizimdir o yenilmek bilmeyen Türk benliği.

Biz ulusal varlığın temeliyiz, köküyüz,
Biz yurdun öz sahibi, efendisi, köylüyüz.

EK-6.27. *"Uzaktan güzelsin yakından güzel"*

EK-6.28. *"Bizdendi sevinci bizdendi derdi"*

EK-7. Millî Kütüphane (Ankara) Arşiv Dökümleri

EK-7.1. Çağlar'ın Makaleler Bibliyografyası

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
1.	Bardızlı Âşık Nihani	Türk Folklor Araştırmaları Dergisi Cilt 2, Sayı 34, s. 530 – 532	1974 SB 177
2.	Biz Varız... San'atta Yeni Bir Ankara Kuracağız	Yücel Dergisi, Cilt 2, Sayı 8, s. 72 – 73	1957 SB 238
3.	Ustaların Çıraklığı ve Tılsım Taşı	Ülkü Dergisi, Cilt 5, Sayı 25, s. 15 – 17	1960 SB 133
4.	Halkevi Sevgisi Gönlünden Taşan Merzifon	Taşan Dergisi, Sayı 13 (37), s. 9	(Belirtilmemiş)
5.	Zeybeklerin Ülkesinde	Yücel Dergisi, Cilt 10, Sayı 56, s. 61 – 63	1957 SB 238
6.	Bir Yıl Daha	Varlık Dergisi, Cilt 5, Sayı 104, s. 497	1964 SB 152
7.	Şair Kime Derler ve Bizce Güzel Şiir Nedir	Yücel Dergisi, Cilt 7, Sayı 41, s. 171 - 172	1957 SB 238
8.	Memleket Yazıları	Yücel Dergisi, Cilt 9, Sayı 52, s. 136 - 140	1957 SB 238
9.	Namık Kemal'e Dair Bir Konuşmanın Notları	Yücel Dergisi, Cilt 8, Sayı 48, s. 288 - 292	1957 SB 238

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
10.	Yunus'un Mezarında	Yücel Dergisi, Cilt 10, Sayı 55, s. 10 – 11	1957 SB 238
11.	Tevfik Fikret Hakkında Düşüncemiz	Yücel Dergisi, Cilt 10, Sayı 57, s. 107 - 108	1957 SB 238
12.	Torosların Ötesinde	Yücel Dergisi, Cilt 9, Sayı 53, s. 176 - 180	1957 SB 238
13.	San'atta Umumî Bir Tasfiye Lazım	Yücel Dergisi, Cilt 10, Sayı 60, s. 201 - 202	1957 SB 238
14.	Türk Jandarkı Kurreltülayn	Yücel Dergisi, Cilt.11, Sayı 65, s. .224 - 226	1957 SB 238
15.	İnönü Kahramanlarında Miralay Nazım	Yücel Dergisi, Cilt.11, Sayı 65, s. 241 - 243	1957 SB 238
16.	Edebiyatçılarımızla Konuşmalar (Hasan Ali Yücel İle)	Yücel Dergisi, Cilt.14, Sayı 79, s. 4 - 7	1957 SB 238
17.	Edebiyatçılarımızla Konuşmalar	Yücel Dergisi, Cilt.13, Sayı 78, s. 246 - 249	1957 SB 238
18.	Bir Halk Şairine Sesleniş	Yücel Dergisi, Cilt.14, Sayı 82, s. 150 - 152	1957 SB 238

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
19.	Sarıkamış'ta Aşıklar Toplantısı	Yücel Dergisi, Cilt.14, Sayı 81, s. 113 - 117	1957 SB 238
20.	Türkçe ve Yahya Kemal	Yücel Dergisi, Cilt.12, Sayı 72, s. 108 - 110	1957 SB 238
21.	Halk Sanatının Zaferi [Wilham Mc Dougaall]	Yücel Dergisi, Cilt.13, Sayı 73, s. 3 - 6	1957 SB 238
22.	Mehmet Emin Yurdakul'un Sanatı	Çığır Dergisi, Sayı 136, s. 262 - 265	1982 SB 92
23.	Yunus Emre	Biz ve Dünya Dergisi, Sayı 4, s. 8	(Belirtilmemiş)
24.	Dumlupınar'da	Yücel Dergisi, Cilt 18, Sayı 101, s. 12 - 15	1957 SB 238
25.	Kuvayi Milliye Ruhu	Yücel Dergisi, Cilt.17, Sayı 99, s. 88 - 89	1957 SB 238
26.	Edirne'den Muktup	Damla Dergisi, Sayı 28-29, s. 6 - 7	1957 SA 96
27.	Yahya Kemal ve Bir Konuşma	Çığır Dergisi, Sayı 146, s. 103 - 114	1982 SB 92
28.	Anayasa'dan Sonra İçtüzük	Türk Dili Belleten Dergisi, Sayı 4 5, s. 465 – 466	(Belirtilmemiş)

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
29.	Kop'tan Palandöken'e	İleri Yurt Kültür Dergisi, Sayı 9-10, s. 17 - 19	(Belirtilmemiş)
30.	Yayla Dumanı	Yücel Dergisi, Cilt 18, Sayı 105, s. 166	1957 SB 238
31.	Benim Gözümle 23 Yılın Şiirine Bir Bakış	Yücel Dergisi, Cilt 19, Sayı 110, s. 132	1957 SB 238
32.	Eski Osmanlı Memuru - Bir Bulgarın Yazdıkları	Yücel Dergisi, Cilt 19, Sayı 108, s. 54 - 55	1957 SB 238
33.	Gelecek Nesiller Atatürk'ü Nereden ve Nasıl Öğrenecekler	Yücel Dergisi, Cilt 19, Sayı 109, s. 81 – 82	1957 SB 238
34.	Erzurum Destanından Parçalar	Yücel Dergisi, Cilt 21, Sayı 122, s. 79 - 80	1957 SB 238
35.	Erzurum Destanından Parçalar	Yücel Dergisi, Cilt 21, Sayı 121, s. 79 - 80	1957 SB 238
36.	Çağlar'dan da Bir Hâtıra	Erciyes Dergisi, Sayı 46-47, s. 7 - 8	1982 SB 29
37.	Allahuekber Dağının Eteklerinde	Yücel Dergisi, Cilt 22, Sayı 134, s. 425 - 428	1957 SB 238

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
38.	Bir Anadolu Köşesi Daha Uşak	Yücel Dergisi, Cilt 22, Sayı 135, s. 485 - 488	1957 SB 238
39.	Bir Yurt Köşesi Daha Fırat	Yücel Dergisi, Cilt 22, Sayı 136, s. 539 - 542	1957 SB 238
40.	Atatürk'ten Hatırlar	Yücel Dergisi, Cilt 23, Sayı 137, s. 28 - 29	1957 SB 238
41.	Balıkesir'e Kuş Bakışı	Kaynak Dergisi, Sayı 4, s. 3-14-15	(Belirtilmemiş)
42.	Bursa İçin	Uludağ Dergisi, Sayı 93, s. 25 – 32	(Belirtilmemiş)
43.	Battal Menkıbesinden Yeni Destana Doğru	Türk Folklor Araştırmaları, Cilt 1, Sayı 15, s. 225 - 227	1974 SB 177
44.	Yunus'a Dair	Türk Folklor Araştırmaları, Cilt 1, Sayı 13, s. 194 - 196	1974 SB 177
45.	Deliktaşlı Ruhsati	Bizim Dağarcık, Sayı 1, s. 8 - 9	(Belirtilmemiş)
46.	Ahmet Kutsi Tecer	Türk Folklor Araştırmaları Cilt 1, Sayı 20, s. 307 - 308	1974 SB 177
47.	Kerkük Manileri	Fuzulî Dergisi, Sayı 1, s. 7-16-17	(Belirtilmemiş)
48.	Türk Şiirinde Atatürk	Türk Dili Dergisi, Cilt 8, Sayı 86, s. 64 - 78	1963 SA 60

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
49.	"Deli Böcek" Şiir Dili ve Devrimci Şiir	Türk Dili Dergisi, Cilt 7, Sayı 77, s. 229 - 233	1963 SA 60
50.	Folklorun Aynasında Türk İnsanı	Türk Dili Dergisi, Cilt 9, Sayı 99, s. 126 - 134	1963 SA 60
51.	Yerli Oyunlar Hayır Ulusal Âyinler	Türk Dili Dergisi, Cilt 8, Sayı 96, s. 669 - 676	1963 SA 60
52.	Folklorun Aynasında Türk İnsanı	Türk Dili Dergisi, Cilt 9, Sayı 98, s. 76 - 85	1963 SA 60
53.	Behçet Kemal Cevap Veriyor	Türk Sanatı Dergisi, Cilt 4, Sayı 69, s. 8	1961 SB 75
54.	Behçet Kemal Anlatıyor	Varlık Dergisi, Cilt 26, Sayı 498, s. 9-10	1964 SB 152
55.	Türk Sanatı ve Türk Devrimleri	Türk Dili Dergisi, Cilt 9, Sayı 108, s. 625 - 630	1963 SA 60
56.	Türk Halk Şiirinde Cezayir	Türk Dili Dergisi, Cilt 10, Sayı 114, s. 370 - 373	1963 SA 60
57.	46 ıncı Ölüm Yıldönümünde: Tevfik Fikret	Türk Dili Dergisi, Cilt 10, Sayı 120, s. 884 - 887	1963 SA 60

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
58.	Mükrimin Halil Yinanç ve Tarih	Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Cilt 7, Sayı 151, s. 2629 - 2631	1974 SB 177
59.	Atatürk ve "Hamdullah Suphi"	Kemalizm Dergisi, Cilt 3, Sayı 27, s. 2-3	1963 SB 6
60.	Hamdullah Suphi Tanrıöver	Türk Yurdu Dergisi, Cilt 3, Sayı 11-12, (305-306), s. 1-3	1960 SB 27
61.	Şair Mevlânâ	Türk Yurdu Dergisi, Cilt 3, Sayı 8-9-10, s. 66	1960 SB 27
62.	Atatürk ve Şiir	Türk Dili Dergisi, Cilt 15, Sayı 170, s. 80 - 85	1963 SA 60
63.	Nasreddin Hoca'nın Türbesi Önünde	Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 192, s. 3803 - 3804	1974 SB 177
64.	Halk Ummanından Beş-On Damla	Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 187, s. 3645 - 3646	1974 SB 177
65.	Yunus Emre'ye Dair	Türk Yurdu Dergisi, Cilt 5, Sayı 319, s. 70	1960 SB 27
66.	Yazı Dilinin Eğitimi	Pedagoji Cemiyeti Dergisi, Cilt 3, Sayı 1-2, s. 589 - 594	(Belirtilmemiş)
67.	Benden İçeri	Çele Dergisi, Cilt 5, Sayı 56, s. 6 - 7	1965 SA 86

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
68.	Şiir Deyince Neye Hep 'Manifesto' Gibi Yazılar?	Hisar Dergisi, Cilt 7, Sayı 47, s. 6 - 7	1961 SB 74
69.	Fikret İçin Konuştuklarımdan Parçalar	Türk Dili Dergisi, Cilt 18, Sayı 203, s. 471 – 476	1963 SA 60
70.	Türk Destanından, Türk Masalından Çağdaş Romana	Türk Dili Dergisi, Cilt 18, Sayı 199, s. 21 - 23	1963 SA 60
71.	Başlangıcından Bugüne Kadar Türk Kahramanlık Şiirleri	Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Cilt 11, Sayı 224, s. 4692 - 4693	1974 SB 177
72.	Yahyâ Kemâl'e Dair	Hayat Tarih Mecmuası Cilt 2, Sayı 11, s. 17 - 19	1965 SA 250
73.	Battalgazi Destanından Parçalar	Emre Dergisi, Cilt 5, Sayı 50, s. 2 - 4	1965 SA 41
74.	Battal Gazi Destanı	Türk Dili Dergisi, Cilt 20, Sayı 211, s. 88 - 90	1963 SA 60
75.	Hacı Bektaş Veli Velâyetnamesi ve Şerefine Yapılan Törenler	Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Cilt 12, Sayı 237, s. 5247 - 5249	1974 SB 177

Sıra No	Eser Adı	Yayın Künyesi	Millî Kütüphane Yer No
76.	Mürşitsiz Gençlik	Ziya Gökalp Dergisi, Cilt 1, Sayı 3-4, s. 497 – 500	1975 SA 81
77.	Behçet Kemal Çağlar	Eflatun Dergisi, Cilt 13, Sayı 154, s. 18 – 19	1969 SB 39
78.	Güfteleri ile Yaşayanlar: Behçet Kemal Çağlar	Mızrap Dergisi, Cilt 2, Sayı 19, s. 9 - 10	1983 SB 83
79.	Atatürk ve Şiir	Kemalizm Dergisi, Cilt 24, Sayı 271, s. 3 - 7	1963 SB 6
80.	Türkçe ve Atatürkçe Yazan Ankaralı Âşık Ömer	Türk Dili Dergisi, Cilt 58, Sayı 455, s. 255 - 261	1963 SA 60

EK-8. Literatür Taramasında Elde Edilen Diğer Vesikalar

EK-8.1. Çağlar'ın *Timur* Piyesi Hakkında Mühim Bir Vesika (Sayfa 1)

"TİMUR" PİYESİ
BİR OKUYUCUNUN NOTLARI

HALKEVİNDE
ŞEHİR TİYATROSU

Şubatın 20 inci Pazar günü akşamı tam 21 de
" 21 " Pazartesi " " " } UMUMA
" 22 " Salı " " "

TİMUR

Tarihî Manzum Piyes 4 Perde

Yazan : Behçet Kemal Çağlar

Sahneye giriş sırasile oynayanlar

Bayezid	H. Kemal	Hoca Nasreddin	Şadi
Olivera	Feriha Tevfik	Birinci köylü	İlhami
Köle	İlhami	İkinci köylü	Hakkı
Timur Toğay	Necdet	Üçüncü köylü	Kâmil
Edhem	Galip	Dördüncü köylü	Ahmet
Selim	Vecihi	Birinci muhafız	Şefik
Olcay	Saziye	İkinci "	Rasim
Timur	Raşid Rıza	Üçüncü "	Şevket
Bir Cariye	Kadriye	Dördüncü "	Samih
Şerafettin	Avni Füruzan	Beşinci "	Hakkı
Seyfettin	Ercümend Behzad	Altıncı "	Hüseyin
Allahdâd	Yaşar Nezihi	İspanya elçisi	Vecihi
Şahmelik	Refik	Mısır elçisi	Fethi
Nureddin	Sıtkı	Hind elçisi	Yaşar
Humari	Fethi		

Dekor ve elektrik tertibatı : (Hâmi)
Ressam : (Mahmut)
Elbise ve aksesuar kısmen Halkevi Müzesinden ve kısmen hariçten ve yeniden tedarik edilmiştir.
Kostümlerin asıllarına mutabakatını temin için İngiliz müelliflerinden : Harold Lamb'nın (Tamerlane) ve Fransız müellif lerinden George Montandon'un Michael Prawdondan tercüme ettiği : L'Empire Mongol et Tamerlan, ismindeki eserler mehaz olarak kabul edilmiştir.
Dekor motifleri 1905'de Petresburgda neşrolunan Semerkand camileri nam eserdeki resimlerden kompoze edilmiştir.

ULUS Basımevi — İlân işleri İlânat Acentası Balıkpazarı

Halkevleri'nin kurulmasının yıl dönümü münasebetiyle şair Behçet Kemal'in Ankara Şehir Tiyatrosu'nda oynanan "Timur" isimli ve manzum piyesini sahnede seyretmedim. Çünkü, maalesef eski bir iki Fransız vodvilinde bile beni tatmin edememiş olan bu hey'etin, manzum ve mevzuu muazzam bir eseri güzel oynayabileceğine emniyetim yoktu. Bu defa, müellifin müsaadesiyle eserin müsveddelerini okudum. Yeryer güzel parçaları ihtiva eden ve insanı yeryer düşündüren bir piyes. Okumadan ve temsilinde bulunanları dinlemeden önce, itiraf ederim ki Timur'un esasında tamamen hakkı olduğu vechile pek büyük bir kahraman olarak tasvirine mukabil Yıldırım Bayezid'in hem hunhar, hem sersem, hem âdî bir şahıs şeklinde önümüze çıkarılacağına ihtimal vermekteydim. Ve çünkü Yıldırım'ı yerlere geçirmek bahasına Timurlenk'i namütenahi yükseltmek pek kolaydı ve bu sayede pek kolay bir muvaffakiyet elde edilebilirdi. Behçet Kemal böyle yapmamış. Hatta, Yıldırım Bayazid'in sade hakikî cesaretine değil değerine Timurlenk'i hayran bırakışına bizi şahid kılmaktadır. Fakat şu varki, Yıldırım Bayazid'i Timur bize başka türlü ve eser başka türlü gösteriyorlar. Eserin başında, zelil ve mülevves bir kadın şeklinde tasvir edilen Sırplı prensesin tesiriyle mesti gurur bir sersemin kendisine fenalık etmek istemeyen ve kendisiyle bir kandan olan pür şevket bir hükümdara galiz hitaplarla doldurulmuş bir mektup yazıverişini görüyor, ve bundan sonra heman harp meydanlarına geçerek Ankara kalesinin önüne kudret ve satvetinin tuzla buz haline inkilâbına şahit oluyoruz. Sırp prensesi Olivera'nın en zahmetsiz bir işvesine mağlup olarak Yıldırım o galiz ve meşhur sözlerle Timur'a hitap etmeseydi demekki o harp olmayacak, mülkü istilaya uğramayacak, demekki genç ve pür kudret ve ateş bir milletin tarihinde o şayanı teessür tevekkuf vukua gelmeyecek ve belki Fatih'in işi daha evvel yapılarak ona ve Selim'le Kanunî'ye başka işler düşecekti. Zaten de, cenk meydanında şehit olan babasını istihlaf eder etmez masum kardeşini cellada veren, bina ettiği camiin dört tarafına meyhane açtırma-

EK-8.2. Çağlar'ın *Timur* Piyesi Hakkında Mühim Bir Vesika (Sayfa 2)

sı kendisine acı acı ve kelle koltuğa alınarak ihtar olunacak kadar işret ve sefahate düşen ve Timur'la vaziyetini idare ederek kendisini mağlubiyet ve esaretten ve Türk milletini kardeş cenginden kurtarma dirayeti göstermeyen bu betbaht hükümdarın, piyeste ve bilhassa Timur tarafından biraz da fazla iltifata ve senaya mazhar edildiği muhakkaktır. "Akın"dan beri bu şekil tarihî piyeslerde karşılaştığımız elçiler ve onların getirdikleri mektuplarla vekayiin kolay, zahmetsiz ve hayli tesirsiz inkişafı bu piyeste de mevcut. Ancak, en sonda, muhtelif devletlerden gelen elçilerin metbularından nameler takdim ederek söyledikleri tazimkâr sözler, Timurlenk'ın neler yapmış olduğunu ve kudretini hangi hadlere çıkardığını insana canlı bir şekilde gösterdiği için isabetli. Nasrettin Hoca'nın da hoş simasiyle bir göründüğü piyesin kıymeti, Timurlenk'e söylettirilen bazı güzel ve kuvvetli sözler, fikirlerdir. Bunların arasında biri de Timur'un ırkına bir hitabıdır ki, içinde büyük ihtiraslar tutuşan ve bu ihtirasları mensup olduğu milletin halâsına ve azametine hizmetkâr kılarak tatmin etmek isteyen her büyük serdar ve siyasinin heman benimseyeceği bir kudrete maliktir:

Doğrul bir gövde gibi, boynunda benim başım. *

* * *

"TİMUR" PİYESİNDEN BİR PARÇA

Halkevlerinin altıncı kutlama yıldönümünün Ankara halkevinde kutlama töreninde Behçet Kemal Çağlar'ın yazdığı "Timur" piyesi temsil edilmiştir.

Timur piyesi, Osmanlı tarih kitablarının sadece yakıp yıkan bir zalim olarak gösterdiği büyük cihangir Timur'un kendisini nasıl yetiştirdiğini, nasıl muvaffak olduğunu belirten; onun kahraman ve dahî bir kumandan, imarcı ve temsilci bir devlet reisi olduğunu ileri süren, tarih tezlerimize ve hakikate uygun bir piyestir.

Bu piyes, Yıldırım'la Timur'un, bu ayni kanı, cesareti ve kıyaseti taşıyan iki büyük Türk'ün, ilk zaferlerinden sonra, nasıl bir hayat tarzı güttüklerini; saraya kapanan ve halktan uzaklaşan Yıldırım'ın, gene halkın ve bozkırın ortasında kalan Timur'a niçin yenildiğini sanat ve tiyatro kıymetinden kaybetmeden tarihe tamamiyle uygun olarak ortaya koyabilmiştir... *

Timur:

Aramızda yer yoktur istihzaya, hiddete
Kaç galip imrenir bu şanlı mağlubiyete. (...)
Düşündüm, nasıl verir Allah, göz göre göre,
Asya'yı baştan başa bir topalla bir köre? (...)

Yıldırım:

Gösterip deseydim ki "bak, bu kan da kırmızı;
Bu kan da al ve temiz, bu kan da senin kanın;
Yere batsın sarayım, kahrolsun kör gururum,
Ben senin Türk ordunda bir gönüllü olurum (...)

Timur:

Gurur gibi, aşk gibi, bin türlü za'fa bedel
Bir ömre sığmayacak kadar büyük hırsımız.
Macera peşindeyiz sende bende ayni hız;
Bilmem nedir zorumuz: Hamlemize cihan dar;
Bende fazla olarak "Türk birliği" fikri var.

* Bir Okuyucunun Notları, *Ülkü*, c. XI, No 62, Nisan 1938, s. 183.

* "Timur" Piyesinden Bir Parça, *Ülkü*, c. XI, No 61, Mart 1938, s. 74-75.

EK-8.3. *Timur* Piyesi'nden Bahseden *Ülkü Halkevleri* Dergisi'nin Orijinal Vesikası (Sayfa 1)

0/188-91

ÜLKÜ

HALKEVLERİ DERGİSİ

HER AYIN BİRİNDE ÇIKAR KÜLTÜR MECMUASI

DİREKTÖR : M. FUAD KÖPRÜLÜ

SAYI : 62

NİSAN 1938 CİLT : XI

ANKARA — ULUS BASIMEVİ

EK-8.4. *Timur* Piyesi'nden Bahseden *Ülkü Halkevleri* Dergisi'nin Orijinal Vesikası (Sayfa 2)

BİR OKUYUCUNUN NOTLARI

NAHİD SIRRI

Bir ölüm münasebetiyle tarih faraziyeleri

Eski Bulgar başvekillerinden M a l i n o f' un vefatı matbuatımızda bir iki akis yaptı galiba. Bunun sebebi ise (Bulgaristan prensi ve Rumeliişarki valisi müşir ve yaveri Ekrem) Prens F e r d i n a n d Bulgarista'nın istiklâliyle kendisinin de krallığını ilân ey ediği zaman bu zatın da başvekil bulunarak hükümdarına hizmet ve müzaheret eylemesi olmuştur. A b d ü l h m i d i s a n i nin 93 te kabulettiği meşrutiyeti idareyi iade etmeğe mecbur kalması ve kanunu esasinin tatbik mevkiine girmesiyle beraber her şeyin artık mükemmel bir hâl alacağı ve Osmanlı devletinin hariçten en küçük bir darar ve ziyana bile maruz kalmayacağı hakkındaki tahayyülâta inen ilk darbe, Avusturya - Macaristan tarafından Bosna Hersenk'in ilhakiyle tev'em olarak Bulgaristan'ın istiklâlini ilân etmesi olmuştu. Ve bu istiklâlin ilânında ve bizimle beraber her tarafen kabul edilmemesinde işgal eylediği mevki itibariyle esaslı bir rol oynamış bulunan bir adamın bu def'a ölümü, beni, dünyanın bugünki binbir derd ve davası arasında (Bulgaristan'ın istiklâlini tehir mümkin miydi değil miydi?) mes'elesine dair faraziyeler kurmağa sevketti. Evvela şunu düşündüm: Cihan harbinin son zarmanlarına kadar mahlu, olarak yaşamış bulunan S u l t a n H a m i t meşrutiyeti 1908 de iadeye mecbur kalmayarak ölümüne kadar mutlakıyetle hüküm sürmek şartıyla tahtta kalsaydı ne olacaktı? Yıllardan beri ve bazan epiy kudret ve maharet göstererek idameye çalıştığı muvazene ölümüne kadar idame edilseydi ve büyük ve geniş hudutları içinde içten içe kemirilen ve yakında çürüyüp düşmeğe mahkûm bir meyva halinde bulunan imparatorluk aynı mutlakiyet şekli altında idare edilseydi Balkanlar'daki statukoya halel gelmeyecek, F e r d i n a n d' da (Bulgaristan prensi ve Rumeliişarki valisi ve yaveri Ekrem) olmakla iktifa mı edecekti? Bunu iddia etmek pek güç olmakla beraber, hemen hemen kat'iyetle denebilir ki, 10 Temmuz inkilâbı prens F e r d i n a n d ı Bulgaristan istiklâlini ilân etmeğe teşci eylemiştir. Bu ilân esnasında ise Sultan A b d ü l h a m i t henüz tahtta olmakla beraber hüküm ve nüfuz elinden çıkmış bulunuyordu, ve ittihatcılar tarafından harici siyasette hemen temamen müstakil bırakılmış bir halde olarak Kıbrıslı K â m i l Paşa sadaret makamını ve son sadrazam T e v f i k Paşa hariciye nazaretini işgal eyleyorlardı. Bu iki paşa, Bulgaristan'ın istiklâlini ilân etmesine sebep teşkil eden yemek hadisesinde, yani Bulgaristan kapı kâhyası Keşof Efendiyi veya Mösyo Keşofu hariciye nazırının konağında sefirlere verdiği ziyafete çağırmamasından mütevellit ihtilâfa meydan vermemeği niçin tercih etmediler? Bulgaristan kapı kâhyası o zamana kadar hemen hemen sefir muamelesi görmüştü. Kendisine haddini bildirmek zamanı gelmemiş olduğunu ve devletin ne nazik bir vaziyette bulunduğunu idrâk etmek icabeden bu tecrübedide paşalar, ziyafete bazı devlet ricaliyle beraber kapı kâhyasını da davet etmek suretiyle işin içinden mükemmel çıkabilirlerdi. Bir müddet daha zaman kazandıktan sonra bile, bugün meselâ İngiltere'nin Kanada'nın bazı yerlere elçi gönderip o yerlerden elçi kabul

EK-8.5. *Timur* Piyesi'nden Bahseden *Ülkü Halkevleri* Dergisi'nin Orijinal Vesikası (Sayfa 3)

etmesine müsaade etmesine mümasil müsamahalarla Bulgaristan'ın istiklal emellerini avutmak ve uyuşturmak mümkündü. Hatta, daha sonra, vehham ve müvesvis bir adam olduğunda birçok şehadetler kaydedilen Ferdinand'ı tehlikelere kendisini atmadan tatmin eylemek üzere Osmanlı devleti ile beraber bir federasyona sevketmek ve aradaki bağ kırılmadan kendisini Kral ve Majeste unvanlariyle tatyib etmek mümkün değil miydi? Almanya imparatoru ve Prusya kralının yanında ve hakikatte hemen hemen maiyetinde Bavyera, Saksonya ve Vürtemberg Kralları bulunduğu gibi Osmanlı imparatoruna bağlı bir de Bulgar Kralı olamaz mıydı? Bulgaristan'ın istiklâline behane teşkil eden ziyafete davet keyfiyetindeki hattı hareketi hakkında Tevfik paşa bir şey söylemeğe davet olunmamıştı ve hatıratı bulunmadığına göre kendisini nasıl müdafaa edebilirdi, bu birsır olarak kalacaktır. Lâkin Kâmil Paşa sonuna kadar nazırları üzerinde hâkim bir vaziyet muhafaza eylediği ve mes'uliyet takabbülünden de asla pervası bulunmadığı için, Bulgaristan istiklâli bahsinde Babıâli'nin ihtiyatsızlığını hatıratında nasıl tefsir ettiği cayı sualdir. Ancak merhumun hatıratının ancak bir cildi intişar eylemiş ve bu ciltte paşanın mutlakiyet devrine tesadüf eden ilk iki sadareti hikâye olunmuştur. Bu cildin sonunda ilânı hürriyeti takib eden vakayiin mütakib ciltlerde hikaye olunacağı beyan yani bir kısım hatıratın henüz gayri müntesir bulunduğu ilân edildiğinden, Monsö Malinof'un ölümü haberi, beni, Kâmil paşa hatıratından henüz intişar etmemiş aksamının neşrini burada varislerinden rica etmeğe de sevk eyledi.

Gabriele d' Annunzio

Dünyâ edebiyatının en büyük şöhretlerinden biri ve İtalyan edebiyatının en büyük şöhreti olan Gabriele d' Annunzio öldü. Kendisini İtalya'daki genç nesil artık bir müze eşyası saydığı halde memleketinin edebiyatını hariçte temsil eden isim yine o idi. Rejim'in büyük bir hürmetle şahsını ve eserlerini ihata etmesine rağmen, o rejimin başı olmamak hasreti içinde haricе aysk atmayarak bir göl kenarındaki villasında yaşıyor, o villanın sahilinde kendisine hediye edilmiş bir harp gemisinin parçasında toplar attırarak bazan bir kumandan hayatının zevklerini tadıyor, ve yaşı yetmişi aştığı için buruşuk ve bir gözden mahrum yüzünü görmemek üzere de villayda aynaları rivayete göre yasak etmiş bulunuyordu. Harikulade zengin bir lisanla ve bir sözda kasten türlü ihtisas izleri arzederek yazdığı şiir, roman ve piyeslerinin yekûnu muazzamdır, ve eserlerinden üçü, fevkaladeliğinde ittifak edilen bir eski fransızca ile yazılmıştır. İtalya rejiminin büyük bir itina ve nefasetle bastırdığı bu muazzam kemiyetteki eserlerini kısacık bir yazıda tahlile kalkışmak ise, eski bir teşbih ve ifade ile "pirinç danesi üzerine fetiha yazmak" kabilinden olur. Böyle bir cür'ette bulunmayacağım. Vaktiyle rönesansın cengâver prensleri gibi mestihayat ve hayat ihtirastarına esir yaşayan ve meşhur aktris Duse'yi servetinden mahrum ve bedbaht etmekle de kanmayarak ilâhî romanlarından "Ateş" te ve Venedik'in ilâhî dekoru içinde teşhir eden bu büyük edibi, Cihanharbi belki de ilhamı azalmış bir sanatkâr ve borçlular yüzünden Fransa'ya kaçmış yaşı da geçkin bir zevkperver şeklinde bulmuştu. Fakat o zaman onun hayatında yeni ve biraz efsanelerle muhat bir devre açıldı. Memleketine dönerek İtalya'yı itilâfçılar safında harbe sokanlar arasında büyük bir rol oynadığı gibi, harp başladıktan sonra da cepheler gerisinde kalmayarak tayyare zabiti sıfatiyle fevkalâde işler görmüş, Viyana üzerinde uçuşlar yapmış ve nihayet gözlerinden aldığı yaradan kör olacağı sanılarak sonra bir gözü kurtarılabilmişti. Sulh olduktan sonra ise sulh şartlarına isyan ederek, topladığı bir kuvvetle İtalya'ya verilmek istenmeyen Fiume şehrini zaptedip Avrupa'ya karşı oradan meydan okudu bir hükümdar hayatı sürerek bir müstakil devletcik kurdu ve nihayet şehri vatanına hediye edebildi. Ondan sonra da, birçok prensiplerini kendine maletmek mümkün olan yeni rejimin başı olma-

EK-8.6. *Timur* Piyesi'nden Bahseden *Ülkü Halkevleri* Dergisi'nin Orijinal Vesikası (Sayfa 4)

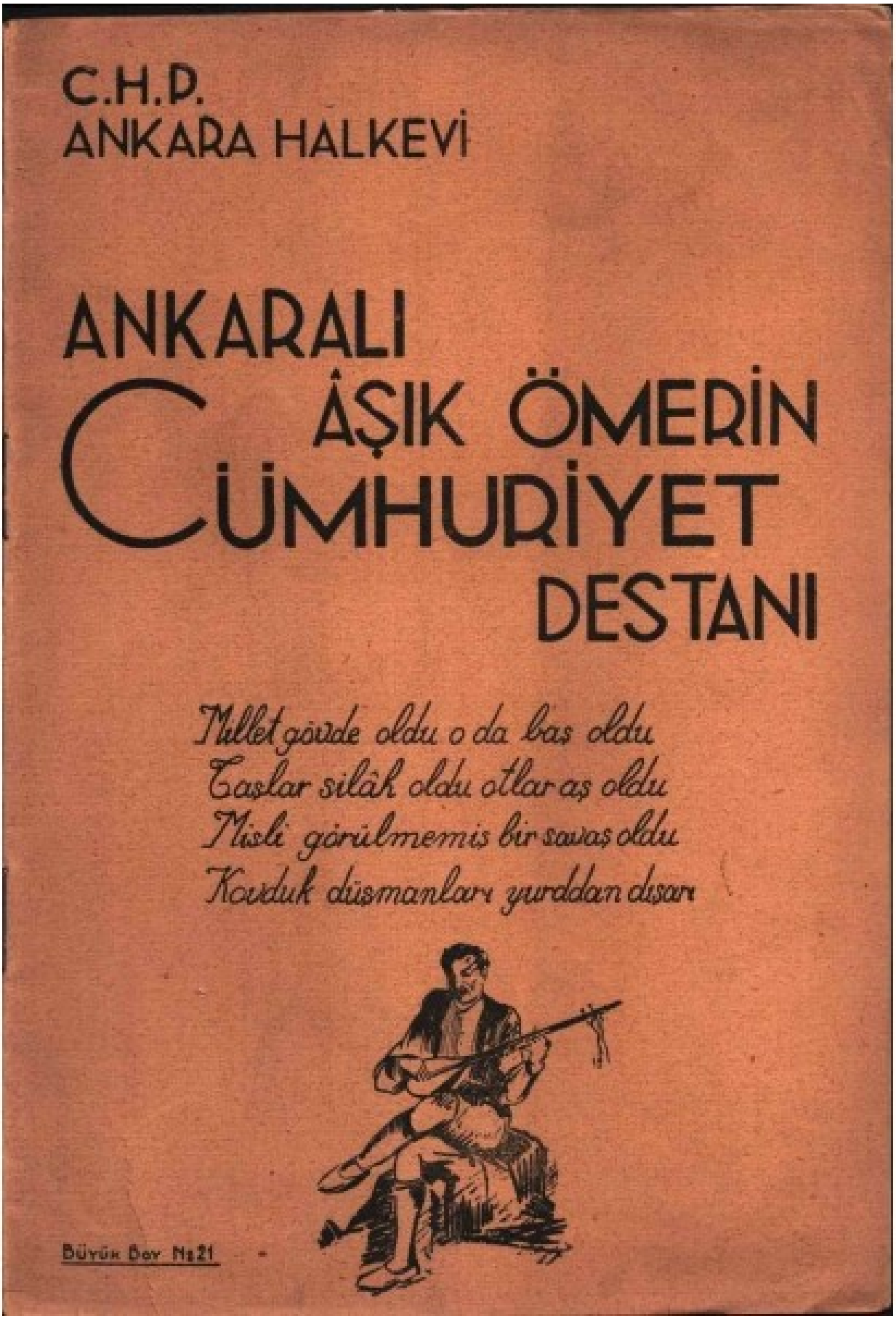
mak ıztırabına çok sevildikten sonra artık hiç sevilmemeğe mahkûm olduğunu bilmek azabı da inzimam edince, kendisini dediğimiz gibi dört duvar içinde hapsetti ve heman hiç hariçe ayak atmayarak cihan ile münasebeti, uzun yıllar, öteye beriye ve doğrusu insana biraz da gülünç gelen talâkat ve ateşli bazı telgraflar çekmekten ibaret kaldı. Onun ölümiyle son asrın hem en büyük ediplerinden biri hem de hayatı muayyen çerçeve erden taşan ve harikulâde tezat ve ihtiraslar arzeden bir adam, hayata vedâ etmiş bulunuyor.

" Timur „ Piyesi

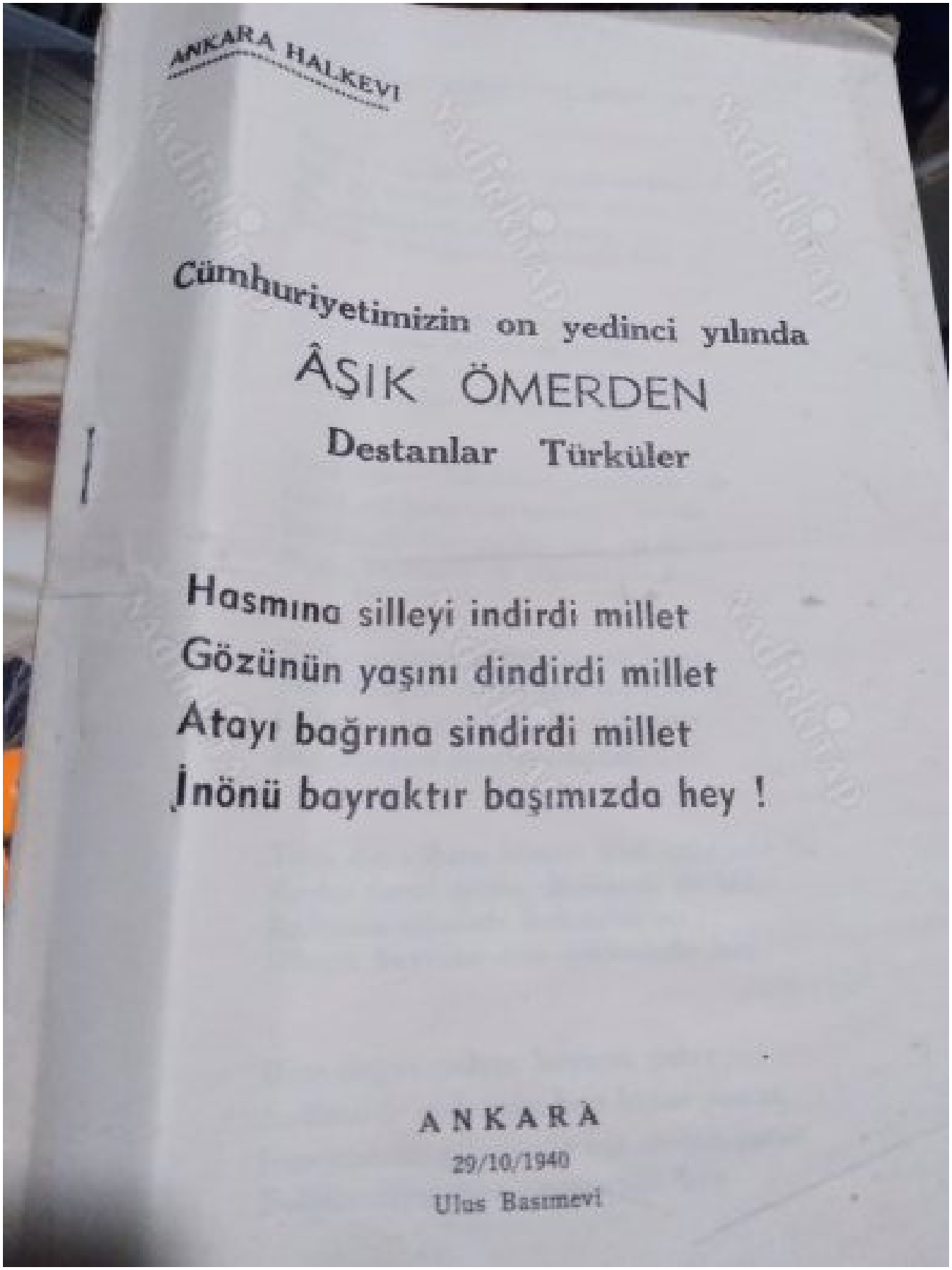
Halkevleri'nin kurulmasının yıl dönümü münasebetiyle şair Behçet Kemalin Ankara Şehir Tiyatrosun'da oynanan "Timur„ isimli ve manzum piyesini sahnede seyretmedim. Çünkü, maalesef eski bir iki fransız vodvilinde bile beni tatmin edememiş olan bu hey'etin, manzum ve nevzuu muazzam bir eseri güzel oynayabileceğine emniyetim yoktu. Bu defa, müellifin müsaadesiyle eserin müsveddelerini okudum. Yerler güzel parçaları ihtiva eden ve insanı yerler düşündüren bir piyes. Okumadan ve temsilinde bulunanları dinlemeden önce, itiraf ederim ki Timur'un - esasında tamamen hakkı olduğu vechile - pek büyük bir kahraman olarak tasvirine mukabil Yıldırım Bayezid'in hem hunhar, hem sersem, hem âdi bir şahıs şeklinde önümüze çıkarılacağına ihtimal vermekteydim. Ve çünkü Yıldırım'ı yerlere geçirmek bahasına Timurlenk'i namütenahi yükseltmek pek kolaydı ve bu sahada pek kolay bir muvaffakiyet elde edilebilirdi. Behçet Kemal böyle yapmamış. Hatta, Yıldırım Bayazid'in sade hakikî cesaretine değil değerinde Timurlenk'i hayran bırakışına bizi şahid kılmak adır. Fakat şu varki, Yıldırım Bayazid'i Timur bize başka türlü ve eser başka türlü gösteriyorlar. Eserin başında, zelil ve mülevves bir kadın şeklinde tasvir edilen Sırplı prensesin tesiriyle mesti gurur bir sersemin kendisine fenalık etmek istemeyen ve kendi-iyle bir kandan olan pür şevket bir hükümdara galiz hitaplarla doldurulmuş bir mektup yazıverişini görüyor, ve bundan sonra heman harp meydanlarına geçerek Ankara kalesinin önünde kudret ve satvetinin tuzla buz haline inkilâbına şahit oluyoruz. Sırp prensesi Olivera'nın en zahmetsiz bir işvesine mağlup olarak Yıldırım o galiz ve meşhur sözlerle Timur'a hitab etmeseydi demekki o harp olmayacak, mülkü istilâya uğramayacak, demekki genç ve pür kudret ve ateş bir milletin tarihinde o şayanı teessür tevekkuf vukua gelmeyecek ve belki Fatih'in işi daha evvel yapılarak ona ve Selim'le Kanunî'ye başka işler düşecekti. Zaten de, cenk meydanında şehit olan babasını istihlaf eder etmez masum kardeşini celâda veren, bina ettiği camiin dört tarafına meyhane açtırması kendisine sarı sarı ve kelle koltuğa alınarak ihtar olunacak kadar işret ve sefahate düşkün ve Timur'la vaziyetini idare ederek kendisini mağlubiyet ve esaretten ve Türk milletini kardeş canginden kurtarma dirayeti göstermeyen bu bedbaht hükümdarın, piyeste ve bilhassa Timur tarafından biraz da fazla iltifata ve senaya mazhar edildiği muhakkaktır. "Akın„ dan beri bu şekil tarihî piyeslerde karşılaştığımız elçiler ve onların getirdikleri mektuplarlarla vekayiin kolay, zahmetsiz ve hayrı tesirsiz inkişafı tiyatroda da mevcut. Ancak, en sonda, muhtelif devletlerden gelen elçilerin metbularından nameler taktim ederek söyledikleri tazimkâr sözler, Timurlenk'in neler yapmış olduğunu ve kudretini hangi hadlere çıkardığını insana canlı bir şekilde gösterdiği için isabetli. Nasrettin Hoca'nın da hoş simasiyle bir göründüğü piyesin kıymeti, Timurlenk'e söyletirilen bazı güzel ve kuvvetli sözler, fikirlerdir. Bunların arasında biri de Timur'un ırkına bir hitabıdır ki, içinde büyük ihtiraslar tutuşan ve bu ihtirasları mensup olduğu milletin halâsına ve azametine hizmetkâr kılarak tatmin etmek isteyen her büyük serdar ve siyasinin heman benimseyeceği bir kudrete maliktir :

Doğrul bir gövde gibi, boynunda benim başım.

EK-8.7. Çağlar'ın Eseri: "*Ankaralı Âşık Ömerin Cümhuriyet Destanı"* (1938)

EK-8.8. Çağlar'ın Eseri: "*Cümhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömer'den Destanlar, Türküler"* (1940)

ANKARA HALKEVİ

Cümhuriyetimizin on yedinci yılında

ÂŞIK ÖMERDEN

Destanlar Türküler

Hasmına silleyi indirdi millet
Gözünün yaşını dindirdi millet
Atayı bağrına sindirdi millet
İnönü bayraktır başımızda hey !

ANKARA

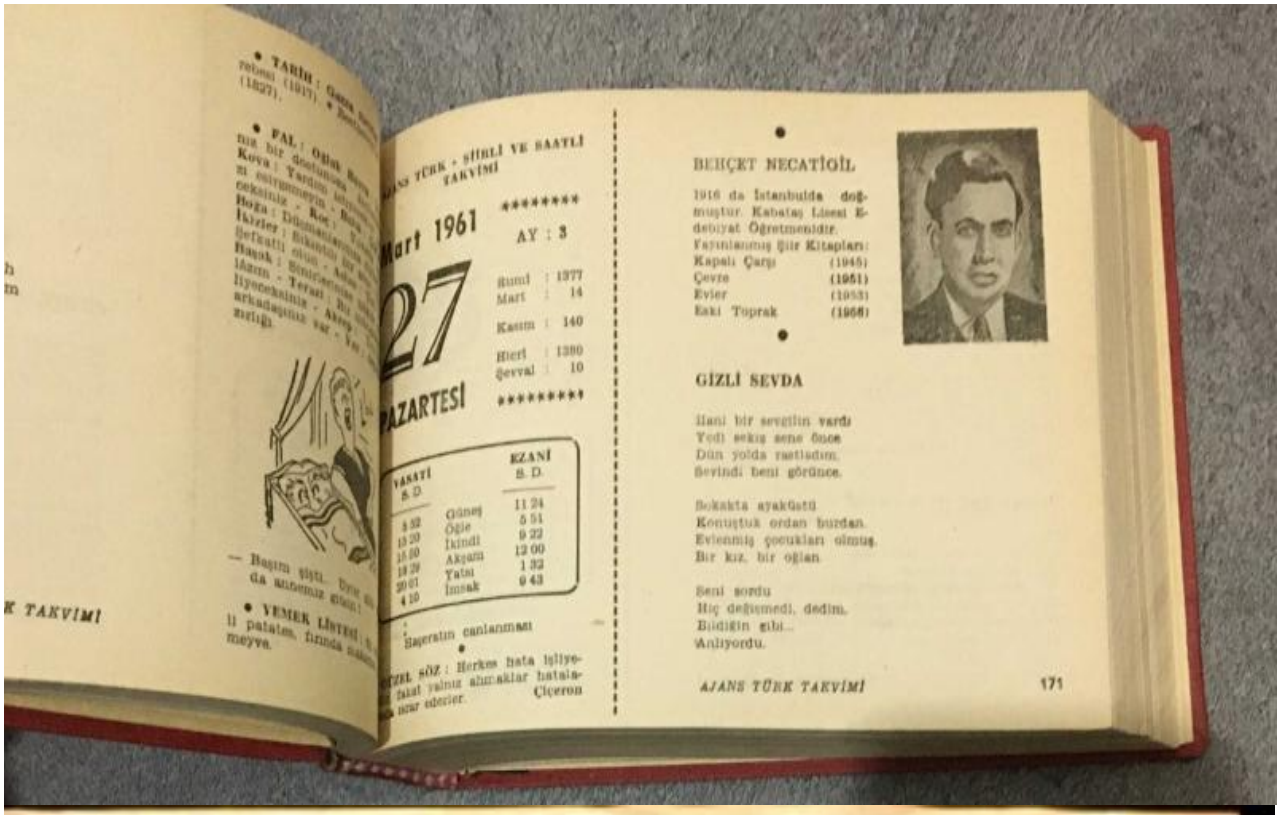
29/10/1940

Ulus Basımevi

EK-8.9. Çağlar'ın Eseri: "*İlköğretim Destanı"* (1945)

EK-8.10. Çağlar'ın Eseri: "*Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler 1959"* (*Ajans Türk Takvimi*) (1959)

AJANS TÜRK TAKVİMİ

171

BEHÇET NECATİGİL

1916 da İstanbulda doğmuştur. Kabataş Lisesi Edebiyat Öğretmenidir.

Yayınlanmış Şiir Kitapları:

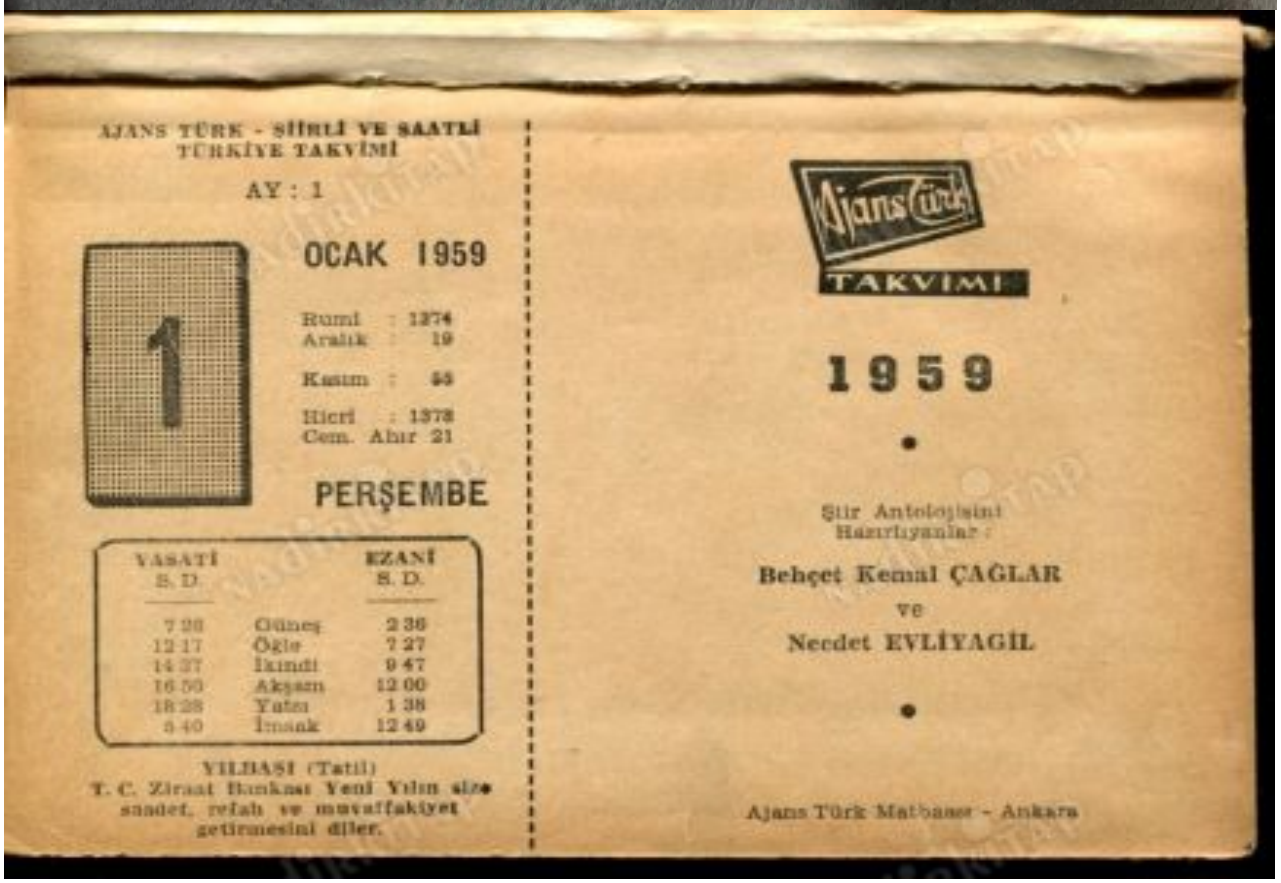
Kapalı Çarşı	(1945)
Çevre	(1951)
Evler	(1953)
Eski Toprak	(1956)

GİZLİ SEVDA

Hani bir sevgilin vardı
Yedi sekiz sene önce
Dün yolda rastladım.
Sevindi beni görünce.

Bakakta ayaküstü
Konuştuk ordan burdan.
Evlenmiş çocukları olmuş.
Bir kız, bir oğlan.

Seni sordu
Hiç değişmedi, dedim.
Bildiğin gibi...
Anlıyordu.

AJANS TÜRK - SİYRİLİ VE SAATLİ TÜRKİYE TAKVİMİ

AY : 1

1

OCAK 1959

Rumi : 1274
Aralık : 19
Kasım : 55
Hicri : 1378
Cem. Ahır 21

PERŞEMBE

VASATİ S. D.		EZANİ S. D.
7 26	Güneş	2 36
12 17	Öğle	7 27
14 37	İkindi	9 47
16 56	Akşam	12 00
18 28	Yatsı	1 38
5 40	İmsak	12 49

YILBAŞI (Tatil)
T. C. Ziraat Bankası Yeni Yılın size saadet, refah ve muvaffakiyet getirmesini diler.

Ajans Türk TAKVİMİ

1959

Şiir Antolojisini Hazırlıyanlar:

Behçet Kemal ÇAĞLAR
ve
Necdet EVLİYAGİL

Ajans Türk Matbaası - Ankara

EK-8.11. Çağlar'ın Eseri: "*Halkevleri 1935"*

EK-8.12. Çağlar'ın Eseri: "*Halkevleri 1935"* (Takriz Bölümünden Bir Sayfa)

Çağlar'ın; "*Halkevleri 1935"* Adlı Eseri Yazdığından Bahseden Yer

İlk Halkevi 1932 yılında açıldı. Bu tarihe bakılınca, anlaşılır ki, Halkevleri, Türk sosyetesi içinde henüz pek yeni kurumlardır. Buna rağmen bu Evlerin bulundukları muhit içinde yaptıkları hizmet geniş ve büyük olmuştur.

Cemiyet her şeyden önce bir topluluğu ifade eder. Topluluk kendiliğinden bazı ihtiyaçları, bazı şartları yaratır. Bunları organize etmek için sarfedilen gayretler o cemiyeti sağlamlaştırır ve kemikleştirir Birbirini anlamak, birbirini sevmek, bir maksad ve gaye uğrunda disiplin ile çalışmak . . . . topluluğun hem şartı, hem neticesi olur.

Bir cemiyet hayatı, kolay kolay düzenlenir şey değildir. Hele, Osmanlı İmparatorluğu gibi sağlam cemiyet hayatına düşman kesilmiş ve bunun var olmaması için aklühayale gelmiyen çeşit engeller ve tedbirler bulmuş bir nizamın uzun müddet devamından sonra, Türk sosyetesinin yeniden medenî temeller üstünde kurulması hakikaten çok güçtü. Bunun kurulabilmesi evvelâ, eski kayıtsızlıklardan, alışkanlıklardan, göreneklerden sıyrılmıya, sonra da yeni ve medenî ihtiyaçlara sahip olmaya bağlı idi. Azamî çalışkan, azamî bilgili, azamî heyecanlı ve uyanık bir cemiyeti istihdaf eden Türk inkılâbı, her yeni kurumu ile bu yeni cemiyet binasının bir temel taşını koymuştur. Halkevleri de bu temel taşlarından biridir.

Halkın, kültürel ve sosyal kalkınmasına ve yükselmesine hizmeti hedef bilen Halkevleri, bu hizmetinde muvaffak olabilmek için açıldıkları her muhitte aydınlara ve halkın ilgisine dayanmıştır.

Halkevlerinin çalışma programının geniş oluşu, bu arada üyelerin bilgilerine, kapasitelerine büyük yer ayrılmış bulunuşu ne kadar yerindedir. Orada her yurtdaş istidadına, kabiliyetine uygun bir çalışma ve başarma vasıtası bulur. Hem kendini yetiştirir, hem başkalarını.

Halkevlerinin bu bakımdan başarıları, Halkevlerinin her altı ayda bir Parti merkezine gelen raporlarıyla, broşür, program, fotograf... gibi bir çok belgelerle tevsik edilerek gösterilmektedir. Halkevlerimizin çalışmaları ile yakından ilgi gösteren matbuatımızın sütunlarında bu çalışmalar hakkında değerli vesikalar vardır. Bu belgeleri ve Halkevleri hakkında verilmiş teftiş raporlarını inceleyerek Halkevlerimizi bilhassa 1935 yılı içindeki çalışma çehresi ile tanıtmayı çok faydalı buldum, ve Genel Sekreter Şükrü Kaya'nın muvafakatları ile bu işi Behçet Kemal Çağlar'dan rica ettim.

Çağlar, mevcut malûmat üzerinde çalıştı; bu eseri meydana getirdi. Eseri okudum. İçinden bazı yerlerinde, belki yazarın güzel, taşkın heyecanlarının izleri vardır. Fakat kitabın bir çok yerlerinde de, elindeki belgelerin noksanından, tebarüz ettirilmemiş noktalar olabilir.

Şu kadar var ki; inanlı ve samimî bir Halkevi genci olan Behcet Kemal Çağlar, bu eseri ile Halkevlerini daha içinden ve daha geniş anlamış; anlatmaya ve tanıtmaya da çalışmıştır.

C. H. P Genyönkurül üyesi
Erzurum Saylavı
Nafi A. KANSU

EK-8.13. Çağlar'ın; "*Halkevleri 1935"* Adlı Eserinin İç kapak Fotoğrafı

HALKEVLERİ

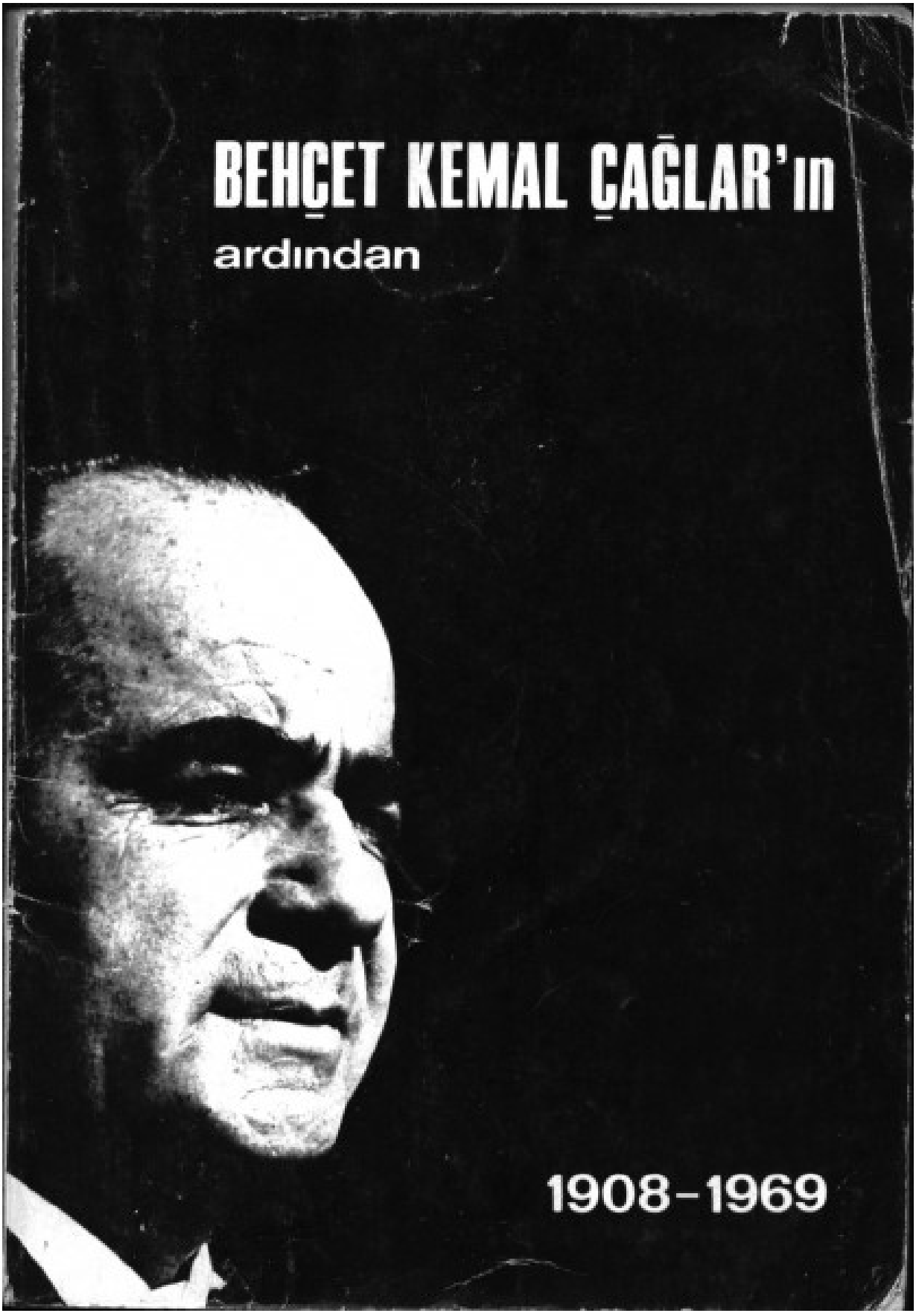
1932–1935

103 Halkevi

Geçen yıllarda

Nasıl çalıştı.

EK-8.14. Çağlar'ın Anısı Üzerine Çıkan *Kıbrıs Bülteni* Özel Sayısı

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı: ÜNAL KURTOĞLU

Görev: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
2018 - Devam

Yabancı Dil: İngilizce

Lisans: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Şeref Mezunu
2015 – 2018

Ön Lisans: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi
Hukuk Bölümü Adalet Programı
2020 - Devam

Yüksek Lisans: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı (Tezli) Şeref Mezunu
2020 – 2023

Başarı Belgeleri: Pedagojik Formasyon: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2018
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Gazi Üniversitesi 2022

Bilimsel Projeler: TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinlikleri Desteği Programı
Öğretmenlere Yönelik Bilimsel Yazma Eğitimi ve Uygulaması Programı
Katılımcısı
Gazi Üniversitesi - Mayıs 2023

Yayınlar: Book Review:
Kurtoğlu, Ü. (2022). Öznur Özdarıcı: Osman Zeki Özturanlı'nın Tiyatroları, *Ihlamur Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 14(116), 29 – 30.

Research Article:
Kurtoğlu, Ü. (2023). Behçet Kemal Çağlar'ın Sanatında Halaskâr Gazi, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2).

Araştırma Alanları: Yeni Türk Edebiyatı, Türkiye Sahası Yeni Türk Edebiyatı, Türk Edebiyatı Tarihi, Kamu Hukuku (Yargılama ve Ceza Hukuku)